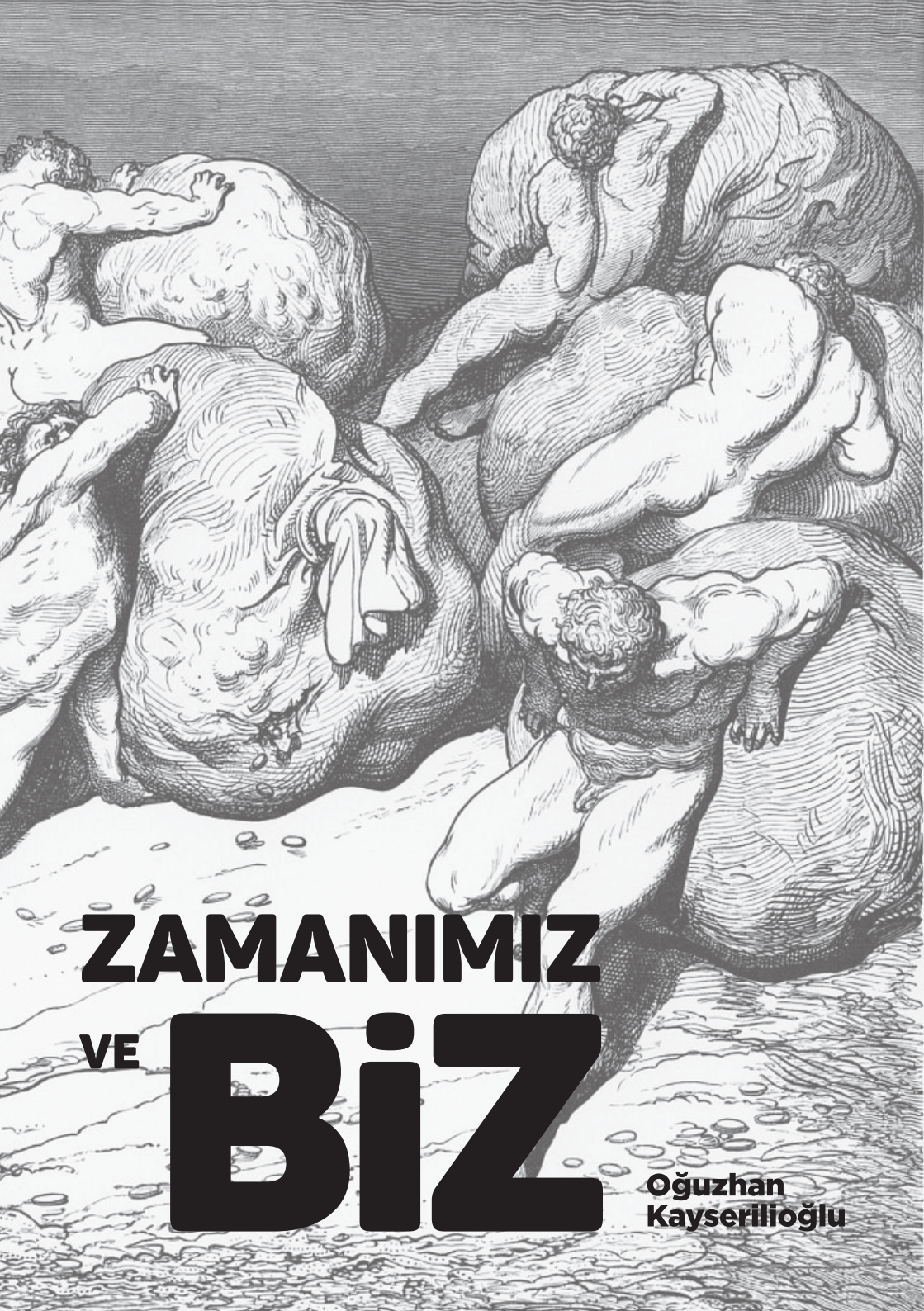

ZAMANIMIZ VE BİZ

Oğuzhan Kayserilioğlu

İÇİNDEKİLER

1 Sermayenin günümüzdeki merkezileşme ve yoğunlaşma düzeyi

2 Günümüzde emek-sermaye uzlaşmazlığı

3 Uzun krizdeki kapitalizm
A Kriz hala sürüyor

4 Sermaye ve sürekli savaş
A- Küresel savaşın güncel durumu

5 Kapitalizm ve anti – kapitalist alan
A- Doğa ve kapitalizm
B- Patriyarka ve kapitalizm
C- Kapitalizm, savaş ve Barış Hareketi
D- İşsizlik – yoksulluk ve kapitalizm

6 Bir devrimci olasılık olarak anti – kapitalist alan
A Geçmiş, gelecek ve devrim
1 Tarih ve devrim
2 Gelecek ve devrim
3 Sonuç

7- Günümüzde anti – kapitalist örgütlenme
A Alanın kimliği

8 Komünistler ve anti – kapitalist alan

SERMAYENİN GÜNÜMÜZDEKİ MERKEZİLEŞME VE YOĞUNLAŞMA DÜZEYİ

Sermaye biçimindeki toplumsal ilişki, başkaları yanında iki ana eğilimiyle birlikte doğdu: merkezileşme ve yoğunlaşma: "...bireylerin malı olan dağınık üretim araçlarının toplumsal ve yoğunlaşmış birimler haline, pek çok insanın cüce mülkiyetinin birkaç kişinin dev mülkiyeti haline dönüştürülmesi – diyor Marx, büyük halk yığınlarının, topraktan, geçim araçlarından ve emek araçlarından yoksun hale getirilmesi, halk yığınlarının bu korkunç ve ızdıraplı mülksüzleştirilmesi işlemi, sermayenin tarihinin başlangıcını oluşturur." (Kapital, K.Marx, Cilt1, syf. 781)

Ve devamla, " Bu dönüşüm süreci, eski toplumu, tepeden tırnağa yeter derecede çözüp ayırır ayırmaz, emekçiler proletaryaya ve onlara ait emek araçları sermayeye çevrilir çevrilmez, kapitalist üretim tarzı, kendi ayakları üzerinde duracak hale gelir gelmez, emeğin daha geniş ölçüde toplumsallaşması, toprak ile diğer üretim araçlarının toplumsal olarak daha fazla sömürülen ve dolayısıyla ortak üretim araçları olarak geniş ölçüde kullanılan üretim araçları haline dönüştürülmesi ve özel mülk sahiplerinin daha fazla mülksüzleştirilmeleri yeni bir biçim alır. Şimdi mülksüzleştirilecek olan kimse, artık, kendi hesabına çalışan emekçi değil, birçok emekçiyi sömüren kapitalisttir. Bu mülksüzleştirme, kapitalist üretimin kendi içinde taşıdığı yasaların işlemesiyle, sermayenin merkezileşmesi ile gerçekleşir. Bir kapitalist, daima birçoklarının başını yer." (a.g.e., Marx, syf. 782)

Öte yandan, bir geniş yeniden üretim organizasyonu olan kapitalizmin ana aktörü sermaye, rekabetin ve sürekli büyüme yapısal eğilimlerinin de zorlamasıyla, yatırıma her dönüşünde, daha büyük sermayeye gereksinim duyar. Her sermaye devresi, bir öncekinden daha geniş bir süreci ve daha fazla maddi sermaye kütlesini talep eder. Belirli bir malın üretimi, sürekli olarak daha fazla sermaye ister. O talepleri yerine getiremeyen sermaye öbeği, getirenler tarafından yutulmaya yazgılıdır.

Sermayenin merkezileşme ve yoğunlaşma eğilimi, günümüzde, küresel alanın tümüne yayılmış bir zeminde sürüyor. İletişim ve ulaşımın sunduğu yeni olanaklar da, onları kontrolünde tutan sermayeye, bu iki temel eğilimini daha hızlı ve rahat gerçekleştirmesi imkanını veriyor.

Öncelikle daha dar anlamda bir merkezi işleyişten sözetmeliyiz. Şimdiki küresel sermaye havuzlarının merkezleri var mı? Evet, var. Herhangi bir ulusötesi dev sermaye grubu, sözgelimi yeryüzünün 50 - 100 ayrı bölgesinde üretim – depolama - dağıtım ve satış yapıyor. Ancak, hemen belirtmeliyiz ki, o grubun tarihi ve coğrafi bir merkezi,

yola çıktığı ya da süreç içinde kendini merkezileştirdiği mekanlar/yerler oluyor.

Bu durum, Petras'ın da özellikle belirttiği gibi, çoğunlukla yönetim kurulunun, araştırma ve geliştirme merkezlerinin ve kar transferlerinin ana noktasının bulunduğu yer olarak şekilleniyor. Ve zaten, açıktır ki, merkezi irade, bina ya da başka türlü bir mekana indirgenemez ve kendini sermaye grubunun bütününde işleyen bir mekanizma olarak gerçekleştirir. İşte o kontrol inisiyatifi, kritik noktayı tutacak biçimde monolitiktir. Kritik noktada durarak ve oradan ivme alarak, merkezi inisiyatifini bütüne yayar. Sermaye devrelerinin neredeyse en ücra yerelliklere bile girecek biçimde dağılıp küreselleşmesiyle, o dağılımın anlık kontrolünü sağlayan mikroçiplerin ve bilgisayarların aynı tarihsel dönemde devreye girmesi, elbette rastlantı değil.

Şimdi,yoğunlaşma ve merkezileşme bahsine tekrar dönebiliriz.

Sermaye hareketleri içinde, özellikle belirleyici ana mallara ait sermaye devreleri, gittikçe daha büyük sermaye kitlesine doğru büyüyor. O malın, diyelim ki otomobil ve Daimler - Chrysler ya da yazılım ve Microsoft, üretimi için gerekli sermaye kütlesinin boyutları, sürekli büyüyor. Yoğunlaşmanın günümüzde ulaştığı zeminde, bir çok malın üretimi artık sadece bilinen sermaye gruplarının tekelindedir ve dışarıdan yeni giriş imkansız değilse de, ona yakındır.

Küresel/ulusötesi/uluslararası sermaye gruplarının ulaştığı parasal ya da başka biçimlerdeki maddi değer kütlesi, o denli büyük ki; isimlerini gazete okuyan herkesin bilebileceği 200 – 400 civarındaki sermaye grubu, etraflarındaki 30 - 40 bin civarındaki başka sermaye gruplarını ve daha geniş çeperdeki 800 bin – 1 milyon civarındaki çevre sermaye gruplarını özgün biçimlerde ve sürekli olarak hegemonyaları altına girmeye zorluyor; ve oluşan bu hareketli, ucu açık ve sürekli iç çatışmaların yaşandığı küresel zeminde, o 200 - 400 sermaye grubu, bir çok dolayım süreçlerini işleterek, yeryüzündeki bütün sermaye hareketlerini ve dolayısıyla küresel ekonomik sistemi, giderek küresel - toplumsal yaşamı, sürekli kendi yörüngesine doğru çekiyor. Merkezileşme böyle bir küresel güce/çapa ulaştı.

Çoğunlukla yüzeysel bakılır ve metropollerde, hisse senedi yoluyla başta emeklilik fonları ve çalışanların diğer birikimlerinin sermayeye katılması ve böylece mülkiyetin nisbeten dağılmasının, Marx'ın sermayenin sürekli merkezileşeceğine ve yoğunlaşacağına dair tesbitlerini yanlışladığı iddia edilir. Gerçekte Marx'ın kastettiği sermayenin sürekli olarak daha az kişi/şirket tarafından ele geçileceği ve malların üretimi için gereken sermaye kütlesinin de sürekli büyüyeceği idi. Gerçeklik de, Marx'ı haklı çıkarmaktadır. Merkezileşme sürecinde, gelinen aşamada, yeryüzündeki bütün sermaye hareketlerinin merkezine yerleşip hegemonyasını dayatan ana sermaye gruplarının sayısı 200 – 400 e kadar inmiştir. O sermaye gruplarının güncel ihtiyaçları için şirketin bir bölümünü halka açmaları, yaşanan temel sürecin bir yan elemanıdır.

Mülkiyet ve yönetim süreçlerinin gittikçe ayrışması bahsinde de durum aynıdır. Kimin yönettiğinden bağımsız olarak, sermayenin küresel kütlesinin, hem daha az sayıda şirketin hegemonyasına girdiği ve hem de belirli bir malın üretimi için gerekli belirli bir sermaye kütlesinin sürekli büyüdüğü ve hatta günümüzde talep ettiği asgari düzeydeki

sabit sermaye ve diğer yarım girdileriyle devasa boyutlara vardığı, gerçekliktir.

Mülkiyetin hisse senetleri yoluyla kısmen yayılması ise, ne sermayenin özel mülk kimliğini değiştirir ve ne de gittikçe daha az sayıda kişinin, mülkiyeti kısmen daha geniş bir alana yayılmış devasa sermaye kütlesini kendi kontrolüne almasını engeller. Sermaye grubunun özgün durumuna göre oluşan belirli bir yüzdesi kadar – söz gelimi yüzde 51 ya da daha fazla veya az da olabilir, sermaye kütlesine sahip olan bir monolitik irade – ki, şirketteki en büyük pay sahibi kişi ya da yönetim kurulu olabilir, o kritik noktadan aldığı inisiyatifle, o sermaye grubunun/şirketin tümünü rahatlıkla kontrolüne alır. Dolayısıyla, sermayenin mülkiyetinin yayılması gibi görünen süreç, gerçekte, yoğunlaşma sürecinin ürünü olarak sürekli artan ek sermaye talebinin, halkın küçük birikimlerinin monolitik bir iradenin kontrülündeki sermaye devresine katılarak karşılanması ve böylece o irade tarafından kontrol edilen alan ve maddi gücün arttırılmasından başka bir şey değildir.

Ancak, aynı sürece, sermayenin merkezileşme ve yoğunlaşma sürecine, farklı bir yerden de bakmalıyız. O durumda görülüyor ki, sürecin hakim eğilimi merkezileşme ve yoğunlaşma olmakla birlikte, bakışımlı olarak aynı sürecin içinde ilerleyen bağımlı başka süreçlerde var; ve bu noktada da, sermayenin dağılması ve yayılması gerçekliğini görüyoruz.

Sermaye merkezileşip - yoğunlaşırken, aynı sürecin görünüm hallerinden biri de, sermayenin dağılıp - parçalanması ve sürekli daha derine ve nüanslara uzanarak yenilenen küresel yayılımı.

Sermaye, dağılıp - parçalanıyor da. 18. ve 19. yy. daki sanayi devriminin ürünü olarak 1890'larda başlayan Taylorist ve sonra 1940 - 50 lerde hakim olan Fordist üretim süreçleri ile yaşanan sermaye birikimi, 1970'den itibaren, kar hadlerindeki sürekli azalma eğiliminin bir kriz yaratacak noktaya sıçramasıyla, zamanla uzun dalga krizi olduğu anlaşılacak bir yeni döneme girdi. Krizin zorlamasıyla ve krizi atlatabilmek için bir dizi hamle yapan sermayenin önlemlerinden biri de, üretim sürecinde fordist üretim teknikleri ile beraber kısmen esnek üretim modelinin de uygulanmasıdır

Piyasanın, sürekli olarak daha hızlı ve daha fazla tüketime zorlanan piyasanın, yarattığı ve yaratabileceği riskleri asgariye indirmek ve böylece, o risklerin karı düşürücü etkilerini dışlamak amacıyla, kitlesel üretim ve kitlesel stoklama biçimindeki fordist tekniklerden kısmen vazgeçilerek, piyasanın taleplerine olağanüstü hassaslıkla ve anında cevap verebilecek, stoklamanın hız kesici etkilerinden kurtulunacak ve piyasa risklerini ana sermaye grubuna ulaşamayacak uzaklığa itecek önlemler demeti olarak, esnek üretim organizasyonu devreye sokuldu.

Esnek üretimde, ana sermaye ve üretim sürecinin ona doğrudan bağlı olan kısmı, tek bir mala bağlı olmayacak nitelikteki bir sabit sermaye yatırımında yoğunlaşır. Ana sermaye grubu o nitelikte bir sabit sermaye yatırımı yapar ki, herhangi bir anda üretilen mal piyasada talep bulamayınca, piyasanın yeni talebinin üretimine de hızla uyum gösterecek bir kapasiteye sahip olunur. Böylece sermayenin esneklik kazandığı bir durum yaratılmakta ve aynı zamanda merkezileşme sürecinin de önü açılmakta.

Malların ana - kritik kısmı üretildikten sonra geri kalan parçaları, çevredeki daha küçük sermaye gruplarına ürettirilir. Piyasa o mala doyunca, ana sermaye onun üretimini terk ederek hızla yeni talep edilen mala dönüp, yeni malın yan üretimleri için uygun başka bir çevre/taşeron firmayla anlaşma esnekliğine sahiptir. Dolayısıyla piyasanın konjonktürel dalgalanmaları, ana sermayenin gövdesine ulaşamadan, çevredeki taşeron sermaye gruplarını sarsar. Krizin yaratacağı hasar, onların gövdesini hırpalar.

Bu yeni tarzdaki esnek üretim sürecinde, ana sermaye gruplarının, olağanüstü esnek ve zenginleştirilmiş yeteneklere sahip ve tabii daha yüksek yatırım talep eden üretim araçlarına yatırım yaparken ve malların ana bölümlerini üretirken, malların daha kaba ve görünür olan yanlarının üretimi için etrafında bir dizi sermaye grubuna da ihtiyaç duyacağı ve sürekli olarak da yeni ihtiyaçlara bağlı olarak yenilerini talep edeceği açıktır. Böylece ana sermaye grubu ve onu sarmalayan diğer gruplardan oluşan bir üretim devresi oluşur. Toplam sermaye, bu biçimde sürekli yeni çevre - fason sermaye gruplarını üreterek, dağılıp - parçalanır.

Ama öyle ki, bu durum, aynı zamanda sermayenin toplam kütlesinin daha hızlı artması süreci içinde oluşur; ve böylece, ana sermaye devreleri açısından sermaye kütlesinin daha yoğun biçimde artmasıyla birlikte yaşanır. O yeni taşeron sermaye grupları sayesindedir ki, kar oranını nisbeten arttırabilen ana sermaye grubunun kütlesi, daha hızlı büyür. Ve zaten yapması gereken sabit sermaye yatırımları da sürekli artmakta olduğundan, o büyüme, aynı zamanda, ayakta kalabilmek için zorunludur da.

Yeni ve fason sermaye gruplarının çoğalmasının bir itici gücü de, başta işçi ücretleri olmak üzere, artan maliyetlerden kaçmak için metropollerden geç kapitalistleşmiş ülkelere, batıdan ve kuzeyden doğuya ve güneye kayan sermaye yatırımlarıdır. Bu süreç, 70'lı yıllardan sonra, yine kar oranlarının azalmasındaki hızlanmaya karşı üretilen çarelerden biri olarak yaşanan küresel bir gerçekliktir. Özellikle Latin Amerika, Güney ve Güney- Doğu Asya, küresel sermayenin ucuz işçi deposu olarak görüp yöneldiği yeni yatırım alanlarıdır. Küresel sermaye grupları buralarda bilinçlice iki tarzı uyguluyor.

Klein'ın da belirttiği gibi, bazı gruplar üretimden neredeyse tümüyle çekilip, ki özellikle tekstil ve deri sektöründe bu yönde gelişmeler olduğu görülüyor, işi kapmak için ihalelerde sürekli daha ucuza fiyat veren fason gruplara/kapitalist adaylarına üretimi devredip, kendileri doğrudan sadece reklam - dağıtım - satış noktalarında konumlanıyorlar. Bu süreç, henüz kapitalizmin hızlı gelişme olanaklarına sahip olduğu söz konusu ülkelerde yeni sermaye gruplarının oluşmasına ve hızla çoğalmasına sebeb oluyor. Meksika'da, G.Afrika'da, Türkiye'de, Vietnam'da, Hindistan'da, Filipinler'de, Çin'de... vd., küresel sermaye gruplarına hizmet için yarışan yeni sermaye devreleri/sermaye havuzları oluşuyor.

Başka bazı sermaye grupları ise, metropollerde uyguladıkları üretim tekniklerini yeni geldikleri mekanlarda da hayata geçiriyorlar. Evet, bu bölgelerde, sözgelimi Çin'de, üretime yüz milyarlarca dolarlık yatırımlar yapıyorlar ama, çevrelerinde fason üretim yaptırdıkları ve böylece kendilerine esneklik kazandıkları bir dizi sermaye gruplarını da oluşturuyorlar.

Esnek üretim süreçlerinin sonucu olarak, metropollerde ve yeni yönelinen alanlarda, ana sermaye grupları piyasanın risklerinden mümkün olan en az biçimde etkilendikleri için karlarını nisbeten yükseltebiliyorlar. Yeni sermaye grupları ise, piyasanın bütün riskleriyle doğrudan temas halinde oldukları için sık sık iflas ediyor ya da sürekli ve yoğun gerilim altında hırpalanıyorlar. Ana sermaye grupları bizzat kendi hareketleriyle o gerilimleri yaratıyorlar.

Çevre sermayenin " ekmek kapısı ", " işvereni " olan ana sermaye grupları, onun aynı zamanda düşmanı. Siparişler anında kesilebilir, çünkü sözleşmeler ona göre yapılmıştır. Mevcut şartları beğenmezse, bir çok aday sırada beklemektedir. Ya da, diyelim Güney Kore'ye girilmiştir. Piyasa belli bir doyum sağlayınca ve işçi hareketi güçlenmeye başlayınca, aynı üretimi çok daha ucuza yapmaya aday Çin'e, oradan Vietnam'a hızla hareket edilebilir. Küresel sermayenin böylesi manevraları, arkasında iflas etmiş bir çok kapitalist adayını bırakır ve ama, tam da bundan dolayıdır ki, ana sermayenin yoğunlaşma katsayısı daha da yükselir.

Sermaye, yayılıyor da. Artık uluslararası bir sermaye grubunun devresinin küresel düzeyde gerçekleşmesi normal olan durumundadır. Yüzbinlerce işçi çalıştıran küresel sermaye grupları var ve bunlar üretim alanlarını, dağıtım kanallarını ve tüketim noktalarını yeryüzünün tümüne ve sürekli daha yerele inerek yaymışlardır.

Pek bilinen Mercedes otomobilinin üreticisi Daimler - Benz, zor duruma düşen Amerikan devi Crysler'i satın alarak ABD de güçlü bir üretim ve tüketim alanına girerken, aynı zamanda Brezilya ve Çin'de milyarlarca dolarlık yatırım yaptığı üretim alanlarına sahiptir. Son toplu iş sözleşmelerinde Alman işçi sınıfı ile pazarlık sırasında, Almanya'da üretimi tamamen tasfiye edip, daha cazip koşullara sahip Polonya, Türkiye ya da Güney Afrika'ya kayabileceği tehdidini pazarlık masasına arkası olan sağlam bir koz olarak sürmüş ve işçileri geri adım atmaya ve haftalık çalışma saatlerini yeniden yükseltmeye ikna etmiştir.

70'li yıllarda başlayan uzun dalga krizi, metropollerin temel mallara doymuş piyasalarına nazaran daha fazla büyüme fırsatı sunan diğer bölgelerin piyasalarına yönelme güdüsünü güçlendirmiş ve zaten sermayenin genlerinde bulunan bu güdünün daha güçlü ve hızlı biçimde işlemesini sağlamış ve nihayetinde, ulusal çitleri aşıp geçerek ulusaşırı/uluslararası bir konumlanmayı yakalama noktasına gelecek şekilde sermayeyi küresel yayılıma kavuşturmuştur. Elbette, gidilen yerlerdeki işçi ücretlerinin düşüklüğü de çok önemli bir diğer çekim gücü olarak rol oynamıştır.

Küresel yayılım, 70 li yıllarda hız kazanmış, sosyalist sistemin yıkıldığı 90'dan itibaren iyice ivme almış ve hakim konumlanma haline dönüşmüştür.

Sosyalist sistemin yıkılışı, sermayenin küresel yayılımının önündeki en önemli barajın yıkılması anlamına da geliyordu. Eski sosyalist ülkelere ve onların etkisi altında olan bazı "bağlantısız"lara hızla giren küresel sermaye güçleri, oralarda kökleşti ve kendi benzerlerini yarattı. Böylece, öyle bir durum oluştu ki, dünya tarihinde ilk defa bir sistem aynı anda bütün yeryüzünde hakim hale geldi.

Büyük sermaye grupları içinde, küresel yayılım gücüne sahip olmayanların, sermayenin kendi içindeki vahşi rekabet koşullarında, yalnız başına ayakta kalma şansı artık yoktur. Önce yayılan, hızlı yayılan ve güçlü küresel konumlanan kazanır, kazanmıştır da. Bugün gelinen noktada, yerel - ulusal kalan sermaye grupları, küresel gruplarla ilişkilenmeye ve onların yörüngesine girmeye, dayatılan koşullarda ortaklıklar kurmaya mecburdurlar.

Küresel konumlanış, sermaye açısından, kazanılmış bir güçlü mevzidir. Normal olandır. Bu olgu, sermayenin yoğunlaşma düzeyini olağanüstü boyutlara doğru zorlamaktadır. Devasa sermaye devreleri/birikim havuzları oluşmuştur. Aynı sürecin iletişim ve ulaşımdaki gelişme ile bakışımlı olarak ilerlemiş olması da, yine belirtelim, elbette rastlantı değildir. İki süreç birbirini desteklemektedir. Ve bu destekledir ki, herhangi bir küresel sermaye grubunun kütlesi, dev boyutlara ulaşmış ve konumlanışı küresel düzeyde gerçekleşmiş olmasına rağmen, merkezileşme düzeyi de o oranda artmakta ve hassaslaşmakta.

Yeryüzünü ağ gibi saran ve tüm hücrelerine sızmaya çalışan küresel sermayenin dönemsel - konjonktürel hareketleri, onun kendine özgü bir yapısı olan somut - tarihsel hareketinde kaynaşır ve ucu açık bir bütünsellik kazanır. İçine girdiği bu aşamasında, küresel zeminde, önüne geleni yutan ve herşeyi/heryeri/her anı/herkesi kendine benzetmeye çalışan, daha doğrusu kendi hareketi açısından mümkün olan en optimum kimliğe, konuma ve harekete sokmaya çalışan, ulaştığı güce dayanarak bu cüreti gösterebilen, bir somut - tarihsel hareket.

Marx'ın kullandığı anlamda " sivil toplum " un ekonomi düzeyindeki sermayenin somut -tarihsel hareketi, başka düzeyleri de kapsayan toplumsal alanın bütününü kerte kerte kendi hareketinin önünde sürüklenmeye zorluyor. Dev boyutlara ulaşmış küresel sermayenin toplumsal alandaki etkilerini yazının bütününe yayılmış olarak parça parça göstermeye çalışacak olsak da, bu aşamada iki ana eğilimi belirtmek gerekiyor.

Sermayenin hareketine karşı oluşan toplumsal düzeydeki dirençleri ve sürtünmeleri yok sayarak sürece bakacak olursak, küresel düzeyde sermayenin çıkarları doğrultusunda monolitik bir toplumsallaşmanın/bireyselliğin tasfiyesinin ve aynı zamanda ve tam tersine olmak üzere, yine küresel düzeyde toplumsal - kişisel parçalanmanın ve düşmanlaşmanın, atomize olmanın yaşandığını görebiliyoruz. İki süreç birbirini destekliyor ve ikisinin birarada yaşanıyor olması, bir dizi yoğun gerilimi günümüzdeki küresel toplumsal yaşamın üstüne sürekli boşaltıyor.

Sayıları 200 - 400 civarında dengelenmeye çalışan ana küresel sermaye gruplarının üretim ve pazar alanları artık tüm yeryüzüdür. Ve elbette en istenir olanı da, sermayenin çıkarlarına en uygun bir özgün küresel toplumsallaşmanın, dünya tarihinde bir yeni olgu olarak, bütün yeryüzüne dayatılmasıdır. Şüphesiz bu, kapitalizmin başlangıcından beri işleyen bir süreçtir. Ancak, 90 dan itibaren, gücü ve kapasitesi, sermayenin lehine olarak, dönüşmüş ve halen de bu yeni süreç devam etmektedir.

Yeryüzü artan hızda McDonaldlaştırılmakta, Adidaslaştırılmakta, Toyotalaştırılmakta, Levisleştirilmekte, Boschlaştırılmakta, Citybanklaştırılmakta, BPleştirilmekte...vd. Yeryüzünde yaşayan bütün insanlık aynı şekilde giyinmeye, yemeye, içmeye, gezmeye, arabaya binmeye...vd. zorlanmakta, giderek aynı refleksleri üretmeye, aynı hayalleri kurmaya, aynı evlerde oturup aynı şekilde yaşamaya, aynı şekilde eğlenmeye itilmekte. Her ne kadar yerellik sürekli vurgulansa da, gerçekte " yerel " olanın yüzeyde süs olduğu ve küresel aynılaştırmanın dayatıldığı bir gerçek süreç içindeyiz.

Medya ve kültür sanayii, tümüyle sermayenin hizmetinde olarak, aynılaştırmanın yürütücü gücüdür. Baudrillard, neredeyse her seferinde, işaret ettiği olguyu kendi gerçekliginden kopartacak bir zorlamayla şekilsizleştirse de, şu sözlerinde tamamen haklı değil mi? " İnsan bedenlerinin nükleer enerjiye maruz kalması Hiroşima'da başlamıştı, ama aynı şey, bugün, yerleşik bir biçimde, durmaksızın, kitle iletişim araçlarının, görüntülerin, göstergelerin, bilgisayar programlarının ve ağların ışımasıyla devam ediyor..." (Tam Ekran, J. Baudrillard, Yapı Kredi Yayınları, syf.21)

Toplumsal olan her şey, sermayenin çıkarları doğrultusunda parçalanıyor, kodlanıyor ve yeniden olgusallaştırılarak, doğal - tarihsel özünden koparılıyor. Yaşadığımız sevgiden oturduğumuz mekana, yeme ve içme alışkanlıklarımızdan giyinme biçimimize, düşünce tarzımızdan aklımızın hallerine, eğitim yollarımızdan eğlence tarzımıza ..vd., hayatın her görünümü ve anı, sermayenin çıkarları doğrultusunda küresel düzeyde yeniden yaratılıyor. Yaşam, doğallığından ve kendiliğinden koparılarak, nesneleştirilmek/şeyleştirilmek isteniyor. Hepsinin faili/öznesi aynı olduğu için, her sürecin arkasında sermaye olduğu için, her şey sermayeye göre ve sermaye tarafından dönüştürüldüğü için, ortaklaşa yenen damga ve kodlama aynı olduğu için, yeryüzünde özgün bir aynılaşma, küresel düzeye yayılmış özgün bir bütünselleşme/toplumsallaşma yaşanıyor. Sermaye, yeryüzünü ve üstünde/biyosferdeki canlı yaşamı, kendisinin nesnesine dönüştürmek istiyor. " Dünya satılık bir mal değildir " sloganı bu sürecin açığa çıkartılması olarak anlamlıdır.

Marcos, neo - liberalizmin " tarihe ve kültüre " düşman olduğunu ve onlara saldırdığını söylerken, çok haklı. Sermayenin şimdiki hareketi açısından, tarih ve kültür, büründükleri kimliklerin dışında sırf kendileri olarak bile, direnç ve sürtünme noktaları işlevini görüyor. Büründükleri binbir olgusallaşma biçimleriyle, hız kesiyorlar, engel olup barajlar oluşturuyorlar. 11 Eylül sonrası ABD nin saldırısı, başka yönleri bir tarafa, aynı zamanda tarihe ve kültüre karşı da yürütülüyor. Tarih ve kültür, hayatı derinleştirir, fark yaratır, zenginlik oluşturur ve kendine özgü olanı destekler.

Derinlik ve farklılık istenmiyor.Medyanın iletişim bombardımanının yetmediği yerlerde, silahların ikna yeteneği devreye sokuluyor. Hedef, yeryüzünü dümdüz etmek, sermayenin hareketine en uygun olacak biçimde aynılaştırmak ve pürüzsüzleştirmektir.

Toplumsal zaman da saldırının hedeflerinden biridir. Bize derinlik ve güven hissi veren ve geleceğimizi inşa ufkunu gösteren, dün – bugün - yarın akışı, parçalanıyor. Dün ve yarın tasfiye edilerek, " şimdi "nin egemenliği, ama başkası değil, sermayenin " şimdi "sinin egemenliği, tek başına dayatılıyor. " Tarihin Sonu " bile ilan edildi.

Ve nihayetinde, " şimdi " aynılaştırılıyor. Gerçekte, " şimdi " de, tarihten akıp gelen bir dizi farklı tarihselliğin, kendilerinin özgün zamanlarının herhangi bir anında olan farklı tarihselliklerin, iç içe varolduğu özgün bir momenttir; hakim sistem tarafından damgalanarak ana rengi verilen ve içselleştirilen karmaşık bir bütünselliktir. Oysa günümüzde, " şimdi " bütünselliğinin içindeki özgün zamanlar/tarihsellikler de tasfiye edilip, sadece sermayenin "şimdi" sinin, mevcut doğal - tarihsel bütünselliği monolitik olarak kapsaması isteniyor. "Şimdi" zenginliğinden ve karmaşasından koparılarak, monolitik bir aynılaşma operasyonuna tabi tutuluyor. " Şimdi " nin doğal - tarihsel bütünselliği, totaliter ve boğucu bir özgün ideolojik kimliğe zorlanıyor.

Küresel - toplumsal yaşamın sermaye tarafından aynılaştırma yoluyla sömürgeleştirilmesi/nesneleştirilmesi ve böylece " kendisinin " kılınması olarak özetleyebileceğimiz, içinde yaşadığımız süreç, tek tek bireylere dek ulaşabilecek kapasiteye ve güce de sahip. Adorno ve Horkheimer'in 70 yıl kadar önce işaret ettikleri " kültür endüstrisi " her ana ve her yere yayılmış şimdiki gücüyle, sürekli saldırı halinde. Bilinçlerin ötesinde, bilinç altına dek uzanan bir saldırı yaşanıyor. Medya ve diğer iletişim kanallarından atılan bombalarla birey/kişilik, ağırlığından ve derinliğinden (tarihinden ve kültüründen) soyulup hafifletiliyor, parçalanıyor ve hafifçe uçuşan o parçacıklar sermayenin çıkarları doğrultusunda damgalanarak yeniden oluşturuluyor. Şeyleştirilmiş/nesneleştirilmiş toplum ve şeyleştirilmiş/nesneleştirilmiş birey; ulaştığı somut - tarihsel aşamada, sermayenin gerçekleştirmeye yöneldiği bir kabusdur.

Burada bir parantez açmak gerekiyor. Sermayenin yönelimleri, 90'lardaki çöküşün etkisiyle yenilgili bir ruh halinde olan küresel entellektüeller tarafından, oldu - bitti olarak görülüyor. Jameson'un vurguladığı " histerik yüce " nin kontrolüne girme, " heyecan ve dehşet " içinde dünyaya bakma, yüzeyselleşme ve iktidarsızlık isteği, hatta büsbütün gerçekten kopma ve rölativizmin " oyunculuğuna " sığınma, değersiz ve amaçsız yaşamlar, bir eğilim olarak şekilleniyor ve yaşanıyor da. 90'lı yıllarda küresel entellektüelleri kontrolüne alan bu güçlü eğilim, ABD'nin imparatorluk hamlesinin çıplak maddi gerçekliğinin en kör olanlarını bile görmeye zorlamasıyla, günümüzde kısmen gücünü kaybediyorsa da, halen varlığını koruyor. Gerçeği bütün zenginliğiyle, olguları ve olasılıkları ile bir bütün halinde kavrama ve gerçekliğin içinde bir özgürlük arayışı olarak, bir devrimci – seçilmiş gerçeklik olarak kendini inşa etme ve elbette, kendini dönüştürücü bir güç olarak egemen olan sermaye gerçeğine dayatma, entellektüellerin bilincinden tamamen silinmişken, yeniden canlanma işaretleri veriyor. Şimdi parantezi kapatabiliriz.

Sermaye, aynılaştırmak istediği küresel - toplumsal yaşamı, aynı zamanda atomlarına dek bölme ve birbirine düşman toplumsallıklar haline dönüştürmeye de çalışıyor. Aynı tarzda yaşayan ve aynı " şimdi "nin içine sıkıştırılan küresel - toplumsal yaşam, yine sermayenin çıkarlarına uygun olarak siyasal zeminde parçalanıyor ve parçalar birbirine düşmanlaştırılıyor.

90'da Sovyetler'in yıkılmasından hemen sonra, başta Brezinski, Kissinger ve Huntington gibi meşhurları olmak üzere, kapitalizmin merkezi ve temel gücü ABD de bulunan sermaye teorisyenleri - ideologları, alışılagelmiş soğuk savaş dengesinin bozulmasıyla

aniden oluşan küresel boşluğa nasıl hamle yapılması ve nasıl yeni bir düzen verilmesi gerektiği üzerine paradigmalar oluşturdular. Yeni Dünya Düzeni (YDD) politikası, o paradigmalar üzerinden pratiğe geçirilmeye çalışılıyor.

Konumuzu ilgilendiren anlamıyla, YDD, gerek emperyalist metropollerin kendi arasında ve gerekse onlardan ayrı bir konumda tutulan/duran diğer küresel coğrafyaların kendi arasında ve emperyalist metropollerle çatışma ve gerilim eksenlerinin inşası ve küresel sermayenin çıkarları doğrultusunda yeryüzünün yeniden ve özgün biçimde sömürgeleştirilmesinin düzenlenişidir.

BM, DB, İMF, WATT gibi kurumlar, emperyalist metropollerin kendi iç pazarlıklarını yaptıkları ve aynı zamanda ortak çıkarlarını da yeryüzünün diğer coğrafyalarına dayattıkları kurumlar olarak, günün şartlarına uygun yeni görevlerle yüklenerek reorganize edildiler ve bu süreç halen de sürüyor.

Küresel sermayenin en güçlü bazı gruplarının temsilciliğine soyunan ABD, diğer küresel sermaye gruplarına ve onların temsilcisi AB ve Japonya başta, emperyalist metropollere ve tüm yeryüzüne liderliğini dayatıyor. Yeryüzünü, en tepede kendisinin olduğu bir katı hiyerarşi içinde ve çıkarlarına uyacak biçimde, siyasal parçalara bölmeye çalışıyor. O parçalanmaya meşruiyet kazandırmak için, bir dizi düşmanlıklar üretip, kalıcı ve güçlü küresel çatışmaların tohumlarını atıyor. İç çatışmalar ve kamplaşmalar bilinçli olarak kışkırtılıp, fiilileştiriliyorlar. Bir ideolojik tercih olarak oluşturulmuş YDD, tek seçenekmiş gibi ve bol " demokrasi " nutukları arasında küresel gerçeklik haline getirilmeye çalışılıyor. Bu dayatmaya karşı farklı düzeylerde ve farklı şiddette ve biçimde oluşan dirençlerle çatışılıyor. Yeryüzü, bilinçlice uygulanan bir strateji içinde, kontrollü bir kaosun içine çekiliyor.

Toparlayacak olursak, sermayenin temeldeki merkezileşme ve yoğunlaşma eğilimleri ve bunun görünür bir hali olarak parçalanma ve yayılma süreçlerinin içinde gezindiği " sivil toplum ", sermayenin çıkarları doğrultusunda bir yeni küresel - toplumsal ve küresel - bireysel gerçeklik yaratma saldırısı altında. Ve öyle ki, aynı zamanda, küresel - politik düzeyde bir dizi kamplaşma, düşmanlaşma ve çatışma da, YDD ismi altında, fiili gerçeklik haline getirilmekte.

Bütün bu süreçlerin bakışımlı olarak ve mümkün olduğunca birbirini destekleyerek akmaları yönünde bir bilinçli ideolojik - politik pratik, sermayenin kişiselleşmiş hali olan sahipleri ve görevlileri tarafından yürütülüyor.

Ve elbette, sermaye için her şey istenir biçimde yol almıyor. Küresel - toplumsal düzeyde bir dizi direnç ve sürtünme de, pratik gerçeklikler olarak sermayenin süreçlerine kendilerini dayatıyor; onları biçimsizleştiriyor, hızlarını kesiyor. Bir başka yaşamın, sermayesiz bir yaşamın, mümkün olabileceği yönündeki küresel - toplumsal iradeler de, fiili ya da bilinçli politik - toplumsal gerçeklikler olarak kendilerini, kendileri için ve kendileri tarafından oluşturulacak bir başka dünyanın arayışına yönlendiriyorlar. Ser-

mayenin yörüngesinin dışında ve ona alternatif başka yörüngeler oluşma ve güçlenme sürecini yaşıyorlar. 90 sonrası bozulan moraller yeniden tazeleniyor. Kaybedilen pratik mevzilerin yerine yenileri inşa edilmeye çalışılıyor.

GÜNÜMÜZDE EMEK - SERMAYE UZLAŞMAZLIĞI

Bir tarihsel sistem olarak kapitalizm, bir dizi olasılığın birbirini desteklediği özgün bir tarihsel momentte, 1300'lerde başlayan bir inşa sürecinin sonucu olarak, 1600 - 1700 lerde ve Batı Avrupa'da egemenliğini kurdu.Sanayi devrimiyle kalıcı zaferini ilan etti. " Kapitalist üretimin ilk başlangıcına – diyor Marx, daha 14. ya da 15. Yüzyılda, dağınık olarak bazı Akdeniz kentlerinde raslamamıza karşın, kapitalist dönemin başlangıcı, 16.yüzyıldır." (Kapital, Marx, cilt 1, syf. 732)

İngiliz ve Fransız Devrimleri, Magna Carta ve Fransız Devrimi'nin Anayasası, sistemin politik zemininin inşasında öne çıkan işaret fişekleridir.Mutlak iktidarın içinde burjuvazinin lehine, daha sonra genişletilip sürece egemen olacak, bir çatlak oluşturuluyor.İktidarın kullanımı yasalara bağlanıyor ve dahası, burjuvazi iktidara ortak oluyordu.

Rönesansla özellikle İtalya'da başlayan ve Dante' nin simgelediği yazınsal derinleşme ve canlanış, Fransa'da Montaigne ile devam eden bir süreçte, Diderot, Voltaire ve Roussou da simgeleşen bireyselleşme denemeleri ve özgün toplumsallaşma arayışlarıyla, burjuva bireyi ve toplumsallaşmasının kültürel ortamını oluşturuyordu. Süreç daha sonra Hollanda'da Spinoza ve Fransa'da Descartes tarafından felsefi zemine kavuşturuldu ve Kant'la devam eden süreç, 19.yüzyılda Hegel'de zirvesine ulaştı.

Müzik de İngiltere'de Handel, İtalya'da Vivaldi, İspanya'da Boccerini, Almanya'da Bach Barok dönemi oluşturuyor ve daha sonra romantik Bethoven'de ve 9. senfonide zirvesine ulaşacak bir süreç içinde , öncesindeki tek seslilikten kopuşarak çok seslilik dönemini açıyorladı.

Mimaride Gotik ve Barok tarzlar mekan anlayışını kökünden değiştirirken, resim de perspektifin derinleşmesi ve zenginleşmesi ve kutsallığın resminden günlük gerçekliğin resmine geçişin perdesi açılıyordu. İtalya'da resimde Da Vinci, heykelde Michelangelo ve daha sonra İspanyol burjuva devriminin ressamı Goya, perdeyi yırtan öncüler oluyordu.

Aynı dönemde, Galileo, Newton ve Bacon'da simgeleşen başka bir süreçte, kendini doğadan ayrıran ve dışındaki dogayı keşfetmeye çalışan bir insana kendini ifade ettiği, özgün bir bilim oluşturuluyordu. Ki, doğrudan sermayenin kontrüne giren o keşif arayışları, süreç içinde başlangıçtaki masumiyetini kaybedecek ve insanın doğaya hiyerarşik üstünlüğünü dayatmaya ve bu zeminde doğayı sömürgeleştirmeye yönelecekti.

Bütün bu gelişmeler, 18. ve 19. yüzyılda yaşanan sanayi devrimiyle netliğe kavuştu. Burjuvazinin egemenliğinde yaşanan ve ekonomide ve bakışımlı olarak tüm toplumsal yaşamda kökten değişimler getiren sanayileşme dalgasıyla, burjuvazinin düzeni kapi-

talizm, Batı Avrupa'ya sımsıkı kök saldı. Tarihsel olarak ilk kez Batı - Avrupa'da hakim güç olma olanağını yakalayan ve kapitalizm olarak kendi toplumsal sistemini kurma aşamasına sıçrayan sermaye, kendi devrelerini büyütüp - yayabileceği, merkezileşme ve yoğunlaşma eğiliminin zorlamasıyla kendini besleyeceği coğrafi alanlar olarak, daha sonraları Rosa Luxemburg'un 'dışarısı'olarak adlandırdığı, yeryüzünün diğer bölgelerine yöneldi. Kapitalizmin, kendisinden önceki sistemlere göre bir çok alandaki üstünlüğü, onun, o dönemlerde farklı bezirgan medeniyetlerini barındıran dünyanın geri kalanı üzerinde de yayılmasını, giremediği yerlerde de kendi kontrolünde bir ilişkilenme kurarak inisiyatif kazanmasını sağladı.

Sürecin öncü coğrafyası Batı Avrupa ve Batı Avrupa burjuvazisi, kapitalizmin sömürü temelli yapısallığının itelemesiyle, yeryüzünün geri kalanını/ 'dışarısı' nı, sömürgeleştirmeye dayalı bir bağımlılık ilişkisini oluşturdu. Yağmalanan zenginlikler Batı Avrupa'da zengin ve gösterişli bir yaşamın alt yapısının inşasında ve küresel hiyerarşinin kalıcılık sağlamasında kullanıldı. Kapitalizm daha başlangıcında, sömürgeciliği kurumsallaştıracak siyasal tedbirleri pratiğe geçirerek, ana merkeziyle yeryüzünün geri kalanı arasında kale duvarları inşa etti. İktidar ve hiyerarşi ilişkileri, tarihte görülmemiş ölçüde sistematize edildi, nüanslara yayıldı, küreselleştirildi ve güçlendirildi. " Kapitalist üretimin manifaktür dönemi boyunca gelişmesiyle birlikte, Avrupa kamuoyu, utanç ve vicdan denen şeyin son kalıntılarını da yitirmişti. Uluslar, kapitalist birikim aracı olarak kendilerine hizmet eden her türlü utancı, sinsi bir tebessümle övüyorlardı." (a.g.e., Marx, syf. 778)

20. yüzyılın başlangıcında emperyalist aşamaya sıçrayacak küresel düzeydeki sömürü ilişkisi, kapitalizm tarafından, henüz başlangıcında, kendisini kendi coğrafyasında kurarken inşa edildi. Sürekli eşitsizlikler ve çatışmalar ve bakışımlı olarak da hiyerarşiler ve iktidarlar üreterek kendisi olabilen kapitalizm, yola çıktığından bugüne, aynı yapısallığını sürekli yeniden üretti ve sürekli güçlendirdi. Günümüzdeki durum bellidir: Eşitsizlik ve çatışma, yeryüzünün en güçlü ve çıplak gerçeği, toplumsal alandaki her düzeyin ve anın hakim eğilimi.

Gerçekte, sermaye de işçi de, yüzyıllardır vardı. Ancak, sermaye, kendi gelişiminin önünü açacak, egemenliğinin koşullarını oluşturacak ve topluma dayatacak bir güce erişememiyordu. Ekonomik ve siyasi iktidarı birlikte elinde tutan önceki egemen bloklar, biriken sermayeye zor alım yoluyla uygun aralıklarla el koyuyordu. Belli bir eşiği geçen bir birikime ulaşamayan sermaye ise, kendi eğilimlerinin açılımına uygun, kendini içinde rahatça konumlandıracağı ve diğer iktidarlara alternatif, kendine ait bir iktidar ve sistemi topluma dayatma olanağını bulamıyordu.

Bu olanağın Batı Avrupa'da bulunmuş olması hiç de rastlantı değildir. Medeniyete ilk giren bölgeler, Kıvılcımlı'nın vurguladığı gibi, oluşan tefeci - bezirgan uygarlıklarla güçlü ve devlet - merkezli iktidarlarını, binlerce yıl süren bir süreçte güçlendirmişler ve toplumu her tarafından saracak ve kavrayıp nüanslarına dek sızabilecek güce ulaşmışlardı. Alternatif süreçler, sistemik bir düzeye sıçrayabilme imkanını bulamadan, püskürtülüyordu. Sermayenin gelişimi açısından da aynı durum yaşanıyordu.

Ve zaten ilerde, Batı Avrupa'da kapitalizm yerleştikten sonra, bu bölgelerle bir sömürge - bağımlılık ilişkisi kurulabilmişse, bu olgu, tek taraflı olarak metropollerin hamlelerinin ürünü olarak şekillenmedi. Bizzat bu bölgeler de, yerleşmiş ve güçlü iktidarlarının ömrünü sürdürmeye güdümlü kapalı sistemlerinin ürünü olarak, gelişen kapitalizm karşısında zayıf kaldılar ve bağımlı duruma düştüler. Süreç, iki yanlı akmıştır.

Kapitalizm Batı Avrupa'da güçlenirken ve o güçlenmesinin kendine özgü tarzının bir ürünü olarak yeryüzüne yayılırken medeniyete ilk geçmiş bölgelerdeki yerleşmiş iktidar ilişkileri ve onları belirleyen kendine kapalı toplumlarla, basit - yeniden üretim ve sürekli kendini tekrara eğilimli statik, ekonomik ve siyasi gücün mutlak iktidar biçiminde oluştuğu bölgelerle karşılaştı. Devlet - merkezli bir toplumla kendini görünür yapan ve kökleri binlerce yıllık derinlikte olan bu toplumsallaşmalar, kapılarını çalan kapitalizmin üstünlüklerine ve gücüne dayanarak kendisini dayatması karşısında, süreç içinde bükemedikleri eli öptüler ve kendi iktidarlarını sürdürmeyi esas alacak tarzda özgün ilişkilenme/bağımlılık biçimleri ürettiler.

En başta, kapitalizmin sömürüyü esas alan yapısallığı, kendileri de aynı temelde oluşan henüz kapitalistleşmemiş toplumların iktidarları açısından rezonansa gelinebilecek en uygun noktaydı. Orada karşılıklı bir kanal açıldı, o kanalda derinleşildi ve süreç içinde sürekli zenginleşen ve güçlenen dolayımlar akmaya ve alışverişler yapılmaya başladı. Alan memnun, satan memnun ya da moda deyimle kazan - kazan durumu söz konusuydu. Süreç içinde, işbirlikçi iktidar güçleri içinden çıkan ya da daha baştan bilinçlice oluşturulan kimi özel sermaye devreleri de, o alışveriş içinde kendilerini güçlendirecekleri imkanları bolca buldular. Kapitalist metropollerle sömürge biçiminde konumlanarak kurulan ilişki, sadece metropollerin değil, o bölgelerdeki işbirlikçi iktidar ve yeni oluşan sermaye güçlerinin de kazandıkları bir zeminde oluşturulmuştu. Kıvılcımlı'nın aktardığı halk deyimiyle, " Hacı hacıyı Arafat'ta, it iti kalafat'ta bulur " olgusu gerçekleşti. Tencere yuvarlandı kapağını buldu. O işbirlikçilerin içindeki yerel sermaye güçleri zamanla güçlendiler ve küresel sermaye güçleriyle özgün biçimlerde kaynaştılar. Şimdiki küreselleşme süreci de, o kaynaşmanın son aşaması olarak yaşanıyor.

Altta kalanın, ezilenlerin ve tüm emekçilerin, canının çıktığı bu ilişkilenme, 19 yüzyılda netleşti. Kapitalizm süreç içinde, kerte kerte, dengeyi kendi lehine çevirdi ve normal olan da buydu. Sürekli daha geniş alanda gerçekleşen geniş yeniden üretimin oluşturduğu zenginlik ve güç karşısında, esasını basit yeniden üretimde kuran toplumsallaşmaların direnme olanağı yoktu. Ancak bu süreç halen de bitmiş değildir. Ve Orta - Doğu'ya dayatılan emperyalist işgalin bir anlamı da, sisteme hala engeller çıkaran bazı pürüzlerin temizlenmesi ve yeryüzünün, metropollerde merkezileşmiş sermayenin hareketi açısından mümkün olan en uygun bir yapısallığa kavuşturulmasıdır. Artık küresel sermaye güçlerinin, kendisiyle pazarlık yaparak koşullarını dayatacak ve soygundan pay isteyecek Saddam gibi antika - yerel diktatörlere tahammülü yok. Üstelik ulaştıkları gücün de, pazarlık yapmadan istediklerini alabilecekleri, koşulları tek taraflı ve şartsız dayatabilecekleri bir noktaya geldiğini düşünüyorlar.

İşte, yeniden toparlayacak olursak, medeniyete geç giren Batı - Avrupa'da, zaten yeterince yerleşik olmayan kurulu iktidar ağlarının, Wallerstein'ın da belirttiği özgün bir

tarihsel momentte, özellikle de zayıf düşmesi ve başka bazı olgular yan yana gelince, sermaye, önü kesilmeden belli bir eşiği aşacak seviyede birikme imkanını buldu. Başta medeniyetin Batı -Avrupa'da da en son girdiği İngiltere olmak üzere, Hollanda, Fransa, İtalya ve İspanya'da hızla sermaye birikim havuzları oluştu. Mutlakiyetçi krallara ve çoğunlukla onlara hiyerarşik bir ilişkiyle bağlı olan feodallere kafa tutma gücünü yakalamaya başlayan sermaye, ilk defa İngiltere'de Magna Carta ile bir toplumsal sözleşmenin koşullarını kurulu iktidara/krallığa dayatıp kabul ettirecek seviyeye dek yükselebildi.

Toplumsal düzeyde yapılan sözleşmelerle – ki bunlara Anayasa adı verildi, kendi varlığını meşrulaştıran sermaye, yapısallığının bir ürünü olarak sürekli büyümeye yazgılı olduğu için, devrelerini toplumun gittikçe daha derinlerine ve nüanslarına yayma sürecini başlattı. Takriben 500 yıldır süren bu sürecin bugün geldiği noktada, yeryüzünde sermaye devrelerinin nüfuz etmediği bir alan kalmamıştır. Hatta öyledir ki, sermaye, coğrafi genişleme sınırlarına daha ulaşmadan – ki günümüzde ulaşmıştır, bu tehlikeyi görerek, kendi büyümesi için yeni imkanlar yaratacak özgün derinleşme yollarını buldu. Büyümek için, büyünecek alanlar yaratıldı, yaratılıyor. Tüketimin azgınlaştırılması ve ihtiyaçların karşılanmasıyla bağının koparılması, o yollardan başlıcasıdır. Coğrafi sınırların tükenişinin yarattığı gerilim, var olan alan derinlemesine sürekli yeniden üretilerek aşılmaya çalışılıyor.

Güçlenme ve topluma nüfuz etme imkanını bir kez yakalayan sermayenin, kendi devrelerini sürekli daha büyük ve daha yoğun oluşturarak biteviye sürdürdüğü somut - tarihsel hareketi, kazandığı her alanı kendine uyumlaştırma ve kendinin yapma çabasındaydı. İçinde bulunduğu her yerel alanı ve o alanı kapsayarak belli dengelerde tutunacagı sınırlara ve bütünselliğe ulaştıran toplumsallaşmayı – ki adına ulus dendi, giderek de yeryüzünün tümünü kendi gelişmesine en uygun konuma sokmak ve kendisinin yapmak, sermayenin hareketinin doğal - yapısal karakteridir.

İşte, kısa bir tarihsel bakış, sermayenin, basit bir para birikimi olmadığını ve onun, gücüyle paralel olarak kapsama alanı ve kompleksliliği artan bir somut - tarihsel toplumsal ilişki olduğunu bize gösteriyor. Birikmiş para, sadece kendisidir, özel harcamalarda kolaylık sağlar ve o kadar. " Kişiselleşmiş sermaye olma dışında kapitalistin tarihsel bir değeri olmadığı gibi – diyor Marx, bu tarihsel varolma hakkına da sahip değildir.....kişiselleşmiş sermaye olduğu sürece onu harekete geçiren tek şey, kullanım - değeri üretmek ve bunlardan yararlanmak değil, değişim – değeri üretmek ve bunu çoğaltmaktır....kapitalistin her türlü eylemi, salt – onun kişiliğinde bilinç ve iradeye bürünmüş sermaye olarak – sermayenin işlevi olduğu için, onun özel tüketimi, birikmiş sermaye üzerinden yapılmış bir hırsızlık gibidir..." (a.g.e., Marx, syf. 608 – 609)

Evet, Marx hemen ilerde, bu tarzın sermaye belli bir zenginliğe ulaşınca hükmünü yürütemediğini belirtir ve kapitalistin keyfine de kaynak ayırmakta tereddüt etmeyeceğini ekler. Ancak, açıktır ki, belli bir birikimi aşmış sermayeden yapılan kişisel har-

camalar, ne çapta olursa olsun, özel bir durum yaratamayacaktır. Sonuçta diyebiliriz ki, sermayenin kapitalistin olmasından çok daha fazlasıyla, kapitalist sermayenindir; onun nesnel – yapısal eğilimlerinin sözcüsü ve yürütücüsüdür. Onun ete kemige bürünmüş halidir.

Evet, herhangi bir birikmiş para kütlesinin sermaye olabilmesi için, giderek genişleyen ve zenginleşen toplumsal ilişkilere girmesi gerekir. Ve o toplumsal ilişkilerdir ki, birikmiş parayı sermayeye dönüştürür.

O toplumsal ilişkilerin en kritik momenti, sermayenin kendisini doğrudan ürettiği ve doğrudan mevzilendiği maddi hayatın yeniden üretimi alanlarında, üretim alanlarında, kurulur. Kapitalizmin önceki tarihsel sistemlerden en büyük üstünlüğü, geniş - yeniden üretimi hakim üretim haline getirebilmesidir. Sanayi devrimi ve sonrasındaki gelişmeler, geniş yeniden üretimin sürekli güçlenmesi için gerekli alt yapıyı sağladı ve sermayenin hareketi de, o alt yapıya dayanarak hızlanıp küresel düzeye sıçradı.

Sermayenin gelişmiş haliyle kendisini gösterdiği ve kalıcı temelini inşa ettiği alan, üretim alanıdır. Kapitalizmin iç dengeleri de orada kurulur. Ve toplumsal ihtiyaçları karşılayan üretken kimliğiyle, toplumsal meşruiyetini de, üretim alanlarından güçlendirir.

Belli bir coğrafi alana yayılmış basit yeniden üretim adaları arasında ürün değiş tokuşunda aracılık yaparak veya lonca düzeninin hakim olduğu küçük üretim birimlerinden sivrilerek ya da başka bir çok farklı çıkış noktalarından yola çıkarak ilk birikimini yapıp, kendi devrelerini çevirmeye başlayan sermayenin; netçe kendisi olabilmesi ve nihayet kendisini sistemik bir ifadeye ulaştırabilmesi; kendisini doğrudan üretim alanlarında konumlandırmasıyla, oradaki üretimin geniş yeniden üretim kapasitesini taşımasıyla ve sanayi devrimiyle bu gelişmelerin kalıcılığını garanti etmesiyle olabilmiştir.

Ancak, üretim alanında bayrağını dikebilmesi için, aşılması gereken engeller vardır. Para ve üretimin yapılacağı mekan, hemen kendini dayatan temel ihtiyaçlardır.

Burjuva, yatırımı yapacağı alanı, toprak sahibiyle ilişki kurarak sağlar ve karşılığında toprağın kirası olarak rant öder. Toprak sahibi açısından ilişki, toprağını kiralayarak rant geliri elde etmesi biçiminde yaşanır. Burjuva ise, atıl yatırım olarak gördüğü doğrudan toprağın mülkiyetiyle ilgilenmeyip, maliyetini düşürmek amacıyla kiralamakla yetinir ve ödediği kirayı da ürününün maliyet hesaplarına katar. Toprak, üretimin mekanı, toprak sahibiyle kurulan özgün bir toplumsal ilişkiyle bulunmuştur. Bu ilişkide, iki taraf da kazanmaktadır.

Burjuvanın ilk yatırımı yapabilmesi için yeterli ve hatta teorik olarak hiç parası olmayabilir. Ki, başlangıç dönemlerinde çoğunlukla böyleydi ve bu durum halen de farklı biçimlere bürünerek sürmektedir. O, parayı faiz karşılığında, ilk dönemlerde faizcilerden/tefecilerden ya da tefecilik yapan ve üretime yabancı hatta ondan tiksinen, onu küçümseyen ve hala egemen olan aristokrasinin atıl birikimlerinden satın alır. Sonradan banka sistemi bu sürecin kurumsallaşması olarak oluştu. Para sahibi açısından,

parasını kiralayarak karşılığında kar elde ettiği bir özgün toplumsal ilişki yaşanmıştır. Burjuvamız ise, yatırımı için gerekli parayı bulmuştur. Bu ilişkide de, iki taraf birden kazanmaktadır.

Geniş yeniden üretim yapabilmek için gerekli mekanı ve üretim aletleri başta olmak üzere diğer sabit sermaye yatırımlarını yapabileceği parayı bulan burjuvanın/kapitalistin, bütün bu süreçlerden bir sonuç alabilmesi için, üretim faaliyetini başlatması gerekir. O noktada, iş gücü ihtiyacı belirir ve burjuva, işgücünün taşıyıcısı olarak işçilerle, özgün bir toplumsal ilişki kurar.

İşçi, hayatını sürdürebilmek için kendisine gerekli kazancı, tek sahibi olduğu mal olan işgücünü satarak elde eder. Kapitalist ise, işgücünün karşılığını, ki onun yeniden üretilebilmesi için gerekli toplumsal emek zamanına eşittir, ücret olarak, işçiye öder. Bu noktada, kapitalist gerekenleri yapmıştır ve üretim çarkını çevirmek için düğmeye basar.

Kurulan farklı biçimlerdeki toplumsal ilişkilerde çıkarları birbirleriyle uyum halinde olan ve ilişkinin iki ya da çok tarafının da kazandığı, toprak sahibi – banka - kapitalist üçlüsü, kapitalizmin somut - tarihsel gelişimi içinde kaynaştı. Elbette, halen her üçü ayrı ayrı toplumsal olgular olarak da kendilerini sürdürüyorlar. Ve yukardaki kaba şema, farklı biçimlere bürünerek halen de sürüyor. Ama, 20. Yüzyılda tekelci aşamaya geçen kapitalizmle birlikte, en irileri ve dolayısıyla sistemin egemenleri olan sermaye devreleri açısından, artık bir iç içe geçme ve giderek aynılaşma söz konusudur.

Ayrı varlıklar olarak da var olmakla birlikte, sistemde egemen olan yoğunlaşmış sermaye güçleri, hepsini içeren ve bu içerme sürecinde kendileri olan ana sermaye gruplarıdır. Sabancı pek bilinen örnektir. Akbank da, o grubundur, yatırım mekanlarının arsaları da onlara aittir ve yatırımlarının kendisi de. Küresel egemenler açısından, ki Sabancı onların yerel şubesi olmaktan öte gidemez, durum daha da gelişmiş olarak böyledir.

İşgücünün sahibi işçiyle kurulan ilişkide ise, tam tersi bir durum yaşanır. Çıkarların uyuşması değil, uzlaşmaz bir niteliğe ulaşmış biçimde uyuşmaması somut bir gerçekliktir. O noktada uzlaşmaz bir çelişki ve o çelişkiyi barındıran özgün bir emek - sermaye ekseni oluşur ve o eksende biriken gerilim ve yaşanan somut - tarihsel çıkar savaşı, doğrudan ya da binbir dolayımlar üzerinden akarak dalga dalga toplumsal alana yayılır.

Elbette, o eksen tek başına bir kendilik ya da öylesine bir kerameti kendinden menkul mutlaklık olmadığı gibi, o eksenden topluma doğru akış da, sanki kendisine ulaşılmaz bir mutlaklığın tek yönlü olarak topluma kendini yansıtması biçiminde yaşanmaz. Çoğunlukla ve mekanist - pozitivist temelli modernist bakışla sınırlı Marksizm algılamalarında öyle formüle edilseler de; hiç bir mutlaklık, keyfilik ya da tek yanlılık yoktur; her süreç somut - tarihseldir ve her süreç, başkalarıyla ilişkilendiği bir kapitalist toplumsal bütünsellik içindedir ve her süreç, ancak o toplumsal bütünsellik içinde

kurduğu karşılıklı ilişkiler içindedir ki, kendisi olabilir. Bu durumun, bir istisnası da, yoktur.

Eğer o eksenin toplumsal gerçeklik içinde bir özgünlüğü varsa ki, vardır, maddi hayatın yeniden üretiminin en kritik ve somut momentinde kurulmuş olması ve kendi üzerinde biriken gerilimin uzlaşmaz bir çelişkinin yoğunluğunu/sertliğini taşımasından dolayı, toplumsal hayatın gerçek akışında son tahlilde ve ağırlıklı olarak belirleyici olma kapasitesini taşımasındadır. Oradan çıkan gerilim, kapitalist toplumsal bütünselliğin " Zeit Geist "ı, özgün zamansal ruhu olarak, toplumsalın bütününden sürekli gözlemlenebilir. Orada, sistemin kalbi atar.

Birinci olarak, emek - sermaye ekseni, bir tek başınalık içinde, öylesine ve sırf kendisi olarak tarihe kendisini dayatamaz. Evet, bir kez oluşup ve sonra da bir biçimde süreç içinde bir kapitalist toplumsallık yaratabilecek seviyeye sıçrayabildikten sonra, kendisine doğru akıp gelen tarihe, kendince özgün bir biçim, yön ve karakter verir. Ama, madalyonun bir de öteki yüzü vardır.

Kapitalizmden önceki iki milyon yıllık avcılık - toplayıcılık döneminin ve sonraki on bin yıllık tarım döneminin yaşanmışlıkları, oluşmuş toplumsal dokuları, gelenek - görenekleri, toplumsal refleksleri.. vd. tarihten gelir, o ekseni belirler.

Emek - sermaye ekseni, bir boşluk alanda ve öylesine bir kendilik olarak zuhur etmez. Kendinden önceki küresel - toplumsal tarihin birikmişliklerinin ona vurduğu damgayla özgün bir somut - tarihsel gerçeklik olur. Ona gerçeklik kazandıran, onu gerçek yapan, tarihin içinden ve tarihin izlerini taşıyarak çıkıp gelmesi ve o izleri kendisinin yapısallığı içinde özgün biçimde kapsayarak, kendisi olduğu özgün bir karaktere bürünebilmesidir. Sermaye de, Thomson'un da gösterdiği gibi işçi de ve ikisinin arasında oluşan uzlaşmaz çelişki de ve bu çelişkiyi barındıran kapitalist toplumsal bütünsellik de, tarihin içinden çıkar gelir, tarihin ürünüdürler, tarihi özgün biçimde devam ettiren toplumsal ilişki biçimleridir.

Küresel düzeyde evrensel karakterde gerçekleşen emek - sermaye ekseni, farklı coğrafyalardaki özgün tarihselliklerin ürettiği farklı toplumsallıkların ürünü olarak da, özgün kimlikler edinmiş kendilikler biçiminde çoğalarak görünür. Evet, emek - sermaye çelişkisi esas olarak evrenseldir, yeryüzünün tümüne aynı karakterde yayılır ve ama, gerek o karakterin içine sızarak ve gerekse de özellikle görünüm biçimlerine damgasını vurarak, farklı coğrafyaların farklı tarihler yaşamış toplumsallıkları, emek - sermaye ekseninin küresel düzeyde zengin hallerde kendisini ifade etmesini belirlerler. Gerçek kimlikler, gerçek tarihsel - toplumsallıkların içinden çıkıp gelirler.

Geçmişte, kapitalizmin ilk dönemlerinde, ancak derin bakışla görülebilecek ve zaten henüz bir güçlü olasılık olan küresel emek - sermaye ekseni, günümüzde, neredeyse elle tutulur/gözle görülür bir küresel - toplumsal gerçeklik halini aldı. İşte o gerçeklik, bir dizi özgün kimliği içinde barındıran özgün bir evrensellik taşır. Evrensellik momentinde kurulan özdeşlik ve kendisi oluş, monolitik değil, çoğul biçimlerdedir. Tarihin çoğulluğu ve zenginliğiyle uyum halindedir.

İkinci olarak, emek - sermaye ekseninin kapitalist toplumsallıkla ilişkisi, tek yönlü değil, iç içe geçmiş bir zemin içinde, sonsuz sayıda toplumsal ilişki hallerinin içinde, onlardan biri olarak oluşur ve ortaklaşa bir süreç içinde sürüp gider. Bu noktadan bakarsak, o ayrı bir mekana sahip değildir ve ortak bir kapitalist toplumsallık mekanının içinde, o mekana ait diğer toplumsal süreçlerle birlikte, onlarla ilişkilenerek gerçeklik kazanır. O ilişkilerdir ki, onu kendisi yapar.

Gerek tarihten gelenler ve gerekse bizzat kapitalizmin ürünü olarak yeni şekillenen toplumsal durumlar ve süreçler, toplumsal gerçekliğin somut - tarihsel ögeleridir. Gerçektirler ve kendileridirler. Onları, üretim alanında kurulan toplumsal ilişkilerin doğrudan ve tek yanlı bir uzantısı ve yansıması olarak görmek, toplumsal yaşamın zenginliğini göremeyen ve ne yazık ki iğdiş edilmiş bir marksist söylemle kendini ifade eden, kaba materyalist bakışın sonucudur. Evet, emek - sermaye ekseninde yaşanan savaş ve biriken gerilim toplumsal bütünselliğin tümüne yayılır, kapitalist toplumsallığın ruhunu oluşturur, son tahlilde toplumsal alanın bütün hallerine bir biçimde sızar, onları bir biçimde kendine doğru, kendisinin hem içinde bir ögesi olduğu ve hem de özgün ve ağırlıklı bir rol oynayarak ürettiği kapitalist toplumsallığın bütünselliğine doğru sürekli çeker. Ancak, toplumsal bütünselliğin başka ögeleri de, kendi durdukları yerden ve kendileri açısından, özgün çekim alanlarına ya da toplumsal hareket ivmelerine sahiptir ve onlar da, kendileri olarak toplumsal bütünselliği etkiler ve belirlemeye/kendilerine uygun hale getirmeye çalışırlar. O arada, emek - sermaye ekseni de, o gerçek toplumsal süreçlerin etkisi altına girer ve etkilenir. İlişki de ve etkilenme de karşılıklıdır, ve daha doğrusu, toplumsal bütünselliğin sonsuz zenginliğine yayılmış halde, sonsuz süreçlerin kompleks ilişkisi halindedir.

Emek - sermaye ekseninin özgün ve kritik ağırlıklı rolü, işte o zenginlik içinde, bir dizi sürtünmeye uğrayarak ve dirençlere çarparak, kendisine doğru akan özgün toplumsal kendiliklere ait güç alanlarından ve ivmelerden etkilenerek kendisini gerçekleştirir. Bir kere değil, sürekli ve hep kendisi olmaya çalışarak toplumsal gerçekliğe doğru akar. Ve bütün diğer toplumsal süreçler de, bir kere değil, sürekli ve hep de kendileri olmaya çalışarak toplumsal bütünlüğe akarlar.

Ve nihayetinde, gerçek toplumsal hayat, bizim onu kavrayabilmek için yaptığımız kavramsal ayrılıkları, kendi gerçekliğinde birbirinin içine sokar; şeyler ayrı ayrı değil, özgün ortaklıklar/birliktelikler kurarak, melezleşerek ve sürekli yenilenerek olgusallaşırlar, kendileri olurlar.

İşte, emek - sermaye ekseninin toplumsal bütünsellikle ilişkisi, bin bir dolayım aracılığıyla gerçekleşir. Yıkılmayan ve hala süreduran kapitalizm, kendi somut - tarihsel sürecinin şimdiki aşamasında, içindeki yapısal dinamikleri işleterek, dolayımları doğrudanlığa doğru zorluyor. Toplumsal cepheleşme keskinleşiyor. Eksenin iki tarafının, toplumsallaşma düzeyleri ve bağlı olarak artan güçleri, emek - sermaye eksenini daha doğrudan ve neredeyse gözle görülür biçimde kapitalist toplumsal alanın bütününe yayıyor. Elbette yine dolayımlar akıyorlar ve ama, öyle ki, o dolayımlar hem giderek daha sertleşerek emek - sermaye zıtlığının/çelişkisinin daha fazla kontrolüne giriyorlar ve hem de toplumun sızmadık hücresini bırakmayacak ölçüde hassaslaşıp, eksenin

toplumu tümüyle kapsamasının önünü açıyorlar.

Sermayenin sürekli yükselen yoğunlaşma ve merkezileşme katsayısı, onun sürekli büyüme eğilimiyle birleşince, her başlayan sermaye devresinin, küresel toplumsallığı daha derininden ve ayrıntılarından kavrayarak ve daha hızlı biçimde akması sonucunu doğuruyor. Sermayenin birikmiş maddi zenginlik/güç olarak varlığı/kütlesi, hareket yeteneği ve kapasitesi, kendisinin damgasını vurduğu özgün bir küresel toplumsallık yaratıp, onu da artan oranda kendisinin yapma, doğrudan kendisinin uzantısına dönüştürme eğilimini açığa çıkartıyor ve o eğilimi fiili gerçekliğe dönüştüren bir süreci güçlendiriyor.

Öte yandan, işçi sınıfının toplam küresel niceliğinin artış eğilimi hızlanarak devam ediyor. Metropollerde sıkışan sermayenin yatırım için geç kapitalistleşmiş ülkelere yönelmesi, yüz milyonlarca köylüyü yerlerinden ederek şehirlere, işçileşmeye doğru çeken küresel - toplumsal süreçleri doğuruyor. Bir başka kanalda akan süreç içinde, kamu zenginliklerinin ve hizmetlerinin sürekli ve artan hızla sermayenin kontrolüne girmesi, oralardaki özgün ve ayrıcalıklı çalışma biçimlerini tasfiye ederek, geçmişte özgün toplumsal gruplaşmaları - zümreleri doğuran konumlanmaları vasıfsız işçiliğe/kamu emekçiliğine dönüştürüyor. Ve nihayetinde, kendi dağıtım ağını kuran ya da o alanda yatırım yapan büyük sermaye gruplarının varlığı, milyonlarca küçük esnafı da iflasa sürükleyerek işçileştiriyor. Küresel işçileşme sürecinin günümüzde ulaştığı aşamada, sözgelimi metropol ülkelerde, nüfusun yüzde 90'a dek varabilen büyük çoğunluğu bir biçimde işçileşmiş/emekçileşmiş durumda.

Ve işte emek - sermaye uzlaşmaz çelişkisi üzerinde kurulan eksenin günümüzdeki görünümü: Bir yanda, sürekli yoğunlaşıp/merkezileşerek büyüyen, yeryüzünü kendi damgasını taşıyan bir küresel - toplumsallaşmaya doğru sürüklemeye başlayan sermaye devreleri; ve öte yanda, kapitalizmin gelişmişliğiyle doğru oranlı olarak sürekli sayısı artan ve toplumun gittikçe daha fazla oranını oluşturan işçi sınıfı. Eksenin iki tarafı da, sürekli toplumsallaşma eğiliminde idi ve şimdi o eğilim, güçlü ve hakim bir kimlik haline gelmiştir ve halen de artan oranda güçlenme eğilimindedir.

Tam da bu noktada, bazı anti - kapitalist güçlerde, başta Negri - Hard, bir eğilim beliriyor. Özetle deniyor ki: " madem sermaye tüm yeryüzünü kaplamıştır ve madem ki artık bütün çalışma biçimleri sermayenin egemenliğine girerek herkes işçileşmiştir, o halde, emek -sermaye çelişkisi, özgünlüğünü ve belirleyiciliğini kaybetmiştir. O, içerilerek aşılmış bir eski konumdur. Biz hala o aşılan eksen üzerinden kapitalizm karşıtlığı yaparsak, totoloji yaparız. Ve dahası, oluşan yeni çelişkileri görüp özgün direnişçi kimlikler oluşturamayız."

Bu görüş, sermayenin günümüzdeki hareketi karşısında panik içinde kasılmış ve kısa devre yapmış bir bilincin eseridir. Mutlak bir yücelik atfedilen ve her şeyi kendisinin yaptığı kabul edilen sermaye karşısında, batılı orta sınıf devrimcilerinde oluşan bir eğilimin, ütopizme kaçarak, somut - tarihsel bir hamle olan kapitalizmi yıkma görevin-

den kurtulma isteğinin teorileştirilmesidir.

Birincisi, sermayenin tüm küresel - toplumsal alanı kapsaması gerçek bir sürecin içinde yaşanmaktadır ve bir dizi direnç ve sürtünmeyle karşı karşıyadır. Olmuş bitmiş görülen süreç, devam etmektedir ve sistemik bir özelliğe sahip olup, sistemin temel ögelerinden biridir. Sermayenin toplumsallaşması sürecinin niteliği ile niceliğini birbirine karıştırmamak gerekiyor. Sermayenin toplumsallaşması, nitelik zemininde, sistemin sürüp gitmesiyle bağlantılı olarak sürüp giden bir süreçtir. Nicelik zemininde ise, henüz, varolan küresel - toplumsal gerçekliğin içinde, ona damgasını vurabilme seviyesine gelmiştir, dirençler ve sürtünmelerle karşılaşmaktadır ve daha da alacağı epey yol vardır. O yolun, hayali bir bitiş noktasında, sermayenin toplumsallaştıracağı ve sonra kendisinin yapacağı yeni olguları bizzat yaratma yeteneğinde olduğu da, herkesin bilgisi dahilindedir.

İkincisi, emek - sermaye çelişkisi, özgün ve devrimci süreçleri ivmelendiren bir karakter taşır. Bu özgünlüğün temeli ise, uzlaşmaz niteliğinde yatar. Savaşçı ve yıkıcı süreçler doğurur. Onun gücünün tüm toplumu belirleyebilecek bir zemine yükselmesi, onun niteliğinin de aynı güce ulaştığı anlamına gelir ve ama, onun ortadan kalktığı anlamına gelmez. Ve özellikle belirtilmelidir ki, sistemin uzlaşmaz bir çelişkiyi ana ekseni olarak kendisiyle birlikte büyütmesi, onun gücünün aşil topuğudur. Devrimciler, onu gölgelemek ya da sıradanlaştırmak bir tarafa, özellikle öne çıkarmalı ve vurgulamalıdır.

Üçüncüsü, emek - sermaye çelişkisinin merkezi niteliğidir. Sistem oradan kurulmaya başlar ve sistemin merkezinde o temel uzlaşmaz çelişki yatar. Post - modernizmin baskısı altında, merkezsizliğe/öznesizliğe eğilimli bilinçlerin, öznel bir eğilimle onu görmemesi, ideolojik bir yanılsamadır ve gerçekliğe uymaz. Merkezi bir çelişki varken, onu öznel - ideolojik bir istekle ya da yanılsamayla gölgeleyip, toplumsal alanın bütününde farklı düzlemlerde varolan sonsuz çelişkileri, onların yapısallıklarını ve o yapısalıklarının oluşturduğu özgün güç ve biçimlerdeki ivmeleri hassasca ayrıştırmadan hedefinize koyarsanız, yönsüzlük ve sürekli baş dönmesi kaderiniz olur. Pusulası olmayan yelkenliye hiçbir rüzgar yardım edemez.Sistem sizi içine hapseder.

Metropollerde sosyal devletin tasfiyesi doğrultusunda sürekli yenileri atılan adımlar ve son yıllarda baş gösteren işçi direnişlerinin yayılması ve güçlenmesi eğiliminin, metropol devrimcilerindeki yanılsamaları dağıtacağını umabiliriz.

Elbette, sistem de, kendi yapısallığının yarattığı yabancılaşmayla, devlete ait ideolojik aygıtlar ve kültür endüstrisi/medya - iletişim tekelleri tarafından bilinçlice yaratılan gölgeleme süreçleriyle, kendi temel çelişkisi/aşil topuğu üzerindeki yanılsamaları destekleyecektir. Basit olan gölgelenecek, bir dizi simülasyonla, sermayenin çıkarları açısından görülmesi istenenler, gösterilecektir. Sistem kendi toplumsal meşruiyetinin bir bölümünü de, o yanılsamalar üzerine inşa eder. Kendi üstünde, kendisinin görülmeyeceği bir mistifikasyon perdesi örter.

Negri - Hardt ve benzeri batılı devrimcilerin dikkat çektikleri tehlike de, önemlidir. Atlanmamalıdır. Evet, emek - sermaye çelişkisinin tüm küresel - toplumu sarmalayıp kavrayabileceği bir zemine yerleşmesi, o çelişki üzerinde politika üretiminin totolojiye düşme riskini güçlendirir. Her yeri ve her şeyi, sırf ve sadece emek - sermaye çelişkisine

indirgeyecek politikalar üretebilmek, sermayenin gücünün artışı oranında kolaylaşır. Ama, bu kolaylığa yönelinirse, ki bolca yöneliniyor, bizzat bu sürecin, emek - sermaye çelişkisinin, giderek artan güçte toplumsallaşmasının yarattığı/yaratacağı yeni durumlar ve yeni devrimci fırsatlar görülemez.

Emek - sermaye çelişkisinin kapitalist toplumda artan yayılım ve kavrama kapasitesi, onun "uzlaşmaz" bir çelişkiyi barındıran kimliğinin, bir ruh hali, bir katı yaşam gerçeği, bir kaçınılamayan tıkanıklık, bir sürekli kriz hali... vd. biçiminde, topluma egemen olması anlamına gelir. Ama, aynı zamanda, kapitalizmin yaşar kalıcılığının içindeki yıkıcı olasılıkları sürekli açığa çıkardığı, artan hızda ve güçte yaşanan bu yıkıcı toplumsal gerçekliklerin de (ekolojik dengesizlikler, kadının ezilmesi, mutlak yoksulluk, sürekli savaş...v.d.) kendine özgü toplumsal gerçeklikler ve gerilim eksenleri oluşturduğunu görüyoruz. Bu gerçek toplumsal süreçlerin de, kendileri olarak görülmeleri ve devrimci bir politika açısından bakarsak, kendi sistem - yıkıcı potansiyellerinin olgusallaşmasının önünün açılması gerektiği de açıktır.

Evet, indirgemecelikten, totolojiden uzak durulmalı ve toplumsal kendiliklerin kendileri olarak en özgür biçimde direnişçi ve özgürlükçü potansiyellerini dillendirmelerine yardımcı olunmalıdır. Bu durum, o kendiliklerin emek - sermaye çelişkisi ile gerçek/somut bağlantılarını sürekli gözeterek ve dolayısıyla kendilerini gerçekliğe uygun olarak ve bunun için de en güçlü halleriyle ifade etmeleriyle sağlanır. Negri - Hardt ve benzerlerinin yaptığı ise; ya totoloji ya da kendi öznel - idealist kategorilerini kabullenme biçiminde, sahte bir ikilemdir. Özellikle Negri - Hardt'ın, bir çok yeni olguyu görmekte titizce yoğunlaşmaları ile, o yeni olguları kendi öznel – idealist ve spekülatif ideolojik konseptlerine oturtma gayretkeşliklerini birbirinden titizce ayırmak gerekiyor.

Evet, emek - sermaye çelişkisi sürekli artan oranda bir yoğunlaşma/güçlenme ve toplumsallaşma süreci yaşayarak, günümüzde gözle görülür bir küresel - toplumsal

katı gerçeklik haline geldi. Kendisinin ana ögesi olan " uzlaşmaz çelişki ", sermayenin egemenliğindeki kapitalizm sürdükçe, tüm yeryüzünü çıkışsızlığa, barbarlığa, kaosa doğru sürüklüyor. Bu kabuslar artık, ilerdeki olasılıklar değil, kimi görünümlerini şimdiden görmeye başladığımız, küresel gerçeklikler halini almaya başlıyor. Aynı çelişkinin özgürlükçü - devrimci bir potansiyeli de barındırdığı, küresel işçi sınıfının ve tüm özgürlükçü toplumsal dinamiklerin de, o özgürlükçü olasılığın devrimci savaşçıları olmaya yazgılı oldukları, tarihin kendilerini o konuma doğru çağırdığı da açık bir gerçeklik.

UZUN KRİZDEKİ KAPİTALİZM

Günümüzden bakılınca, 1970'lerin, kapitalizm için bir dönüm noktası olduğu belirginleşiyor. O yıllardan itibaren toplumsal ilişkilerde kriz kelimesinin kullanım oranı

yükseldi. Kriz, sanki her alana şöyle bir uğradığı küresel gezinti halinde. Ama hemen belirtelim ki, bu başlık altında, aslında kendisi de bir küresel gerçeklik olan sistemin bütünsel krizinden değil, özellikle ekonomi alanındaki krizinden bahsetmek istiyoruz.

Fransız hazinesindeki dolarları uçağa yükleyerek ABD ye gönderen De Gaulle'ün, o dolarların karşılığı kadar altını (olmadığını iyi bildiği halde) istemesi ve karşılanamayan bu talebin yaptığı resmi tespitin 71'de altın - dolar bağlantısını koparması ve sonrasında 73 deki petrol krizi; krizin başlangıç işaretleri olarak görülebilir.

80'lerin başında özellikle Brezilya ve Meksika'da tahrip yapan borç krizi ve Brezilya'nın borçlarını ödeyememesi, 1987 " kara Pazartesi "si ve borsalardaki ani çöküş, 1994 Meksika ve Türkiye, 1997 – 98 de Japonya ve diğer güney-doğu Asya ülkeleri, bunlara bağlı olarak hemen ardından 1998'de Rusya, 1999 Latin Amerika ve 2000'lerin başlangıcında Arjantin ve Türkiye krizleri, küresel gezinti halindeki krizin yoğunlaşmış patlama noktaları olarak çalkalandılar. Callinicos, sırf Asya krizi ve sonrasındaki gelişmelerin, 1998 - 2000 arasında, küresel üretimde 2 trilyon dolarlık bir azalmaya neden olduğunun tahmin edildiğini belirtiyor ve bu rakamın da, dünya gayri safi hasılasının yüzde 6'sını oluşturduğunu hesaplıyor.

İşte, kapitalizmin, uzun çevrimleri açısından bakacak olursak, genişleme dönemi, sürekli yukarı doğru yükselen büyüme, istihdam eğrisi ve kısmen artan toplumsal refahın simgelediği altın dönemi, ki 1945 de başlamıştı, 1970'lerin ortasında son buluyordu. Elbette, bu altın döneminde de kapitalizm, devrevi krizlere/aşırı üretim krizlerine girdi, çıktı. 5 - 10 yıllık aralıklarla gerçekleşen bu devrevi krizler, yükselen bir eğri içinde aşağı doğru sarkıp sonra yeniden yükselen eğriye katılmak biçiminde yaşandı.

70'lerden itibaren ise, zaman zaman oluşan normalleşme denemelerini ve yine tekrarlayan devrevi krizlerle iyice yoğunlaşma momentlerini birlikte kapsayan, kendine çeken ve ama bu kez sürekli aşağıya doğru inen bir eğri söz konusudur.

" Kapitalizm – diyor Savran, 30 yıldır dünya çapında bir kriz yaşıyor. 1974 – 75 yıllarında patlak veren ekonomik daralma ile birlikte açılan tarihsel dönem, kapitalizmin hakim üretim tarzı haline gelmiş olduğu 250 yıllık tarih dilimi boyunca yaşanan üçüncü krize tanık oluyor. Dünya kapitalizmi önce 1872 – 1896, sonra da 1929 – 1948 arasında iki tane büyük kriz yaşamıştı." ('30 yıl krizi', Sungur Savran, İşçi Mücadelesi Dergisi, sayı:14) Ve devam ediyor: " ... son otuz yılda dünya kapitalizmi tekrar tekrar eş zamanlı daralmalar yaşamış, defalarca büyük parasal krizlerle karşılaşmıştır.İşsizlik bu dönem boyunca her ülkede artış göstermiş, AB ekonomik alanında kronik hale gelmiş, Japonya gibi son yarım yüzyılda işsizliğe hiç alışık olmayan ülkelerde bile yükselmiştir. Son otuz yılın ciddi ekonomik sarsıntılarını art arda dizmek bile bu dönemin niteliğini kavramak için yeterlidir." (a.g.e., Savran)

Büyümenin hızı düşmüştür ve istihdam yaratma hızı daha da düşmüştür. Adeta istihdam yaratmayan bir büyüme tarzı oluştu ve bu durum sistemin toplumsal meşrui-

yetini ağır biçimde darbeliyor. Sistem sürekli daha gergin ve sıkışık noktalara doğru ilerlemekte, üstüne oturduğu dengeler zayıflamakta ya da çürümekte. Sermaye birikimi, kendisini dengeleyen kapitalist yapısallıklardan koparak, marazi ve dengesiz süreçleri zorlamakta. Sistem, kendisini kendisi yapan özgün dinamiklerini tahrip ederek dengesini yitiriyor ve tümüyle urlaşmaya yöneliyor.

Sermayenin küresel yayılımı ve ulaştığı maddi kütlesi, bir yönüyle tarihinde ulaşamadığı zirveleri sürekli yenilerken, öte yandan, gittikçe derinleşen bir istikrarsızlık ve çürümenin de baskısı altına giriyor. 30 yılı bulan bir zamandır süren bu durumdan çıkış için henüz bir somut gelişim de görülmüyor. 11 Eylül'ü bahane ederek başlatılan küresel sürekli savaş stratejisinin oluşturucu ögeleri arasında, sürekli derinleşen sistemik sıkışma ve istikrarsızlığın küresel düzeyde kaotik sonuçlar doğurma olasılığının da olduğu açıktır. Önlem alınıyor.

16. ve 17. yüzyılda İngiltere ve Fransa arasında yaşanan ve yüzbinlerce Avrupa köylüsünün canına malolan kapitalist sistemin küresel liderliği problemi, İngiltere lehine çözülmüş ve 1815 de Napoleon'un Waterloo yenilgisi süreci bir kez daha netleştirmişti. 20. yüzyılın başına kadar üstünlüğünü sürdüren İngiltere, sanayide yaptıkları atılımlarla Almanya ve ABD tarafından zorlanmaya başladı. 1. ve 2. Dünya savaşlarında Almanya'nın yenilmesiyle, liderlik koltuğuna ABD yerleşti. İngiltere, ABD nin önderliğini kabullenme durumundaydı ve o zamandan itibaren de ABD'nin yardımcısı rolünü oynuyor.

Sistemin hiyerarşiler ve eşitsizlikler üreten yapısallığının ürünü olarak oluşan ve bir kez olunca da sistemin bütünsel istikrarı açısından dengeleyici rol oynayan küresel liderlik olgusu, her seferinde yogun savaşlarla belirlendi. İlk liderlik çözümüne göre daha gelişmiş silahlarla yapılan ikinci liderlik çözümü, 1. ve 2. dünya savaşlarında 50 milyondan fazla insanın ölümüne sebeb oldu. Şimdi ise, 70'ler de başlayan kapitalizmin uzun dalga krizi, 45 den itibaren süregelen ABD liderliğini de tartışmalı hale soktu. Silahların şimdi ulaştığı yıkım gücü ve artık savaş alanının istisna olmaksızın tüm yeryüzü olabileceği düşünülürse ve Bush'un Amerikan halkına " tek bir muharebe değil, daha öncekilerden çok farklı uzun bir seferberlik " beklemelerini ve hazırlıklı olmalarını istemesine bakılırsa, sistemin şimdiki liderlik probleminin çözümünün hangi çapta sonuçlar doğuracağını tahmin edebiliriz.

İşte, Bush ve çetesinin kararlılığının ve cüretinin arkasında, onların kişisel yetenekleri, kapasiteleri ya da macera arayışları yok. Onlar kasılan küresel sistemin kişisel görünümleri, dillendiricileri. Sermaye, her sıkışma döneminde insan kanına ihtiyaç duyuyor, insan kanıyla beslenerek yeniden kendisi olabiliyor. Bush ve çetesi, o görevi yerine getirmeye çalışıyorlar.

" Dünya kapitalizminin ekonomik krizinin kavranamamasının veya daha da kötüsü yadsınmasının sosyalist hareket açısından maliyeti – diyor Savran, çok büyüktür. Özellikle marksist hareketler açısından, bir dönemin karekteristik özelliklerini kavramadan

ve bunlar temelinde yakın geleceğin eğilimlerini saptamadan izlenecek politikalar başarısızlığı neredeyse kaçınılmaz hale getirir...Bugün dünya kapitalizminin ekonomik krizinin doğasını kavramaksızın ne uluslararası burjuvazinin izlediği ekonomik strateji, ne sınıf mücadelelerinin temelindeki dinamikler, ne de uluslararası politikanın gelişme eğilimleri anlaşılabilir. Daha somut söyleyeyim: krizi anlamayan, ne neo – liberalizmin ve globalizmin doğasını kavrayabilir, ne örneğin Avrupa kıtasının geleceğindeki çalkantıları öngörebilir, ne de bugün dünya gündemine hakim olmuş olan emperyalist savaş stratejisini yerli yerine yerleştirebilir." (a.g.e., Savran)

70'ler de olup bitenlere sermaye birikimi açısından kısaca göz atalım.

Sermaye sisteminin/kapitalizmin bir ana ögesi emek - sermaye uzlaşmaz çelişkisi üstünde şekillenen eksense, ikinci bir ana özelliği de, sermayenin kendi içinde yaşanan sermaye grupları arasındaki rekabet ve onun yarattığı zincirleme sonuçlardır.

Rekabet, tek tek sermaye gruplarını birbirleriyle savaşa sokar ve o savaş sonucunda güçlü olan kaybedeni yutar ya da kendi hiyerarşisini kurduğu bir sisteme sokar. Bu süreç, sisteme yıkıcı bir dinamizm kazandırır. Sermayeler arası iç çatışma, sürekli yıkım üretir ve ayakta kalan yıktığını kapsayarak, daha büyümüş, güçlenmiş ve kendisini daha geniş alana daha derinden yaymış olarak yoluna devam eder. Rekabet savaşları biteviye sürüp gider. Her sermaye grubu, ayakta kalabilmek için - tıpkı bisikletteki gibi, sürekli ileri gitmek zorundadır. Bir an duran, durmayan ötekisi tarafından kapsanıverir. O ileri doğru gitmenin, ki bunun somutlaşması sermayenin büyümesi/daha ileri bir zeminde yeniden merkezileşip yoğunlaşmasıdır, hızı da, rekabetin pazardaki acımasız kuralları gereği, sürekli artar. Toplumsal yaşamda bugün yaşadığımız olağanüstü boyutlardaki hız ve onun yarattığı karmaşanın/başdönmesinin ve ağır psikolojik travmaların yaygınlaşmasının başlıca sebebi, tam da buradan kaynaklanır. Sermaye sürekli daha hızlı yol almak zorundadır ve kapsama kapasitesiyle doğru orantılı olarak, toplumu da kendisiyle birlikte sürükler.

Burada bir parentez açalım. İnsanın yazgısı, bir açıdan bakarsak, Prometheus olmaktır. Sürekli ateşi çalacağız. Kendi yaşamımızı sürekli daha zengin ve keyifli yapmaya çalışacağız. Dahası, sırf kendisi olarak ya da kendiliğinden bir anlamı olmayan ve olağanüstü bir rastlantı sonucunda zuhur eden, evrendeki varoluşumuza, anlam kazandırmaya çalışacağız. Hegel'i anımsarsak, mitolojide Ademin yediği elma, evrende insana ait olan düşünme yetisidir. Yazgımız, düşünmek ve raslantısal varoluşumuza anlam ve derinlik kazandırmaktır. Ancak bu çaba, kapitalizm şartlarında, sermayenin istemleri doğrultusunda damgalanmıştır. Onun tarafından belirlenir, onun çıkarlarına göre yapısallaşır. "İlerleme", "gelişme", "güçlenme" de, toplumsal düzeyde, yine sermayenin çıkarları tarafından damgalanarak gerçekleşir. Elbette dirençler/sürtünmeler vardır ve onlar da kısmen de olsa toplumsal yaşama sızar ve zayıf bir damga vurur. Ama, kapitalizm şartlarında, belirleyici olan sermayedir. İnsanın ve onun kendisi olabildiği toplumsal yaşamın, tamamen meşru olan daha iyi ve daha güzeli arayışı, sermayenin boyundu-

ruğu altındadır.

İşte, sermaye grupları arasındaki rekabetin başlıca alanı pazardır ve o pazarda kimin ne kadar yer kapacağı, hangi güçte konumlanacağı belirleyicidir. Pazardaki savaşta bir dizi silah kullanılır. Üretim maliyetlerini düşürmek, rekabetin en önemli dayatmasıdır. Rekabetle sürekli zorlanan kapitalistin aklına ilk gelen, işçi ücretlerini düşürmektir ve düşürür de. Ama, orada sınıfın direnciyle ve mallarını satabilmek için ihtiyacı olan toplumsal düzeyde alım gücünün düşmesinin baskısıyla karşılaşır. Ve işçi ücretlerini düşürme, sürekli yeniden belirlenen bir eşikte dengelenir. O sınırı aşabilmek için, işçinin verimliliğini arttırarak karını yükseltme seçeneği ile karşılaşır. İşçilerin mücadelesi ne denli güçlüyse, kapitalist de o denli verimliliği yükseltme seçeneğine yüklenir. Verimlilik artışının esas yolu ise, üretim araçlarını ya da topyekun üretim tekniklerini ve sürecini sürekli daha yetkinleştirmek ve hızlandırmaktır. Aynı zamanda aynı emeği harcayan işçinin verimliliği, kullandığı aletlerin kalitesi yükseltilerek arttırılır. Üretici güçler, teknik ögesinden desteklenerek güçlendirilir.

Tekniğe/üretim araçlarına yapılan sürekli yatırım ise, süreç içinde, üretim maliyetleri içindeki sabit sermaye yatırımlarının oranını arttırarak, sermayenin organik bileşimini yükseltir.

Sürecin başını çeken tek tek kapitalistler, ilk başta karlı çıksalar da, teknik yenilik zamanla diğer kapitalistler tarafından da uygulanınca, avantaj kaybolur. Ve bir yeni hamlenin daha itici gücü oluşur. Sermayenin organik bileşiminin yükselmesi, buradan ivmelenerek süreklileşir. Her yeni hamle kısa vadeli olarak bir sermaye grubunu güçlendirir ve sonra yine eşitlik sağlanır ve sonuçta, geri dönüşsüz bu süreç, işçi başına düşen sabit sermaye yatırımını sürekli yükseltir.

Kapitalizmin anarşik yapısallığının ürünü olarak, hepsi sadece kendisini ve o anı düşünen sermaye grupları, kısa vade içinde kazansalar da orta vadede kendilerinin de içinde olduğu sermayenin toplam kar oranını düşürmüş olurlar. Kapitalizme özgün bir dinamizm kazandıran sermaye grupları arasındaki rekabet, aynı zamanda, kar oranlarını sürekli düşüren bir eğilimi de ortaya çıkarır. Kapitalizmin yapısal çelişkilerinden/açmazlarından biri de, işte bu noktada oluşur.

Piyasadaki fiat oyunlarının ya da tekelci piyasa yapıcılığının görünürdeki gücünün arkasında, onları dengeleyen ve varoluşlarını sağlayan temel öğe, kapitalistin işçiden çekip aldığı değerdir. " Her türlü artı – değer – diyor Marx, sonradan (kar, faiz, rant gibi) hangi özel biçim altında billurlaşırsa billurlaşsın, özü bakımından, karşılığı ödenmemiş emeğin maddeleşmesidir.Sermayenin kendisini genişletmesinin sırrı, sonunda, başkalarının karşılığı ödenmemiş belirli miktarda emeği üzerindeki tasarruf yetkisi olarak kendini açığa vurur." (a.g.e. Marx, syf. 546)

Sistemik yozlaşma, bu yapısallığını şimdi çürümeyle baskılasa ve bu yüzden dengesini yitirme tehlikesiyle karşı karşıya olsa da, sistem, halen de dengesini burada kuruyor. İşçi başına aldığı karı, işçinin verimliliği arttığı için önce artan, ama sonra, diğer kapitalistlerin de aynı verimlilik düzeyine ulaşmasıyla bu avantajını kaybeden kapitalistin, o işçinin çalışabilmesi için gerekli sabit sermaye yatırımı artar ve karı nisbi olarak düşer.

Toplam yatırıma oranla edilen kar, kar oranı, düşer. İşçi aynı zamanda aynı emeği harcar ama, o işi yapabilmesi için kapitalistin yapacağı yatırım artar. Sonuçta, sürekli yenilenen bu süreçte, kar oranlarının sürekli düştüğü bir eğilim, kapitalizmin yapısal özelliklerinden biri olarak şekillenir.

Kapitalistler bu durumda yeniden işçilere döner. İşçi ücretlerini düşürerek ya da işçi çıkararak üretim maliyetlerini düşürmeye çalışırlar. Bunları becerebildikleri zaman da, hem toplam talebi düşürerek mallarini satabilecekleri pazarı daraltırlar ve hem de sürekli yoksullaşan ve yaşamları sürekli istikrarsızlaşan yığınlar arasında, sermayenin sistemi, toplumsal meşruiyetini yitirmeye başlar. Suni olarak kışkırtılan milliyetçilik ve faşizm, sermayenin bu çıkmazdan çıkış yollarından biri olarak, böylesi dönemlerin kontrolden çıkma belirtileri gösterdiği zamanlarda, politik bir çözüm gücü olarak devreye sokulur.

İşte, 70'lerdeki sistemik tıkanmanın en temel nedeni, sermayenin kar oranlarındaki sürekli düşme eğiliminin, belli bir eşiği aşarak, yatırım yapmayı çekici olmaktan çıkarmaya başlamasıdır. Artan oranda yeni yatırım ihtiyacı ile karşılaşan ve üstelik karı da sürekli düşen sermaye, süreç belli bir eşiği aşınca, tıkanır. Yatırımlar ve dolayısıyla büyüme yavaşlar, durgunluk başlar. 70'lerde böyle oldu. Durgunlukla beraber iflaslar ve işten çıkarmalar artan oranda süreklileşti. Metropollerdeki refah ve genişleme dönemi bitiyor, durgunluk ve yoksullaşma dönemi başlıyordu.

Tüm dünya ekonomisini bir biçimde manipüle edebilen, doların dünya parası olmasının avantajlarını kullanan ve kendi iç pazarını dünya ekonomisinin merkezi pazarı haline getirerek birçok güçlü ekonominin istikrarını dahi kendi pazarının istikrarıyla ilişkilendiren ABD, 90'larda bir çıkış denemesi yapsa da, günümüzde dünyanın en kritik ekonomisi olma durumunda ve bir kırılma yaşayarak, kendisine bağlı küresel bir kırılmaya sebeb olabileceği iddia edilmekte. Kriz koşullarındaki kapitalizmin dengeleri gittikçe hassaslaşıyor, sistemin derinliği kayboluyor. Her an her şeyin olabileceği beklentisi, istikrarsızlığı arttıran bir dinamik olarak şekilleniyor.

Durgunluk, yatırımların yavaşlaması anlamındadır. Elbette yatırımlar sürüyor ve hatta bazı dönemlerde, dengesizlik içinde, aşırı yatırımlar da görülüyor. Metropollerde telekomünikasyon sektöründe ve Güney Kore ekonomisindeki aşırı yatırımları örnek verebiliriz. Ancak, bilindiği gibi telekomünikasyon sektörü son yıllarda hızlı bir iniş içindedir ve Alcatel, Northell gibi küresel sermaye grupları gözlerini kırpmadan yüzbinlerce çalışanını sokağa attı, halen de atıyor. Güney Kore ekonomisi, 98 deki krizden sonra ABD ve Japon ekonomileri tarafından, halen devam eden bir süreç içinde yeniden sömürgeleştiriliyor.

Yoksullaşma da, özellikle krizin yoğunlaştığı metropollerde, sınıfsal kutuplaşmanın artması oranındadır. ABD de şişirilmiş borsa balonu ve " yeni ekonomi "nin Silikon Vadisi merkezli çıkışı, orta sınıfın belli bir zümresini zenginleştirdi. Ama, ABD'de bugün 40 milyondan fazla insan, yoksulluk sınırının altındadır. Kamusal sağlık ve eğitim hizmetleri yerlerde sürünüyor. Hapishanelerde 2 milyondan fazla insan tutuklu. New York'un izbelerinde yüzbinlerce kaçak göçmen hiçbir sosyal hakka sahip olmadan

ve en ağır koşullarda işçi olarak çalıştırılıyorlar. Avrupa - İngiltere hariç, neo - liberal dalgayla güçlü olarak 90'larda tanıştı ve süreç işçi sınıfının dirençlerine rağmen halen de sürüyor. Almanya, İtalya ve Fransa'da, sosyal devlet tasfiye ediliyor. İşsizlik ve sosyal yardım paraları kesiliyor. Kamu hizmetlerinin bir çoğu özelleştirildi. Yoksulluk yayılıyor. Paris'in, Londra'nın izbelerinde de, yüzbinlerce göçmen en ağır koşullarda çalıştırılıyorlar. Kapitalist metropoller, hala süren ihtişam ve güçlerine rağmen, içlerinden çürüyor. Sistem, bizzat merkezlerinde meşruiyet kaybına uğruyor. Krizin derinleşmesi, meşruiyet kaybını da derinleştiriyor.

Elbette, 70'lerde başlayan uzun dalga krizini tek başına kar oranlarındaki düşme eğilimi belirlemedi. Başka bir dizi neden de kriz sürecini tetikledi. II. Dünya Savaşının yıkımının, yeniden inşa faaliyetini yapan sermayenin canlanmasına verdiği destek, o inşa faaliyeti bittikten sonra söndü. O arada, dayanıklı tüketim malları tüketimi körüklendi ve 70'e gelindiğinde, bütün evlere bir biçimde araba, televizyon, buzdolabı, çamaşır makinesi...vd. girdikten sonra, tüketim bunları yenileme ihtiyacıyla sınırlı bir seviyede dengelendi. Metropol pazarlarında, sermayenin artan devir hızına ve üretim kapasitesine paralel bir genişleme yaşanamıyordu. Evet tüketim sürekli artıyordu ama, artış hızı yeterli değildi.

Metropollerdeki pazarların nisbi doygunluğu, yatırımlarda yavaşlama ve istihdamda düşme ile kendini gösteren durgunlukla birleşince kriz olgunlaştı. O noktada bir dizi önlem, süreç içinde, yoklaya yoklaya devreye sokuldu.

Neo - liberalizm ve Friedman, Devlet müdahaleciliği/Sosyal devlet ve Keynes'in yerine geçiyordu. 1930-40'larda başlayan süreç bitiyor, bir yeni dönem açılıyordu. Reagan ve Theatcher'ın isimlerinde simgeleşen neo - liberal politikalar, ABD ve İngiltere'den başlayarak uygulandı ve halen de uygulanıyor. Önceki dönemden kalan bütün toplumsal kazanımların tasfiyesi ve sermayenin talepleri doğrultusunda ek önlemlerin de devreye sokulması, neo-liberalizmin özetidir. Doğrudan gelirden alınan vergiler düşürüldü, ama dolaylı vergiler arttırıldı. Türkçesi, zenginden alınan vergiler kaldırılırken toplumdan alınan vergiler arttırıldı. Birikmiş kamu zenginlikleri ve bütün kamu hizmetleri özelleştirildi. İş yasalarındaki değişikliklerle, işçi çıkarma kolaylaştırıldı ve sermayenin hareketlerini kısıtlayan bütün diğer yasalar iptal edildi. İşçi sınıfının direnci, 1984'de İngiltere'de Theatcher - Scargill ikilisinde simgeleşen sermaye - maden işçileri çatışması ile zirveye çıktı. Orada iki tarafın da güçlerini sonuna dek zorlaması ve sonunda işçi sınıfının yenilgisi, sermayenin saldırılarını daha da fütursuzca sürdürmesi sonucunu doğurdu.

Metropollerde uygulanan neo - liberal ekonomi, küresel düzeyde de kapitalist dünyaya dayatıldı. Sosyalist sistemin yıkılmasıyla, yeryüzünün tümünü belirleyebilecek güce ulaştı. Geç kapitalistleşmiş ülkelerin bütün kamu zenginlikleri özelleştirme adı altında adeta yağmalandı. İş yaşamındaki bütün kazanımlar, henüz gelişme aşamasında olmalarına rağmen, hızla tasfiye edildi. En son, deregülasyon/düzensizleştirme uygulamaları

ile, bir yeni dalga daha pratiğe geçirildi. İşçi sınıfını neredeyse sermayenin kölesi durumuna getirecek uygulamaların önü açıldı. Kamu çalışanlarının her türlü özgünlükleri/ayrıcalıkları tasfiye edilerek işçileştirildi.

Her şey sermaye için, sermayenin görevlileri tarafından kararlaştırılıyor ve uygulanıyordu. Amaç, durgunluğu aşabilmek için sermayeyi yatırıma teşvik etmek ve bunun için de karını arttırabileceği olanakları sunmaktı. Bu tedbirler bazan hedefine ulaşıp yatırımları canlandırsa da, son tahlilde hakim eğilim olan yatırımların hızının azalmasına tabi oldu.

Gerek altın - dolar bağlantısının kopması ve paranın son derece istikrarsız olan döviz piyasalarında dengelenmeye bırakılması ve gerekse sermayenin metropoller dışına güçlü biçimde çıkma ihtiyacının zorlamasıyla, bazı küresel kurumlaşmaların önemi arttırıldı, başka bazıları yeniden kuruldu. Sonuçta, belirleyici kritik noktasında ABD hazine bakanı ve merkez bankası başkanının – ki Grensman kaç başkan eskittiği halde ve neredeyse 80'ini zorlamasına rağmen hala oradadır, olduğu ve DB, İMF ve WATT dan oluşan bir saç ayağı oluşturuldu. Küresel ekonominin hiyerarşisi yeni koşullara uyarlanıyordu. Dünyanın en zengin ülkelerinden oluşan G - 7 lerin toplantıları süreklileşti ve Rusya'nın katılımıyla G - 8'lere çıktı. Şimdi, kendi etraflarında bir koruyucu G - 20 bloğunu da oluşturuyorlar. Küresel çalkantıların G-8 lere ulaşamadan G - 20 lerde karşılanmasının hesaplandığı anlaşılıyor.

Kapitalizm, tarihsel olarak Avrupa ve Kuzey Amerika merkezli olarak oluştu ve kendi akışı içinde, yüzyıllar boyunca, doğuş coğrafyasının merkeziliği, üstelik sağlam bir küresel hiyerarşiye ve onun kurumlaşmalarına/yasalarına sıçratılarak korundu. Japonya, sürece doğrudan ABD bağlantılı olarak II. Dünya Savaşından sonra girebilmiştir. En son Sovyetlerin yıkılmasıyla Rusya'da metropol bloğuna girmeye çabalıyor. Çin de, aynı istekte.

İMF, metropollerde hazırlanıp geç kapitalistleşen ülkelere servis edilen borç tuzağının uygulayıcısı oldu. Sistem o şekilde kuruldu ki, dünyanın geri kalan bölgeleri metropollerden borç almadan ayakta duramaz hale sokuldu ve dahası, uygulanan faiz politikasıyla, sürekli ödenmelerine rağmen sürekli artan bir borç çıkmazına sokuldular. Bilinçli bir küresel soygun yapılıyordu. Merkezi örgüt/soygun çetesi metropolde kuruluyor ve bölgelerdeki işbirlikçi sermaye gruplarıyla birlikte soygun gerçekleştiriliyordu. Bitmeyen ve hala da süre giden bir soygun.

WATT, boyutları sürekli artan küresel ticaretin, metropollerin ve orada yoğunlaşmış küresel sermaye gruplarının çıkarına göre akmasını sağlayacak kuralları tespit ediyor ve güçlü yaptırıma sahip küresel yasalar olarak uygulamaya koyuyordu.

İMF/DB/WATT üçlüsünün aldıkları kararlar küreseldir ve bu kararları küresel düzeyde uygulama kapasitesine sahiptirler. Ancak bunların küresel kimlikleri/kendilikleri sınırlıdır ve oluşturucu emperyalist blokların pazarlıkları ile yönetimleri ve programları belirlenir. ABD'nin üçlü yönetimindeki ayrıcalıklı konumlanışı ise, diğer emperyalist bloklar bundan rahatsız olsa da kabullenmek zorunda oldukları, bir güç dayatmasıdır.

Düşen kar oranlarının bir diğer ürünü de hızla büyüyen küresel finans piyasası oldu. Öyle ki, Callinicos'un aktardığına göre (bknz., Anti-kapitalist Manifesto, A.Callinicos, Literatür yayınları, syf.31), 1992'de 800 milyar dolara ulaşan günlük döviz işlemleri, 1995 de 1.200 ve 1998'de 1.600 milyar dolara kadar çıktı. Günümüze dek bu rakamların boyutlanarak arttığı açıktır. Daha büyük bir patlama, borsada yaşandı. 87'deki " kara Pazartesi "nden sonra neredeyse 2000'e dek süren bir yükseliş Wall Street'de yaşandı. Özellikle " yeni ekonomi " tabir edilen haberleşme, biyoteknoloji, mikroişlemci, yazılım ve genetik alanlarında yatırım yapan sermaye gruplarının hisse senetleri dengesizce yükseldi.

Finans piyasaları " sıcak para " olgusunu küresel gerçekliğe soktu. Metropollerde biriken para, küresel piyasaların içinde karlı gördüğü coğrafyalara hızla giriyor, karını alıp ve arkasında yıkıntı bırakarak, aynı hızla başka bir coğrafyaya akıyordu.

Bilgisayarlar, 70'lerden sonra kitlesel kullanıma açılabilecek bir donanıma ulaştı. Kurulan internet ağı ile, piyasaların birbirine ilişkilenmesinin niteliği değiştirilerek, birbirine entegre devrelere dönüştürüldü. Artık piyasalar, küresel düzlemde işleyen bir ortak zeminde ve 24 saat aralıksız olarak çalışıyor. Hareketler anlıktır. Dünyanın herhangi bir yerinden her yerdeki piyasalarda anlık olarak pozisyon açabilir veya kapatabilirsiniz. Oluşan rakamlar ve piyasadaki malların fiyatlarının toplam kütlesi tamamen hayalidir, köpüktür. Ama tek tek her giriş ve çıkış gerçektir. " Oyun " toplu çıkış yaşanmayacağı varsayımı üzerine kurulmuştur.

Bir panik durumunda hızlı çöküş kaçınılmazdır. Bir özel durum daha var ki, olası bir küresel paniğin tahrip gücünü daha da arttıracaktır. Metropollerdeki emeklilik primleri bazı fonlarda toplanarak küresel piyasalara oyuncu olarak sokulmuştur. Yaşanacak bir küresel paniğin, özellikle ABD ve İngiltere'de, emeklilik ve sağlık sistemlerini tamamen çökerteceği ve özellikle yaşlıları kaderleriyle çıplak olarak başbaşa bırakacağı açıktır.

Küresel piyasalar, bazılarının sandığı gibi, kapitalizme dışsal bir kategori ya da bir kirlenme değil. Kapitalizmin bizzat kendisi. 70'lerde yaşanan durgunluğun ve düşen kar hadlerinin zaten var olan bu piyasaları dev boyutlara sıçrattığı bir gerçeklik. Ortada öyle kötü spekülatörler falan yok. Elbette onlar da var ama, onlar figüran. Büyük sermaye gruplarının neredeyse hepsinin yayılım alanı içinde " finans şirketleri" de vardır ve o şirketler kanalıyla piyasalarda boy gösterirler. Yatırımla elde edeceği karı yeterli görmeyen sermaye grupları, elinde biriken ve sürekli artan parayı, yeniden yatırıma döndürmek yerine, küresel piyasalarda " market-maker " – " Pazar (piyasa) – yapıcı " olarak devreye girdiler. Piyasa, farklı sermaye gruplarının çarpışan isteklerinin dengelenme yeri. Yönlendirmesinde güçlü pay sahibi oldukları için, vurgun onlara aittir. Küresel birikimler emilip dev sermaye gruplarının kasalarına akar ve yatırımlardan gelen karlardaki düşme eğilimi, küresel piyasalardan gelen vurgunlarla dengelenir.

Krizden çıkmak için ya da krizde ayakta kalmak için bulunan bir diğer yol, üretim mekanlarının küresel coğrafyanın en karlı olabilecek bölgelerine kaydırılmasıdır. İlk aşamasında, sömürgecilik döneminde, diğer coğrafyaları hammadde deposu olarak görüp üretimi kendi ulusal coğrafyasında yapan metropol sermayesi, ağırlıklı olarak ikinci dünya savaşından sonraki genişleme döneminde, yatırımlarının bazı montaj bölümlerini periferiye kaydırmıştı. 70'den sonra, sadece seçilmiş kritik sanayileri, bilgisayar, biyoteknoloji, genetik vb.ni ve başka bazılarının kritik parçalarının üretimini kendi coğrafyasında yapmaya ve ağır sanayi dahil bir çok yatırımını, periferiye kaydırmaya başladı. Halen de bu süreç devam ediyor.

Bir çok metropolde genel yatırımlar içinde sanayi sektörü çoktandır geriye düşmüş ve hizmet sektörü artan oranda onun yerini kaplamıştır. Ayrıca, sermaye yatırım coğrafyasını küreselleştirirken, kendisi de dönüşüme uğradı ve küreselleşti. Ulus devletin sınırları, artık, küresel dev sermaye gruplarının aştığı bir mekanı gösteriyor. En irileri söz konusu edilirse, sermaye, devrelerini küresel düzeyde çeviriyor ve kendisini küresel düzeyde konumlandırıyor. Emperyalist metropoller, şimdiki aşamada, sermaye gruplarının merkezlerinin, araştırma bölümlerinin ve kar transferlerinin güvenilir ana mekanlarını barındıran siyasal coğrafyalardır.

Sermayenin küresel konumlanış temelinde yeniden yapılanması, aynı zamanda, değindiğimiz finansal entegre devre sistemin oluşabilmesi için gerekli olan paranın hareket yeteneğini de arttırdı. Ulusal ölçekte yoğunlaşıp entegre olmuş sermaye devreleri, küresel konumlanmaya geçebilmek için, kendini, sonra küresel düzeyde bir entegrasyonu hedefleyerek, açtı ve o açılım yollarında paranın küresel hareketi daha yoğun ve hızlı tarzda yaşandı.Yayılan para aynı zamanda doğrudan kendisinin yatırım alanı olduğu finans piyasalarının da küreselleşmesinin yoğunluk kazanmasını sağladı.

Tabii, sürecin öte yanından bakarsak, güçlenen ve hızla entegre olan finans piyasaları, paranın hareket yeteneğini güçlendirdi ve sermayenin küresel yatırımlarını destekledi. Artı-değerin oluşma alanı, ulusal ölçekten esas olarak küresel ölçeğe sıçrarken, onun para biçiminde gerçekleşmesinin ve birikmesinin ürünü olan piyasalar da, küresel ölçeğe yayılıyordu.

Yatırımların küreselleşmesinin ana kaynağı metropollerde düşen kar oranı ve onun esas kaynağı olan sermayenin artan organik bileşimi olunca, sermayenin küresel yayılımının somutlaşması da, emeğin ucuz olduğu ve sermayenin organik bileşiminin düşük olduğu ve dolayısıyla yeniden yüksek artı - değer emebileceği coğrafyalar, geç kapitalistleşmiş ülkeler oldu. MAİ ve benzeri küresel düzenlemelerle, sermayenin küresel hareketini kısıtlayan ulusal çitler delik deşik edildi ve küresel sermaye yerli sermaye devrelerini yutarak, yedeğine alarak ya da onlarla ortaklaşarak küresel konumlanışını gerçekleştirdi.

Bu küresel konumlanışın somut - tarihsel gerçekleşme biçimini boşlayıp, ki, halen metropoller merkezi üslerdir ve politik süreçler de o mekandan yürütülmektedir, adeta buz üstünde kayarcasına bir bilinç kayması içinde, sermayenin mekansız - merkezsiz

bir dağılım içinde olduğunu iddia edenler, özellikle Negri'yi belirtmeliyiz, sermayeyi ve hareketini metafizik bir evrensel kimliğe sokuyorlar. Sermayenin çok kısa sayılabilecek 10 - 20 yıl içinde ulus-devletin/devletlerin sınırlarını delik deşik ederek küresel bir konumlanışı başarabilmesi ve 24 saat akan küresel finans piyasalarının da entegre kimlik kazanmasının, konu üzerinde düşünen bilinçleri kısa devre yaptıracak güçte bir baskılanma yarattığı anlaşılıyor.

Evet, somut - tarihsel bir bakış yerine, mutlak - metafizik bir bakışın tercih edilmesi, sermayenin artan yoğunlaşma ve merkezileşmesinin bilinçlerde oluşturduğu ve pek de umut görülemeyen küresel - toplumsal gerçeklerden kopma yönünde işleyen bir özgün baskının ürünü olabilir. Teorik kavramsallaştırmalardan, estetik - şiirsel bir anlatıma geçiliyor. Kendini koyuverme ve boşvermişlik, çözümlenemez bir ihtişamlı sermaye konumlanışı karşısında duyulan panik ve şiirsel anlatımı tamamlayan ütopik reformlar projesiyle yetinilebiliniyor. Savaş kelimesinin yerini usulca şenlik alıyor.

O " şenlik ", Lula'nın U dönüşüyle veya Cenova'da öldürülen İtalyan devrimcinin cesediyle sermayenin çıplak gerçekliğiyle/gücüyle yüzleşse de, halen ısrarla sürdürülmeye çalışılıyor. Somut - tarihsel şenlik, devrimdir; batılı ve metropol aydının metafizik " şenlik "i ise, boşlukta ya da yüzeyde kalmaya mahkum.

Tersi uçta ise, sermayenin küresel konumlanışının, zaten sermayenin yapısallığının ürünü olduğu ve sürekli devam eden bu sürecin, zaman zaman hamleler yaptığı, şimdiki durumun da bir yenilik olmadığını iddia edenler var. Yeni olan bir durum vardır ve ideolojik bir saplantı ile görmek istemeyenler hariç, herkes bunu görebilir.

Elbette sürekli yayılma ve küreselleşme, sermayenin yapısallığında vardır ve bazan bu yönde özel hamleler de yapmıştır. 70'den sonra olan, bu sürekliliğin bir sonuç yaratması ve niteliksel bir dönüşümle, en güçlü sermaye gruplarının fiilen küresel konumlanışa geçmesidir.

70'de özgün bir yapısal gerilime giren sermaye grupları, bu gerilimin de zorlamasıyla, zaten var olan küreselleşme süreçlerinde yoğunlaşmışlar ve süreci hızlandırarak bir sonuca vardırmışlardır. Artık sermayenin küreselleşmesinden değil de, küreselleşen sermayenin yeryüzüne daha hassas ve derinden nüfuz etmesi anlamında bir " küreselleşme "den bahsetmek daha doğru olacaktır. Bu yeni durumun 70'den sonra fiilileşmesinde, bizzat o sürecin gereksinimleri tarafından oluşumları desteklenen ve oluştuktan sonra da sürecin gerçekleşebilirliğinin teknik alt yapısını oluşturan bilimsel - teknolojik buluşların ve özellikle mikroişlemciler alanında yaşanıp iletişimi " göz açıp kapayıncaya dek " bir anlığa indiren ve süreklileştiren gelişmelerin payı var.

Küresel yayılım çeşitli yollarla gelişti. Meksika,Şili,Arjantin, Brezilya, Güney Afrika, Türkiye, Hindistan, Çin, Güney Kore, Filipinler, Malezya, Endonezya,Vietnam süreç içinde başlıca konumlanma coğrafyaları olarak farklı zamanlarda sivrildiler. 90'dan sonra Doğu Avrupa'da aynı alanın içine girdi. Küresel sermaye, farklı biçimleri kullanarak,

küresel mekanın tümünü kendisinin mekanı olarak yeniden örgütlüyor.

Bazı sermaye grupları doğrudan ya da ortaklık kurarak üretken sermaye biçiminde küreselleştiler. Metropollerdeki üretim üsleri dağıtılarak farklı coğrafyalarda yeniden kuruldu. BASF isimli dev Alman sermaye grubunun Pekin Başkanı Wuttke, Çin'in dünyanın çalışma tezgahı olacağını söylüyor. Ucuz emek, sermayenin organik bileşiminin düşük tutulabileceği ve bol sayıda işçinin neredeyse bedavaya çalıştırılacağı ve dolayısıyla artı - değerin oranının yükseldiği yatırımları olanaklı kıldı. Nisbeten arttırılan yatırımlardaki kar oranı, krizden çıkışı sağlayamasa da, kriz içinde bir devamlılığı ve büyümeyi sağladı.

Kimilerinin sandığı gibi, sermaye giderek işçi çalıştırmayan bir yeni yatırım sürecini başlatmadı. Sınıfın yükünden kurtulmak için mümkün olan en az işçiyi gereksinen yeni tekniklerin kullanıldığı yatırımları yapsa da, bu sürecin kapitalizm içinde bir sınırı var. Kar'ın kaynağı işçiden koparılıp alınan artı-değerdir ve o olmadan sistem de olmaz. Abartılan teknik otomasyon/robot kullanımı sınırlıdır ve esasen metropoller için geçerlidir. ".... tam otomatize bir ekonomi, diyor Mandel, artı - değer ve meta üretiminin olmadığı bir ekonomi demektir. Kapitalizmde ise böyle bir duruma tam olarak ulaşılması bir yana, yakınlaşılamaz bile... Kapitalizm yıkılmadıkça otomasyondaki artış, sadece tüketim maddelerinin (makinalar dahil olmak üzere) tahribi biçimini alan aşırı - üretim artışı, kitlesel işsizlik ve yoksulluk artışı anlamına gelmektedir." (Mandel'den aktaran S.Çiftyürek, Kapitalizmin tarihsel/fiziksel Sınırları, Gün Yayıncılık, syf. 129)

Ve zaten otomasyonlaşma eğilimi yüzündendir ki, sermayenin organik bileşimi yükselmiş, kar oranı hızla düşmüş ve sermaye yatırım için karını yükselteceği/aynı yatırımla daha fazla artı - değeri işçiden koparıp alabileceği coğrafyalara yönelmiştir. Metropollerde sanayi işçisinin sayısı azalmakta ve ama, sermayenin yeni konumlandığı alanlarda milyonlarca yeni işçi devreye girmekte. Küresel düzeyde toplam işçi sayısı, daha önce ulaşmadığı sayılardadır ve bu artış halen de sürmektedir. " Eskiden bir fabrika içinde tasarımdan üretimin son bölümüne kadar üretimin tüm aşamaları birarada iken, diyor Uygur, bugün, bir eğilim olarak tasarım ve en gelişmiş teknoloji gerektiren üretim aşamaları gelişmiş ülkelerde, daha geri teknoloji ve daha çok emek gücü gerektiren aşamalar bağımlı ülkelerde gerçekleştirilmektedir. ... uluslararası sinai organizasyon, fabrika içi işbölümünün bu kez dünya çapında bir olgu haline gelişini ifade etmektedir. Böylece kafa ve kol emeği arasındaki ayrım, üretimin dünya çapında örgütlenmesinde ortaya çıkmakta ve ... genişletilmiş biçimde yeniden üretilmektedir. " (Dinazorların Krizi - Değişim ve Sendikalar, Yayına Hazırlayan Çetin Uygur, Alan Yayıncılık, syf. 35)

Sermayenin başka bir küreselleşme yolu, kendisinin doğrudan yatırımlardan çekildiği bir tarzı geliştirdi. Metropol ülkelerde yatırım faaliyetini tasfiye eden bazı sermaye grupları, kendileri doğrudan yatırım yapmayıp, yeni coğrafyalarda metropollerden iş kapmak için çırpınan fason yerli kapitalistlerle işbirliğine gittiler. Üretimi bu fason kapitalistler yaparken, metropollerde üslenen ana sermaye grupları sadece malların tanıtım, dağıtım ve satış aşamalarında doğrudan yer alıyorlar. İstedikleri anda, daha ucuza iş yapan bir başka fason kapitaliste işi verme esnekliğine sahip, ki öyle

de yapıyorlar, üretimden kopmuş bu sermaye grupları, sadece tüketime endeksli bir toplum yaratabilmek bütün iletişim olanaklarını kullandılar ve başarılı da oldular. İhtiyaçlardan kopmuş bir tüketim tarzı bu noktadan da ivmelendirildi. Levis, GAP, NİKE, Adidas gibi bazı küresel sermaye grupları, böyle bir konumdalar. O şatafatlı lüks mallar, özellikle Güney - Doğu Asya'da bol sayıda çocuk ve genç kızın günlüğü 2 - 3 dolara çalıştığı izbelerde üretiliyor.

Metropol sermayesinin küresel sermaye olarak konumlanmasıyla netleşen bu yeni küreselleşme hamlesi, açıkça anlaşıldığı gibi, tek yönlü bir süreç olarak da görülmemelidir. Periferide geç kapitalistleşen ülkelerdeki kapitalizm ve onun aktörleri yerli sermaye grupları da, bu yönelime ihtiyaç duyuyor ve içerden sürece destek vererek, yerleşime kolaylık sağlıyor. Yerel sermaye grupları bir açılım aşamasına gelince sürece girer ve bu süreç içinde onlar da kendi açılımlarını yapar.

" 1997 yılında - diyor Klein, Kanada Endonezya'dan 11,7 milyon dolar tutarında anorak ve kayak ceketi satın almıştır, bu rakam 1993 yılında 4,7 milyon dolardır." (No Logo, Naomi Klein, Bilgi Yayınları, syf. 17) Jakarta'da üretim alanlarını gezen Kanada'lı yazar, işçilerin günde 2 dolar ücret aldıklarını da saptıyor. Ve yine ilave ediyor: " Eskiden fabrika üretim maliyeti ile perakende satış fiatı arasında yüzde 100 farktan tatmin olan şirketler ürünlerini, bu fark yüzde 400'e yakın olacak kadar ucuza mal edecek fabrikalar bulmak için tüm yerküreyi dolaşmaya başlamışlardır... Ürünlerini kendileri, kendi fabrikalarında yapmak yerine, " tedarik etmektedirler " ... Mevcut fabrikaları kapatmakta, çoğunlukla deniz ötesi, sözleşmeli üretime geçmektedirler..." (a.g.e., Klein, syf. 218 - 219)

Ve devam ediyor: " Nike ürünümüz markanın prototipi haline gelmiştir... Adidas sözcüsü Peter Csonadi gururla, " Her şeyi kapattık " demektedir. " Sadece bizim teknoloji merkezimiz olan ve toplam üretimin sadece yüzde 1'ini gerçekleştiren küçük bir fabrika kaldı "... 1996 - 1997'de Lewis'in (uygulamaları sonucu b.n.) Kuzey Amerika'daki fabrikalarından on bir tanesi daha kapatılarak, sadece iki yıl içinde işten çıkarılan toplam işçi sayısı 16.300 e çıkmıştır." (a.g.e., Klein, syf. 220 - 222)

Buna karşılık, " Filipinler'de bulunan elli iki ekonomik bölgede 459.000 işçi çalışmaktadır; bu rakam 1986'da sadece 23.000 ve 1994 kadar yakın bir geçmişte 229.000 kişiydi. En büyük bölge ekonomisi Çin'dedir; dikkatli tahminlerle 124 ihracat işletme bölgesinde 18 milyon kişi çalışmaktadır. (kitabın 2000 yılında yayınlandığını hatırlatalım ve devam edelim) ABD - Meksika sınırındaki serbest ticaret bölgeleri ... 1985'te 789 ... ve... 1995 yılında 2.747 adede ulaşmıştır. 1997 yılı itibariyle yaklaşık 900 bin kişinin çalıştığı 3.500 adede ulaşmıştır. ...nerede olursa olsun, çalışanların anlattıkları hikayeler şaşırtıcı ölçüde aynıdır; Sri Lanka'da ondört saat, Endonezya'da oniki saat, Güney Çin'de onaltı saat, Filipinler'de oniki saat. Çalışanların büyük çoğunluğu kadınlardır, hepsi gençtir... Yönetim askeri tarzdadır, şefler genellikle kaba, maaşlar geçim seviyesinin altında ve iş az beceri gerektiren ve sıkıcı türdendir... İş kısa sürelidir; genellikle yenilenmez... Korku bölgelere hakim. Hükümetler yabancı fabrikaları kaybetmekten korkuyorlar; fabrikalar markalı alıcılarını kaybetmekten korkuyorlar ve işçiler de kalıcı olmayan işlerini kaybetmekten korkuyorlar. Bunlar toprak üzerine değil

havaya kurulan fabrikalar... İşçilerin çoğu, kasabanın dış kesimlerinde ya da komşu köylerde gecekondu mahallelerinde yaşamaktadır. Diğerleri, özellikle en genç işçiler, (üretim yapılan) bölgeden sadece kalın bir duvarla ayrılan karmakarışık beton barakalar olan yatakhanelerde yaşamaktadır. Bu yapı aslında çiftlikten bozmadır ve işçilerin bana söylediğine göre bazı odalar, üzerine tavan kapatılmış domuz ahırlarıdır... Cavite'de ki son gecemde, işçi yatakhanesinde ikiye iki buçuk metre bir beton odayı paylaşan altı genç kızla görüştüm. Dördü derme çatma ranzada yatıyordu (bir yatakta iki kişi), diğer ikisi de yere serilmiş şiltelerde. Aztek, Apple ve IBM CD-ROM sürücüleri yapan kızlar ranzanın üstünde yatıyorlardı; GAP kıyafetleri dikenler altta. Hepsi ailelerinden ilk defa uzakta kalan çiftçi çocuklarıydılar." (a.g.e., Klein, syf. 226 - 239)

Gelelim " kadınlık " meselelerine. " Kadınlar genellikle yirmili yaşların ortalarında bölgelerdeki işlerinden kovuluyorlar, şefleri onlara "çok yaşlı" olduklarını ve parmaklarının artık yeterince çevik olmadığını söylüyor. Bu uygulama bordrodaki annelerin sayısını en aza indirmenin oldukça etkili bir yoludur... Meksika'da ... çalışmak için başvuruda bulunan kadınların rutin olarak hamilelik testinden geçtiği tesbit (edilmiştir)... Honduras ve El Salvador'da bölgelerdeki çöp boşaltma yerleri fabrika yerlerinde dağıtıldığı rapor edilen doğum kontrol haplarının boş kutularıyla doludur. Honduras'taki bölgelerde ayrıca yönetimin, çalışanları kürtaj yapmaya zorladığı da rapor edilmiştir. ... kadınlar regl olduklarını, aylık ped kontrolü gibi aşağılayıcı uygulamalarla ispatlamak durumundadırlar. İşçilerle, ortalama bir regl dönemi olan yirmi sekiz günlük sözleşmeler yapılmaktadır; bu da bir hamilelik durumu söz konusu olursa işçinin işten çıkarılmasını kolaylaştırmaktadır. Sri Lanka'da bir bölgede bir işçinin doğum yaptıktan sonra işini kaybetmekten çok korktuğu, bu yüzden yeni doğan bebeğini tuvalette boğduğu rapor edilmiştir... " (a.g.e., Klein, syf 242 - 43) 1997'de 8 Mart günü " aşırı çalışmaktan " ölen Cavite'li kadın işçi Carmelia Alonza'da (a.g.e., Klein, syf. 237) erkek egemenliği/patriyarka ile kapitalizmin kaynaşmışlığının simgesi olarak görülebilir. GAP'ın siparişlerini yetiştirmeye çalışıyormuş.

Küresel sermaye grupları, bunlarla da yetinmez ve sürekli daha ucuzunu arar. Sermaye kendini büyütmekten başkasına gözü kör bir yapısallığa sahip. " 1985'de Reebok neredeyse bütün ayakkabılarını Güney Kore ve Tayvan'da üretirken Endonezya ve Çin'de hiç üretim yapmıyordu. 1995 yılına gelindiğinde, neredeyse tüm fabrikalar Kore ve Tayvan'dan uçarak ayrılmış ve Reebok sözleşmelerinin yüzde 60'ı Endonezya ve Çin'e gelmiştir." (a.g.e., Klein, syf. 245)

Öte yandan yeni coğrafyaların küresel sermayeye uyumlu hale getirilmesi süreci, sadece MAİ gibi anlaşmalarla sağlanmıyor. Sözgelimi 1998'deki Asya krizi, bir yandan kapitalist küresel hiyerarşide en tepede duran Atlantik ittifakı ve özellikle de ABD'nin, hiyerarşiyi bir kez daha üretme ve haracını alma eylemi ise, bir yanıyla da o bölgeleri, derinlemesine yerleşmeye çalışan küresel sermaye güçleri için daha elverişli ve ucuz hale dönüştürme hedeflidir. Stiglitz, Asya krizinin nasıl bilinçlice inşa edildiğini, kitabında adım adım anlatıyor.

" İMF başkanı Michel Camdessus ve G-22 maliye bakanları ile merkez bankası başkanları ... 1997 yılının Aralık ayı başında Kuala Lumpur'da bir araya geldikleri zaman dayatılmakta olan aşırı daralmacı para ve maliye politikaları sürdürülürse, özellikle etnik ayrılık geçmişine sahip olan ülkelerde ... (son günlerde artan Mein Kampf satışları ve kürtlere bayrak gösterme histerisi hatırlansın b.n.) ortaya çıkacak toplumsal ve siyasi huzursuzluk konusunda uyarıda bulundum. Camdessus gayet soğukkanlı bir şekilde (buna soğukkanlılıktan çok kinizm ya da sömürgecinin aşağılık tiksintisi/küçümsemesi diyebiliriz ve krizden sonra dayatmaları bütünüyle kabullenen anlaşmayı imzalayan bir bölge ülkesi başkanının yanında dimdik duran ve ezerek bakan küresel sermayenin simgesi İMF başkanının resmini hatırlatırız b.n.) eğer bu ülkeler toparlanacaksa acı veren önlemler almak zorunda oldukları cevabını verdi. Maalesef tahminlerim fazlasıyla doğru çıktı. Yaklaşmakta olan felaket konusunda uyarı yapmamın üstünden beş aydan biraz fazla bir süre geçmişti ki isyanlar patlak verdi..."(Küreselleşme ve Büyük Hayal Kırıklığı, J.Stiglitz, Plan b Yayınları, syf. 141- 142) Ve bu krizden sonra Endonezya'da 20 milyon insan yoksulluk sınırlarının altına düştü.

Ancak aynı Stiglitz, sermaye sisteminin içine sıkışmış bilinciyle, hala gerçeği göremez: "Asya'da, diyor, bu politikaları ya Doğu Asya'yı zayıflatmak ya da en azından Wall Street ve diğer para merkezlerindeki gelirleri arttırmak için kasıtlı bir girişim olarak gören ve benim paylaşmadığım bir komplo teorisi vardı." (a.g.e., Stiglitz, syf. 152) İnsaf bay Stiglitz! Dünyanın her yerinde aynı oyun farklı biçimlerde oynanıyor ve hatta bazen aynen devreye sokuluyor, sonuçda aynı sonuçlar alınıyor ve bunlar İMF ve DB nin yöneticilerinin yanılgıları sonucu, öyle mi? Komplo falan yok. Çok bilinçli ve sistematik olarak bir küresel soygun mekanizması fiilen uygulanıyor. Zaten bizzat Stiglitz'in kendisi de itiraf ediyor: "... krizi önlemek için İMF nin savunduğu yolun tam tersini izleyen tek büyük Doğu Asya ülkesinin Çin olmasının ve en kısa çöküşü yaşayan ülke olan Malezya'nın da İMF stratejisini açık bir şekilde red etmesinin tesadüf olmadığını düşünüyorum... Bugün Malezya İMF'nin tavsiyelerine uyan ülkelerden çok daha iyi bir durumdadır... Küresel ekonomik krizin tahribatlarından kurtulan iki büyük ... ülkenin (Hindistan ve Çin) ikisinin de (İMF'nin tavsiyesinin tam tersine b.n.) sermaye denetimi uygulaması tesadüf değildi..." (a.g.e., Stiglitz, syf. 148-149)

Sadece Asya değil ama bütün yeryüzü, sermayenin hareket yeteneğinin artmasına bağlı olarak her türlü manipülasyona açık hale geldi. Daha önceleri de var olan emperyalist yönlendirmeler, daha hızlı ve yoğun olarak uygulanıyor. Kriz çıkarmak ve kriz yoluyla bölgeleri diz çöktürtmek ve soymak, küresel sermayenin sıradan bir pratiği haline geldi. Birikim sürecindeki tıkanmalar, farklı coğrafyalardaki kriz vurgunlarıyla aşılmaya çalışılıyor. Soygun herkesin gözü önünde, açıkca ve güç ilişkilerinin kuralları acımasızca uygulanarak yapılıyor. Ellerinde çantalarla gezinen iyi eğitim almış küresel soyguncular fiili hamleler yaparken, merkezlerdeki, New York, Londra, Frankfurt vb., kravatlılar da, iletişim ağıyla entegre olmuş sermaye devrelerinde oynayarak süreci destekliyorlar. Metropollere doğru zenginlik akışı, bu noktadan da güç alıyor.

Güney Kore krizinden sonra ABD ekonomi bakanlığından bir yetkili "Güney Kore artık bizim ekonomi bakanlığımızın himayesi altında ve onun tarafından yönetiliyor;

bu, krizin pozitif yanıdır" diyerek soygunu itiraf ediyor. Bu sözleri aktaran Attack - Almanya üyelerinden Harald Schumann manzarayı biraz daha açıyor ve Almanya merkezli ulus aşırı şirketler BASF ve Bosch'un nasıl Güney Kore'nin en büyük kimya ve otomobil yan sanayii şirketi haline dönüşüverdiğini belirttikten sonra, tabloyu netleştiriyor. Krizden hemen sonra "Mayıs 1998'e kadar Güney Kore'nin borsada en çok işlem gören 30 şirketinden dokuzu büyük çapta yabancıların eline geçmişti bile. Sadece o yıl sekiz milyar dolarlık şirket hissesi yabancı şirketlere geçti. Procter&Gamble yıpranmış sermaye gruplarından Sranyong'u garantiledi. Volvo, Samsung'un çelik yapı bölümünü bağladı. Coca - Cola Güney Kore'nin en büyük içecek üreticisini satın aldı ve British Telecom ise Güney Kore'de cep telefonu sektöründe lider olan Lucky - Goldstar'ın telekom bölümünün hisselerinin büyük bir bölümünü devraldı..." (Attac, Schumann, Çitlembik Yayınları, syf. 54)

İsterseniz daha yakın bir zaman ve Türkiye'den örnek de verelim. Çiller ve Ecevit hükümetleri döneminde arka arkaya yaşanan ekonomik krizler sonrası, Türkiye ekonomisinin küresel sermaye grupları tarafından daha derinden ele geçirilmesi sürecinin kritik noktasına bakalım: Finans alanı ve özellikle bankalar.

Evet, başka alanlara da yöneliniyor ama, özellikle borsa/yatırım şirketleri ve bankalar, soğukkanlı bir operasyonla küresel devrelere daha derinden içselleştirildi. Krizle sersemleyen yerel sermaye grupları uygun koşullarda, neredeyse kelepir fiatına satın alındı ve halen de süreç devam ediyor.

Demirbank bedavaya HSBC tarafından kapıldı. Koç Bank İtalyan Unacredito ile, Türkiye Ekonomi Bankası Fransız BNP Paribas ile paylaşıldı. (yazı yazıldıktan sonra Dış Bank bir Hollanda Bankası tarafından kapıldı) Şekerbank Hollandalı Rabobank ile görüşmeleri sürdürüyor. Garanti Bankası bir İtalyan grubu ile sürekli flört halinde ama halen fiatta anlaşılmış değil. Akbank'la Deutsche Bank'ın – ki, bu ikilinin uğursuz işbirliğinin son krizdeki tetikçi rolü hatırlanmalıdır, adı sık sık birlikte anılıyor. İş Bankası uygun koşullarda ortaklığa hazır olduğunu açıkladı. En son Yapı Kredi Bankası, artık yarısı İtalyan gruba ait Koç Bank tarafından kapılarak, Türkiye ölçülerinde bir bankacılık devi yaratılmaya çalışılıyor. City Bank şimdilik yerleşme sürecinde ve ucuza av arayışında olduğunu da açıklamış durumda: "özelleştirmeleri takip ediyorlar"mış.

Milyarlarca dolar son 1 yıldır borsaya, bonoya, faize ve Türkiye tahvillerine yatırılıyor. Toplam 48 milyar doların " sıcak para " olarak ülkede bulunduğu iddia ediliyor. Bunların bir kısmı küçük ve orta yatırımları piyasa oyunlarıyla emip kaçacak, bir kısmı da Türkiye'yi borç kıskacıyla daha da kıstıracak, alanı tümüyle düzleyerek küresel sermayenin hareketi için pürüzsüz bir hale dönüştürecek.

Sürekli artan bankalardaki inisiyatif ise, kısmen kontrollü krizlerle, " zor duruma düşen " ya da düşürülen sanayi yatırım şirketlerini bedavaya kapmak için kullanılacak. Ve bütün bu alçak soygunu perdeleme görevi de televizyonlardaki Gelin - Kaynana dizileri ya da yetmeyince milliyetçi histeri krizleriyle sağlanacak. En son medyanın küresel güçlerin eline geçmesini kolaylaştıran yasayla, gerekli medyatik hamlelerin birinci

elden yapılmasının da önü açılmış oldu.

Evet, hem küresel hiyerarşinin hem de rekabetin demirden yasaları işliyor ve büyük balıklar elindeki küresel olanaklarla vurup sersemlettiği küçük balıkları acımasızca yutuyordu. Aynı dönemde ve aynı sermaye grupları, yeniden vurgulayalım, hem kendi ülkelerinde hem de derinlemesine yerleştikleri yeni bölgelerde emeğin üstündeki sömürüyü de arttırarak kar oranlarını yükseltmeyi hedefliyordu. İşçi sınıfının bütün kazanımları metropollerde tasfiye edilirken, yerleşilen yeni ülkelerde kapitalizmin ilkel - vahşi çağı olarak adlandırılan, 1700 - 1800 lerdeki koşullar sınıfa aynen uygulanıyordu. " Uygar " metropol burjuvazisi, söz konusu olan kasası olunca, çakallaşıveriyordu.

Öte yandan üretim sürecinin kendisinde yapılan değişikliklerle, üretimde yer yer oluşan esnek üretim alanları, sınıfın sadece kas gücünü değil, yaratıcı düşüncesini ve iş dışı zamanını da kontrole almaya çalışıyordu. Aynı zamanda sınıf içinde parçalanma eğilimini de güçlendiren bu yeni tarz, tıpkı otomasyon sürecinde olduğu gibi, sistemin sınırlarıyla karşılaşıp bütüne yayılmadı. Her ne kadar karı yükseltse de, sınıfın üretime yabancılaşmasını, üretimde sadece işgücü olarak ve yaptığının/ürününün farkında olmadan ve ona yabancılaşarak değil, bilinçli/kendisinin ne yaptığının farkında olabileceği süreçlere de fırsat verebilecek " kalite çemberleri " uygulaması, ya sınırlanıyor ya da sınıfın farkındalığını arttıran yönleri budanarak, sırf verimi arttıracak bir yüzeyselliğe indirgeniyor, o yöndeki ögeleri güçlendiriliyor.

Sermayenin küreselleşmesinin bir başka boyutunu daha belirtmeliyiz. Mafia'nın önü açıldı ve her türlü uyuşturucu ticareti, kaçakçılık, kadın ve köle ticareti...vd. güçlü biçimde küreselleştirildi. Dahası, bu süreçler açıkca sermaye devrelerinin içine alınarak meşrulaştırıldı. Kirli olan her türlü paranın İsviçre Bankalarında temizlendiğini herkes bilir. Toprak Holding'in uyuşturucu ticaretiyle bağlantısı ya da Yapı Kredi Bankası ve Turkcell'in tartışmalı sahibi M.Emin Karamehmet'in Suriye – Türkiye - İsviçre bağlantılı altın kaçakçılığıyla sermayesini güçlendirdiği de herkesin malumu. En tepesinde büyük holdinglerin yer aldığı mafia faaliyeti, en aşağıda semtlerdeki otopark değnekçisi ya da uyuşturucu satıcısına kadar inerek, içinde küresel düzeyde bir biçimde milyonlarca yoksulun çalışıp kirlendiği ve " köşe dönme " umutları içinde çırpınarak çürüdüğü, trilyonlarca doların çevrildiği bir sektör haline dönüştü. İletişim ve ulaşımdaki gelişmeler Mafia'nın da hizmetindedir ve sermaye devreleriyle bağlantılarıyla meşruluk kazanan, çaresizce çırpınan yoksulları kolayca hizmetine alan bu sektör de, açık ve net olarak belirtilmelidir ki, küresel sermayenin yeraltı faaliyetinden başka bir şey değildir. Küresel sermaye, devletlerin istihbarat örgütleri ve Mafia'nın ortak faaliyeti, fiilen içiçe geçmiştir. Yükselen savaş ortamında devreye giren ve hızla genişleyen özel şirketlere ait özel ordular da, ki ABD savaşta bunları bolca kiralıyor, aynı sürecin vurucu gücü olarak görülebilir.

Ancak bütün bu gelişmeler büyümedeki, kapitalizmin zenginlik yaratma kapasitesindeki yavaşlamayı engelleyemedi. Gene Schumann'ın aktardığına göre, 1960-80 arasında dünyada ortalama kişi başına gelir yüzde 83 artmasına rağmen, 1980-2000 arasında bu artış yüzde 33'e düşmüştür. Aynı rakamlar Latin Amerika için yüzde 75 ve yüzde 6. Var olan gelir artışının da metropollerde yoğunlaştığı anlaşılıyor. Zaten bütün

düzenlemeler de bunun için değil mi? 1945'ten sonra artan hızla zenginlik yaratan kapitalizm, 70'den sonra bir çok çareye başvursa da zenginliğin artış hızı düzenli olarak düşüyor.

KRİZ HALA SÜRÜYOR!

Sermaye, şüphesiz daha geniş alana yayılan ve daha ayrıntılarda kendini gerçekleştiren başka bazı önlemler de alıyor. Yukarıda ancak en temel olanlarına değinildi. Ancak, elindeki muazzam olanakları kullamasına rağmen, halen krizden çıkabilmiş değil. Süregiden ve giderek varlığına alışılan, kronikleşmiş bir kriz içindeyiz. Son dönemlerde, krizi aşmaktan umut kesilmiş olacak ki, " kaos " olasılığı sıkca belirtilmeye başlandı. Bu iddia ciddi ve gerçek dayanaklara sahip.

Bugün, ABD ekonomisi/ulusal pazarı, küresel kapitalist sistemin merkez alanıdır. Küresel coğrafyanın diğer bütün bölgelerindeki farklı ekonomi alanları, süreç içinde gittikçe artan bir bağlanma eğilimi içinde, ABD ekonomisiyle ilişkilendiriliyor. Avrupa, Japonya ve Çin üretiminin en büyük tüketim alanı, ABD pazarı. Bu yüzden ki, en büyük rakipleri, sürekli dolar ya da Hazine kağıtlarından alarak ABD ekonomisini destekliyorlar. Gelinen aşamada, o destekler sayesindedir ki, ABD ekonomisi çökmüyor.

Ancak, sürekli artan dış ticaret açığı, iç ve dış borçları, ABD ekonomisinin kırılganlığını arttırıyor. O kırılganlık, son dönemlerde, küresel çapta dolardan uzaklaşma eğilimini canlandırmaya başladı. Dolayısıyla dolara yapılan yatırımlar kısa ve orta vadede karlı olmak bir yana, zarar vermeye başladı. Daha geçenlerde, Japon Merkez Bankası'nın elindeki dolar stoklarını azaltma yönünde bir eğilimi olduğunun anlaşılması, doların değerini iyice düşürdü ve panik ihtimaline karşı, hızla tersi yönde resmi açıklama yapılarak piyasalar rahatlatılmaya çalışıldı. Ancak aynı anda Çin Merkez Bankası'nın da benzer girişimlerde bulunduğu ve stoklarındaki dolarları azaltmayı fiilen gerçekleştirdiği bilgisi de basına kadar sızdı. Bu son gelişmelerin bireysel yatırımcılara ulaşarak zincirleme sonuçlar yaratması, güçlü bir olasılıktır. Doların fiilen dünya parası olmasından bedavadan sürekli ve yüklü miktarda küresel haraç toplayan ABD'nin bu kazançtan mahrum olması, ekonomisi üstünde taşıyamayacağı bir ağır yük olacaktır.

İşte, bırakınız krizden çıkmayı, güncel olarak bakarsak, kapitalizmin merkez ekonomik alanının durumu, adeta uçurumun kenarında.

Ancak, kapitalizmin sorunu daha derinde ve sistemin doğal, toplumsal, tarihsel ve fiziksel sınırlarının gözüktüğü bir dönemin içinde olduğumuz anlaşılıyor. " Kapitalizm – diyor Çiftyürek, dünya çapında beklenmedik bir çöküşe gidebilir ya da beklenenden daha uzun süre yaşayabilir; sorun bu değildir. Burada esas önemli olan, ufukta kapital-

izmin gelişme sınırlarının görülmesidir." (a.g.e., Çiftyürek, syf. 12)

En başta ekoloji alanından doğal bir sınır çiziliyor. Kapitalizmin, sermayenin kar talebinin kışkırttığı ve insani ihtiyaçların karşılanmasından tamamen kopmuş, gittikçe hızlanan hormonlu büyümesi, doğanın katı ve kör yasaları tarafından sınırlanıyor.

Sürekli yoğunlaşan ve genişleyen sermaye devreleri, hammadde kaynağı olarak kullandığı doğayı, sömürgeleştirmiş durumda ve sürekli artan istemleriyle, doğal kaynakları tüketiyor. Üretimin yan ürünleri, atmosferde açtığı ozon deliği ve oluşan sera etkisiyle sürekli arttırdığı ortalama sıcaklıkla, hem yaşamın enerjisinin temel kaynağı olan güneş ışığını zararlı hale dönüştürüyor ve hem de, başta kutupları eriterek biyosferdeki temel dengeleri zorluyor ve kıyıları suların basacağı, öte yandan Avrupa'nın sıcak su dalgalarından faydalanamadığı için sürekli soğuyacağı bir sürecin önünü açıyor. Kışkırtılmış üretim ve tüketimin artıkları olan ve doğanın içselleştiremediği/dışında tuttuğu maddelerden oluşan çöp dağları, sürekli genişleyen bir coğrafyayı, havası, suyu ve toprağından kirletiyor. Nükleer ve diğer zehirli atıklar, ne zaman ve nasıl patlayacakları belli olmayan tehlikeli dinamitler olarak doğaya gömülüyorlar. Hindistan ve Çin'in üzerindeki atmosferde şimdiden oluşan ve sürekli büyüyen kara bulutlar, solunan havayı zehirliyor, ortalama yaşam süresini azaltıyor. Daha şimdiden, Hindistan'da ki hastanelerde bulunan hastaların üçte ikisinin ekolojik sorunlardan hastalandığı tahmin ediliyor. Sermayenin kontrolündeki bir büyümenin doğal sınırları çiziliyor ve büyüyemeyen sermayenin, içine çökerek kaotik toplumsal ortamlar yaratacağı açık.Ancak sonuçlarına kör olan ve sürekli büyüme eğiliminde olan sermayenin somut – tarihsel hareketinin doğal felaketleri tetikleyerek ve bunları süreklileştirerek, bir başka yönden de kaotik süreçleri zorladığı görülüyor.

Bugün dünyada toplam 750 milyon civarında araba var ve doğada yarattığı sonuçlar ortada. 2004 yılı itibariyle 44 milton arabanın daha üretildiğini ve üretimin sürekli artarak devam ettiğini hemen belirtelim. Ancak, otomobil çılgınlığının doğada yarattığı yıkımlara kör olan otomobil şirketlerinin Çin'e milyarlarca dolar yatırım yaparak orada da tüketimi kışkırttıkları görülüyor. Araba ile yeni tanışan ve tüketime aç olan Çin'lilerin, şayet ABD nin tüketim düzeyine ulaşırlarsa, ki şimdiki büyüme hızıyla 2031 yılında bugünkü ABD nin seviyesini yakalayacaklar, tam 1 milyar 150 milyon araba talep edecekleri hesaplanıyor. İki sonuç şimdiden gözüküyor: Önümüzdeki 20 - 30 yıl içinde, ya büyük otomobil şirketleri iflas edecek ve bu gelişme yaratacağı zincirleme sonuçlarla olağanüstü toplumsal kırılmaları tetikleyecek; ya da, doğa öfkesini biyosferdeki canlı yaşamın üstüne bir kaosa yol açabilecek şiddette boşaltacak.

Sayıları son yıllarda 1 milyarı bulan ve sermayenin çıkarları tarafından belirlenen bir üretim organizasyonu sonucu sürekli artan işsizler ordusu, sistemin küresel - toplumsal meşruiyetinin altını oyuyor. Sistem boşluğa doğru itiliyor. Artan yoksulluk bir yandan da üretimin ürünlerini emecek toplam toplumsal tüketim gücünü baltalıyor. Yoksulluğun artışı ve küresel demografik dengesizlik birbirini kışkırtan bir bakışımlı sürecin elemanları olarak, ulaşım ve iletişimdeki gelişmelerle gittikçe birbirine yakınlaşan küresel coğrafyaların arasına, tersinden etki yapan bir bölücü girdi olarak, kale duvarları örüyor. Küresel sermayenin merkez bölgeleri ile yeryüzünün geri kalanı arasında,

içinde güçlü bir uzlaşmaz çelişkiyi barındıran ve bir dizi çatışmanın tohumlarını sürekli yeryüzüne saçan sınırlar oluşuyor. O sınırlar metropoller tarafından sürekli tahkim edilirken, diğer yönden gelen göç dalgalarıyla deliniyor. Öte yandan bizzat metropollerin içinde de, benzer kopuşmalar/ayrışmalar netçe oluşuyor ve aynı siyasal coğrafya içinde ama birbirinden kopuk adalar içinde yaşama eğilimi güçleniyor.

Rekabetin yarattığı (ve elbette karı sınırlayan işçi sınıfının direncinin sonucu olarak da şekillenen) sermayenin sürekli yükselen organik bileşimi, kar oranlarının düşme eğilimini sürekli güçlendiriyor. Bu durum yeni yatırımları çekici olmaktan çıkarıyor ve sermaye gittikçe finans piyasaları ya da özelleştirme vurgunları gibi süreçlerde yoğunlaşıyor. Böylece kendisinin gerçek büyüme kaynağından, emekten aldığı artı - değerden uzaklaşıyor. Maddi hayatın yeniden üretimindeki zenginleştirici fonksiyonunu da yitiriyor. Aldığı tedbirlerle belki gününü kurtarıyor ama, kendisinin gerçek/sahici temellerinden ve o temellerin üstünde kurduğu sistemik dengelerinden uzaklaşıyor. Altındaki zemin zayıflıyor, boşluğa doğru sürükleniyor. Parlaklığı ve ihtişamı sürekli artarken ve yeryüzünü tarihte olmadık biçimde içselleştirirken, yıkıcı çelişkileri fiilen daha fazla güçleniyor ve onu çürütüyor.

Aslında, teknolojinin geldiği aşamada, Marx'ın üstün bakışıyla gördüğü hayal, günümüzde gerçekleşebilir. Üretim büyük oranda tam otomasyona geçebilir ve emegin sadece denetimci rolü oynayacağı insani bir üretim organizasyonu oluşabilir. Ancak, sermaye, tam otomasyon halinde kar oranlarındaki düşme eğilimi sıfıra vuracağı için, süreci engelliyor. Yani hem tekniği geliştiriyor ve hem de onu sınırlıyıp belli bir eşiği geçmesini engelliyor. Kendi tarihsel sınırları bu noktada belirginleşiyor ve sermaye, küresel - toplumsal yaşam için tümüyle gereksiz hale geliyor ve hatta onun zenginleşmesinin önünde engel olarak dikiliyor.

Bir başka tarihsel sınır, değer yasasındaki çözülmede oluşuyor. Marksist perspektifi özetleyen Kalyon " emek - değer yasası, diyor, bütün somut emek türlerinin nicelikleştirilebilir biçimde soyut emeğe indirgenmesini, metalarda cisimleşmiş değeri, istisnai bir meta olarak işgücünün farklılığını ve değerini, meta fiatlarının oluşumunu, artı - değerin kaynağını, kapitalizmde sermayenin ve işgücünün çeşitli işkollarına dağılım mekanizmasını, vb. açıklar. Sermayenin oluşumuna, hareketine, değerlenmesine bu yasa yön verir." (Bir Çağ Dönüşümünün Eşiğinde, K.Kalyon, Çalışanlar Basın Yayın Kitap Dizisi-1, syf. 20)

İşte, tam da bu noktada, sistemin dengelerinin en kritik noktalarından birinde, çürüme ya da yozlaşma yaşanıyor.

Sermayenin organik bileşimi, ölü emek olarak görmemiz gereken sabit sermaye yatırımlarının toplam sermaye içindeki oranı, yükseldikçe, artı - değerin oranı düştükçe, canlı emek zenginliğin kaynağı olmaktan çıkıyor ve ölü emek, sabit sermaye yatırımlarında donmuş olarak bulunan ölü emek, zenginliğin kaynağı haline dönüşüyor ve bu durum teknikteki gelişmeler sonucu aynı zamanda tarihte görülmemiş ölçüde bir ürün bolluğu ile birlikte yaşanıyor. Sermaye canlı emekten gerekli artı - değeri alamadıkca piyasa oyunlarına yöneliyor ve orada yoğunlaşıyor. Emek - değer yasasının

geçerliliği baskı altına alınıyor. Sistemin çürümesi onun temelini de sarmış oluyor. Gerilim, "sistemik tansiyon" yükseliyor.

Doktorlar, yüksek tansiyonun bir çeşidinin oldukça yavaş olarak geliştiğini, çok yüksek noktalara ulaşmasına rağmen hastanın bunu farkedemediğini ve normal insan gibi yaşamını sürdürebildiğini söylerler. Ancak, hemen ilave ederler ki, bu son derece tehlikeli bir aldanmadır ve hasta adeta havada yürümekte, gittikçe de daha yükseğe çıkmaktadır. Bir an gelir, ani bir darbe ve yere düşüş biçiminde, hastalık kendisini gösterir. Felçler, beyin kanamaları ve hatta, orta yaşlardaki kimi ölümlerin sebebinin böyle oluştuğu açıklanır.

Değer yasasının çürümesi, geçerliliğini yitirmeye başlaması, sistemin tansiyonunun yükselmesi anlamına gelir. Sistemin hem de en gösterişli biçimde saltanatını sürdürmesi, gerçeğin gölgelenmesinden başka bir şey değil ve tarihsel sınırlar bir de bu noktadan gözüküyor.

Ve bu gelişme, gerçekten emek - değer yasasının ömrünü tükettiğini de gösterir. Emek - değer yasası sürdükçe, toplumsal yaşamın gelişmesinin önünde engel haline geliyor. Sermayenin boyunduruğundan, artı - değer ve kar talebinden kurtulmuş, başka bir zeminde gerçekleşen üretim, daha geniş ele alırsak, mülkiyetin toplumsallaşması ihtiyacı, bizzat sistemin sıkıştığı noktadan fiilen kendini dayatıyor.

Özellikle 20. yüzyılın başında netleşen ve günümüzde sürekli derinleşen ve nüanslara yayılan kapitalizmle patriyarkanın ilişkilenmesi ve karşılıklı kalıcı uyumlaşma süreci, patriyarkal kapitalizm ya da kapitalist patriyarka diye isimlendirilebilecek çift yönlü bir özgün olgu doğurdu. İnsanlığın yarısı kadınlar, sürekli dibe çekildikleri bir gerici süreç içinde, yoksullaştırılıyor ve erkeğe göre/erkek tarafından şeyleştirilip, kimliksizleştiriliyor. Bu süreç, kadınlarla kapitalizm arasında nesnel bir düşmanlık ekseni oluşturuyor. Eksenin bir tarafında sistem sürekli saldırı halinde ve diğer tarafında kadınlarda öfke birikiyor. Kapitalizm buradan da meşruiyet yitimine uğruyor ya da en azından şimdilik, kendine toplumsal meşruiyet üretemiyor.

İşte, sermayenin ufukta gözüken doğal, toplumsal, tarihsel ve fiziksel sınırları onun konjonktürel/güncel hareketini baskı altına alıyor. Zamana yayılarak oldukça güçlü çıkış hamleleri yapmasına rağmen, 70'lerden beri süregelen uzun dalga krizinden çıkılamıyor. Kriz içinde yaşama ve kriz yönetimi gittikçe normalleşmeye ve sisteme içkinleşmeye başladı. Normallik unutuluyor.

SERMAYE VE SÜREKLİ SAVAŞ

Önümüzdeki orta vadeli dönemin, " nasıl bir dünya " sorusunun pratikçe cevaplandırılacağı kritik dünya - tarihsel momentlerden biri olduğu anlaşılıyor. Bir açıdan 1970'ler, başka bir açıdan 1990'lardan itibaren girişi yapılan mevcut dönemsellik, bir geçiş dönemine özgü hallere bürünüyor ve kimi düzlemlerde kaotik durumlara sıçrama olasılığına sahip.

Geleceğe doğru uzanan bir perspektife yerleşirsek, yaşanabilir bir dünyanın gerekli ve olanaklı olduğunu, ama, kesin ve zorunlu olmadığını söyleyebiliriz.

Nereye doğru gideceğimizin cevabı, yakın ve orta dönemin çatışmalarının içinde oluşacak. Geçiş süreçleri, belirsizliği ve bir dizi olasılığı içerir. Çıkarlar ve iradeler toplumsal ortama kendini dayatacak, hareketli dengeler ve dengesiz durumlar sürekli oluşacak, akışkanlık ve hız son sınırına, aşılmakta olanın alışageldiğimiz konumlarını patlatıncaya dek yükselecek, irili ufaklı kopuşlar süreklileşecek, orada burada bir dizi farklı olasılık hayat alanı bulup kendini gösterecek ve nihayetinde, belli bir kritik momentte doygunluğa ulaşacak geçiş sürecinin karmaşası, kendinden sonraki dönemin konseptlerini, dengelerini ve statülerini, spesifik mekan ve zamanını doğuracak. Ya da insanlığın hep beraber içine yuvarlanacağı bir kaos ortamı, şimdiden göremediğimiz emrivaki durumlar yaratacaktır.

Elbette kendiliğinden değil, elbette bir dizi toplumsal – politik özne rol alacak. Gerginliğe dayanma, savaşta ayakta kalma ve dahası rakibine irade dayatma ve üstünlük sağlama yetenekleri, her zamankinden daha fazla rol oynayacak.

İşte, 21. yy.'a tarihin dayattığı yaşam tarzı, geçiş ve dönüşüm sürecini bir dizi çatışmayı içererek güncelleştirmek, somutlaştırmaktır. Kaderimizi kabullenip, sevmeliyiz.

11 Eylül sonrası yaşanan sıcak dönem ve Irak işgali, alışmamız gereken ve sürekli-leşecek bir durumdur. Onu, ancak, bir yandan oluşturup öte yandan içinde yaşam bulduğu kalıcı bir küresel kriz içinde ve o krizde oluşan siyasal dengelerin bir kaos olasılığı tarafından zorlanacağı çok yönlü bir sürecin elemanı olarak görürsek, gerçek boyutlarıyla kavrayıp göğüsleyebiliriz.

"Büyük Satranç Tahtası"nda önceden ön görülüp önü açılan "Medeniyetler Çatışması" (!), kitaplardan çıkıp küresel gerçekliğe girdi. Hem de burnumuzun ucunda. " İmparatorluk ", an be an izlediğimiz küresel bir manevrayla, yüz binlerce kişilik insan gücünü ve olağanüstü tahrip yeteneğine sahip yüksek teknoloji yüklü silahlarını, yeryüzünün eklem yerlerine yerleştirdi ve süreç devam ediyor.

Önce, Afganistan'a konumlanıldı. Toprakla iç içe yaşayan kabile topluluklarına, sanki bir ilahi güç gösterisi yaparcasına, 10 - 15 km. yukarıdan çoğu kez görünmeye bile gerek duymayarak uçan B - 52'lerle, onursuzca ve korkakça bir vahşet uygulandı. İmparatorluk adayı diş gösterdi, salya akıttı.

Brezinski'nin, " Büyük Satranç Tahtası " ndaki belirleyici nokta olarak 10 yıl kadar önce hedef gösterdiği (Büyük Satranç Tahtası, Z. Brezinski, İş Bankası Yayınları) Orta - Asya'ya fiilen giriliyor, bayrak dikiliyordu. O hamleyle, Özbekistan, Gürcistan, Tacikistan, Kırgızistan, Türkmenistan ve Azerbaycan hamlelerine destek olabilecek bir güç alanı da yaratılmış oluyordu. O ülkelerdeki askeri/diplomatik süreçlerin ivmeleri güçlendirildi. Moral depolandı. Sürecin gerekli elemanı politik meşruiyetin önemli bir bileşeni olan bölgesel güç dengelerinde, ciddi mevzi kazanıldı.

Afganistan hamlesi, öncesindeki bazı olasılıkları, fiili durumlar olarak küresel gerçekliğe dayattı. Rusya arka bahçesinden yoklanırken, önümüzdeki yüzyılın ilk yarısının temel gerilimi olmaya aday ABD - Çin çatışma ekseninde yakın pozisyona geçilip, o çatışmadaki istenir müttefikler olan Hindistan ve Pakistan'a yönelik hesapları kolaylaştıracak bir cephe gerisi konumlanma da sağlanıyordu. " Şer güçler "den İran'a doğu sınırından yapılabilecek fiili baskının önü açıldı.

Ve nihayetinde, doğrudan bir sonuç olarak, Orta - Asya'nın petrol ve doğal gaz rezervlerine ve kilit ulaşım yollarına demirden bir pençe atılmış oluyordu. Amerikan petrol tekellerinin sıradan bir memuru olan Karzai, başbakan olarak alana yerleştirildi.

Sermayenin çıkarlarına uygun olarak ideolojik olarak saptanmış bir " gelecek ", artık " şimdi " de kendini gösteriyor, askeri zor kullanılarak küresel gerçekliğe dayatılıyor ve orasından burasından fiilileştiriliyordu.

X

Yaşananların, genel hatlarıyla SSCB'nin dağılmasının hemen sonrasından itibaren ön görülen bir sürecin, seçilmiş/hedeflenmiş olası bir sürecin, olgusallaşmaya zorlanması olduğunu özellikle belirtmeliyiz. Küresel gidiş açısından başka bir çok olasılık dışlanmakta, sermaye/ABD merkezli bir çıkarlar dayatması öne çıkarılıp, küresel toplumsal - politik gerçeklik bu temelde yeniden örgütlenmeye çalışılmaktadır.

Petrol ve doğal gaz stokları kontrole alınarak küresel ekonomide orta vadede egemenlik kurulmaya çalışılırken, jeo - politik düzeyde Çin'e yönelik bastırma ve kontrole alma manevralarını kolaylaştıracak tarzda bir fiili yerleşim, okyanuslar atlanarak hemen batısında başlatılıyor ve o arada, olası imparatorluğun olası taşeronları/vasalları, gerçek tarihsel sürecin içinde oynadıkları gerçek rollere göre, oluşturulmaya çalışılmakta.

Küresel devlet/imparatorluk tarzı yeni türden bir egemenliğin/devletin ilk adımları atılıp zemin yoklamaları yapılıyor. Bugünden baktığımızda, ABD merkezli olduğu görülen bu olası imparatorluğun, böyle mi şekilleneceği, ya da Avrupa (Almanya - Fransa ekseni) ya da Rusya, Japonya ve Çin'in olası rollerinin ne olacağı, yakın ve orta dönemin küresel çatışmalarının içinden çıkıp gelecektir.

En geriye çekilip baktığımızda, sermayenin somut - tarihsel hareketinin seçilmiş ve hedeflenmiş bir dayatması olarak şekillendirilmeye çalışılan imparatorluk yoklaması, ABD'nin inisiyatifi önde ve belirleyici olarak yürüyor. ABD diğer emperyalistlere vasallık teklif ediyor ve fiili durumlar yaratarak hedefine ulaşmaya çalışıyor.

Olağanüstü askeri - ekonomik gücün bizim düşünme yeteneğimizi felç etmesine izin vermeyerek – ki, hemen orada derin bir mistisizm ve konformizm çukuru, iletişim bombardımanıyla açılmıştır ve avlarını beklemektedir - serinkanlı ve mesafeli bir küresel bakış oluşturduğumuzda, topyekün insanlığa dayatılan süreci rahatlıkla görebiliriz: Öznesiz değil özneli, merkezsiz değil merkezli, hiçbir yerde ya da her yerde değil, belli mekanlarda oluşturulan ve şimdiden belli alanlara yerleşen, vasallar ve taşeronlarla hiyerarşisini kurmaya başlayan, belirli bir stratejik konsept içinde yürüyen bir impara-

torluk yoklaması...

Irak'a müdahale ve Saddam'ı devirip ABD tarafından atanmış bir yönetimle ülkenin idaresinin sağlanması, Afganistan hamlesinden sonra gündeme girdi. Ama son hamle olmadığı da hemen belli oldu. Bir yandan Ortadoğu'da ABD güdümündeki Irak merkezli bir yeni Arap dünyası yaratılmaya çalışılırken, öte yandan "şer güçler" ilan edilen İran ve Kuzey Kore'de hedef noktasına koyulmuş durumda.

Arap dünyası ve İran'da odaklaşarak yürütülen ve daha geniş bir küresel coğrafyaya yayılarak uygulanan İslam dünyası operasyonları, Orta - doğu petrol ve doğal gaz rezervlerini kontrole almanın ve küresel hegemonyanın alt yapısının gerekli elemanları olarak devreye sokuluyor.

Kuzey Kore operasyonu ise, Asya'ya yönelik hegemonya hesaplarının bir elemanı olarak devreye giriyor.

Olası kuzey - güney birleşmesi sonucu ortaya çıkacak, kuzeyin atom silahına ve güneyin gelişmiş sanayisine sahip olacak birleşik Kore gücünün, ABD'ye mesafe koyma iradesini oluşturup, geleneksel yapısal uyumuyla Çin'le ittifaka daha yakın olma potansiyelini taşıyacağı, o ittifakın oluşturacağı güç alanıyla Japonya'yı tarafsızlığa doğru itebileceği ve sonuç olarak, ABD'nin Güney Doğu Asya'da inisiyatif kaybı olasılığını güçlendireceği ve Çin'in bölgenin hakim gücü olması sonucunu doğurabileceği öngörülüyor. O durumda ise, önümüzdeki yılların küresel ekonomik güç merkezinde lider olacak Çin, bölgesel hegemonyasına dayanarak küresel düzeyde hak iddia edebilecek ve orta dönemde ABD ile küresel bir gerilim hattı oluşturabilecektir. Engellenmesi gereken, düşman bir olasılıktır.

İşte, ABD, Kuzey Kore operasyonuyla, kuzeyi çökertip silahsızlandıracak ve şimdilerde yıpranan güney üzerindeki hakimiyetini de yeniden tesis edecek ve bu inisiyatifine sırtını dayayarak, Çin'e, bizzat kendi alanında bölgesel hegemonya iddiasında bulunabilecek ve Çin'e karşı destek olarak Japonya ve Hindistan'a yönelik stratejik hesaplarının güç dengesini de oluşturmuş olacaktır. Orta - Doğu ve Orta - Asya enerji kaynaklarının kontrole alınmasıyla can damarı tutulan Çin, bir de bizzat kendi bölgesinden yakın markaja alınacaktır.

Küresel enerji kaynaklarını kontrole almış ve önümüzdeki 25 yıl içinde en büyük ekonomik güç olacağı tahmin edilen Çin'i baskı altına almış ABD, küresel hegemonyasını da orta döneme (25 - 50 yıla) yaymanın alt yapısını oluşturmuş olacaktır.

İşte, Irak hamlesini böyle bir açılım içine yerleştirmek gerekiyor. Olası her türlü gelişmeye karşı, merkezi üssü ABD olan ve yeryüzünün belli noktalarında güçlü sigortalarla kendini destekleyen bir konumlanma, ulusaşırı sermayenin bir kısmı açısından istenir bir durum olarak, inşa edilmek isteniyor.

Dünya tarihinin en büyük, en gelişmiş ve en suçlu terörist örgütü ABD, bizzat kendi yetiştirip silahlandırdığı Taliban'ı kontrol dışına çıkınca ezdiği gibi; yine kendi silahlandırdığı ve İran'ın üstüne yönlendirip savaştırdığı, ancak Kuveyt çıkartmasıyla kontrol dışına çıkan Irak'ı bizzat işgal ederek kontrole aldı. Bir iletişim bombardımanı eşliğinde bu hamleye " teröre karşı savaş " kılıfı geçirildi.

Kendi halkına karşı katliam ve işkence dolu bir hayat yaşatan Saddam'ın terörist olduğu doğrudur ama, ya dünya haklarına karşı bir savaş karargahına dönüşen ABD ve onun şimdiki yönetici kliğine ne demeli? Açıktır ki, " teröre karşı mücadele ", Bush ve şürekasında somutlaşan açgözlü leş kargalarının, küresel yeniden paylaşım gerilimlerini meşrulaştırma retoriğinden başka bir şey değil.

Başka bir dille konuşacak olursak, küresel sermayenin tıkanma noktaları belirginleşip güçlendikçe, gerilim katsayısı yükseliyor, dayanma kapasitesi zorlanıyor ve bağlı olarak siyasal - toplumsal alanda " terör – terörizm – terörist " adlandırmalarının, ifade ettiği alanlar da genişliyor.

Teröristlik, artık, komünistler ya da anarşistler gibi bilinçli sermaye karşıtlarına karşı kullanılan bir retorik olmaktan çıkıp alan kazanarak, sermaye dışındaki her şeye ve herkese doğru yayılıyor. " Madem ki sermayenin içinde ya da desteğinde değilsiniz, o halde düşmansınız " a doğru giden bir hatta söylem üretilerek, olası askeri süreçlerin meşruluk ihtiyaçları karşılanıyor.

Ve, sürekli yanıp sönen sarı, turuncu, kırmızı terör alarmlarıyla günlük hayatlarında sürekli kodlanan Amerikalıların şaşkına dönmüş bilinçlerine, ABD'nin neo - faşist temelde reorganizasyonu kabullendirilmeye çalışılıyor. Her alarm, her çatışma, her savaş neo - faşist reorganizasyonun bir adım daha ileri gitmesi için gerekçe olarak kullanılıyor.

" Şer güçler " ve onlara karşı " Önleyici Savaş ", Bush'un yakın dönem konsepti. Kıl payı ve biraz da şaibeli bir seçimle başa geçen Bush, iki paralık kişiliğinin kısa zamanda açığa çıkmasıyla espri konusu haline gelmişken, 11 Eylül den sonra birden küresel Süpermen oluverdi. O zaman, o şaibeli seçimler ve 11 Eylül sanki biraz fazla üst üste imiş gibi bir profil veriyor. Ya da, daha rasyonel bir açıklamayla, hangi durum gelişirse gelişsin, küresel güç dengelerinde söz sahibi bazı güçler ve onların bilinçli politik özneleri, o gelişmeyi, bilinçli ve seçilmiş bir konsepte destek olacak bir biçime ve role büründürüyor.

Bush, ikinci kez seçildikten sonra, kendi konseptini daha da kendine güvenli olarak uyguluyor. Bir dizi " sivil darbe " ve askeri zorlama birarada uygulanıyor. Çetenin içinde teorik olarak en gelişmiş kişilik olarak görülen Wolfowitz'in D.B. nın başkanlığına önerilmesi, sürecin yürütülmesindeki kararlılığın bir ifadesi olarak görülebilir.

Kendiliğinden, öylesine ya da rölatif vb., bir akış yok! Bush sanki post - modern teorisyenlerle, ki muhtemelen kişisel olarak haberi bile yoktur o tartışmalardan, alay ediyor. Hiç de rölatif olmayan bir nesnel gerçekliği, sermayenin somut - tarihsel hareketini ve etrafında oluşturduğu dinamikleri, kör gözlere bile dayatırken, merkez, özne, öncü, irade.. vb. kavramlara, pratikten ve onun canlı gücünden yeniden özgün anlamlar yüklüyor.

Bir irade dayatılıyor ve çokuluslu/ulusaşırı sermayeye bir güvenlik kalkanı oluşturacak yeni türden bir egemenlik biçimi zorlanıyor. Ve genel bir " sermaye " olarak değil ama, onun içinden seçilmiş ya da tersinden temsil olunan belirli bir sermaye gücünün/güçlerinin belli çıkarları başka güçlere dayatılıyor, o güçler adına inisiyatif alınarak fiili durumlar yaratılıyor. Küresel egemenlik hedefleniyor.

Süpermen Bush'a gelince... " şer güçler " hedefi ve " önleyici savaş " konsepti gibi, sonuçları itibariyle dünyanın düzenini değiştirmeye aday süreçleri gündeme sokan Bush, zavallı kişiliğine rağmen, temsil ettiği ilişkilerin yoğunlaşmış küresel gücü sayesinde her coğrafya da boy gösterebiliyor. Sonunda küresel bir mahkemede suçlu olarak yargılanabilmesini sağlayacak suçları arka arkaya işlerken, futursuzca bir saldırganlıkla, küresel devletler arası sisteme kendisinin kişiliğinde somutlaşan bir imparatorluk projesini dayatıyor.

" Önleyici " savaş, bildiğimiz " savunma " savaşından nitel olarak farklı bir konseptir. Alışageldiğimiz uluslararası sistemde savaş, ancak bir saldırı karşısında meşrudur. Önleyici savaş ise, potansiyel tehdidi yeterli saymaktadır. Sermayenin küresel düzeyde sürekli artan sıkışması ve gerilimi ve " potansiyel tehdit " seçiminin keyfi ve sübjektif niteliği birlikte düşünülürse, gücü olanın borusunun öteceği bir küresel - toplumsal yaşama sürüklendiğimiz açıktır.

İnsanın insanlaşma sürecindeki bütün kazanımları tersine doğru tasfiye edilmek isteniyor. Bunun pratik anlamı, giderek şiddet düzeyi ve kapsama alanı artan bir savaş/savaşlar dayatmasıdır. " Şer güçler " ile birlikte " önleyici savaş " konsepti, doğrudan mevcut devletlerarası sisteme yönelik bir meydan okumayı ve uygulayan devlet açısından da, bir ulus devletten spesifik bir küresel güce dönüşme iradesi ve zorunluluğunu içeriyor.

Önceki küresel dengelerin ateşten ve çelikten bir kepçeyle karıştırılıp yeniden kurulması, olasılıklar alanından fiiliyat/gerçeklik zeminine itildi. Yeni meşruiyetler için eski meşruiyetlerin pabucu dama atılıyor. Söz gelimi, Irak'a saldırı için, BM kararı gerekmeyebiliyor. NATO'nun bölünmesini göze alan yeni süreçler, İngiltere ile birlikte başlatılırken, yeni küresel güç blokları için ilk yoklamalar devreye sokuluyor...

Öyle görülüyor ki, ok yaydan çıktı! Meşruiyetini kendinden/kendi iradesinden alan ve onu başka herkese dayatan bir yeni politik egemenlik tarzı, yaratıcı hamlelerle inşa ediliyor ve küresel gerçekliğe dayatılıyor. Dayatmanın, müthiş gözü karalığı açıktır.

Devreye sokulan yeni konsept doğrudan ve çıplak olarak silahlı gücüne, şiddet uygulayarak rakip iradeleri çökertebilme gücüne güveniyor.

Bir politik özne, A.B.D. , sermayenin somut - tarihsel akışının getirip dayattığı spesifik açılımları sahipleniyor. O sürecin gereklerini yerine getirebilmek için, hem kendisini hem de küresel politik sistemi, o açılımların talep ettiği yönde dönüşeceği bir reorganizasyona zorluyor.

Aynı duruma başka bir açıdan bakacak olursak, bazı yanları hala ulusal devletlere bağlı olsa da, artık sadece o yapısallıktaki bir devletin onu temsil edemeyeceği düzeyde çokuluslu/ulusaşırı düzeye sıçramış sermaye grupları içinden bazıları, inisiyatif alıyor; bir politik özne eli ile ve onu dönüştürerek, rakiplerine üstünlük dayatıyor. Ve dahası, tüm insanlığa yönelik bir küresel hakimiyet dayatmasında da bulunuluyor.

Sanki bir bilinçli ve inatçı rest söz konusu: Dünya Sosyal Forumu'nun temel sloganlarından biri olan " Dünya bir mal değildir! "e, derinden bir cevap oluşturuluyor: " Hayır, Dünya bir maldır! Ve o da, benimdir! ". " Hodri Meydan " deniyor sanki...

Berlin Duvarı'nın yıkılışı Varşova Paktı'na karşı NATO'nun kesin zaferi olarak kutlandı. Şimdi aradan henüz 10 küsur sene geçmişken, NATO'nun temelinde bir fay hattı oluştu. Hem de şayet kırılırsa yaratacağı sarsıntı NATO'yu sarsacak düzeyde gerilimle yüklenerek. Acaba emperyalizmin askeri gücü NATO'da bir şeyler mi oluyor? Huntington'ın biricik " Batı Medeniyeti " nin askeri saldırı örgütünde neler oluyor? Negri'nin, baktığı zaman nasıl beceriyorsa " pürüzsüz " gördüğü zeminde, derin çatlaklar mı var?

Evet, ABD, küresel " satranç tahtası " nın başına geçip, istediği noktalarda doğrudan hakimiyet kuracağı biçimde ivmeler verdiği hamleleri, kendisine uygun bir zamanlama ile yapıyor. Sovyetlerin yıkılması sonucunda elde ettiği yalnız süper güç konumu, öyle bir emrivaki yapabilmesinin imkanlarını da sunuyor. Ve ama, işte o kadar! Sürecin kendiliğinden öylece akacağını, herkesin de bu emrivakiyi kolayca kabullenivereceğini sanmak ahmaklık olur.

Eğer mevcut devletlerarası sistem çok uluslu/ulusaşırı sermayenin taleplerini karşılayamaz hale gelmiş ise, ya da kapitalist sistemin geleceğinin karanlık görünümü mevcut küresel politik durumda bir değişikliği gerekli kılıyorsa ve bu ortamda, ABD yeni türden bir küresel egemenlik biçimine/yeni türden bir emperyalist konumlanmaya doğru hamle yapıyorsa, başka güçlerin özgün hamlelerine de yol açılmış olur. Çünkü, eğer Negri'nin düşler aleminde ya da metafizik atraksiyonlar dünyasında değil de, gerçek güçlerin tarihsel olarak konumlandığı ve gerçek pozisyonlara/ivmelere/iddialara sahip olduğu, gerçek dünyada yaşıyorsak; ABD'nin hamlesini yönlendiren çekirdeğin dışında kalan bazı gerçek güçlerin, dayatılan süreci kolayca kabullenivereceğini sanmak, en hafifinden safdillik olur.

Hamleyi yapan ABD'dir. " Yok yer "e değil, belirli bir coğrafyaya yerleşmiş bir somut

- tarihsel güçtür. En azından şimdiye kadar " toprak genişletme " talebi olmadı (bak şu eski kafalı emperyaliste, hala kendini dağıtarak küreselleşmediği gibi, toprak da talep etmiyor !). Ama, ayağını bastığı coğrafya ve arkasına aldığı küresel güçler adına, küresel egemenlik iddiasında bulunuyor. Devletlerarası sistemin bilinen meşru yollarını değil, kendisinin iradesini esas aldığını açıkça ilan ediyor.

Evet, nasıl ki ABD kurulurken bir yerlerden izin almadılarsa, şimdi yapacakları için de izin almak ya da meşruiyet aramak zorunda olmadıklarını açıklayarak, aslında yeni bir küresel - tarihsel egemenlik statüsü oluşturmak için yola çıktıklarını açıklamış oluyorlar.

Eğer kapitalizmin tarihinde öyle bir yeni dönem açılıyorsa, yeryüzünde küresel güç iddiasında bulunabilme tarihsel meşruiyeti ve gücü, sadece ABD'nin temsil ettiği güçlerle sınırlanamaz. Somut - tarihsel bir sürecin sonucu olarak emperyalist blokun içinde yer almış ve benzer iddialarda bulunma hak ve gücüne sahip olan başka güçler de var. Ortada tek bir dünya tröstü olmadığına göre, çok uluslu/ulusaşırı sermayenin, farklı coğrafyalardan ivmelenerek yola çıkmış ve bileşik ve eşitsiz gelişime dayanan bir somut tarihsellik içinde oluşmuş, farklı gruplarının, farklı politik öznelerle, mevcut duruma farklı çıkış yolları önerme hakları doğmuştur.

Söz gelimi, ABD tarzı radikal bir dönüşüm yerine reformcu çıkış yolu önerebilirler. Ya da, şayet böyle bir radikal dönüşüm onlarca da kaçınılmazsa, başkaları da kendi tarihsel topraklarına basarak ve başka bazı sermaye gruplarını arkalarına alarak küresel hak iddiasında bulunabilirler. Başka bazı " imparatorluk " heveslileri de çıkabilir, bunlar da kendi uygun gördükleri yollarla, kendi hamlelerini, meşruiyetlerini yine kendilerinden alarak küresel gerçekliğe dayatabilirler.

Öyle ya, şayet 21. yüzyıla özgü bir imparatorluk dönemine giriliyorsa, bir tane olması zorunlu değil. Kaç tane olacağı ve hangi çapta egemenlik ve güç alanlarına sahip olacakları, şiddetli çatışmalarından içinden geçerek belirlenecektir. Tasfiye edilmeye çalışılan ulus devletlerarası küresel sistem, nasıl uzun ve kanlı savaşların sonunda oluşan dengelerin üstünde şekillenmişse; şimdi de, artık neredeyse 400 yıldır içinde yaşayarak alıştığımız o sistemin tasfiyesi ve eskisinin yerini alması istenen yeni sistemin yapısına ilişkin küresel dengelerin oluşabilmesi için, güç ilişkilerinin ve çatışmalarının yaşanması ve toplumsal meşruiyet süreçlerinin inşa edilmesi gerekecektir. İşte, 11 Eylül sonrasında Afganistan işgaliyle, bir yeni küresel düzen arayışı güçlü bir ivme almış oldu.

Sermayenin tarihsel oluşumunda olmazsa olmaz biçimde oluşan yapısal/genetik kodlanmaları, onun kendi sınırlarını ve açmazlarını da oluşturur. Sonsuz bencilliğe ve sınırsız kendini büyütmeye dayalı ve sürekli anaşi üreten bir yapısallığa sahip sermayenin, o yapısal özelliklerine bağlı ve iç içe gelişen eşitsiz ve bileşik gelişim yapısallığı da vardır. Bu yapısallıkların ürettiği toplumsal süreçler, birbirini kışkırtan nesnel kodlamalar olarak sermayenin kaderini belirler. O özellikler, tek tek sermayedarların istekleri dışında, sermayenin nesnel yapı taşları olarak sürekli yeniden oluşurlar.

Herkesin çevresinde basitçe göreceği tek tek her sermaye grubu gibi, Kuzey Amerika,

Avrupa ve Güney Doğu Asya'da yoğunlaşan küresel sermaye blokları da, dünyaya, kendi bulunduğu yerden, kendi çıkarlarına göre, kendini büyütmeye kodlanmış olarak bakar. Öyle bakmaya yazgılıdır.

Diplomasi inceliklerinin kopma momentleri, kapitalizmin yapısal özelliklerince belirlenir. Bu yapısal zeminin zorlamasıyladır ki, karşımızda küresel sermayeye ait tek ve monolitik bir küresel güç ve düzen yok – ta ki, teorik bir x zamanında, o ana dek yaşanan sermayenin iç çatışmaları sonucu bir dev dünya tröstü oluşmuş olsun!

Dolayısıyla, ABD bir kez yolu açınca, Almanya - Fransa ekseni, Rusya, Çin ve Japonya, ama özellikle Almanya - Fransa ekseni ve Çin, dünyaya başka gözlerle bakmaya başladılar. Daha doğrusu, gizli arzularını, ABD'nin emrivaki baskını ile henüz kendileri için uygun olmayan bir zamanda da olsa, açıklamak ve pratiğe dökmek zorunda kaldılar.

Almanya - Fransa ekseni, Almanya'nın daha özel inisiyatifi ile, ilk çatlağı dillendirdi. Daimler - Benz hazır Crysler'i cebine atmış ve Çin'e milyarlarca euroluk yatırım yaparak yükselen düzeyde küresel inisiyatif almışken, neden General Motors'un inisiyatifini kabullensin? Ya da, Siemens, Deutsche Bank, Lufthansa, Bayer – Aspirin, Bosch... vd., neden rakip sermaye gruplarının egemenliğini kabul etsin ?

Çokuluslu/ulusaşırı şirketler, coğrafi – tarihi - konjonktürel ya da tamamen spesifik başka sebeplerle, çıkarlarına en uygun gelecek tarzda kendi politik özneleriyle buluşacaklar, yoksa da yaratacaklar ve güneşin altında kendilerine en uygun pozisyonu alabilmek için davranacaklardır.

Evet, şimdiden sonra her şey bir biçimde halledilebilir, belki Fransa Irak operasyonuna katılabilir de. Ya da Almanya – ABD eksenindeki gerilim azalabilir. Ama çatlak, gerçektir. Bir kez karşılıklı dişler gösterilmiş, Fischer'e " cool down " dedirtecek düzeyde niyetler açıklanmıştır. Elbette, her çatlak derinleşmeyebilir. Özellikle, ABD'nin açık askeri üstünlüğü, Almanya - Fransa eksenini sürekli baskı altına alacak ve dizginleyecektir. Ama çatlak bir kez olmuştur, evveliyatı da vardır üstelik.

Çin, henüz sessizdir. Fakat, fazla sessizdir.

İşin aslında doğu, batıdan farklıdır; söz gelimi kurtlarla beraber ulumak, doğuya özgü bir dövüş stilidir ya da düşmanın gücünü kullanarak düşmanla savaşmak da, başka bir dövüş tarzıdır! Ve Çin, bu tarzların doğum yeridir.

Çin'in sessizliği, onun gerçekten de sessiz olduğu ya da ABD emrivakisini kabullendiği anlamına gelmez. Son 20 yıldır Çin'in Asya'daki hamlelerini izleyenler, ince ve hassas ama o oranda da soğuk ve kararlı bir inisiyatifin, kendisini esas olarak bölgesi ile sınırlayarak, inşa edildiğini rahatlıkla görecektir. O inisiyatifin, önüne gelen ilk ciddi engelde kendisini inkar edip ABD'nin önünde diz çökeceğini sanmak, gerçek güçlerin gerçek dünyasını hiç anlamamaktır. Kim bilir, Çin devletinin hangi derin koridorlarında, ABD'nin yarattığı toz duman arasında emrivaki tarzda alınacak, hangi bölgesel ya da hatta küresel inisiyatifin hesabı yapılmaktadır?

Bu bir çakal hikayesidir, böyle devam edip gider.

İşte, Berlin Duvarı'nın yıkılmasıyla havalara uçan ve daha geçenlerde eski bazı düşman ülkeleri içine alarak yeni türden bir küresel askeri güce dönme refleksini geliştiren NATO, yaşamının zirvesinde belki de inişe geçiyor.

ABD ile Almanya - Fransa ekseni arasında somut bir çatlağın oluştuğu NATO, bütünlüğünü nasıl koruyacaktır?

Küresel devrimci - demokratik güçler arasında, ABD'nin fino köpeği mi yoksa av köpeği mi olduğu tartışılan İngiltere, ki Blair'e bakarsanız finoya, ama sömürgecilikten deneyli dışişlerine ve ordusuna bakarsanız av köpeğine benzer, ABD'nin peşi sıra havlayarak koşuşturmakla yetinmemiş, her zamanki sinizmiyle ve artık üstünde iğreti duran snopluğuyla, Anzar ve Berlusconi'nin el vermesinden de destek alarak, AB içinde kendisinin zaten hep dayattığı çatlağı uygun bir "timing"le genişletme cüretini de göstermiştir.

Blair, kendisini sıkıştıran partisindeki AB yanlısı milletvekillerinin " hey Tony, Irak'tan sonra sıra kimde? " alaylı sorusuna, fazladan bir gevezelikle hiç düşünmeden " Kore'de " cevabını verdiğine göre, kararlar verilmiştir ve başlar da gerilimden ve güç sarhoşluğundan fazlasıyla dönmektedir.

Eh, sormakta herhalde haksız sayılmayız. Merak bu ya, acaba NATO'da bir şeyler mi oluyor?

Kendi " vasal "lığını kabul etmiş bir Avrupa'dan " imparator " ABD'nin büyük haz duyacağı, Huntington'ın ağzından akan sulardan bellidir belli olmasına da, acaba Avrupa bunu kabul edecek midir?

Yoksa, daha birkaç yüz sene önce cezaevlerini ve yoksul semtlerini boşaltarak " bela savmak " ya da " nüfus düzenlemesi " niyetiyle gemilere doldurup gönderdikleri "haydut " ve " işe yaramaz "ların, şimdi dönüp de " utanmazca " ve " sonradan görmelik "le kendilerine tabiiyet çağrısında bulunmasını, " eski kültür "ün " aristokrat " taşıyıcıları olarak ters yüz mü edecekler? Ve, bu sözler, bir yakıştırma olmayıp, ilgili güçlerin siyasi temsilcilerince kullanılmış sözlerdir.

Duyduğumuz, çakalların ulumasıdır; iyi dinlemekte ve fırsat kollamakta fayda var.

Şimdiki küresel düzen açısından bakacak olursak, yaşanan farklı süreçlerin arasındaki ilişkilenmenin, en gelişmiş haliyle ve bir küresel olgu olarak, kendisini, tersinmez olduğu giderek belirginleşen bir düzensizleşme sürecinin içinde ifade edebilir.

Gerçekte sadece Irak işgal edilmedi. Varolan, alıştığımız dünya düzeni, ellerimizin arasından geri dönmemecesine kayıp gidiyor. Yerine neyin geleceği de henüz belirsiz.

Ve nihayetinde, giderek yoğunlaşan küresel politik kriz ve düzensizlik eğilimi, bir kaotik duruma dönüşme potansiyelini de içinde taşıyor. Evet küresel politik düzenin düzensizleşmesi ve ufuktaki kaos ihtimali...

Önceki bölümlerde, kapitalizmin birleşik ve eşitsiz gelişiminin yarattığı küresel güç odaklarını ve aralarındaki dengeleri ve gene kapitalizmin, bütünselliğini ancak her biri sonuna dek büyüme eğilimindeki farklı sermaye birikim odaklarınca kodlanan güç çatışmaları üzerinde oluşturabilen anarşik yapısallığını vurguladık.

Sırf güncellikten ve sırf sermayenin sonsuz yapısal bencilliği içinden bile bakarsak, mevcut gelişmelerin, küresel bir düzensizleşme eğilimi doğurduğu açık olmakla birlikte, bu eğilim, kapitalizmin aynı yapısallığına dayanarak, ama esasen daha geniş bir nesnel konseptin zorlamasıyla, daha kalıcı bir kimlik kazanıyor.

Bugünden yarına ya da kısa vadede değil, orta (25 yıl) ve uzun (50 yıl ve sonrası) vadede kendilerini netçe gösterecek bazı süreçler, güç kazanıyor, görünür hale geliyor, hatta birbirleriyle ilişkilenerek bir bütünsellik kazanmaya başlıyorlar.

Kapitalizmin 1973 petrol krizi sonrası içine girdiği durgunluktan hala çıkamaması, bozulan ve hızla artacağı anlaşılan demografik dengesizlik, demografik dengesizliği dinamit haline dönüştüren kalıcı yoksulluk/işsizlik ve metropollere doğru akan yasadışı göç dalgası, üründen markaya dönüşen bazı çok uluslu/ulusaşırı sermaye gruplarının dayattığı merkezdeki işsizlik ve periferideki vahşi sömürü, küresel düzeyde spekülatif finans piyasalarının sanayide kar oranlarındaki düşme eğiliminden dolayı çekim merkezi olarak yatırımcı sanayi aleyhine sürekli genişlemesi, teknolojik gelişmenin üretim araçlarında yarattığı dönüşüm ve onun sadece yoğunlaşmaya/büyümeye güdümlü sermaye tarafından, işsizliği arttırarak ve üretimi parçalayıp küresel düzeye yayarak gerçekleşen üretim alanlarındaki uygulanma tarzı, küresel eko - sistemde oluşan farklı düzeylerdeki çatlakların çoğalma ve genişleme eğilimi gibi bir dizi sistem çözücü - düzensizleştirici süreçler, ayrı ayrı ve giderek birbirleriyle ilişkilenerek, en güçlü gibi gözüktüğü zamanda sistemi yok edebilecek çapta yoğun patlama olasılıkları taşıyan dinamikler olarak güçleniyorlar.

Süreçlerin birbiriyle ilişkilenmeleri, onların tahrip gücünü geometrik olarak artırıyor. Söz gelimi, tekniğin gelişmesini işçi çıkararak benimseyen sermaye bir de tatlı spekülatif kazançlarda yoğunlaşarak, işsizliği daha kalıcı hala getirirken; eko/sistemin göstermeye başladığı küresel büyüme sınırları, Çin, Hindistan, Brezilya gibi ülkelerin sanayiye dayalı bir gelişimini sınırlamakta, dolayısıyla küresel piyasada durgunluktan çıkış arayışlarını kısa - orta vadede bir çıkışsız döngüselliğe hapsetmekte. Ya da, küresel piyasalarda yapılan finansal spekülasyonlar, bir çırpıda büyük değerleri metropollere doğru emerek, dünyanın kimi bölgeleri için yoksulluğu kalıcı kader haline dönüştürüyor ve o durum da, hem içinde olağanüstü bir çatışma enerjisinin biriktiği küresel bir gerilim hattı oluşturuyor ve hem de her seferinde daha da büyüyen göç dalgalarını besliyor...vd.

İşte, çıtayı yukarı çekip, " önleyici " savaş konseptine, mevcut küresel düzenin düzensizleşmesi nesnel eğiliminden ve ufukta görülen olası kaotik durum/durumlar zemininden bakarsak; petrol ve doğal gaz stoklarını kontrol etme ve böylece emperyalist blok içindeki ABD inisiyatifini güçlendirerek orta vadeye yayma stratejisinin, daha yüksek bir zemindeki sorunlara göre nispeten konjonktürel özellikte olduğunu görebiliriz. Şüphesiz, konjonktürel olanın da belirleyici önem kazanabileceğini unutmadan, şimdi yapılan hamleleri, aynı zamanda kapitalist sistemin uzaktan duyulan ölüm çanlarına yönelik " önleyici " bir stratejik iradi müdahaleler zincirinin ilk adımları olarak da değerlendirmeliyiz.

Sırf bir " yeniden paylaşım " değil, ama aynı zamanda, bir yeni " küresel düzen " oluşturma savaşı da söz konusudur. 50 yıl sonra günümüze bakanlar, şimdi içinde olduğumuz sürece, 3. Paylaşım Savaşı değil de, 1. İmparatorluk Savaşı ya da 1. Küresel Düzen Savaşı diyebilirler.

Evet, küresel sermayenin iç gerilimleri ve bu gerilimleri sürekli iç çatışmaya zorlayan yapısallığı gerçektir ve ama tersi yönde, daha genel çıkarlar doğrultusunda bütünlüğünü korumak ve kalıcılığı sağlamak gerekçesiyle politik müdahalelerle ortak konseptler geliştirebilme yeteneği de gerçektir. İşte, süreklileşen kriz ortamı ve kaos tehlikesi, sermaye güçlerini küresel kapitalizmi savunma temelinde birleşmeye zorlayan bir eğilim olarak baskı yapıyor.

Görülen odur ki, mevcut düzensizleşmeye, düzen oluşturucu yönde bir baskı yapılmak ve olası bir kaotik durum engellenmek isteniyor. Küresel - sistemik bir kriz, nesnel bir kaçınılmaz olgu olarak kabullenilerek, sürekli kriz ortamında sistemi sürdürebilmenin iradi arayışları yapılıyor. Düzensizliğin içinde bir düzen yaratılmak ve krizi olağanlaştıracak ekonomik ve siyasi düzenlemeler uygulanıyor. Ve aynı sürecin, mevcut krizden bir çıkış arayışı olarak da görülmesi gerektiği açık.

Sürekli irili ufaklı savaşlar yapılacak ve her fırsatta yüksek küresel gerginlik yüklenerek, yeryüzünün üstünde yaşayan insanların cehennemcil bir ortamda baskılanması sağlanacaktır. Bu gerginlik zaman zaman nükleer silahlar kullanılarak dehşet düzeyinde şoklarla zorlanacaktır.

Nükleer silahı kim, ne zaman, nerede, kime karşı kullanır, o başka bir sorundur; ama açıktır ki, yeniden kullanılabilmesinin koşulları oluşmuştur. Taktik seviyeden başlanıp gerektikçe şiddet seviyesi yükseltilerek devreye sokulacaktır.

Sistem, kendi kaosunu engelleyebilmek için insanoğluğun sürekli cehennem ateşine mahkum ediyor. Evet, şu bildiğimiz öteki dünyadaki cehennemi, tanrısal bir irade ile yeryüzünde oluşturmak amacındalar. İletişim bombardımanı ile özgür düşünme yetenekleri felç edilmiş insan yığınlarının kapasitesi, bir de şiddetle zorlanacak ve oluşan ortamda, sistem açısından istenir hamleler yapılabilecek ve istenir durumlara ulaşılacaktır.

Sermayenin bitmek bilmez sömürüsüyle kendisi olmaktan çıkarılan bir biyosfer ve sürekli zorlanarak kendisi olmaktan çıkarılan bir insan: Post - doğada yaşayan post - insan! Haydi, Negri'nin şiirsel diliyle konuşalım: Yok - yerde yaşayan yok - insan!

İşte Marks'ın 150 yıl önce müthiş öngörüyle yazdığı " ya barbarlık ya sosyalizm " sloganı, günümüzde ete kemiğe kavuşuyor. Başka türden bir okumayla; ya kapitalizm ya insanlık! Marks için gelecek olan, bizim için "şimdi"dir.

Yeni türden küresel egemenlik arayışının, hiç bir tekil gücün temsil edemeyeceği düzeyde uçuşup dağılan ya da, her yerde olduğu için hiç bir yerde olmayan veya, " yok yerde " ve " pürüzsüz " bir küresel bütünleşmede kendini ifade edebilen bir olgu olmadığı görülüyor. Bilenen süper güç konumunu yeni türden bir küresel egemenlikle (imparatorluk) kalıcılaştırmaya yönelmiş, esas olarak yeri belli ya da " toprağa bağlı " ve ama, büyük toprakları kazanma konusunda isteksiz, coğrafi sınırları konusunda titiz bir ABD görüyoruz.

ABD'nin küresel devlet/imparatorluk hamlesine, ekseni oldukları AB ile gevşek bir federasyonuna yönelen Almanya - Fransa'nın " küresel çok kutupluluk " konsepti ve spesifik bir " bölgesel " devlet örgütleme çabası ile cevap vermesini izliyoruz.

Belki de, yeryüzünde aynı zaman diliminde farklı devlet türleri ile karşılaşabileceğiz: Küresel, 'bölgesel', ulusal hatta ulusal görünümlü kabile ya da mezhep devletleri gibi bir dizi devlet biçimi aynı anda kendini gösterebilecek. Belki de, metropollerde, ulus kimliğinin kültürel tercihe indiğini görebileceğiz. Evet, devleti meşrulaştıran bir toplumsallaşma biçimi olarak ulus, tek başına mevcut sürecin taleplerine cevap veremezse; bir baskı aracı olarak devlet, başka toplumsallaşma biçimlerini de kullanabilir. Ve, o kullanılan malzeme, kullananı da bir şekilde etkiler, devleti özgün biçimlere doğru iter.

ABD'nin mevcut askeri gücüne dayanarak yaratıcı ve saldırgan bir tutum izlediğini, AB'nin ise serinkanlı ve tutucu bir tutum geliştirdiğini görülüyor. Ancak, kapitalizmin eşitsiz birleşik ve anarşik gelişimi, şimdi geldiğimiz noktaya uygun yeni bir küresel düzen arayışını kaçınılmazlaştırmaktadır. Bugün ABD beceremezse, yarın başka bir güç aynı role soyunacaktır.

ABD, kendi coğrafyasını esas alan ama bazı kilit küresel noktalarda sahiplenici bir hakimiyetle kalıcı kontrol noktaları kurarak yayılan bir küresel devlet olarak, çok uluslu/ulusaşırı sermayeye şemsiye açarken; Almanya - Fransa, gevşek bir AB federasyonu ile desteklenen spesifik bir " bölgesel " devletle yetinip, toprağa sağlam basıp az risk alarak, (elbette bu tutumu ABD karşısındaki askeri zayıflığından doğar) başka türden bir şemsiye açıyor. Çin, Rusya ve Japonya henüz açık bir görüntü vermiyor. Şimdilik görüntü budur. İddialar ve yönelimler, elbette, sonuca ulaşma garantisi taşımıyorlar.

Evet, sermayenin ekonomik düzeydeki küreselleşmesinden farklı karakterde oluşan politik zemindeki özgün bir küreselleşmeden de artık bahsedebiliriz. " Pürüzsüz " bir küresel bütünleşme değil; topak topak birikintilerle, derin yarıklarla ve farklı güç odak-

larıyla dolu, bir dizi gerilim ve yüksek çatışma potansiyelini kapsayan bir küresel politik bütünleşme yaşanıyor.

Onun parçalı ve engebeli yapısı, bütünleşmenin merkezkaç/parçalayıcı süreç ve güçlerini de oluşturuyor. Monolitik ve pürüzsüz değil, güç merkezleri tarafından çekiştirilen ve çatışmaları barındıran, emperyalist karakterli bir bütünleşme yaşanıyor. Ama 20. yüzyıldaki emperyalizminin basit ve doğrudan bir uzantısı değil, kendisine, sermayenin somut - tarihsel hareketinin ulaştığı şimdiki spesifik küresel bütünleşmesi zemininde, yeni bir tarz ve biçim arayan, yeni bir emperyalizm tarzı arayışı söz konusu.

Küresel eğilimler, sermayenin düzeninin bilinen uluslararası düzenle sürmesini riske sokunca, bir yeni küresel düzen arayışına giriliyor. Bu arayış, tarihsel olarak oluşmuş ve sağlama alınmış kökü derinlerde çıkar inisiyatiflerinin ve güç alanlarının, hiçbir savunma hattı oluşturmadan kendilerini oraya buraya atmalarıyla yaşanmayacaktır. Savunma zeminleri ve geri hatlar garantiye alınarak ve garantiye alındıkça ileriye doğru hamle yapılacaktır.

Neo - liberal saldırıyla emperyalist metropoller lehine delik deşik edilen geç kapitalistleşmiş ulusal devletlerin sınırları ve hükümranlıkları, şimdi devreye sokulan imparatorluk dayatmasıyla, imparatorluğun farklı düzeylerdeki idari birimlerine indirgenmek isteniyor. Bu devletler, özgün mali güç kaynakları gaspedilip çıkışı olmayan borç kıskacına sokularak, orduları tamamen uşaklaştırılıp metropollerin doğrudan hizmetine alınarak ve başka her türlü egemenlik hakları işlevsizleştirilerek, sırf görüntüde eski konumunu belki koruyan ama esas olarak doğrudan kontrolde olan ve atanmış kişilerce yönetilen idari birimler düzeyine çekilecekler. Klasik sömürgeciliğin günün şartlarına uyumlaştırılarak yeniden uygulanmak istendiği anlaşılıyor. İşgal edilerek ya da " renkli devrimler " le kontrole alınan ülkelerdeki uygulamalar, aynen böyle yürütülüyor.

Emperyalist blok içinde, ABD, diğerlerini vasallık statüsüne inmeye zorluyor. Özellikle AB ile kurulacak böyle bir ilişkiyle, IMF, DTÖ, DB ve Birleşmiş Milletler üzerindeki ortak hakimiyetin yeni bir zeminde yeniden kurulması ve onun kendi hukukunu yaratması ile, imparatorluğun kuruluşu tamamlanmak isteniyor. Almanya - Fransa ekseni, ABD'nin bu teklifini şimdilik reddetti ve kendi bağımsız inisiyatifini, özellikle Rusya ve Çin'le ittifak kurarak, geliştirmeyi hedefliyor.

Şayet süreç ABD'nin istediği yönde akarsa, imparatorluğa dahil olmayan ama onun emperyalist karakteriyle bağlantılı olarak, dışında tutarak/içine almayarak, çıplak boyunduruk altına aldığı diğer ülkeler, imparatorluk ordusu tarafından sürekli ateş altında tutularak eğitilecekler, olası sistemik kaos dinamiklerinin taşıyıcıları olarak günlük düzeyde dahi imparatorluk polis gücü tarafından takip ve baskı altında tutulacaklardır.

Öyle görülüyor ki, kapitalist sistem açısından, yaşadığı mevcut durum ve olası gelişmeler dikkate alınırsa, küresel politikalar yürüten ve ulusal devletler dahil hiçbir başka özne ile sınırlanmaksızın kendilerine tabi olunmasını dayatma hak ve gücüne sahip, küresel politik özne ya da öznelere ihtiyaç var.

Kaynaklar ve sorumluluklar, birleşik ve eşitsiz biçimde ve küresel düzeyde sevk ve idare edileceklerdir. Kurallar koyulacak, günlük - polisiye düzey dahil, denetlemeler yapılacaktır. Şimdi çıkılan yolun hedef noktasına böyle bir konumlanmanın koyulduğu anlaşılıyor. Elbette, o hedefe varılacağının bir garantisi yoktur. Sadece yola çıkılmıştır ve nükleer silahlarla desteklenen bir irade beyanı söz konusudur.

Küresel sistemik düzeyde dağılma/çözülme/bozulma ve hatta kaotik durum/durumlar yaratabilecek ivmeler oluşturan sermayenin somut - tarihsel hareketinin doğurduğu gerçek süreçleri ve olası sonuçlarını kontrol altına alma, uygun biçimlere zorlama ve doğabilecek kaotik durumları engelleme ya da erteleme! İşte, şimdiki Irak işgaline, bir de bu zeminden bakmak gerekiyor. Sürecin bir yerlerden ve bir bahaneyle başlaması gerekmektedir. Ve Saddam iyi bir hedefti, doğrusu.

Henüz yeni başlayan cehennem ateşinin henüz pek de güçlü olmayan dolanmalarından alıklaşmamışsak, netçe görebilmeliyiz: Gelecek, artık, " şimdi "dir! Başka bir gelecek artık yok. O, şimdi ve orada burada başlamıştır. 10 – 25 yıllık bir süreç içinde, herkesin görebileceği bir netliğe de ulaşma potansiyelindedir.

O halde, şimdi, tam zamanıdır. İşçi sınıfının kurtuluşu/emeğin üstündeki sömürü çarkının kırılması anlamında sosyalizmi de kapsayan, ama kendisini onunla sınırlamayan, kapitalizm karşıtı bir kurtuluş ve özgürleşme hareketinin, şimdi tam zamanıdır. Sistemin kendini bir kez daha ve neredeyse cehennemcil bir düzeyde yerleştirme iradesinin tam karşıtı bir irade için de nesnel ortam oluşmuştur. Yerel (ulusal/bölgesel) ve küresel düzeyleri bir arada tutabilen ve kapitalizm karşıtı bütün dinamikleri kapsayabilen bir spesifik devrimci hareketin tam zamanıdır. Ve sadece bu da değil... Mevcut durum başka politik hareketlenmelerin önünü de açıyor ve onlarla da farklı zeminlerde farklı bütünsellikler oluşturabilir.

Sistem Davos'tan "dünya bir maldır, o da benimdir!" demekle yetinmiyor, aynı zamanda Washington'dan "ya benimdir ya da yok olur" diyebilecek bir irrasyonalite seviyesine de ulaşmış bulunuyor. İşte, şimdi, " başka bir dünya mümkün! " diyen herkesin de yan yana gelme zamanıdır. Sosyalistler, anarşistler, ekolojistler, feministler, sosyal demokratlar, reformistler – ki, gerginliğin belli bir eşiği aştığı günümüzdeki noktada, reformcu pratik kendi savunucularına rağmen normal zamandakinden farklı noktalara sıçrayabilir... Evet, şimdi, bir biçimde sistemin günümüzdeki durumundan ve yönelişlerinden rahatsız olan herkesin yan yana gelme ve farklılıklarını koruyarak ortak bir zemin yaratabilmesi zamanıdır.

Şüphesiz Marksistler böyle yaratıcı ve kompleks politik inisiyatifleri geliştirebilmek açısından en uygun donanıma sahiptirler. Sosyalizmi, işçi sınıfının kurtuluşunu, doğanın, kadınların ve yoksulların kurtuluşu ile spesifik biçimde birleştiren bir zeminde yeniden kurgulayarak ortak alana girip inisiyatif alabilirler. Elbette, eski tarzda ısrar edenler de olacak ve onlarda ortak alanın içinde yer alacaklardır.

Dünya Sosyal Forumu'nun bütün zaaflı yanlarına rağmen, şimdiki koşullarda doğmuş olması, bir rastlantı değil, nesnel sürecin derinlerde oluşturduğu güçlü anaforların dışa vurmasından başka bir şey değildir. Biz Marksistlerin orada öncü olamayışımız ve reformistlerin inisiyatifi ise, bize ait bir problemdir ve konjonktüreldir.

Sadece batıda değil, patlamaya hazır spesifik devrimci kurguları barındıran doğuyu da kapsayarak ve sadece kuzeyde değil, cehennem ateşinin şimdilik açlık ve AİDS görünümüyle sessiz, çaresiz ama büyük öfkeyi biriktiren yüz milyonları kapsadığı güneyi de kapsayarak!

Sermayenin, sürekli gelişen iletişim - ulaşım olanaklarından yararlanarak, önceki dönemlerden daha hızlı ve daha yoğun olarak küresel devresinin dönüşünü sağlayabilme yeteneğini kazanması; 70'lerdeki kriziyle birlikte metropollerde iç tüketimin sınırlarına ulaşınca ve kendisini baskı altına alan azalan kar oranlarından kurtulmak amacıyla, genişleyen biçimde uluslararası alana açılmaya zorlanması; fordist standart kitlesel üretim modelinin yanı sıra, üretimin içinde giderek büyüyen alanlarda esnek üretime geçmesi ve onun da aynı sermaye devresi içinde üretimin parçalanmasını kolaylaştırarak uluslararasılaşma sürecinin önünü açması; bazı sektörlerde ana sermaye gruplarının " markalaşma " da uzmanlaşarak üretimden kopması ve dolaşım ve satış ağında yoğunlaşarak, malların üretimi için küresel düzeyde fason kapitalistlere yönelmesi gibi birbirini destekleyen temel ekonomik süreçler, sırf ekonomik zeminden bakarsak, alıştığımız/şimdiki ulusal ölçeği, sermaye açısından birikiminin belirleyici öğesi olmaktan çıkarmıştır.

Ama, buradan kaba bir bakışla, o zaman toplumsal ve politik bir tarihsel olgu olarak ulusal ölçek de uçuşup dağılmıştır ya da kendiliğinden dağılacaktır demek, yüzeysel bir akıl yürütme olur.

En başta, siyasal alanın da kendi özerkliği vardır, kendi yaşam hikayesine sahiptir ve bu özerkliği içindeki kendiliğini, ekonomi ile karşılıklı bir ilişkilenme ile, son tahlilde onun belirleyiciliğiyle de olsa, ama, onun bire bir uzantısı olmadan sürdürür.

Ve ikincisi, kapitalizmin en bilinen özelliklerinden birisi de, çözümsüz gerilimler üretmesidir. Birbiriyle çatışan farklı olgular, farklı ihtiyaçları karşılayarak ve kapitalizmin çözümsüz gerilimleri olarak yaşamlarına devam edebilir. Serbest bir benzetme ile, teorik olarak aslında " kuş " gibi özgürleşmesi gereken kadın emeğinin, içinde doğduğu tarihsel ortamda karşılaştığı ataerkiyi bazı çıkarları sonucu tasfiye etmek yerine içererek özgün biçimde sürdüren sermayenin somut tarihsel hareketi içinde, halen ikincil ve sömürge statüsünde olması gibi; ulus ve ulus devlet de, sermayenin küreselleşmesi sürecinin rasyonel sonucu olarak tasfiye olmak yerine, kendini günün şartlarına uydurarak sürdürebilir de.

Öte yandan, evet, sermayeler çokuluslaşmış/uluslararasılaşmışlardır, ama, bu güncel olgu, onların özgün bir coğrafi merkezden ve özgün bir tarihsellikten yola çıktıkları

bir somut – tarihsel süreç içinde oluştu. Ve içinde bulunduğumuz dönemde, küresel sermaye güçleri, o özgünlüklerin yarattığı yapısal uyumlar temelinde yan yana geldikleri farklı güç alanlarında toplanıyorlar. Henüz nereye varacağı netleşmeyen şimdiki gibi geçiş anları, kritik karar momentlerindedir ki, o özgünlükler ve yapısal uyumlar özellikle ortaya çıkar ve önem kazanırlar.

Çokuluslu/ulusaşırı şirketler, evet, isimlerinin özelliklerini taşırlar, ama aynı zamanda, bir tarihsel coğrafi konseptin içinden çıkıp gelirler ve bir biçimde onu da temsil eder, bir ayaklarıyla da oralarda konumlanırlar. En azından şimdiki dönemde durum böyledir. Özellikle teknoloji geliştirme merkezleri, tasarım faaliyetleri, kar transferlerinin yoğunlaşma alanları, yönetim kurulu ve idare merkezleri, tarihsel - coğrafi bağların işaret ettiği alanlarda konumlanıyor.

Kuzey Amerika, Avrupa ve Güney Doğu Asya, küresel düzeyde sermayenin merkezileşme ve yoğunlaşma alanları olarak sivrilirken, bir başka eksende, o bölgelerin altındaki kimi ulusal pazarlar sivriliyor. Herkesin görebileceği bu gerçekler ortada iken, sermayenin küresel uçuşmasını ya da merkezsizliğini iddia edenler, şayet söz oyunlarıyla yetinmeyecekler ise, görüşlerinin doğruluğunu somut küresel gerçeklik göstermelidirler.

Ayrıca, ulus - devlet ölçeği, toplumsal alanın konsolide edilmesi ve harekete geçirilebilmesi, emeğin sermayenin akışkanlığının tersi yönde olmak üzere stabilize edilebilmesi gibi sermayenin önemli toplumsal - politik gereksinmelerini halen karşılamaktadır.

Devlet tarzı örgütlenme ise, sermayenin hareketinin önemli bir politik mevzisi olarak, ulus ölçeğine bağımlı olmadan da yoluna devam edebilir. Alışageldiğimiz, ulus - devletten çokuluslu devlete ya da " bölgesel " devlete (ki, o da, ulus devletin farklı hali olabilir ve içindeki uluslara eşit yaklaşacak o devletin, Fransız devriminde tartışılan etnik değil vatandaşlık esaslı ulus devlete daha yakın olacağı düşünülebilir) veya küresel devlete ve nihayetinde spesifik bir imparatorluk biçimine bürünerek, farklı özgünlüklerle yoluna devam edebilir.

Ve, o durumlarda, elbette kendini meşrulaştıracak uygun toplumsallaşma süreçlerini de devreye sokacaktır. Sözgelimi, " Batılı" olmak, şimdiden üstünde yoğunlaşılan bir toplumsallaşma zemini olmaya zorlanıyor. Ya da en azından, bu doğrultuda yoklamalar yapılıyor.

Ve şimdi, bırakınız tasfiye olmak, devlet, göreli özerkliğini de kaybederek, hükümetlerin tamamen sermayenin yönetim kurulu düzeyine indirgendiği bir sürec içinde, iyice çıplak bir sermaye örgütü haline dönüşüyor.

Evet, şimdiki durumda, ulus da, devlet de, sermayenin güncel taleplerine cevap veren spesifik biçimlere ve karakterlere bürünerek ve birbirleriyle özgün ilişkilenmeler kurarak, yollarına devam ediyorlar. Dolayısıyla, mücadele alanı olma potansiyellerini de, güçlü bir biçimde barındırıyorlar.

Şimdi, devrimci ortamdaki kimi dost güçlere kulak verecek olursak, özellikle Negri'yi belirtelim, her türlü ulus, coğrafya ve tarihselliğinden tümüyle kopuşmuş bir düzeye ulaşarak yeryüzünde serbestçe konumlanan, adeta uçuşan sermayeler vardır. Bu sermaye grupları, her yerde olan ama " yok yerde " konumlanan bir ulaşılmazlık içindedirler. Sermayenin merkezi olarak üstlendiği imtiyazlı bölgeler, yoğunlaşma alanları yoktur. Kimi zaman - Mouffe söz konusu olunca, sermaye bile yok olur ve öznesiz, sınıfsız bir " kötü " neo - liberal ideoloji her şeye kadir bir mutlak güce sıçratılır.

Ve, önerilerine kulak verecek olursak, bizler, öznesiz, sınıfsız bir yığın hareketi ya da çorbada onun da tuzu olsun iyi niyetiyle, her şeye ve herkese dönüştürülmüş bir işçi sınıfı ve onun kendiliğinden hareketiyle, neo - liberalizm veya küreselleşmeye karşı mücadele etmeliyiz. Kendiliğindenliğin sınırları içinde kalmaya, parçalı süreçleri kesinlikle bütünleştirmemeye özel dikkat göstermeliyiz. Ontolojik bir karşılığı olmadığı için, özel bir coğrafyada yoğunlaşmamalıyız ve küresel düzeyi belirleyici alan olarak seçmeliyiz. " Zayıf halka " aşılmış bir kapitalist konumlanmadır.

Bellidir ki, var olana, şimdiki gerçeğe dayanıksızlık, kabullenememe ve giderek bir boş vermişlik, ve evet, düzene karşı bir nefret, ama, içi boş bir isyan isteği ve artık ne olacaksa olsunculuk söz konusudur. Naomi Klein'ın haklı olarak işaret ettiği gibi, sermayenin küresel örgütlenmesinin geldiği aşamada insanlığı küresel klastrofobiye itelemesi gerçeği, bazılarımızda sanrılar yaratıyor olabilir.

Sermayenin güçlü bir maddi kütleyi küresel çapta ve sürekli devindiren hareketinin sürekli genişleyen, derinleşen, çeşitlenip nüanslara yayılarak kompleksleşen devreleri ve ufuktaki küresel kaos ihtimali ile, sermaye merkezlerinin olağanüstü iletişimsel ve askeri gücü karşısında, bir dehşet ve çaresizlik duygusu yaşanıyor olabilir. Ya da, mesafe duygusunu yitirmiş bir hezeyan haline girilerek, her şeyi içeriksiz biçimde " yüce "leştiren bir panik içine düşülmüş de olunabilir. Ve nihayetinde, bizi baskı altına alan bütün gerçek küresel – toplumsal gerilimlerden " metafizik bir iyimserlik " taklası atılarak kolayca kurtulunabilinir.

Negri'nin iyimser ve şiirsel dünyasında " Ulus " ve " devlet ", kimseye göstermeden, ayakkabılarını bile giymeden çoraplarıyla, uçuşarak tarih sahnesinden çıkarken, gene uçuşarak süzülüp gelen ve ne olduğu, nerede olduğu belirsiz metafizik bir " İmparatorluk ", fantastik bir biçimde ve " Yüzüklerin Efendisi " olarak (ki onun bile bir mekanı vardır, Barad - dur) devreye giriyor ve bu estetik - felsefi masal ortamında bekliyoruz ki, bir Gandalf ya da Aragorn gelsin, ya da hiç olmazsa Gimli baltasıyla destek olsun. Ama ne yazık ki, ya yerel ya küresel ama mutlaka kendiliğinden ve merkezsiz bir eylemler dizisiyle yetinmemiz, kesinlikle bütünsellik düzeyine sıçramamamız ve pekala kapitalizm içinde de karşılanabilecek bir programla kendimizi sınırlamamız istenir.

Yok farz edilen sistemin ortak aklı/akılları, merkezi gücü/güçleri lehine, direnişçi ve özgürlükçü küresel güçlerin hegemonik bir bütünsel programı ve örgütlü gücünün olmaması, taktik öncü hamleler yapmaması talep edilir. Özgürlük adına kendiliğindenlik ve dağınıklık fetişleştirilir, tarih perspektifi yerine şimdinin içine sıkışmamız talep edilir.

Elbette, sermaye karşıtı mücadelenin artık sadece ulus ya da ulus - devletle kendini sınırlaması imkansızdır. O, yerel, ulusal, bölgesel, küresel ve bağlı olarak devletler arası, ya da bir olasılıkla imparatorluk/lar arası düzlemde, kendini özgün bir kompleks bütünsellikte kuracaktır. " O zaten hep öyle idi " diyecek olanlara – ki, böyleleri de vardır ve kendi rahat skolastik koltuklarında tutarlılıktan kasıla kasıla kemikleşmekte, gerçeği göremeyişin ve gerçeğe tahammülsüzlüğün ve güçsüzlük isteğinin öteki ucunu oluştururlar - hatırlatmalıyız ki, Lenin'in bütün siyasi pratiği boyunca gösterdiği gibi, siyasi pratik, bir yönüyle bir vurgu ve çubuğu bükme, her somut durumda özgün dengeler kurma sanatıdır.

Şimdi, devrimci hareket, kendi dengelerini oluşan yeni koşullarda yeniden kurmak zorundadır. Evet, yeni olan da enternasyonalist gelenekli devrimci harekette tamamen yeni değildir. Ama, şimdi ve burada, bölgesellik ve küresellik düzeyleri, daha yüksek bir değer biçilmeyi hak edecek ve günlük pratikte dahi herkesin gözüne çarpacak bir güçlü olgusallık düzeyine sıçramıştır.

Kendisini esasen ve bütün ile ulusal düzeyde kurgulayan ve örgütleyen ve küresel dayanışmayı kendisi gibi örgütlemiş diğer ulusal ölçekli devrimci öznelerle dayanışma olarak gören geçmiş enternasyonalist gelenekten farklı olarak, kendisini daha baştan ve bütün pratik süreci içinde, aynı zamanda bölgesel ve küresel düzeyde kurgulayan ve örgütleyen, yeni tarzda devrimci öznelerden oluşan bir küresel dayanışma ihtiyacı kendisini dayatıyor. Şimdiki durumda ulusal düzey önde olacaktır ama, kurgusu ve pratiği ile sürekli bölgesel ve küresel düzeye açılacak, o tarzda bir dönüşüme rahatça uyum sağlayacak yapısallıkta olunacaktır.

Ulus da devlet de, tarihin belli aşamalarında insanlar tarafından oluşturulmuş somut - tarihsel olgulardır. Mutlak ya da doğal varlıklar değildirler. Birliktelikleri de mutlak değildir, somut ve tarihseldir. Ancak, yüzlerce yıllık toplumsal süreçlerin bir anda ve sanki bir insan gibi aniden ölüverip de yok olacağını düşünmek yanlıştır. Rasyonel bir süreç olarak, ulus devletin doğal bir tasfiyesi yaşanacak olsa dahi, bir uzun tarihsel dönem içinde çatışmalı süreçlerle yaşanacak bir geri çekilme ve sonra yine bir dönem iz olarak kalıcılık söz konusu olacaktır. Kaldı ki, geleceğin hangi sürprizlere gebe olduğunu kimse bilemez.

Öte yandan, uzun bir tarihsel süreç içinde hedeflenerek inşa edilmiş şimdiki toplumsal kabullerden yola çıkılarak genellikle kabul gören, ulusun, dile, kültüre, dine ya da etnisiteye bağlı bir doğal – tarihsel kökenin, doğal bir toplumsal süreç içinde uygun şekle girmesi olduğunu iddia eden ve böylece, uluslaşma sürecini, sermayenin güvenli pazar ihtiyacının esas belirleyici olduğu tarihsel gerçeğinden koparıp doğallaştırarak metafizik bir dokunulmazlık halesi ile kaplayan anlayıştan ayrışıp, Fransız Devriminin demokratik cumhuriyet anlayışına geri dönüşün arayışları, sermayenin güncel ihtiyaçları doğrultunda liberal çevrelerde dahi yapılmaktadır.

Ulusu ve ulus - devleti aşarak ötesindeki bir dünyaya yönelmek isteyen devrimcilerin,

onların yok oluşundan özel bir şikayeti olmaz. Ancak, gerçek ve güçlü toplumsal temellere ulaşmış ulus ve ulus – devletin, nasıl olduğu anlaşılmadan yok oluvereceklerini sanma iyimserliğine de düşmemek gerekiyor.

Şimdi varolan gerçek, ulus devlet de bir aşınma ve zorlanma ve sermayenin kendi güncel konumlanışına daha uygun toplumsal alanlar oluşturmayı yoklamasıdır, ve o kadar. Gerisi, gün gün gözümüzün önünde süre giden ve bizlerin de içinde yer aldığı mücadelelerin içinde belli olacaktır. Ve sadece sermayenin değil, başkalarının da o konuda söyleyeceği sözler vardır. Bir yeni küresel ya da bölgesel toplumsallaşma mekanı/mekanları oluşacaksa, onun özgün karakter ve biçimi, zamana yayılmış güçlü çatışmaları içerecek küresel - toplumsal mücadelelerin sonucunda oluşacaktır.

Şimdiye ve şimdiki ulus - devlete gelince. Onun iki zıt yöne doğru derece derece zorlandığını görebiliriz.

Bir yandan ulus - devlet altına doğru, farklı kimlikteki düzeylerin ve siyasal birimlerin oluşması, var olanların nispi özerkliğinin genişlemesi ve şehirlerin nispi özerklik yönelimine başlaması olarak iki noktada eksen oluşturan ulus - altı özerklikler oluşması veya güçlenmesi yaşanırken; aynı zamanda ve tersi yönde olmak üzere; ulus - devletler arası 'bölgesel' birlikler ya da 'bölgesel' federal devletler oluşturma (şimdi hepimizin gözünün önünde kimi güçler tarafından bir Avrupa ulusu yaratılmaya çalışılmıyor mu?); ve nihayetinde, doğrudan küresel ölçekte nispi özerkliğe sahip (ama sadece o kadar, metropol ulus devletler günümüzde oralarda da yüksek inisiyatife sahiptir) IMF, DB, DTÖ benzeri kurumlar oluşturma ya da var olan oluşumların özerkliğini arttırma ekseninde, ulus - devlet üstü süreçler yaşanmaktadır ve hatta bunların da bir imparatorluk düzeyinde bütünleştirilmesi arzusu da söz konusudur.

Somut örnek mi isteniyor? Almanya'nın eski başbakanlarından Helmut Schmidt, 1998'de yazdığı kitabında, " On altı eyaletten her biri, diyor, Brüksel'e kendi büyükelçisini yerleştirmiş bulunmaktadır; bunların görevi, Avrupa Birliği politikasını kendi eyaletlerinin çıkarları doğrultusunda etkilemek ve AB'den mümkün olduğunca çok para sızdırmaktır. " (Toplumda Ahlak Arayışı, Helmut Schmidt, Sabancı Üniversitesi Yayınları, syf. 115) Federe devletlerinin özerklik alanı Schmidt'in de vurguladığı gibi fiilen genişleyen aynı Almanya'nın, Fransa ile özgün bir yakınlaşma stratejisi içinde AB içinde bir çekirdek olarak ya da bütün AB coğrafyasını kapsayacak bir bölgesel devlet kurma girişimlerinin de olduğu, en son Avrupa Ordusu'nun pratikleşmesiyle herkesin bilgisi dahilindedir. Ve yine aynı Almanya'nın şimdiki Cumhurbaşkanı, G - 7'lerin kendi aralarındaki dengelerle ve ABD'nin hegomonik üstünlüğünün kabulüyle küresel pratiğini yürüttüğü IMF'nin, önceki başkanıdır. Süreçler bakışımlı olarak ortak bir kanalın içinde birlikte, bazen dengelenip bazan çatışarak, akıyor.

Aynı sürecin başka bir yönüne Kissinger'de 2001'de yazdığı kitabında işaret ediyor: "... politik sorumluluğun bir birimi olarak kalan ulus - devlet, dünyanın bir çok bölgesinde görünüşte çelişen bir eğilim esasına göre, etnik bileşenlerin parçalanması veya kendilerini daha büyük bölgesel grupları eritmeleri esasına göre yeniden yapılandırılmaktadır." (Amerikanın Dış Politikaya İhtiyacı Var Mı?, Henry Kissinger, ODTÜ Yayınları, syf.

22) Elbette ve hiç de raslantı olmayan biçimde, etnik ya da dini özgünlüklere göre bölünme çevrede, bölgesel bütünleşme ise, metropollerde yaşanıyor. Küresel sermaye, kendi merkezi coğrafyasını güçlendirip, yeryüzünün geri kalanını zayıflatacak bir yeni küresel düzeni yokluyor.

Süreçler bir dizi olasılığı barındıran ve somut olarak yaşadığımız süreçlerdir ve farklı çıkar odaklarının farklı ivmeleri ile, o ivmelerin birbiriyle çatışmaları ve geçici uzlaşmalar ya da dengeler kurarak ilişkilenmeleriyle halen de sürmektedir. Henüz bir netlik sağlanabilmiş değildir. Her düzeyde belirginleşmeler olmakla birlikte, eski yapısallığı sürekli zorlanan ulus -devletler, tarihsel köklerinin verdiği güçle, halen dengelerin merkezi noktasında tutunmaya çalışmaktadırlar.

Ancak, örneğin ABD'nin son hamleleri, bir ulus - devlete dayanarak yapılmakla birlikte, ulus - devletten özgün bir küresel - devlete/imparatorluğa dönüşüm çabası olarak da anlaşılabilir. Ya da, son Almanya - Fransa yakınlaşması, AB sürecinin içinde daha dar bir alanda "bölgesel" bir devlet kurma (ya da ulus kategorisini sermayenin hareketinin şimdiki koşullarında yeniden oluşturma) yoklaması olarak da anlaşılabilir. Veya AB anayasa hazırlığı, daha geniş bir 'bölgesel' veya küresel - devletin hazırlığı olarak görülebilir.

Sermayenin öylesi girişimleri, şayet başarıya ulaşırsa, kendi üstünde yaşayanları birleştiren meşru toplumsal ilişkiler alanını, özgün bir kimlikle oluşturabilirler. O durumda Fransız Devriminin teorik olarak öne çıkardığı, demokratik cumhuriyetin bütün etnisitelere ya da uluslara eşit yaklaşan ve vatandaşlık ekseni üzerinden hepsini kapsayan ulus anlayışı yeniden öne çıkabilir. Ve ama, küresel sermayenin gerici özü, şimdikinden daha geride toplumsallaşma biçimlerini de aynı zamanda oluşturabilir. Ki, Orta - Doğu'da bunun da yoklamaları yapılıyor.

Bu süreçlerin öyle ya da böyle sürmesi halinde dahi, ulus, öyle bir anda yok olup gitmeyecek, farklı etkileme gücü ile farklı biçimlerde ama bir orta dönem içinde kendini sürdürecek, sırf bir retorik düzeyinde dahi kalsa, kendini yaşatmaya çalışacaktır.

Ulus - devlet kavramında oluşturucu öğeler, birbirlerinden ayrı olarak da yollarına devam edebilirler. Ya da şöyle diyelim, ulus - devletin merkezi rolünü kaybetmesi hali, devlet örgütlenmesinin sonu anlamına gelmez.

Devlet, ulusal olanı " kültürel " düzeye indirgeyerek içselleştirebilir ve kendini farklı düzeylerde örgütleyerek, sermayenin somut - tarihsel hareketinde katalizör rolünü oynamaya devam edebilir. Sadece polis ya da asker olarak değil, ama esas olarak sermayenin değer transferini kolaylaştıracak (gerek sermaye gruplarının birbiri arasında, gerekse emekten ve diğer toplumsal güçlerden ve nihayetinde doğadan sermaye transferi yapmanın meşru ve uygun gücü olarak) bir zemin oluşturacak, ve yine, toplumu sermayenin çıkarları yönünde örgütleyip kontrol ederek, sermayenin çıkarlarına uygun biçimde harekete geçirebilecek bir zemin olarak, varlığını sürdürebilecektir.

Ulus kategorisi de, bir kültürel kimliğe bürünerek, sermayenin insanları uygun biçimde toplama, tipleme, şekle sokma, mobilize etme aracı olarak, devlet oluşturucu ve

devletle bitişik yaşamından kopuşup ya da devletle farklı ilişkileri inşa ederek, kendi tarihselliğini sürdürebilir.

Evet, sermayenin şimdiki hamlelerine baktığımızda, kendisinin yeni küresel konumlanışını destekleyecek yeni siyasal mekanlar yaratma ya da mevcut ulus - devletleri kendi yeni konumlanışına uygun yeni biçimlere sokma süreçlerini, farklı yönlerde zorladığını görebiliyoruz.

Çok genel olarak diyebiliriz ki, metropoller, kendilerini küresel güç olabilecek yeni siyasal mekanlar biçimine dönüştürmeye çalışıyor. Bu süreç, bir coğrafi genişleme olarak değil, ekonomik ve askeri güç kullanıp, sömürgeci tarzda içerden ele geçirdikleri çevre ülkeleri, doğrudan kontrollerindeki " idari birimler " olmaya zorlayarak ve bunun garantisi olarak da, ordularını vuruş gücü yüksek küçük brimler halinde o coğrafyalara yerleştirerek yaşanıyor. Fırsat bulunduğu yerlerde, çevre coğrafyalardaki ulus - devletleri güçten düşürecek etnik ya da mezhepler düzeyinde parçalanmaları teşvik ediyor ya da sivil darbelerle kendisine borçlu ve doğrudan bağlı rejimler oluşturuyor.

Evet, ulus ve devlet kategorileri farklı düzeylerde zorlamalarla karşılaşıyor ve halen devam eden bir dönüşüm süreci içinde, küresel sermayenin şimdiki konumlanışına uygun siyasal mekanlara dönüştürülüyorlar.

Her durumda, sermayenin, küresel - toplumsal tarihin akışını, rasyonel ya da insani süreçleri önemsemeden kendi çıkarları yönünde ivmelendireceğini; her toplumsal olguyu da, kendi çıkarları yönünde tasfiye etmeye ya da uygun biçimlere sokmaya çalışacağını görmeliyiz.

Sermayenin, kendisinin tarihsel olarak kazandığı her hangi bir mevzisinden, kendisine sürekli meşruiyet üreten, emeği, toplumu ve bireyleri, sürekli yenilenen ve zenginleşen bir süreç içinde kendi sistemine içselleştiren her hangi bir mevzisinden, bir fantezi arayışına girerek ya da bir metafizik atraksiyon yapma iradesi ile vazgeçeceğini sanmak, en hafif deyimle, vurgun yemiş bir iyimserliktir. Süreç bir dizi çatışma, yaratıcı hamlelerle yepyeni pozisyonlar kurma ve hatta kaotik durumlar sonucu önceden hesaplanamayan durumların oluşması biçiminde akacaktır. Tarih denilen de böyle bir şeydir zaten.

Elbette, ortada sadece sermaye ve onun hareketi yok. Güneşin altındaki bağımsız ve özgün yerini arayan bir dizi direnişçi ve özgürlükçü, emekten ve insanlıktan yana, sermayesiz bir yaşamı mümkün ve gerekli gören somut - tarihsel güçler de var. Onların da kendi arayışları ve hedefleri yönünde yeni siyasal mekanlar yaratmaya çabalayacakları açıktır. Karşı karşıya gelinecek, farklı düzeylerde, biçimlerde ve şiddette çatışmalar yaşanacaktır.

Yukarıdaki " Sermaye ve Sürekli Savaş "bölümü, 1 Ocak 2003 de yazılan ve Ağustos 2003 de Toplumsal Özgürlük dergisinde yayınlanan bir yazıdır. Irak işgalinden önce, işgal hazırlıkları sürerken yazılmıştır. İşgalin gerçekleşmesi ve ilk sonuçları ilave edilerek ve bununla bağlı başka bazı ekler yapılarak buraya aktarıldı. Şimdi, işgal sonrası 2 yıllık gelişmeler ışığında, güncelliğe bakmalıyız.

KÜRESEL SAVAŞIN GÜNCEL DURUMU

" Önleyici savaş " doktrini ve bu anlayışın BM. ni devre dışı bırakarak ve sırf ABD'nin gücüne/iradesine dayanıp küresel dayatmada bulunarak pratiğe geçirilme tarzı, 1648 tarihli Westfalia anlaşmasıyla oluşan uluslararası sistemi fiilen tasfiye etme girişimidir. Mevcut devletlerarası sistemin içişlerine karışmama ve uluslararası anlaşmalara uyma gibi iki temel sütunu, ABD tarafından fiilen zorlanıyor.

Westfalia anlaşması, 30 yıl savaşlarının ardından imzalandı. O savaşlarda, Orta Avrupa nüfusunun yaklaşık yüzde otuzu öldürülmüştü. Bugünün rakamlarıyla yaklaşık 100 - 150 milyon kişinin ölümünün üstünde kurulan o dönemki Avrupa'nın güç dengeleri ve bu dengelerin üstünde oluşan ulus – devletler arası sistem, kapitalizmin Batı merkezli gelişimiyle birlikte yeryüzüne yayıldı ve günümüze kadar hükmünü sürdürdü.

ABD'nin dayattığı yeni düzenin, bu sefer ne kadar insanın ölümüne sebeb olacağı, savaşın ne kadar süreceği ve ABD nin başarılı olup olamayacağı üzerinde kesin konuşamayız ama, kararlı ve kalıcı bir savaş döneminin içine girdiğimizi saptamalıyız. Savaşı başlatanlar ne yaptıklarının farkında ve hazırlıklarını da uzun süreye yayılmış bir küresel şiddet kullanımı temelinde yürütüyorlar. Afganistan ve Irak işgalleriyle silahlı süreç başlatılmış durumda. Rusya'yı güneyinden saran " sivil darbe "ler serisi, sırf silahlı şiddetle yetinilmeyeceğini ve bir dizi metodun birlikte uygulanacağını gösteriyor.

Kissinger'in de belirttiği gibi " Modern çağda, toprak ulusal bir kuvvet olarak önemini büyük ölçüde kaybetmiştir; ..." (a.g.e., syf. 14) Süreç, toprak işgaliyle değil, teknolojik, askeri ve ekonomik üstünlüğe dayanarak, yeryüzünün kontrolünü tümüyle ele geçirme ve bu egemenlik temelinde yeni bir dünya düzeninin hukukunu ve kurumlarını yaratmayı hedefliyerek yürütülüyor. Özgün bir küresel imparatorluk sisteminin fiilen oluşturulmaya başlandığını saptayabiliriz.

O arada, işareti daha 90'ların başında verilen bir yeni emperyalist meşruluk arayışı da, özellikle Batı'da, toplumsallaştırılmaya çalışılıyor. Avusturya, Almanya, İsviçre, Hollanda, Fransa ve nihayetinde küresel provokasyonun merkezi ABD'deki gelişmelere bakacak olursak, kısmen başarı da kazanılmış durumda.

"... yeni dünyada – diyor 90'ların başında yazdığı kitabında Huntington, en yaygın, önemli ve tehlikeli anlaşmazlıklar sosyal sınıflar, zengin ve yoksul veya diğer ekonomik olarak tanımlanmış gruplar arasında değil, farklı kültürel varlıklara ait halklar arasında

ortaya çıkacaktır... Soğuk savaş sonrası dünya politikasının temel ekseni böylece Batı gücü ve kültürü ile Batılı olmayan medeniyetlerin gücü ve iktidarı arasındaki etkilenmeler olmaktadır..." (Medeniyetler Çatışması , S.P.Huntington, Okuyanus Yayınları, syf. 26 ve syf. 28)

Şimdi İslam'a karşı olan ve giderek güç kazandıkça Çin'e ve onun özgünlüğüne karşı uygulanacağı anlaşılan " öteki "leştirme/düşmanlaştırma ideolojisinin temelleri, böyle atılmaya başlandı.

Müslüman nüfus sayısının küresel nüfusun 1980'de yüzde 18'yken 2020'de yüzde 30 una ulaşacağı hesaplanıyor ve burada açık bir demografik tehdit görülüyor. Çin'in nüfusu, artış hızı düşük olsa da, şimdiki 1,3 milyarı bulmuş niceliğiyle bile, Batılı metropoller açısından "tehdit" oluşturuyor. Ama, gerçek tehlike nüfus fazlalığından gelmiyor.

Huntington ...vb. sermaye ideologlarının, bilinçli bir ideolojik çarpıtmayla, küresel sermayenin çıkarlarına uygun yeni küresel konumlanmaların ve hedeflenmiş çatışmaların önünü açmaya çalıştığı açıktır. Yazılanın tam tersine, gittikçe güçlenen bir küresel dip dalgası, sermaye - emek ve zengin - yoksul çatışmasını yüzeye doğru zorlarken ve başta ekoloji alanında olmak üzere bir dizi gelişme küresel yaşamı cehenneme yönlendiren kapitalist sistemi sanık sandalyesine oturtup meşruiyetini sorgularken, dikkatlerin sistemde yoğunlaşmasını engellemek amacıyla, başka ve cehennemcil çatışma eksenlerinin tohumları atılıyor. Amaç, gerçek çatışmaları gölgeleyecek ve hatta toz duman arasında yokmuşa çevirecek düzeyde sahte çatışmalar üretmek ve o arada sermayenin küresel egemenliğinin devamını sağlamaktır.

İnsanlık tarihinin 2 milyon yıldan fazla süren oluşum ve ilkel komünal dönemi içinde, yeryüzüne yayılan insan topluluklarının yaşayabilme içgüdüsüyle yöneldikleri doğayla alışveriş süreci içinde yarattığı farklı kültürlerle farklı coğrafyaları zenginleştirdiği, sonradan sınıflı toplumların 10 bin yıllık tarihi içinde " farklı " olanın " öteki " ve " düşman "a dönüştürüldüğü ve o " medeni " zeminde çıkan çatışmalarda yüz milyonlarca insanın öldüğü herkesce bilinir. Ancak, gene insanlık, ilk doğuşunun komünal geleneklerini de, sınıflı toplumlar içinde demokratik/halkçı/direnişçi toplumsal - kültürel eğilimler olarak sürdürmüş ve bunlar da küresel gerçekliğe kazınmışlardır.

Rönesansla birlikte, kapitalizm de, kendi gelişimini yapabilmek için ihtiyaç duyduğu "özgürlük" ve küresel yayılım ortamını sağlayacak özgün toplumsal dokularını inşa etti. Rönesans ve sonrasındaki Aydınlanma, " evrensellik " kavramını ve doğal olarak evrensel insanlık/evrensel insan hakları kavramlarını oluşturdu.

" Evrensellik ", totoliter bir kimliğe bürünmeme şartıyla, birleştirici bir öge olarak, ortak insanlık ideallerinin gerçekleşebilmesinin anahtarlarından biridir. Ve, sermayenin dayattığı bir çok uluslararası çatışmaya rağmen, demokratik evrensellik yönünde epey yol alındığı da açıktır. Marksizm, işçilerin evrensel çıkar birliği temelinde, sürecin kalıcı ve demokratik nesnel zeminini gösterdi. İşçi sınıfının neredeyse iki yüzyıldır süren sınıf mücadelesi de, küresel toplumsallaşma yolunda güçlü bir ivme oldu.

İşte, şimdi yapılan, küresel ve demokratik bir toplumsallaşma yönündeki evrensellik sürecini tam tersine çevirerek ve insanlığın geçmişinde tarihsel olarak oluşmuş kültürel kodları ve coğrafyaları farklı toplumsallaşmaları kullanarak, insanlığı sermayenin çıkarları yönünde cehennemcil çatışmalara zorlamak. Doğal – Tarihsel - Kültürel kimlikler " Ölümcül Kimlikler " e (Ölümcül Kimlikler, Amin Maalouf ,Yapı Kredi Yayınları) dönüştürülmek isteniyor. Küresel yaşamımızı renklendirebilecek doğal – tarihsel farklılıklar, aralarına bilinçlice düşmanlık tohumları ekilerek, birbirlerine " ötekileştiriliyorlar ". Her toplumsal – kültürel farklılık, birbirine düşman, birbirini dışlayan mutlak/monolitik ve ölümcül kimliklere dönüştürülmeye çalışılıyor. İnsanlığın tarihinin zenginlikleri onun kabusu haline dönüştürülmeye çalışılıyor. İdeolojik bir zorlama ile bilinçler bulandırılıyor, ortam hazırlanıyor ve provokasyonlarla ve silahlı güç dayatarak süreç pratikleştiriliyor.

" Siyasal sınırlar, diyor Huntington, gitgide kültürel sınırlarla çakışacak şekilde, demek oluyor ki, etnik, dinsel sınırlarla ve medeniyet sınırlarıyla çakışacak şekilde yeniden çizilmektedir. Soğuk Savaş dönemindeki blokların yerini kültür toplulukları almakta ve medeniyetler arasındaki fay hatları küresel siyasetteki başlıca çatışma hatları haline gelmektedir." (a.g.e., Huntington, syf. 173)

Alçakca bir çarpıtma ile, sanki nesnel bir olaymışcasına anlatılan, küresel ortama dayatılan bir sermaye tercihidir. Metropoller, Japonya hariç, tek bir " Batı " bloku içinde aynılaştırılırken, yerküre bölünmekte ve sıraya koyularak farklılıklar arasında düşmanlıklar ve hiyerarşiler yaratma süreci başlatılmaktadır.

Şüphesiz kültürel farklılıklar, yüzeysel ve önemsiz değildir. Hatta, gerçeklikleri içinde ele alınırlarsa, kökleri binlerce yıla dayanan oldukça da sağlam toplumsallaşma yapılarıdır. Doğuşumuzla onlarla buluşuruz ve onlar kendi coğrafyalarına zengin bağlarla bağlıdırlar. Metropoller, önümüzdeki tarihsel dönemde şiddetle sorgulanacağını sezdikleri emperyalist statükolarını koruyabilmek ve küresel çapulculuklarını biraz daha sürdürebilmek için, sahte ayrışmaları ve çatışmaları, seçilmiş bir bilinçli strateji içinde, sağlam temellere sahip olan ve taşıyıcılarında çoğunlukla kalıcı olan farklı küresel toplumsallaşma olguları üzerinden inşa ediyorlar. Bir kez provokasyon tutarsa, ki bu yönde yol da alınmaktadır, dogal – tarihsel temelleri olan farklı kimlikler, insana ait zenginlikler olmaktan çıkarak, yeryüzünün her tarafına yayılma yeteneğindeki ölümcül cehennemlerin ivmelendiricisi olmaya dönüşeceklerdir.

Kişilerin kültürlerini elbise değiştirir gibi terketme ya da değiştirme özgürlükleri olmadığı için, kültürel zeminde yaratılan çatışmaların, kalıcılık ve toplumsallaşma yetenekleri yüksektir ve bu yüzden şiddet düzeyleri de korkunç boyutlara sıçrayabilir. İşte, sermaye, kendi kriziyle ve olmayan geleceğiyle sıkıştığı köşesinde, insanlığa, sonu olmayacak ve verebileceği zarar hesaplanamayacak kültürler çatışması provokasyonunu hazırlıyor.

Bush'un dili sürçtü ve bilincini açık etti. İlk aşamada, müslümanlara karşı bir gizli " Haçlı Seferi " düzenleniyor. Müslümanlar içinde toplam yüzde 15'lik bir azınlığı teşkil eden Şiilik de işbirlikçiliğe zorlanıyor. Müslüman coğrafyası süreklileşen bir

dizi çatışma ile dibe çekilip yeniden sömürgeleştirilirken, Çin'e/ Konfuçyuscu kültüre yönelik kuşatma başlatılıyor ve Rusya'yı/ortodoksluğu tarafsızlaştıracak ve bunun için de güçten düşürecek pratikler uygulanıyor.

Sermaye, kendisinin küresel entegrasyonunu tamamlarken, küresel coğrafyanın birbirine düşman ve hepsi Batı'ya/imparatora muhtaç ve onun tarafından yönetilecek öteki/ ötekiler biçimindeki toplumsallıklar olarak bölünmesini ve sonu olmayan bir karanlık tünel içinde sürekli birbirleriyle çatışmasını bilinçlice hayata geçiriyor.

Yoksul ve isyan potansiyeli olan coğrafyalar, güvensizlik ve dengesizlik odakları olarak görülmekte ve gerçekten de öyle olmalarının asıl sebebine hiç değinilmeden, başka adlarla damgalanarak kendilerini tüketecekleri cehennemcil konumlara itilmekte. Potansiyel risk ortaya çıkmadan ona saldırıldığı ve sürekli saldırı pozisyonunda tutunarak riski yönetmenin amaçlandığı açıktır. Savaş da, gerçek zemininde (zengin - yoksul) değil, istenilen zeminde (kültür/medeniyet farkı) yürütülecektir.

Risk odaklarının, yoksulların ve tüm ezilenlerin, kendi çıkarlarına uygun ortak zeminlerde ortak düşmana, sermayeye, karşı birleşmesini engellemek ve bir adım ötesinde, aralarındaki kültürel farklılıkları kışkırtarak birbirleriyle sonucu olamayacak ama herkesin zayıflayacağı çıkışsız savaşlara itelemek, ana zeminin destekçi ögesidir.

Emperyalist zirve, savaşın gerçek zemininin bilincine sahiptir. Sistem karşıtı toplumsal dinamikler, bütün coğrafyaları ve farklı kültürleri/medeniyetleri kapsayan bir küresel yayılıma sahiptir. Ne zaman ve hangi biçimde patlayacakları belirsiz olsa da, bir biçimde patlayacakları kesindir. O patlamanın süreklilik içermesi de yüksek ihtimaldir. Sistemin ufukta gözüken sınırları ve şimdiki krizi de, riskin tahrip yeteneğini arttırmaktadır. İşte, bu şartlar altında, sistemi savunma, risk odaklarını sürekli ateş altında tutup iradelerini zorlayacak bir sürekli saldırı pozisyonuna yerleşerek ve riski yöneterek yapılacaktır.

"...savunma doktrinlerine ilişkin yeni belgelere göre – diyor Joxe, dünya artık ülke topraklarına dönük tehditlerden farklı türden tehditlerin ortaya çıktığı bir " sistemler sistemi "dir. Bu yeni tehditlerin ortaya çıktığı uzam, coğrafi bakımdan komşu egemenliklerin değil, ulus ötesi sosyo - ekonomik ağ yapılarının, ticari lojistik ağların (stoklar ve akışlar) ve iletişim kavşaklarının – hatta anlam kavşaklarının uzamıdır... Düşmanı artık yalnızca ' istikrarsızlık ' olarak adlandırmakla yetinebiliriz." (Kaos İmparatorluğu, Alain Joxe, İletişim Yayınları, syf. 203 ve 204.) Biz de " istikrarsızlık "ı, sistem karşıtı toplumsal dinamikler ve onların hareketleri olarak adlandırabiliriz.

Sürekli saldırı pozisyonunun yaratacağı özel riskler de hesaplanır ve onlar da sürekli savaşın hizmetine verilmeye çalışılır: " 'Devlet ötesi istikrarsızlık'a karşı saldırı amacıyla örgütlenen imparatorluk, giriştiği askeri seferlerle, yeni türden bir düzensizlik ve kopma etkenini kaçınılmaz olarak yaratmaktadır. Bunlar gerçekte, serbest pazarı genişletme oyununu oynamak için kendi kendine yarattığı risklerdir... En güçsüzleri

ezen en güçlülerin düzeni, düzensizlik olmadan işlemez...” (Joxe, a.g.e., syf. 208) ve devamla, “ Potansiyel düzensizliğin kalıcılaşmasından çekinmeyen imparatorluktur duruma el koyan. Düzensizlik, uzun vadede seferber edici bir rol oynayacaktır. İmparatorluğun emirleriyle kararlaştırılmış dayanıksız barışın kökeninde yalnızca imparatorluğun askeri gücü yatar...” (Joxe, a.g.e., syf. 163) ve nihayetinde, “... ülke topraklarına bağlı ulus - devletlerden çok farklı olan hareketli iktidar sistemlerini kontrol edebilmek önem taşımaktadır.” (Joxe, a.g.e., syf. 203)

Afganistan ve Irak'taki işgalin yürütülüş tarzı, bir düzenden çok, kontrollü bir düzensizliğin hedeflendiğini gösteriyor. Coğrafyaların petrol ve doğal gaz zenginlikleri özel kontrol ağlarıyla sarılmakta, kritik bölgelerine yoğun tekniğe dayanan ve yüksek ateş gücüne sahip askeri üsler inşa edilmekte ve yönetim de zayıf bir işbirlikçi şebekeye verilmekte. Halklar üstünde otoritesi olmayan işbirlikçiler, sürekli olarak işgalciye muhtaç durumda kalmakta ve bu konumları sürdükçe daha da uşaklaşmakta. Ve aynı sürecin içinde, işgal coğrafyalarının var olduğu kadarıyla toplumsal bütünlüğü, etnik veya mezhepsel kimliklere ayrıştırılmakta ve o kimliklerin arasında da düşmanlık tohumları ekili mayınlı araziler oluşturulmakta.

Uyuşturucu dahil her türlü kirli iş, imparatorluk adayının gizli servisi CİA tarafından yerli işbirlikçilerle birlikte örgütlenmekte ve kirli mafia baronlarından oluşan bir işbirlikçi ağ da, ayrıca ve yeraltında oluşturulmakta. Halkın üzerinde acımasız vahşet uygulanmakta ve bu vahşet gizlenmeyip açıkca teşhir edilerek, potansiyel risk alanları sürekli olarak düzensiz isyanlara kışkırtılmakta. Düzen sağlamak için girilen Afganistan ve Irak coğrafyaları, şimdi dünyanın en karışık ve riskli coğrafyalarıdır ve bu durum, işgalcinin işgal tarzının ürünüdür. Amaçlanmış bir durumdur. Foucoult'un belirttiği, iktidarların, halkın yasadışılığını engellemek için polis teşkilatı ve hapishaneler aracılığıyla iktidarın işbirlikçisi bir yasadışılık yarattığı gerçekliği (Hapishanenin Doğuşu, M. Foucoult, İmge Yayınları) ; imparatorluk adayı tarafından, işgale karşı direnişi kontrol edebilmek için, işgalcinin kontrolündeki düzensizliğin işgal coğrafyasına yayılması ve direnişin böylece gölgelenmesi olarak ve oldukça güçlü maddi servete dayanan işbirlikçi bir yasadışılık ağı oluşturarak uygulanmaktadır.

Sürekli savaş konsepti pratiğe geçtikçe, çevredeki ulusal devletlerin politik egemenliklerinin ve kendi pazarları üzerindeki düzenleyici rollerinin sürekli tırpanlanarak tasfiye edileceğini ve bir amaçlanmış “balkanlaştırma” sürecine sokularak, bitmeyen gerilimler ve çatışmalara sürükleneceklerini; ve ama aynı zamanda, bu kargaşanın ya da amaçlanmış ve kontrollü düzensizliğin mimarı imparatorluğun himayesinde, süregiden küresel ekonomik entegrasyonun tamamlanarak, bir pürüzsüz küresel pazarın yaratılmasının da hedeflendiğini saptayabiliriz.

Evet, sermayenin somut - tarihsel hareketinin bugün ulaştığı küresel entegre konumlanmaya uygun bir pürüzsüz küresel pazar ve yine sermayenin somut - tarihsel hareketinin süreç içinde yarattığı küresel düzeydeki derinleşmiş ve patlama sürecindeki eşitsizliklere karşı koruyucu baraj kuracak bir imparatorluk ve nihayetinde, eşitsizliklerin ürettiği muhalif toplumsal dinamiklerin parçalanması ve birbirleriyle savaştırılacak konumlara itilmesi ve böylece kolayca ezilmesi...

Açıktır ki, sürekli savaş, sermayeye göre, sermaye güçleri tarafından bilinçlice oluşturulmuş bir strateji içinde yürütülüyor.

Irak işgali, beklenenden daha az düzenli ordu direnişiyle karşılaştı ve hızla tamamlandı. Irak ordusundaki hızlı dağılmanın, ABD ordusunun özellikle uçaklarıyla kurduğu açık teknolojik üstünlüğe karşı, zorunlu olarak düzenli savaş yerine gerilla savaşının tercih edilmesinin ürünü olduğu sonradan anlaşıldı. Özellikle Irak'ın merkezinde etkili olan eski general ve subayların kontrolündeki gerilla tarzındaki silahlı direnişin, Saddam'ın yakalanması ve eski yönetici zümrenin çözülüşüyle beraber, eskiye dönme amaçlı olmayan ama işgale karşı bir Irak ulusal kimliği inşa etmeye çalışan Arap milliyetçisi bir kimlik kazandığı anlaşılıyor. Silahlı direnişte ağırlıklı gücün bu eğilim etrafında olduğu gözüküyor.

El - Kaide bağlantılı silahlı süreç de, Zarkavi'nin kontrolünde yürütülüyor. Eylemler sürdükçe, El - Kaide, farklı Müslüman ülkelerden gelen militanlarla kadro yapısını zenginleştiriyor. Başta Şiilere saldırma biçiminde olmak üzere, kimi provakatif ve direnişi zayıflatan eylemler de, bu kesim tarafından yapılıyor.

Şiiler arasında, Sistani, işbirlikçiliğe yakın ama kimi direnme özellikleri de taşıyan bir pozisyonda tutunurken, Sadr ve milisleri, kimi zaman silahlı biçime de sıçrayan kararlı bir direnişçilik sergiliyorlar. Ülkede nüfusun çoğunluğunu teşkil etmelerine dayanarak yeni iktidar oluşumunda ağırlıklı söz sahibi olacakları beklentisi Şiileri dizginliyor.

Bölgedeki 4 devlet arasında paylaşılmış olan Kürtler, ABD işgalinin bölgedeki statükoyu fiilen dağıttığını düşünüyorlar. Her durumda kendilerinin lehine gördükleri bu süreci ya desteklemek, ya da PKK söz konusu olunca, izlemekle yetiniyorlar. Sürecin akışının yaratacağı güncel fırsatlara odaklanmış durumdalar.

İşgalin başında, işgalin kendisine değil de tek taraflı olarak ABD tarafından yürütülmesine karşı çıkan ve ABD yi yalnız bırakan çekirdek Avrupa, direnişin uzaması ve ABD nin yıpranmaya başlamasıyla beraber, ABD ye pasif destek vermeye başladı. Rakip ABD nin güçlenmesinden rahatsızlık duyulsa da, Avrupa açısından en kötüsünün, ABD yenilgisi ve bu yenilginin dünyanın ezilenlerinde yaratacağı moral ve güç patlaması olacağı anlaşılıyor. Küresel sermayenin kendi içindeki rekabetin sınırları, demek ki şimdilik bu noktada dengelenebiliyor. Bakalım süreç neler gösterecek.

Öte yandan, işgalin başlangıcında ABD nin yarattığı çatlağın çekirdek Avrupa lehine, başta İspanya'nın saf değiştirmesiyle, zamanla zayıfladığı görülüyor. İtalya'nın da ilk seçimlerden sonra yeniden çekirdek güçlere katılacağı anlaşılıyor. Almanya'nın ekonomik gücünün bu gelişmelerde epey katkısının olduğunu düşünmeliyiz.

ABD nin işgaline destek veren kimi ülkeler, direniş süreklileşince desteklerini çekmeye başladılar. ABD ve İngiltere giderek işgalin ana yürütücüsü olarak yalnızlaşıyorlar. Ancak bu yalnızlaşmayı abartmamak gerekiyor. Başta çekirdek Avrupa olmak üzere, bütün küresel sermaye güçlerinin, işgali bir oldu - bitti kabul edip meşrulaştırarak, yeni Irak

üzerinde kendi inisiyatiflerini geliştirmeye çalıştıkları da, unutulmamalı.

Her ne kadar direniş sürüyorsa da, Sadr'ın silahlı direnişi geri çekildikten sonra, ABD işgalini yıpratmanın ötesine geçemiyor. Iraklılardan oluşturduğu yeni işbirlikçi ordu ve polis, giderek ABD ordusunun yerini alıyor ve çatışma, Iraklılar arasında yaşanmaya başlıyor. Ancak direnişin güçlendiği momentlerde, işbirlikçilerin hiç bir savaş motivasyonuna sahip olmadıkları, henüz çapulcu sürüsünden öteye geçemedikleri anlaşılıyor ve ABD ordusu doğrudan devreye giriyor. Sonuçta, evet, işgal yıpranıyor ama, giderek kendi kurumlarını ve meşruiyetini oluşturarak yerleşiyor da.

Etnik ve mezhep ayrımı ABD tarafından kışkırtıldı ve şimdi Irak'da üç ana güç var.

İran ve İngiltere'yle de özel ilişkiler geliştiren ve ABD ye karşı ya mesafeli ya da karşı güçlerden oluşan Şii bölgesi, güneyde bütün ağırlığıyla etkin ve diğer bölgelerde de etkinlik kurmaya çalışılıyor. Sadr'ın zaman içinde Arap ulusalcısı ya da sunni diğer direnişçilerle yan yana gelme potansiyeli taşıdığı görülüyor. ABD, güç dengelerinin zorlamasıyla, risklerini görerek ve ortaya çıktığı zaman temizliyeceğini hesaplayarak, Şiileri güçlendiren süreci engellemiyor ya da engelleyemiyor.

Kuzeydeki Kürt bölgesi, ABD nin en rahat ettiği işgal coğrafyası. İsrail'in egemenlik gücüne ve askeri kapasitesine sahip olmayacak bir bağımsız Kürdistan'ın, ikinci İsrail olarak kurulmasının da gelişmelerin akışına göre koz olarak elde tutulduğu anlaşılıyor. Bu bölgede tanınan görünüşteki serbestlikle, diğer bölge devletlerinin Kürtlerine de göz kırpıldığı ve onunla yetinilmeyerek, uygun zamanlamayla İran, Suriye ve Türkiye'deki Kürtlerin de kontrole alınmaya ve bölge devletleriyle ilişkilerde koz olarak kullanılmaya çalışılacağı, açıkça görülüyor. Kürtlerle bölge halkları arasında tarihsel nefret tohumları atılıyor ve Kürtlerin sürekli ABD ye ve İsrail'e muhtaç durumda olacakları bir pratik süreç de fiilen yürütülüyor.

Bölgedeki önemli Kürt gücü PKK, ABD ile mesafeli ve ABD nin istediğinin tersine, bölge halklarını bir biçimde yakınlaştıracak bir özgün konfederasyon tezini savunuyor.

Irak'da kalıcı askeri yerleşim için üslerini kuran ABD, yerleşmiş askeri gücüne dayanarak, Suriye ve İran üzerinde moral baskı uyguluyor. İşgalin ilk etkisini diz çöken Libya lideri Kaddafi'nin Avrupa diplomasi koridorlarının soytarısı olmasıyla gören ABD, şimdi de Fransa ile anlaşmalı biçimde Suriye ve Lübnan üzerinde özellikle yoğunlaşmış durumda. Sivil darbeyi süreklileştirerek Lübnan üzerindeki Suriye nüfuzunu kırmaya ve İsrail'in rahatlamasını sağlamaya çalışıyor. Suriye giderek artan bir politik baskı altında bunaltılıyor. Oğul Esat geri adım attıkça yeni talepler devreye sokuluyor. PKK ve Barzani etkisindeki Suriye'deki Kürtler de, kuzeyde hareketleniyorlar. Suriye, İran ve Türkiye, özellikle Kürtlere karşı bir ittifak arayışında. Ancak ABD, bir yandan Türkiye eliyle bu ittifakı ehlileştirmeye çalışırken, öte yandan kendi planlarına pürüz çıkarabileceği endişesiyle güçsüzleştirmeye çalışıyor.

Irak işgali üzerinden, ABD nin yeni küresel politikası da açılıyor. İşgal şimdiki odak

noktası. Ancak temel politika, küresel hegemonyayı kurumsallaştırmak, kalıcılaştırmak ve nihayetinde bir yeni küresel imparatorluk düzeyine sıçratmak. Toprak işgal edilmeyecek ama askeri üsler küresel düzeyde seçilmiş alanlarda konumlanacak, ekonominin ana yolları tümüyle pürüzlerden temizlenecek ve küresel politik hegemonya kurulacak. Irak işgali, küresel sürecin şimdiki sivri noktası.

Avrupa'ya yapılan vasallık teklifinin rededilmesi, önceleri soğuk rüzgarlar estirse de, şimdi yumuşama görülüyor. Hangi görünüm altında olursa olsun, iki emperyalist bloğun kendi bağımsız hedefleri peşinde oldukları, daha doğrusu Avrupa'nın, bağımsız küresel konumlanma hedefinin belirginleştiği görülüyor. ABD, klasik diplomasi geleneğini izleyerek, potansiyel rakiplerinin güçlenmesini engelleme stratejisi izliyor ve Avrupa'yı bölmeye ya da kendisinden bağımsız davranmamaya zorluyor.

Latin Amerika'daki mevcut hegemonyasını korumak, ABD nin zorlandığı mevzilerden biri. Ard arda gelen solcu hükümetler ve özellikle Venezuella'da Chavez'in ABD'ye kafa tutma cüretini göstermesi, ABD'ye itibar kaybettiriyor. İmparatorluk adayı, konsantrasyonunu ve gücünü Orta-Doğu'da yoğunlaştırdığı için, aleyhindeki gelişmelere yeterince güç ayıramıyor. Kendi kontrolünde bir serbest ticaret bölgesini bölgeye dayatıyor. Ancak, henüz sonuç alamadı. Bölgede gelişen Çin ve özellikle AB inisiyatifine engel olamıyor. Fransa, açık çağrı yaptı ve ABD'yi AB ile dengelemelerini öğütleyecek kadar ileri gitti. ABD'nin bölgedeki en büyük avantajı, 60'lı yıllardan itibaren aktif faaliyet içinde olan CIA'in bölgesel ağı. Olası istenmeyen gelişmeleri, CIA'in gücüne dayanarak provoke edebileceğini hesaplıyor olmalı.

Afrika'da, Güney Afrika ve Nijerya'da inisiyatif alınmaya ve bu ikisine dayanarak bir yeni Amerikancı Afrika düzeni yaratılmaya çalışılıyor. Bölgenin gedikli sömürgecileri Fransa ve İtalya ile ve özellikle de Fransa ile çekişme halinde. Sudan, petrol kaynakları ve zayıf yönetiminin müslüman kimliğiyle hedef tahtasında. Orada da, ABD'nin karşısına Çin'in inisiyatifi çıktı. Yaptığı petrol alım ve araştırma anlaşmalarını ileri süren Çin, ABD'nin Sudan üzerindeki tek taraflı dayatmalarına karşı kendi haklarını dayatıyor.

Rusya, ABD nin kontrole almayı, olmazsa da güçsüzleştirerek izole etmeyi hesapladığı bir güç. " Bu büyüklükte bir ülkenin, diyor Kissinger, klostrofobiden şikayet etmemesi gerekir. Yine de, genişlemeyi sessizce ilerletmek, Rus tarihinin yinelenen teması olmuştur..." (a.g.e., Kissinger, syf. 58) Kissinger, Rusya konusunda haklı ama, ABD nin küresel iddialarını meşrulaştırmaya çalıştığı çalışmasında bu tesbiti yapması, arsızlıktan başka nedir?

ABD, Beyaz Rusya'dan Kırgızistan'a kadar uzanan bir hat üzerinde, Rusya'nın egemenlik alanını kısıtlamaya ve burada kendi işbirlikçi ağını kurarak Rusya üzerinde baskı uygulamaya çalışıyor. Süreç içinde ya Rusya'da doğrudan kontrole alınıp sömürgeleştirilmesi ya da izole edilerek zararsızlaştırılması hedefleniyor.

Rusya'nın güvenlik kuşağı, son iki yıldır Soros'un Açık Vakfı'nın finanse ettiği sivil darbelerle, kerte kerte tasfiye ediliyor. Gürcistan ve Ukrayna'dan sonra en son Kırgızistan'da da ABD inisiyatifi hegemonya kuruyor.

Önce Rusya'nın geleneksel yerleşmişliğini dengelemek için ABD'ye üs veren Akayev, ABD'nin inisiyatifinin güçlendiğini ve içinde yakın yardımcılarının da olduğu bir grup yöneticinin ABD ye götürülerek eğitildiğini görünce, bu sefer de ABD yi dengelemek için Rusya'nın mevcut olanaklarını genişletme yoluna gitmişti. Ancak ne yaptıysa da, sonuna engel olamadı. Akayev'in, teorik fizik profesörlüğünden soyguncu hanedan reisliğine akan kişisel paçavralaşma hikayesi, apar topar kaçtığı Moskova'da nasıl sürecek bilemeyiz ama, ABD'nin Rusya'ya bir tokat daha attığı açık. Putin'in itibarı ilk kez zedelenmeye başladı ve tam da bu sırada eski dünya şampiyonu satranç büyük ustası G.Kasparov " politikaya gireceğini " açıkladı. ABD kartlarını sırayla açıyor. Şimdi sıranın Ermenistan'da mı yoksa Azerbaycan'da mı olduğu tartışılıyor. Kazakistan, henüz devrede değil.

Kırgızistan hamlesinin bir ucu da Çin'e dokunuyor. Tıpkı Afganistan işgali gibi.

Yeni küresel aktör Çin, orta vadede esaslı rakip görülüyor ve sınırlarından başlayarak şimdiden baskılanıyor. Hindistan ve Japonya ile ilişkilerde, Çin'i baskılama stratejisi özel ağırlık kazanıyor. Çin'in tarihsel hegemonik reflekslerinin ve Japonya'nın tarihsel tarafsızlık tutumunun gene bölgeye hakim olmasından korkuluyor. "Amerika'nın – diyor, Kissinger, jeopolitik hedefi Asya'nın düşman bir blok halinde bütünleşmesini... engellemek olmalıdır." (a.g.e., Kissinger, syf. 99) Tabii ki, olası bir bloğun Çin'in hegemonyasında olması, en istenilmeyecek bir gelişme olacak ve bunu engellemek için, savaş dahil her yol kullanılacaktır.

ABD tek taraflı hamlelerle kendi çıkarlarına uygun bir yeni dünya düzenini, askeri güçle yeryüzüne dayatıyor. Irak'da işgalciyi yıpratan direniş ve Suriye ya da İran'a henüz hamle yapılamamış olması ve burnunun dibindeki Venezüella problemini çözememesi, ABD nin küresel imparatorluk stratejisine hasar veriyor. Ordusunun aynı anda 2 ya da 3 yerde birden savaşamayacağı anlaşılıyor ki, iddialar tersi yöndeydi. O durum da, karşıt iradeleri cesaretlendiriyor ya da, ABD nin hasımlarını ikna yeteneğini düşürüyor. En büyük zaafını da, zor durumdaki ekonomik dengeleriyle herkese gösteriyor.

ABD'nin vasallık teklifini rededen Avrupa, kendi birlik sürecini sürdürürken, çekirdekte daha yoğun bir ilişkilenme, Almanya – Fransa - Belçika ve son olarak da İspanya'nın katılımıyla ivme almış durumda. İtalya'nın da bu eksene katılması şaşırtıcı olmayacaktır.

ABD, fırsatcı hamlelerle ve içerden İngiltere'nin elvermesiyle Avrupayı keskin ayrışmalara zorlasa da, kısmen başarılı olabildi. AB bütünlüğü şimdilik korunuyor, sadece bazı çatlaklar oluştu. Öte yandan AB - Rusya yakınlaşması, zaman zaman parlayıp sönerek, gergin bir süreç içinde devam ediyor. Türkiye, bir biçimde AB etki alanından kopmayacak ya da kopamayacak durumda tutuluyor. AB'ne alınıp alınmayacağı ise, belirsiz. Akdeniz ve Kuzey Afrika ile, özel bir ilişkilenme geliştirilmeye çalışılıyor. Bu coğrafyaların doğrudan AB'nin hegemonik güç alanı içine alınmaya çalışılacağı anlaşılıyor.

Alman - İspanyol ortak yatırımlarıyla, Latin Amerika'da sürekli inisiyatif alınarak, ABD'nin hegemonyası kırılmaya ve denge kurulmaya çalışılıyor. Fransa, Mercesur'a, NAFTA ya değil AB ne yönelmesi çağrısında bulunuyor. Özellikle Brezilya ile ilişkiler, hassas bir dengede ilerletiliyor ve ABD nin en büyük korkusu olan özel bir Avrupa – Brezilya ekseninin inşasına da ivme verilmiş durumda.

İtalya'nın Etiyopya, Libya ve Eritre'ye, Fransa'nın neredeyse Afrika'nın tümüne yayılmış tarihsel inisiyatifleri, güncellik kazandırılarak sürdürülüyor. Geçenlerde işadamlarıyla kıtaya giden Schröder, Almanya'nın da sürece güçlü büçimde gireceğini ve ekonomik gücünü Afrika'ya dayatacağını göstermiş oldu.

Çin'e yönelik, yatırım atağı ve ticaret hacmini hızla arttırma ve sonuç olarak ABD yi Çin'de de dengeleme faaliyeti sürüyor. Alman kökenli küresel sermaye gruplarının çoğunun Çin'de büyüyen oranda inisiyatif aldığı görülüyor. Milyarlarca euro'luk yatırım yapılıyor.

Çin, geçtiğimiz yaz aylarından başlayarak sessizliğini bozdu ve küresel profilini güçlendirmeye başladı. Başta Mısır ve Suudi Arabistan olmak üzere, Arap ülkeleriyle, Çin - Arap dostluk anlaşması imzalandı ve petrol alımıyla ilgili yeni anlaşmalar yapıldı. Afrika gezisi Sudan'da odaklandı ve Çin'e özel imtiyaz tanıyan petrol anlaşmaları yapıldı. Latin Amerika'da, özellikle Brezilya ile demir-çelik ihtiyacını karşılayacak anlaşmalar yapıldı ve özel bir yakınlaşmanın da ilk ivmeleri verildi. ABD nin hassas alanı Küba'da özel anlaşmalar imzalandı.

Ve nihayetinde, İran'la yapılan 100 milyar dolarlık petrol - doğal gaz anlaşması " asrın anlaşması " olarak nitelendirildi. Aynı boyutta ikinci bir anlaşmanın da hazırlık aşamasında olduğu açıklandı.

Rusya ile Şanghay anlaşması zemininde ABD'yi rahatsız eden bir eksen kurulmuş olsa da, burada henüz bir derinleşme sağlanabilmiş değil. İmzacı ülkelerden biri olan Kırgızistan'da, durum belirsiz. Japonya ile ticaret hacmi sürekli artıyor ve Japon - ABD ticaret hacmini dengeleyecek aşama hedefleniyor.

Çin, bölgesindeki diğer ülkelerle de, kendisinin hegemonik güç olduğu bir ilişkilenme alanı oluşturuyor. ASEAN'a 2011 de girecek. Tayvan'la gerginliği yumuşatmıyor ve orada oluşan gerginlik eksenini gerekçe yaparak, donanmasını savaş hazırlığıyla eğitip, güçlendiriyor. 2008 yılındaki olimpiyatların Pekin'de yapılacak olması da, özel bir motivasyon kaynağı olarak kullanılıyor. Onbinlerce Çin'li tüccar yeryüzüne yayıldığı gibi, onbinlerce Çin'li öğrenci de başta ABD ve Avrupa olmak üzere yurtdışında eğitim görüyor. Bu yıl yürürlüğe girecek olan ticaret örgütü üyeliğinin, Çin'in ihracatına doping etkisi yapması bekleniyor.

Çin'in küresel liderlik yarışına girebilmek için zamana ihtiyacı var. ABD nin ise, o zaman geçmeden Çin'e otoritesini kabul ettirmek ya da başka biçimlerde kendisine rakip olmasını engellemek politikası var. Oluşan gerginlik aynı eksenin üstüne ak-

tarılıyor ve şimdilik birikim aşamasında.

Geçenlerde imzalanan Hindistan – Çin bölgesel işbirliği anlaşması, şayet kendine yol verilirse, çok önemli jeo – stratejik sonuçlar yaratma kapasitesine sahip. ABD'nin Çin – Hindistan gerginliği üzerine oturtmayı planladığı bir çok yönelimi, anlaşmanın pratikte hayat bulması durumunda, boşluğa düşebilir.

Ve yine, son günlerde yaşanan ve devlet kontrollü olduğu belli olan Japonya aleyhindeki gösteriler de, Çin'in bölgesel liderlik için düğmeye bastığını ve A.B.D ye fazla angaje olan Japonya'yı uyardığını gösteriyor.

Japonya, Asya krizinin ekonomisine vurduğu darbeyi atlatmakla beraber, durgunluktan çıkış yapamıyor. Kore'nin birleşmesini endişeyle karşılıyor. ABD tarafından Çin'in büyümesine set vurmaya zorlanıyor ve ekonomik gücünü kullanarak, ABD gibi kendisini de endişelendiren Çin'e karşı önlemler alıyor. Güçlü yatırımlar ve borç ilişkisiyle çevresini kendisine bağlıyarak ve yine, ordusuna 90'dan sonra artan oranda bütçe ayırarak, bölgesel bir hegomonik iddiayı taşıyabilecek güçlü bir konumlanmaya kendisini yerleştirmeye çalışıyor. ABD nin en büyük korkusu, özel bir Çin - Japon yakınlaşması, ki böyle bir ilişkilenme şimdilik gözükmüyor.

Rusya, 90'ndaki dağılmanın hemen sonrasında ABD nin leş kargası gibi saldırısı karşısında Yeltsin'in de içerden desteğiyle sömürgeleştirilmek üzereyken, devlet refleksi üretti ve Putin'le bir istikrar yakaladı. Irak savaşı sonrasında artan petrol fiatları da Rusya'ya rahatlık kazandırdı. Ancak, geçtiğimiz yıl ABD tarafından güneyinden sürekli baskılanarak, iradesi ve itibarı aşındırıldı. AB ve Çin'le ilişkilerini derinleştirerek konumuna stratejik derinlik kazandırmaya çalışıyor. İstikrarsız bir dönemin içine yeniden yuvarlanma ihtimali de halen var. Putin, " Doğu " ya özgü tarihsel dokuları bilinçlice kullanarak, otoriter – devlet merkezli bir kapitalizmi, " Batı " kapitalizmine karşı bir savunma dokusuna sahip olmayı hedefleyerek, kurmaya çalışıyor.

Latin Amerika, ABD nin tek yanlı vesayetinden kurtulma arayışında. Yoksulluk ve yarattığı toplumsal tepki art arda solcu hükümetleri başa geçirse de, hepsinin savundukları sistem içi bir solculuk ve onları sistemin labirentleri içinde açmaza sürükleyecek. Halkçı ve yurtsever tutumunda kalıcılaştıkça sistem dışına yönelen ve geçenlerde cesur bir çıkışla bu tutumunu resmen açıklayan Chavez, bütün latinlerin özgürlükçü birliğinin simgesi Bolivarcı bayrağı tehlikeyi göze alarak sallıyor ve Castro ile yakınlaşıyor. Chavez'in başarısı, Orta ve Güney Amerika'da halkçı - devrimci yeni arayışlara ivme verip, ABD yi arka bahçesinden vurabilir. Öte yandan, Chavez'in halkçı çıkışından farklı ve bölge sermayesinin çıkarlarıyla örtüşen bir sürecin ürünü olarak oluşan Mercesur'la, Brezilya öncülüğünde yeni bir inisiyatif oluşuyor ve ABD nin bölgeyi tümüyle kendi serbest bölgesi haline çevirme girişimlerine set çekilmeye çalışılıyor. AB ve Çin'le Mercesur'un ilişkileri güçlendiriliyor. Geçenlerde, Brezilya'nın öncülüğünde bir toplantı yapılarak, Latin Amerika ile Orta – Dogu'daki Arap ülkeleri arasında, ABD'yi aradan çıkaran bir süreç başlatıldı.

Afrika, kendine özgü bir devrimci - demokratik irade üretemiyor. Üretemedikçe de, küresel güçlerin acımasız kullanımına tabi oluyor. AİDS ve açlık kıtaya bilinçlice

dayatılıyor ve refah ve özgürlüğü hedefleyebilecek bölgesel devrimci reflekslerinin gelişmesi engelleniyor. Umutlar, Güney Afrika'nın inisiyatifinde bir halkçı – demokratik bölgesel merkezin oluşabilmesinde. Ancak, küresel sermaye güçleri de, aynı ülkenin sermayenin çıkarları doğrultusunda bir bölgesel hamle yapabileceğini düşünüyor ve o yönde dayatmalarda bulunuyorlar.

İşgalin özgün ve şimdiki biçimi, savaş öncesinde ve savaş sırasında yürütülen kampanyalar ve o kampanyalarada kullanılan söylemlerle birlikte değerlendirildiğinde, Hitler'inki ile aynı zeminde ama farklı biçimde bir " ırkçılığın " gündeme sokulduğunu saptayabiliriz. Batı ve özelinde ABD, dünyanın geri kalanından ayrılıp, hedeflenmiş bir konuma uygun değerlerle doldurularak " efendi " konumuna sıçratılıyor. Söz gelimi, Araplar Arap oldukları için çirkin, zavallı, yoksul ve cahildir. Amerikalılar ve Batılılar ise, Amerikalı ve Batılı oldukları için güzel, güçlü, zengin ve eğitimlidir. Efendilik, Batının sadece hakkı değil – en aşağılık bir pişkinlikle ilave ediliyor, görevidir de.

O arada, işçi sınıfının sermayeye karşı büyük savaşlar vererek kazandığı demokratik kurumlaşma, Batı'nın kendiliğinden sahip olduğu üstünlükler arasında sayılıyor ve sanki kendiliğinden kazanılmışcasına, Batı'ya ait ve " öteki "lere yabancı bir konuma itiliyor. " Batı "nın yerleşik demokratik kurumlarını tasfiye etmeye çalışanların yaptıkları ikiyüzlü demokrasi gevezeliği bir yana, demokrasinin, evrensel insani kazanımlar alanından el çabukluğuyla çıkarıldığını ve küresel düzeyde hiyerarşik bir aşağıya itilen " Doğu " nun, demokrasinin uygulanma alanı dışına çıkarıldığını görüyoruz. Böylece, o " aşağı " coğrafyalarda küresel sermayenin uşaklığını yapacak her türden totoliter rejime meşruluk kazandırılmaya çalışılıyor.

Doğu ve Güney, yağmacılık, diktatörlük, aşiret ve mezhep çatışmaları, AİDS, uyuşturucu kullanma ...vd. özgürlüğüne sahiptir ve zaten Doğu'lu ve Güney'li oldukları ya da Arap, Şii, zenci... vd. oldukları için, başkasını yapma yeteneğine de sahip değillerdir. Efendi Batı görevinden kaçmamalı ve bu zavallılara layık oldukları düzeni bir küresel " imparator " olarak dayatmalıdır!

İşte, en vahşi ve acımasız yollar kullanılarak yürüttüğü 500 yüz yıllık küresel talan sayesinde kendi zenginliğini inşa eden " Batı " sermayesi, yeni bir ivme verdiği talanının ideolojik açılımını, kültürel ırkçılık üstüne inşa ediyor. Olası bir küresel devlet/imparatorluğun meşruluk aracı olarak, şimdiki duruma dar gelmeye başlayan ulus biçimindeki toplumsallaşmadan farklı toplumsallaşma biçimlerinin yoklandığı anlaşılıyor.

Öte yandan, tek başına Irak hamlesiyle küresel atağının boşlukta kalacağını ve zamanla geri püskürtülebileceğini hesaplayan neo - faşist küresel egemenlik adayları, şimdiki saldırılarını, geri dönülemeyecek bir noktaya kadar ileri götürerek, sırf kendilerine bağlı olmayan ve küresel sermayenin bütün politik güçlerinin devam ettirmeye zorunlu kala-

cakları bir zemine yerleştirmeyi hesaplıyor. İran, Suriye ve Kuzey Kore sürekli gerginlik altında tutuluyor ve her an sürpriz başka hamlelerin olabileceği anlaşılıyor.

Sermayenin krizinin olağanlaştırılması, sürekli küresel savaş pratiğiyle sağlanacaktır. Mutlaka işgal biçiminde olmayabilir. Kısmi ve seçilmiş hedeflere yönelik bombalamalar ve küresel düzeyde taktik operasyonlar gündemdedir. Ve nihayetinde, sermayenin egemenliğine karşı çıkanlara küresel düzeyde uygulanacak suikastler için gerekli yasal düzenleme, Amerikan Senatosu'nca onaylandı ve fiili uygulama resmiyete kavuştu. İsrail Filistin'de o sürecin pratik uygulamasını epeydir yapıyor. İşgal altındaki Irak topraklarında sessiz bir aydın katliamı, aynı süreç içinde sinsice yürütülüyor ve mazlum Irak halkının düşünen aydınları tasfiye ediliyor.

Amerikan ordusu ise, sürekli savaş stratejisine uygun biçimde yeni bir küresel konumlanış içine sokuluyor. Yeryüzünün kritik noktalarına irili ufaklı birlikler olarak yerleşiliyor. Eski konumlanışlar yeni strateji doğrultusunda dönüştürülüyor. Rumsfeld'in söylediğine göre, sürekli savaş, yeni teknolojinin bütün imkanlarını kullanan bir ordu ile yürütülecektir. O noktada, insan sayısı az fakat atış ve yıkım gücü yüksek yeni üsler devreye sokuluyor. Romanya, Bulgaristan ve Polonya'da, yeni üsler dizisinin ilk örnekleri inşa ediliyor. Kafkasya ve Afrika'da, yenileri geliştirilmeyi bekliyor.

Ayrıca, yeni politikanın uygulanışındaki tepkilerine göre, stratejik ve taktik ittifak güçleri yenileniyor. Efendi/Hükümdar, burnundan kıl aldırmıyor ve nazlananı elinin tersiyle iterek sırada bekleyen yenisini devreye sokuyor. Ancak, görüntü kimseyi kandırmamalıdır. O, aynı zamanda büyük baskı altında, suçunun bilincinde ve en ufak bir desteğe bile müthiş derecede muhtaç durumda. Ve yine, provoke ederek kendi istediği alanda kendi istediği biçimde dövüşmeyenlere karşı kullanacağı imkanları sınırlı.

Ordunun teknik gücü arttırılarak gittikçe insandan arındırılması ve bir savunma refleksine ya da nefrete dayanmadan sırf sermayenin mevcut krizini taşıyabilmesinin rasyonel planı olarak devreye sokulan yeni savaş tarzı, " nefretsiz " savaş ve insansız ordu konseptlerini de kendisiyle birlikte devreye sokuyor. Nefret, kızgınlık, güç, irade... vb. insani özellikler, savaşın içinde mümkün olan en geri noktaya çekilerek, alan sırf ve sadece, sermayenin küresel hareketinin ihtiyaç duyduğu soğuk ve rasyonel planlara ve onun cansız silahlarla uygulanmasına açılıyor.

Öte yandan, yüksek tekniğe sahip silahları kullanabilecek düzeyde askeri yeteneğe sahip profesyonel asker ihtiyacı da özelleştirilerek, savaş güçlerinin halk çocuklarından oluşmasının yaratacağı kimi zayıflıklar giderilmeye çalışılıyor ve özel profesyonel orduların önü açılıyor. O arada, yeni bir sermaye birikim alanı da açılmış oluyor.

CİA'nın, geçmişte özellikle Latin Amerika'da geniş biçimde uyguladığı paralı kiralık kontr - gerilla çeteleri, resmiyet kazanmış durumda.

Vinell adlı Amerikan şirketi – ki Ladin tarafından Riyad'daki üsleri bombalandı, sürecin başını çekiyor. ABD ordusunun emekli generalleri ve yine emekli CİA uzmanlarının stratejik noktaları tuttuğu ve ortakları arasında Bush ve Cheeney'in uzantılarının da bulunduğu şirket, şimdi Kuzey Irak'ta üsleniyor ve sözüm ona yeni

Irak Ordusu'nun elemanlarını eğitmekle meşgul. Kabe'de ayaklanan Suudi halkına karşı uyguladığı vahşi katliamla tanınan şirketin eğiteceği ordunun, kendine bağlı olacağı bellidir.

Başka bir çok özel savaş şirketi de, Afganistan ve Irak işgallerinde yeniden yapılandırılarak güçlendiriliyor ve önümüzdeki sürekli savaş sürecine hazırlanıyorlar. İşgal bölgelerindeki uyuşturucu baronlarına bağlı kiralık katillerin de, aynı sürecin elemanları oldukları bellidir. Irak'taki işgalci Amerikan ordusunda, 90'larda CIA ile çalışmış çok sayıdaki işbirlikçinin şimdi Irak kökenli Amerikan vatandaşı olarak yer aldığı bilinirse, yapılmak istenenin, hiçbir insani değere sahip olmayan ve verilen her emri sorgulamadan uygulayacak, insanlıktan çıkarılarak köpekleştirilmiş kiralık bir katiller güruhu yetiştirmek olduğu netçe açığa çıkar.

Eski savaş yasaları, söz gelimi Cenevre sözleşmesinin Guantanamo üssünde askıya alındığı hatırlansın, devre dışına itilmekte. Çeşitli ülkelerden CIA tarafından kaçırılan " Amerika düşmanları " nın nerede olduğu bilinmeyen yerlerde en ağır işkencelerle sorgulanması, artık sıradan gazete haberi haline geldi.

Şimdi El – Kaide taraftarları ile sınırlı olan bu uygulamanın, tarihsel süreç içinde genişletileceği ve özellikle komünistleri hedefleyeceği açıktır. Negri'nin otonomlarında ya da post modernizmin çok çeşitli " minör " / yerel alanlarında, iktidarı hedeflemeden oyalanan " Batı "lı komünist yoldaşlarımızı bilemeyiz ama, biz " Doğu "lu komünistlerin, şimdiden kendi savunma tedbirlerimizi düşünmemizde fayda var.

Evet, sürekli savaş stratejisinin hizmetinde olabildiğince insansızlaştırılmış ordu, nefretsiz ve kuralsız savaş!

İşte sermayenin ve onun düzeni kapitalizmin insanlığa dayattığı ortam:

Yüzmilyonlara yayılan işsizlik ve yoksulluk, kar oranını yükseltmek amacıyla sürekli budanan ücretler ve diğer sosyal haklar, atomize olmaya zorlanan her türden toplumsal ilişkiler, " özelleştirme " adı altında talan edilen toplumsal zenginlikler, kölelik konumu sürekli yeni nüanslara kavuşturulan kadın cinsi, " West, west, über alles! " (Batı, Batı, her şeyin üstünde!) sloganıyla Batı'nın efendi olacağı biçimde Dünya'nın köleci ya da feodal dönemleri hatırlatan ortamlara zorlanması ve bunun ilk adımının Araplar özelinde Müslümanların köleleştirilmesiyle atılmak istenmesi ve nihayetinde, talan edilen Doğa üzerindeki sermaye boyunduruğunun sürekli sıkıştırılması ve doğanın nesnel yasalarını işleterek verdiği tepkiler ve bu tepkilerin biyosferdeki her türlü yaşamı şimdiden tahrip etmeye başlaması, hatta kimi ekolojistlerce haklı olarak göze batırılan, yaşamın yok olması riski!

Sermayenin insanlığa sunduğu geleceğin görüntüsü, şimdi ABD ordusunca yürütülen sürekli savaş pratiğinin, Washington'daki bir avuç maceraperestin marazi atraksiyonu olmadığını ve güçlü nesnel temellere dayanan güçlü bir olasılık olarak, bazı sermaye güçleri tarafından inşa edilmeye çalışıldığını gösteriyor. Ufuktaki dünyanın ancak

böyle yönetilebileceğini hesaplıyorlar. Elbette şimdilik sadece bazı güçler tarafından savunuluyor ve başarıya ulaşma şansı sadece bir olasılık. Ancak, özellikle petrol ve silah sanayiinde yoğunlaşmış Amerikan sermayesinin ve bunlarla iç içe girmiş CİA, Amerikan ordusu ve özel silahlı örgütlerin gücü, açık seçik olarak ortada.

Şimdi küresel gerçeklikte, başka bir dizi olasılıkla beraber olsa da, üstte ve hakim olan süreç, Bush ve çetesinde görünüp somutlaşan, sürekli savaş stratejisidir. Amerikan Genelkurmay Başkanı gayri resmi olarak çetenin içindedir ve sesini çıkarmadan hizmete devam ettiğine göre, Merkez Bankası Başkanı Grensman'ı çeteye dahil edersek, haksızlık etmiş sayılmayız.

Irak'ın bombalanmaya başlanmasıyla beraber dünya borsalarının neredeyse hepsinde endeksin yönünü yukarı doğru çevirmesini de, küresel sermayenin zafer kutlaması olarak görebiliriz.

X

İçine girdiği durgunlukla sıkışan ve gittikçe gerilimi yükselen küresel sermaye, reel sosyalizmin çözülmesiyle üstündeki toplumsal ve politik baskı da kalkınca, kendini daha serbest olarak ifade etmeye, geçmiş on yıllık somut - tarihsel hareketiyle başladı.

Her türlü demokratik dengeyi rahatça terk ettikçe; O'nun özünün, politik zeminde gericilik ve faşizmi gerçekleştirmeye nesnel bir eğilim gösterdiğini, kendi anarşik yapısallığının şimdi ulaştığı aşamada yaratacağı kaotik çıkışsızlıklarından ancak böyle kurtulmayı planlayabileceğini, sürekli büyüme ve yoğunlaşma nesnel eğilimini ve sonsuz bencilliğini, ancak böyle tatmin edebileceğini görüyoruz.

Elbette kapitalizm tek bir politik yönelime hapsedilemez. Başka bir çok olasılık – ki merkezde Stieglitz den Attack gibi sol'dan bazı dost güçlere kadar bir çok platform bu arayışın içinde, kendini ifade ediyor, edecektir. Şimdiki durumda, özellikle Avrupa'da, söz konusu reformist platformlar kendilerini gerçekleştirmeye çalışıyorlar.

Reformistler hangi hayalleri kurarsa kursun, sermayenin nesnel yapısallığı, O'nun günümüzdeki somut - tarihsel hareketini ivmelendirecektir. Ve ancak, o hareketin dışında ve karşısında yer alan ve başka nesnel çıkarlardan güç alan toplumsal hareketlerin kendini gerçekleştirmesidir ki, sermayenin hareketini baskılayıp tasfiye edebilecek ya da tavize zorlayarak dengeliyecektir. Tıpkı başka koşullarda 19. ve 20. yüzyılda olduğu gibi.

İşte, sermayenin tarihsel düşman işçi sınıfı ve sermayenin somut - tarihsel hareketinin şimdiki aşamasında ortaya çıkardığı ezilenlerin toplumsal - politik özneleri ve bunların özgün ortaklaşmalarıdır ki, şimdiki savaş stratejisinin gerçek ve güçlü rakipleri olabilirler.

Ancak kapitalizmden başka bir dünyanın, şimdiki uygarlıktan başka bir uygarlığın mümkün olduğunun gösterilmesi ve o uğurda mücadelenin yükseltilmesidir ki, gerçek bir alternatif olacak ve zafere ulaşamaması durumunda dahi kapitalizmi zayıflatacak ve

demokratik uzlaşmalara zorlayacaktır.

Ki, geçtiğimiz son iki yüzyıldan farklı olarak, şimdiki kapitalizmin, böyle bir esnemeye yeteneği olduğu bile soru işaretlidir.

KAPİTALİZM VE ANTİ - KAPİTALİST ALAN

1970'lerden itibaren bir uzun dalga krizinin içinde olan kapitalizmin, içinde bulunduğu kriz tarafından sürekli zorlandığını ve o zorlanmalara kendini yaşatma refleksiyle cevap ürettikçe, kendini ayrı bir dönemsellik içine sokan düzeyde dönüşümler yaşadığını ve o dönüşümlerin sistemin başka düzeylerde ürettiği somut - tarihsel olgularla ortaklaşarak etki alanlarını sürekli yaydıklarını saptamalıyız. Süreç halen de devam ediyor.

Kapitalizm 70'lerden itibaren uzun dönem krizi içinde çırpınırken, aynı zamanda döngüsel küreselleşme hamlelerinden birini daha yaşıyor. Yeni bir küreselleşme dalgasının yaşandığında herkes hemfikir. Ancak, bu küreselleşmenin öncekilerin devamı normal bir durum mu olduğu, yoksa öncekilerin devamı olmakla beraber, bir birikimin ürünü olarak ve aynı zamanda gerek iletişim/ulaşımdaki önemli gelişmelerin, gerek sermayenin maddi kütlesinin ulaştığı gücün ve gerekse metropollerde yatırımları çekici olmaktan çıkaran düşen kar oranlarının zorlamasıyla, artık devrelerini küresel çeviren ve yerleşimini de o çevrime uyduran, yeni bir konuma mı sıçradığı, tartışma konusu.

Bu yeni küreselleşme dalgasının, çapı ve derinliği ve halen artarak süren ivmesi değerlendirilince, küreselleşmiş entegre devrelerle kendini ifade eden bir yeni sermaye konumlanmasının gerçeklik olduğunu görüyoruz. Öncekilerden farklı bir sürecin içinde bulunduğumuz anlaşılıyor. Sermaye ulusal çitleri aştı. Halen belli bir tarihsel - coğrafi merkeze/merkezlere sahip ama, artık küresel konumlanıyor.

Ve, küresel sermayenin merkezinde olduğu bir dizi süreç, günümüzdeki kapitalizmin, tarihsel, fiziksel, doğal, toplumsal sınırlarının ufukta belirginleşmeye başladığı bir geleceksizliğin baskısı altında olduğunu gösteriyor.

Kar oranlarının düşme eğilimindeki nesnel hızlanma ve tıkanma belirtileri, işsizliğin kalıcılaşması, özel mülkiyetin mevcut teknolojinin ve genelde üretici güçlerin fiili uygulanmasında bile engel olmaya başlaması, sermayenin toplumsallaşmasının ulaştığı aşamanın ve 24 saat işleyen küresel bir sisteme ulaşmış finans piyasalarının değer yasasını ciddi oranda aşındırması ve bu durumun sistemin temel dengelerini sarsıp çürütücü etki yapması, doğayla sahip - köle ilişkisi kuran sermayenin ulaştığı maddi kütlenin hareket kapasitesinin, doğayla bu tür bir ilişkiye set çeken doğal sınırlar oluşturması....

İşte, tam da bu benzeri somut olgular ki, sermayenin sınırlarının ufukta gözükmesini belirliyor. Farklı zeminlere yayılmış o sınırlar, sermayenin günümüzdeki hareketine, giderek artan oranda, baskı yapıyor. Sistem, içinde bulunduğu aşamada, toplumsal meşruiyetini kaybetmeye başladı. En çok dillendirilen ve güncel olarak insanlara en çok dokunan işsizlik ve ekolojik dengelerdeki tahribat, en büyük baskıyı yapıyor.

Hala süreduran ya da henüz yıkılmayan kapitalizm, kendi yapısallığının ürettiği bir özgün hale bürünüyor:

Kriz içinde, küreselleşmiş ve yapısal sınırlarının ufukta gözüktüğü bir kapitalizm.

Öte yandan, sistem, özgün bir sıkışma durumunu yaşamakla ve olağanüstü gerginlik yüklenmiş olmakla birlikte, gerek 500 yılı bulan yerleşmişliğiyle ve gerekse şimdiki kütlesel gücünün ulaştığı dev boyutların kendisine sunduğu manevra yeteneğindeki zenginleşme ile kendini sürdürebiliyor. Krizi olağanlaştırmak, insanı ve doğayı kendi hareketinin istemlerine uygun " post " konumlara itelemek, küresel bir sürekli savaş halini kendi istemleri doğrultusunda pratiğe geçirmek, sistemin güncel yönelimleri olarak belirginleşiyor.

Adorno ve Benjamin'in yıllar öncesinden doğuşunu işaret ettikleri kültür endüstrisi, sistemin tarihsel işleyişinin yarattığı ve her biri insanlığa ağır baskılar uygulayan tarihsel ürünlerini ve içine girdiği son dönemdeki çıkmazını gölgelemek/gizlemek için kullanılıyor. Her ne kadar başka sonuçlara ulaşsa da, Foucoult'un ayrıntılarıyla deşifre ettiği iktidar mekanizmasının günümüzde ulaştığı toplumu sarma gücü, kültür endüstrisinin imkanları bolca kullanılıp sürekli nüanslara yayılarak ve sürekli yeni kapasiteler kazanarak artıyor.

Küçük hamleler, hileler, " ince oyunlar ", manevralar, v.b., ve bunlarla birlikte ve ötesinde, hepsini kapsayan bir kuşatıcı entegre iletişim devreleri sistematiğiyle, birey, ruh ve beden olarak, sürekli içine nüfuz edilerek, ona sürekli yeni kapasiteler kazandırılarak, ama öte yandan sürekli kodlanarak, bir iktidar nesnesi, iktidarın kendisini gerçekleştirdiği ve sürekli gerçekleştireceği bir mekan haline getiriliyor. Ve bütün (aile, din, etnik köken, ulus...vd.) toplumsallaşma biçimleri için de, küresel toplumsallaşma dahil, aynı durum geçerli. Toplumsal olana sürekli sızılıyor, ona sürekli yeni kapasiteler kazandırılıyor ama, sürekli ele geçirilmesini garantileyen kodlarla donatılarak.

Bir " güç artışı " söz konusu ama, bu süreç bağımlılık ve kontrol – egemenlik konseptiyle birlikte yaşandığı için, yaşamı güzel ve neşeli yapan gerçekten güçlü bir kimliğe sahip değil. Tam tersine, psikiyatriyi neredeyse modern din haline getiren, sinir ilaçlarının tüketimini sürekli katlayan, mutsuzlaştıran ve çirkinleştiren, insandan kopmuş ve onu esir alan karakterde bir " güç artışı ". İnsana ait olan her şeyin sermaye lehine yaşadığı güç ve anlam kaybı, tam tersi bir görünüme büründürülerek servise sunuluyor.

Sermaye devreleri ile toplumsal ve siyasal alanın ve hatta bireyin yaşamının akışı, organik/entegre bir bütünlüğe zorlanıyor; o yönde yapılan hamleler süreklileştiriliyor ve

kazanılan alanlar birleştirilerek, ideolojik olarak hedeflenmiş bir fiili gerçeklik oluşturuluyor.

Parlatılmış ve öfori halini almış özgün bir özgürlük görüntüsü, aynı cehennemi sürecin

görünür hali olarak kültür endüstrisi tarafından üretiliyor.

Gösterilen özgürlük, gösteren tarafından ve onun çıkarına uygun olarak belirlenen bir simülasyondur. O görünümler öylesine zengin çeşitlerle ve öylesine hızlı üretiliyorlar ki, yaşanılan gerçeğin dışında ve hatta onun zıddında bir sahte gerçek, gerçek olarak insanlığa dayatılıyor. Gördüğümüz ve içinde olduğumuzu sandığımız gerçekle, yaşadığımız gerçek birbirinden koparılıyor ve yaşanılan gerçek neredeyse görünmez kılınıyor. Her yanından özgürlük fışkıran bir görüntüyle içinde olduğumuzu sandığımız toplumsal hayat, o görüntünün yaratıldığı sürecin sahipleri tarafından, görünmez duvarlarla, kapılarla, kilitlerle, zincirlerle donanmış fiili bir "hapishane rejimine " dönüştürülüyor.

Böylece, anomiden başlayarak, depresyona ve panik atağa ve oradan şizofreni ve paranoyaya uzanan ruh halleri, sıradan ve normal hallere dönüştürülüyor. Kalp rahatsızlıkları ve kanser gibi hastalıklar, doğrudan günlük hayatın şimdiki örgütlenmesi tarafından kışkırtılıyor. Beden ve ruh olarak birey ve bütün biçimleriyle toplumsal hayat, sürece yayılarak bu hastalıklı hallere alıştırılıyor.

Toplumsalın kuşatılması ve içine sızılmasında en yaygın kullanılan araç, televizyon. "... bir kaydetme aygıtı olma iddiasındaki televizyon, - diyor Bourdieu, gerçeklik yaratma aygıtı haline gelir, artan bir ölçüyle, toplumsal dünyanın televizyon tarafından betimlenip dayatıldığı evrenlere doğru gidilmektedir..." (Televizyon Üzerine, Pierre Bourdieu, Yapı Kredi Yayınları, syf. 26)

Televizyon iktidarın kontrolünde ve hizmetindedir. "... İktidar, diyor Foucoult, artık doğrudan beyinleri ve bedenleri yaşama duyusundan ve yaratma arzusundan otonom bir yabancılaşma durumuna getirerek örgütleyen mekanizmayla çalışır..." (Hapishanenin Doğuşu, M.Foucoult, İmge Yayınları, syf. 47)

İçinde TV lerin de olduğu kültür endüstrisi, sahipsiz değil. Sermaye sahiplerinin doğrudan kontrolünde ve küresel sermaye devreleriyle iç içe. Mutlak ve metafizik bir doğallıkla işleyen bir iktidar yok. İktidarın faili/failleri, öznesi/özneleri var. Foucoult, bize titizlikle gösterdiği iktidarın işleyişinde ve zenginliğinde kaybolsa da, biz somut ve tarihsel halinde odaklanmalıyız. " Otonom yabancılaşma ", herhangi bir disipliner dayatma olmaksızın, kendine/yaşama/toplumsala doğal olarak yabancılaşma ve kendiliğinden öyle davranma, sunulana uyma ve iktidara gönüllüce tabi olma eğilimidir; şimdiki sermaye iktidarının ulaştığı seviyedir ve en büyük gücü de buradan gelir.

Toplumun içinde gittikçe bir ura dönüşen sermaye, iktidarın işleyişiyle, tam tersi biçimde, doğal olan olarak görünür. Onsuz,yani parazitsiz bir yaşam, bilinçlerin dışına itilir ve onun talepleri içselleştirilerek/doğallıkla uygulanır. Bütün o doğallıklara rağmen, bir insani tepki olarak paranoyalar ve şizofreniler de buradan ürer.

Sermayenin iktidarı, hayatın tümüne sürekli yeni nüanslara sızarak yayılan ve kendini sürekli dağıtıp saçan bir konuma ulaşmıştır. Onun yüzeydeki dağınıklığı ve kimi zaman rastgeleliği, açık uçlu ve hareketli bir kimlik ve zenginlik olarak görülmeli. Yayılıp dağılan ve hareket halindeki iktidara, onunla bakışımlı olarak ilerleyen ve sermayenin

çıkarlarını netçe savunan statik kurumlaşmalar ve demirden yasalar dayanak sunar ve sürekli servis yapar.

Şüphesiz, sermayenin iktidarı, aynı zamanda daha geniş bir iktidar alanının bileşenidir. Toplumsal yaşamın içine sızmış olan iktidar/iktidarlar ağı, sırf ve sadece sermaye iktidarına indirgenemez. Tarihten akıp gelen bir dizi ezme ve sömürü tarzının yürütücüsü bir dizi iktidar vardır. Sermaye ve onun iktidar olma tarzı, ortak bir iktidar alanı içinde ilişkilendiği farklı iktidar yapılarına sürekli olarak kendi damgasını vurur ve iktidar alanı içinde kendi hegemonyasını kurar.

Kendi tarihselliklerinin çağımızdaki aşamasında kapitalizm içinde konumlanmak zorunda olmaları, tarihten akıp gelen medeniyete ait bütün iktidar yapılarına, ayakta kalabilmek için kapitalizme uyum gösterme zorunluluğunu dayatır. İktidarlar, rastgele bir çoğulluk olarak değil, kapitalist zemine yerleşmiş bir çoğulluk olarak birbirleriyle ilişkilenirler. Kapitalizm ise, sermayenin spesifik zeminidir ve bir kez o zemine gelen, o zemin tarafından sürekli baskılanır, kendisine uygun/kendisini destekleyen spesifik bir tarza doğru sürekli zorlanır. Böylece, küresel toplumsallaşmanın günümüzde esas olarak kapitalist bir yapısallık tarafından damgalanıyor olması, sermayeye o alan içinde özel bir imtiyaz kazandırır.

Sermaye iktidarı da, elbette diğer iktidar tarzlarından etkilenir ve o etkilenmedir ki, onu sahici bir tarihsel gerçekliğe kavuşturur. Ama, sermaye iktidarı, iktidar alanı içindeki herhangi bir iktidar değil, o alanın hegemonik iktidarıdır.

Günümüzde kendisi de başlı başına bir sermaye gücü olan kültür endüstrisi, iktidarın en güçlü güncel aracıdır. Binlerce yıldır süregelen sınıflı toplumların oluşturduğu gerici gelenekler de, sermayenin iktidarına tarihsel derinlik kazandırır. O geleneklerin içinde ürediği tarihsel ezme/sömürme tarzları da (sözgelimi " ahlak " ve patriyarka) kapitalizmin güncel konumlanışına hem güç verir, hem de ondan yeni kapasiteler devşirerek kendilerini tazeler ve sürdürür.

Kültür, günümüzde özel bir konuma ulaştı. Farklı ve özgün yapısallıkları da olmakla beraber, sermayenin gittikçe artan toplumsal hegemonyası altında, iktidar ve kültür aynılaşıyor. Elbette, kültür alanında, bitmeyen ve bitmeyecek direnişçi ögeler var. Çıkmazdaki sermaye sarsıldıkça ya da toplumsal süreçler onu sarstıkça, direnişçi ögelerin inisiyatif alanı genişleyecektir. Ancak, şimdi ağırlıklı olan, iktidar ve kültürün, iktidarın kültürü yuttuğu ya da kültürün iktidarın doğrudan hizmetine girdiği bir gerici zeminde aynılaşmasıdır.

Ve bu sürecin güçlenmesi oranında, bir üst yapı kurumu olan iktidarın, kültürün ona verdiği özel güce dayanarak, doğrudan alt yapının içine sızdığı ve üretim tarzının bir ögesi haline dönüştüğü özgün ve yeni bir sürecin işlediği görülüyor. Bu durumun, sermayenin artan kütlesinin, hareket hızının, manevra yeteneğinin ve ama aynı zamanda krizdeki sıkışmışlığının ve ufukta gözüken sınırlarının baskılanması altında olduğu ve iktidarın, bu sıkışmaların ve baskıların sancılarıyla başa çıkabilmek için sürekli büyüdüğü ve zenginleştiği bir dönemin özgün bir ürünü olarak oluştuğunu saptayabiliriz. Şeylerin kendi yörüngelerine yeniden nasıl oturacağını ya da başka bilemeye-

ceğimiz süreçlerin nasıl şekilleneceğini, zamanın oku ilerledikçe göreceğiz.

Hemen belirtmeliyiz ki, var olan durum, bir küresel totalitarizmin ve özgün bir neo - faşist küresel siyasal reorganizasyonun oluşmasına destek olmaktadır. Sermaye tanrılaşıyor, tanrının gerçekleşmiş haline dönüşüyor. Küresel toplumsallık, sermayenin çıkarları doğrultusunda ideolojik olarak saptanmış, pürüzsüz ve derinliği olmayan bir ' post ' konuma doğru bilinçlice sürükleniyor.

Toplumsal olanı her düzeyde işgal eden ve kendisinin doğal uzantısı haline dönüştürmeye çalışarak tanrılaşmayı hedefleyen sermaye, siyasal alanı da, bir oyuna/gösteriye dönüştürüyor. Hepsi aynı olanlar, farklı adlarla ve kostümlerle aynı oyunu oynuyorlar.

Teslim bayrağını çeken siyaset, sermayenin somut - tarihsel hareketine ve toplumsal alanda bu hareketin etrafında ya da karşısında oluşan somut - tarihsel dönüşümlere kayıtsızlaşıyor. Kendisini sahicileştiren ve ayrı/özerk bir alana kavuşturan gerçek kaynaklarından uzaklaştıran bu kayıtsızlıktır ki, bütün siyasetleri ve siyasetçileri kendi zemininde ortaklaştırıyor. Farklı sosyal sınıfların/zümrelerin ya da özgün başka toplamsallaşmaların farklı taleplerinden kopuşuldukça, siyasal güçler arasındaki farklılıklar siliniyor.

90'lı yıllardaki çöküşün ardından siyasal arenada geriye çekilen komünist güçlerin yokluğu, sistem içi farklılıkları temsil eden, sermayeye karşı kimi sistem içi talepleri dillendiren siyasi güçleri, başta sosyal demokrasi, hızla sermaye güçleriyle aynılaştıkları bir sürece soktu. Kohl'la Schröder, Blair'le Thatcher, Mitterand'la Chirac, sistem içi de olsa gerçek olan sağ – sol çatışmalarını, sermayenin çıkarları ortak potasında aynılaştırdılar.

Sermayenin, hele şimdiki tarihsel aşamasındaki sermayenin, özünün gericiliğe ve kendisine özgü bir totaliterizme eğilimli olduğu ve her türlü demokratik toplumsal kazanımın ancak ona ve taleplerine karşı baraj kurarak ve en iyisinde onu yıkmaya zorlayarak kazanılabileceği ve kazanılanların da, sermaye açısından ilk fırsatta geri alınması gereken " taviz " lerden başka bir şey olmadığı, bir kez daha ispatlanıyor.

Geri çekilen komünist güçlerin yokluğunda gösteriye dönüşerek özgünlüğünü ve etki gücünü yitiren burjuva - yasal siyaset, sermayenin hareketinin basit bir dişlisi olarak, onun taleplerine cevap üreten bir araçsal - teknik kimlik kazandı. O taleplerin odak noktası, sermayeye uygun ve onu meşrulaştırıp içselleştiren bir toplumsallık üretmektir. Rıza ya da onayın ötesine geçilmiş, doğal bir kendiliğindenlik ve masumiyet talep edilmektedir.

Kültür endüstrisi ve hizmetindeki iletişim ağlarına malzeme olacak gösteriler üretilmelidir. Kişilikler, stiller, ne dediği pek de önemli olmayan hitabet yetenekleri, karizma... vb. öne çıkar. Gösteri sürekli ve bin bir biçime büründürülerek yeniden üretilir. Düğünler, kazalar, spor karşılaşmaları, cenazeler ...vd. toplumsalı sürüye çevirecek ortak dokuların ve reflekslerin inşası için histerik siyasal biçimlere dönüştürülür ve

sürekli yenileri üretilir. Görüntüde, şu ya da bu firmanın elbisesini ya da seyahat turunu tercih etmeye indirgenmiş özgürlük naraları atılırken, gerçekte, bireysel olanın tasfiyesi ve sürü olanın yüceleştirilmesi yaşanır. Meşhur artistler ve sporcular siyasetçi olmaya başlar. Yakışıklılık, güzellik ve " fit olma " siyasetçi adaylarının en aranan özelliği haline gelir.

Kendisi de iktidar tarafından yutulmuş olan kültür alanı, siyasal alana malzeme üretmekle, politikanın yerine " estetik " i geçirmekle görevlendirilir. Kültürsüzlük olarak kültür, kendisi de sermayenin önemli bir birikme havuzu ve güçlü bir sektör olarak kültür; içi boş siyasal gösterilere söz ve görüntü üreterek, onları " estetize " etmek durumundadır.

Her siyasal güç, belli reklam ajanslarıyla çalışarak kendi görevini yapmaya çalışır. Siyasal söylem, artık toplumsal alanın gerçeklerinin içinden konuşmaz. Sermayenin mallarının satışını kolaylaştıran söylemi üreten ve bunu üretirken, nesnesinin kendisiyle değil ona ilişkin söylenecek sözle ilgilenen reklam sektörü, siyasetin önemli bileşeni haline gelir. Şarkılar, türkülerle siyasal gösteriler " eğlence " ye dönüştürülür. Politika dil oyunlarına ve içi boş söylem savaşlarına, sermayenin hareketinin basit bir aracına indirgenir ve bu işlem " eğlenceli " bir ortamda yapılarak, toplumsalın sürü refleksi geliştirmesi desteklenir. Daha sonra hep beraber bayrak asılır, her beraber linçe çıkılır ve ama esas olarak hep beraber ve durmadan tüketilir. Sermayenin hareketi, bir mekan olarak böyle bir toplumsallaşma halinde, en rahat biçimde gerçekleşir.

Düşmanının yere düştüğü ve sersemlediği 90 sonrasında, sermaye, kendi yapısallığının ürünü bir toplumsal yaşam ve siyasal alan yaratmada epey yol aldı. Başlıcalarını belirtmeye çalıştığımız süreçler, toplumsal ve siyasal gerçeğin epey bir bölümünü işgal etti ve süreç devam ediyor. Elbette dirençler var ve elbette sermayenin hareketi açısından pürüzsüzlük sağlanamadı. Ancak sermayenin aldığı yolu ve kazandığı mevzileri de küçümsememek gerekiyor.

Bir muhteşemlik ve yücelik görünümüne büründürülen ve sıradan insanların bilinçlerini ezerek kendisine uyum göstererek katılmadan başka yol bırakmayan sermayenin cennetinin, aşil topuğu, sahteliğinde. Üstüne hangi örtü atılırsa atılsın, toplumsal gerçeklik kendisi olarak duruyor ve içinde biriktirdiği potansiyel enerjileri dillendirecek toplumsal ve siyasi hareketlere, gerçek ve gerçek olduğu içinde sağlam, bir zemin olma yeteneğini taşıyor.

O gerçeklik, sahte cennetin düşmanıdır ve gerçeği sahteliğe dayatmak gerekiyor. O ihtişamın zavallılığı ve çürüklüğü, süreç içinde veya ani kırılmalarla açığa çıkacaktır.

Elbette, toplumsal gerçeklik sabit bir kimlik taşımıyor. Onun içinden de zamanın oku geçiyor. Ve kendini yeniden üretecek toplumsal/siyasal süreçler olduğu gibi, tam tersi bir yönde akan bir kanal içinde, toplumsalın içinden akan zamanın okunun ortaya çıkardığı yeni süreçler de, hem de epey fazla biçimlerde, yeni direniş, özgürleşme ve bu temelde devrimci toplumsallaşma potansiyellerini oluşturarak, kendi militan sözcülerini arıyorlar.

Toplumsal gerçeklik, keşfettiğimiz yasalarına uyarlayıvereceğimiz eylemimizle değiştirebileğimiz, sabit bir olgu değil. O, etkin bir süreç. Onun varlığı kadar, varoluşu da kavranmalı. O, sonsuz sayıda girdinin sürekli kaynaştığı ve bütünsel biraradalıklarını sürekli yeniden ürettikleri bir ortam.

Oluş hali, varlık halini dışlamaz, ama, belli momentlere ait kılar. Her toplumsal olgu, somut ve tarihseldir. Kapitalist toplumsallık da, hem kendisi binlerce yıllık tarih içinde bir özgün toplumsal bütünlük olarak, hem de farklı halleri ve ayrı ayrı içinde barındırdığı olgular olarak, somut ve tarihseldir.

Zamanın oku, herşeyi peşinde sürükleyen, bozup dağıtan, yenilerini devreye sokan bir evrensel süreç.

Evet, bilinçli eylemin toplumsal gerçekliği değiştirme/dönüştürme, akış yönüne ve hızına etkide bulunma yeteneği vardır. Ama toplumsal gerçeklik de, edilgen ve sabit değil, etkendir ve devinim içindedir; kendisi üzerinde uygulanan bilinçli eylemi de kendi hareketiyle etkiler ve onun tarzını ve biçimini sürekli yenilenen kendisine uymaya zorlar.

Değiştirirken, değişirsiniz. Değiştirmek için değişmelisiniz de. Değiştirme eylemi de bir süreçtir ve sürekli yeni biçimlere doğru zenginleşir.

Nihayetinde ve esasında, bilinçli eylemle toplumsal gerçekliği, düalist/ikili kavramamak, birlikte oluş halinde konumlanmak gerekir.

Spinoza kökenli ve şimdi moda haliyle Nieztsche vurgulu bir içkinliğin/monizmin içine düşmemek kaydıyla, bakışımlı bir birlikten, zamanın okunun sürekli tersinmez süreçlerle dönüştürdüğü ve bu haliyle monist/içkin olmayan ve sürekli devinim içinde, içinde özgün bir ayrılığı barındıran aynılıktan, hem aynı hem ayrı oluştan bahsedebiliriz.

Uyum göstermek ve toplumsal gerçeklikteki değişimlerle yeni tarzda ilişkilenmeler keşfetmek ve inşa etmek ve bu temelde, dönemin özgün - kendine ait paradigmasında somutlaşmak zorunlu.

Kapitalizm temel yapısallığıyla yerinde durduğuna göre, emek - sermaye uzlaşmaz zıtlığında konumlanmakta kararlılık ve ısrar gerekiyor. Ancak, içinde olduğumuz kapitalizmin tarihselliğinin yeni konağının yarattığı yeni devrimci süreçleri de kavramak ve onları eğip bükerek kendi alışkanlıklarımızın içine hapsetmeden, neyseler o halleriyle dillendirmek ve savaştırmak gerekiyor.

Geçtiğimiz yüzyılın ikinci yarısında başlatabileceğimiz bir özgün süreç içinde, tarih hızlandı. Rönesans, Aydınlanma ve Sanayi Devriminde aldığı ivmeler, öncesine oranla tarihin akışına zaten epey bir hız katmıştı. Ancak 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra

ya da atomun parçalanması ile simgesel olarak başlatabileceğimiz bir tarihten itibaren, tarihin hızı belirgin bir ivme daha aldı ve yoğunlaşan bilimsel - teknolojik buluşlar, hız artışını süreklileştirdi.

70 sonrası içine girdiği dönemi, yüzlerce yıllık kapitalizm içinde herhangi bir 30 - 35 yıllık dönem olarak görmemek gerekiyor. Tarihin hızlı aktığı ve yoğunlaşarak aktığı bir 30 - 35 yıllık dönem yaşanmıştır. Halen de içinde olduğumuz bu dönem ve yarattığı sonuçlar, sistem karşıtı devrimci paradigmalara, özgün yüklemelerde bulunuyor. O yüklemeler aslında 80'li yıllardan itibaren belirginleşmeye başladı, hatta Batıdaki 68 olayları bazı işaretler de verdi. Ancak, 90 da yaşanan bozgun devrimci hareketin sersemlemesi sonucunu doğurdu. Çeşitli bölgelere yayılmış işçi eylemleri, Seattle ve sonrasındaki devamı olaylar ve 11 Eylül sonrasındaki Barış Hareketi ve nihayetinde Irak'da veLatin Amerika'da yükselen anti – emperyalist dalga, devrimci harekete, kendini yeniden ayağa kaldırabileceği zemini hazırlamıştır.

Yeniden ayağa kalkış, eski devrimci oluş tarz ve biçimlerimizin kendini aynen yeniden üretmesi biçiminde olamaz. Bu tesbit, özel bir yenilik düşkünlüğünden değil, kapitalizmin kendisini 30 yıl öncesine göre aynen yeniden üretmeyen/üretemeyen güncelliğinin dayattığı bir yenilenme ihtiyacının dillendirilmesi. Toplumsal gerçeklik, devrimci hareketten dönüşüm talep ediyor.

Ancak, dönüşümün nasıl, hangi yönde, hangi ivmelerle ve hangi biçimlere bürünerek olacağını, toplumsal gerçekliğin en sahici kavranışı bile doğrudan açıklayamaz. O sahici kavranış en iyi haliyle, bir teorik - bilimsel gerçeklik tasviri olabilir. Aynı toplumsal gerçeklikten ve onu aynı karakterde yorumlamaktan aynı sonuçlar çıkmayabilir. Her sınıf, her zümre ve giderek her özgün toplumsallaşma alanı ve onların özgün bakış açıları, o noktada devreye girer. Yorumladığımız ve dönüştürmeye çalıştığımız toplumsal gerçekliğin aynı zamanda bir parçası olduğumuz, kendini belirgin biçimde bu momentte gösterir.

Kapitalizm karşıtlığı söz konusu olunca, ona en temelindeki uzlaşmaz çelişkiden güç alarak devrimci bir tepki ve isyan üreten işçi sınıfı ve onun siyasal hareketi, en güçlü karşı çıkışı örgütleme potansiyeline sahiptir. Kapitalizmin bir biçimde sömürdüğü ya da ezdiği farklı toplumsallıklar da, kendi kapitalizm karşıtlıklarını kendi kapasiteleri oranında üretirler. Herkes bulunduğu yerden ve sistemle çelişkisinin şiddeti/kapasitesi oranında konumlanmalara girme potansiyeliyle yüklüdür.

Ayrıca, toplumsal gerçeklik saf konumlar üretmez. Her konum farklı düzeyde, farklı biçimlerde ve farklı vurgularla melezlik taşır. O melezlikler de, kapitalist toplumsal gerçekliğe, farklı vurgularla, farklı renklerle bakışların önünü açar ve farklı devrimcilik tarzlarının, sınıfların sayısının çok ötesinde bir sayıya ulaşmasını sağlar.

Ve nihayetinde, eylemin öznesi belirli bir toplumsal sınıf ya da başka biçimde insan toplulukları olunca, insani hırslar ve arzular ve insana ait yaratıcılığın zenginliği devreye girer ve farklı vurguları bir kez daha zenginleştirir.

İşte, aynı şimdiki kapitalizmin aynı karakterde yorumlanamamasının ya da aynı karakterde yorumlansa bile, onun karşısında aynı tarzda bir devrimci politikanın üretilememesinin sebebleri, hayli zengin bir zeminde şekillenir.

Kapitalizmin şimdiki halinin teorik - bilimsel yorumu, bize, kapitalizme karşı nasıl bir politika üreteceğimiz konusunda kendiliğinden bir paradigma sunmaz. O noktada, Leninci anlamıyla, bir ideolojik yükleme yapmak zorundayız.

Her toplumsal güç, kendi çıkarına en uygun tarzda bir dönüşüme uğratmak amacıyla ve kendisiyle kapitalizm arasındaki çelişkinin niteliğinin ona verdiği kapasiteye dayanarak, özgün bir mücadele tarzı ve biçimi oluşturur. O noktada, özgün istekler ve arzular ve en temelde de özgün çıkarlar, o ideolojik yüklemenin temel direklerini oluştururlar.

Her ne kadar ideoloji kapalı ve boğucu pratikleri doğurma kapasitesi olan, subjektivizme sapma eğilimini kendiliğinden taşıyan bir karaktere sahipse de; ve yine, geçmiş devrimci pratikte ideoloji kendisine kötü bir şöhret kazandıran tutumların kaynağı olmuşsa da; devrimci hareket, sistemle savaşının paradigma zemininde bütünselliğini sağlayabilmek için, teorik - bilimsel bakışla ideolojik tutumun bakışımlı beraberliğini üretmek zorunda.

İdeolojik tutum, teorik - bilimsel tutumdan farklı olarak, bir özgün irade beyanı, bir pratiğe çağrı ve o pratik için moral ve seferberlik oluşturma yeteneğini de kapasitesi içinde taşır. Devrimci gelenekte en çok Lenin'in adı ideolojiyle birlikte anılır ve pek " bilimsel " orta sınıf devrimcileri, kendi konformizmlerine ters gelen Leninist tarzı, fazla " ideolojik " ve "volantirist " bulurlar. Onların konumlarından bakınca, Lenin tam da öyle bir konumdadır. Tesbitleri doğrudur da, şayet gerçekten kapitalizme karşılarsa, düzelmesi gereken Lenin değil, kendileridir.

Teorik - bilimsel bakışla sımsıkı ilişkilenmiş Leninist ideolojik tutum, toplumsal gerçekliği tasvirle ve onun rasyonel akışının yorumuyla yetinmez. Tam da o noktada, saygı duyduğu hocaları olan Kautsky ve Plekhanov'dan ayrışır. O, toplumsal gerçekliğe, devrimin çıkarları doğrultusunda ideolojik bir tutumla müdahale eder. Gerçeklikten kopmaz, ama, gerçekliğin olgusal hali ve rasyonel akışıyla da kendisini sınırlamaz. O, gerçekliğin içindeki devrimci olasılıklarda yoğunlaşır.

Lenin " Rusya'da Kapitalizmin Gelişimi "nde teorik - bilimsel bir bakışla incelediği ulusal mekanını, " BirYoldaşa Mektup ", " Ne Yapmalı " , " Bir Adım İleri İki Adım Geri " ve " İki Taktik " te ideolojik bir tutum geliştirerek, kapitalizmle savaş mekanına çevirir. Elbette, Leninizm böyle keskin ayrımlarla birbirinden ayrılmaz. O her adımında bilimsel - teorik bakışla ideolojik tutumu bir arada geliştirir. Ve ama, şu malum " volantirizm" suçlamasını da bir açıklığa kavuşturmak gerekir.

Gerçeklik, sadece görünen/olgusallaşmış yanıyla sınırlı değil. O, bir dizi virtüel/henüz olgunlaşmamış ya da olgusallaşamamış durumları da, senkronize düzeyde, kendinde

barındırır. Sadece devinmez o ve hareketi de sadece zamanın okunun dayattığı hareketle sınırlı değildir. Varlık momentleri de, kendi içinde senkronize bir zenginliği, virtüel olasılıklar olarak taşır ve bu halinin de, gerçekliğe derinlik/zenginlik kazandıran, bir özgün hareketi vardır.

Devrimci, şayet Leninist bir tarza sahipse, gerçekliğin devrimci yorumunu, kendi pratiğinin yol göstericisi olacak bir ideolojik tutuma ve paradigmatik bütünlüğe kavuşturur. Devrimci siyaset, tam da bu Leninist ideolojik tutumdan beslenir. O, var olanla, üstte olanla, olgusallaşmış olanla ve onun rasyonel akışıyla kendini sınırlamaz. Onları görür ve kendi hareketinin direnç ve sürtünme noktaları olarak hesabına katar; ancak, devrimci hareket, gerçekliğe devrimci yaklaşımının ürünü olarak, gerçekliğin içinde seçtiğine, ki çoğunlukla bir melez konumlanışdır, iradesini yükler ve onu olgusallaştırmaya, gerçeği bu biçimde dönüştürmeye çalışır.

Şimdi, kapitalizmin içinde bulunduğumuz dönemine uygun bir devrimci - ideolojik tutumun ipuçlarını yakalamaya çalışmalıyız.

Her ne kadar değer yasasında yozlaşma ve bağlı olarak oluşan sistemik çürüme/denge kaybı yaşanan gerçekliklerse de, kapitalizmin temelinde hala emek - sermaye uzlaşmaz çelişkisi yatıyor. Sistem içi dolayım akışları içinde, emek – sermaye ekseninden doğan süreçler, daha güçlü biçimde dolayımlar alanına giriyor ve sisteme damgasını vuruyor. Eksenin bir tarafının, emeğin taşıyıcısı işçi sınıfının temel ve güncel çıkarı, sermayenin artı - değer sömürüsüne son vermek ve bu son verme pratiği, sermayenin iktidarının tasfiyesi anlamına geliyor.1 milyara yaklaşan küresel kütlesiyle, tarihinde olmadık ölçüde bütün coğrafyalara yayılarak evrenselleşmiş küresel konumlanışıyla, gittikçe daha hassas dengelere oturan maddi hayatın yeniden üretimindeki kritik konumlanışıyla ve her ne kadar eski biçimini kaybetme süreci içinde olsa da, daha zenginleşmiş yeni biçimlere kavuşma olasılığı taşıyan kollektif davranma yeteneğiyle; sınıf, tarihin kendisine yazdığı kadere uygun bir pratiğe yönelme potansiyelini taşıyor. Ve, sınıfın kendinden koparılıp alınan artı - değeri kendisinin kılma ve bu süreç içinde toplumsal zenginlik, refah ve özgürlüğün ilk ivmesini verme eylemi olarak sosyalizm, hala güncelliğini koruyor.

Marsist sosyalizm, ütopik bir spekülasyon değil; toplumsal hayattaki gerçek/maddi güçlerle sımsıkı bağlar kurarak ve onların maddi çıkarlarının dolaysız ifadesi olarak oluştu.

İşçi sınıfının sistemle/sermayeyle uzlaşmaz bir çatışmaya girmesi, kendi çıkarlarını sonuna dek savunabilmesi için kaçınılmaz. Ve toplumsal güçler/süreçler söz konusu olunca, çıkarlarla ilişkilenmiş savaş gücünün kapasitesi, kendini zirveye ulaştırmaya ve sonuç almaya çağrılıdır. Sınıf savaşının sonucu olarak sermayenin çarkının kırılması ise, sadece sınıfın değil bütün insanlığın çıkarına olacak gelişmelerin önünü açacaktır. Kendi çıkarını sonuna dek savunduğunda tüm toplumu özgürleştirecek tek sınıf, işçi sınıfı.

150 yıl kadar önce Marx - Engels'in Komünist Manifesto'yu yayınlamalarıyla bilincine varılan işçi sınıfının çıkarlarına bağlanmış sosyalizm mücadelesi, işçi sınıfını, kapitalizm karşısında devrimci bir toplumsal özne olarak konumlandırır. Bu konumlandırışın sahiciliği, Paris Komünü'nden başlayan bir tarihsel süreç içinde, defalarca ispatlandı. Onun devrimci toplumsal özne oluşunun, artık zengin bir geçmişi var.

Açıkca ortaya çıktı ki, kapitalizmden kurtuluş, onun maddi çelişkilerinden ve elbette temelindeki uzlaşmaz çelişkiden hareket edilirse olanaklıdır. Sermayesiz, sömürüsüz ve baskısız bir geleceğe dair hayallerimizin havada uçuşan güzel fikirler olmaktan kurtulup gerçekleşebilir bir niteliğe bürünmesi, ancak, işçi sınıfının maddi çıkarlarıyla uyumlaşarak olabilir. İşçi sınıfı, kapitalizmi yıkabilecek bir devrimci enerjiye ve yeteneğe sahiptir.

Günümüzün devrimci politik öznesi de, kendisini işçi sınıfının tarihsel misyonuna bağlamalı, onun politik savaşçısı olmalı, kendi varlığının temel eksenini bu zeminde kurmalıdır.

19. ve 20. yüzyıldaki kapitalizm koşullarında, kendi çıkarlarını sonuna dek savununca kapitalizme karşı gelmek zorunda olan, sistemle uzlaşmaz bir çelişkiyi barındıran tek sınıf ve toplumsal siyasi hareket, işçi sınıfı ve onun siyasal hareketiydi. Bugün içinde bulunduğumuz ve 70'lerden sonra açılıp 90'larda netleşen bir tarihsel dönemde ise, tek devrimci sınıf işçi sınıfı olmaya devam etmekle birlikte, kapitalizm karşıtlığına çağrılı başka toplumsal güçler ve onların toplumsal - siyasi hareketleri oluştu. Özgün bir kapitalizm karşıtı alan belirginleşiyor ve burada işçi sınıfı ve onun siyasal hareketiyle birlikte, başka toplumsal - politik güçler oluşuyor.

Kapitalizmin halen sürüp ve henüz yıkılmamış olması, onun egemeni sermayenin hareketinin günümüzdeki özgün haliyle hala devam ediyor olması, onun yapısallığındaki bütün gizli dinamikleri açığa çıkarmasını ve açığa çıkardığı dinamiklerin, tüm toplumu saran ve sarsan sonuçlar yaratması; o sonuçlardan rahatsız olanlar da, kapitalizm karşıtı konumlanmalara yönelme eğilimini doğuruyor. Ve devrimci bir politika açısından, düşmanını yalnızlaştıracak ve kendini zenginleştirecek imkanlar da, gizli potansiyeller olarak oluşup, enerji biriktiriyorlar. Dikkatlerin buralarda yoğunlaşması gerekiyor.

Kendi yapısallığının ürettiği iç çelişkileri ve özellikle de kendi mezar kazıcısı işçi sınıfı tarafından sürekli zorlanan, ama henüz yıkılmayan; sermayenin kar oranlarındaki düşme eğiliminin 70'lerden sonra ulaştığı seviyenin başlıca ivmelendiricisi olduğu bir uzun dalga krizi tarafından artan oranda baskılanan, ama aynı dönemde düşmanı sosyalist sistemin yıkılmasıyla tüm yeryüzüne yayılan; iletişim ve ulaşımda özel sonuçlar yaratan bilimsel -teknolojik buluşların desteğinde ve onları egemenliğine alarak küreselleşen; sermayenin ulaştığı kütlenin, yoğunlaşma ve merkezileşme düzeylerinde ulaştığı seviyelerle birlikte toplumsallaşma oranını sürekli yükselttiği ve toplumsal olan her şeyin bir biçimde sermayeyle ilişkilendiği bir döneme ulaşan; toplumsallaşma oranındaki yükselmenin, sermayeye artı -değerden gittikçe uzaklaştıran süreçlerde

büyüme imkanı yaratarak değer yasası ve dolayısıyla sistemin temel dengesinde yozlaşma yaratmasıyla özgün sistemik dengeleri sarsılan; ve nihayetinde, bütün bu gelişmelerin ufukta tarihsel, fiziksel, doğal ve toplumsal sınırlarının gözükmeye başlaması sonucunu doğurduğu ve bu sınırlanmanın da özel baskısıyla karşılaşan, geleceksiz bir kapitalizmin koşullarında yaşadığımız, ortaya çıkardığı bütün sonuçları da kapsayarak derinlemesine anlaşılmalıdır.

İşte; kapitalizmin günümüzde aldığı özgün hal, " kapitalizm karşıtı alan " diye kavramsallaştırılabilecek bir bütünsel durum yaratıyor. Henüz esas olarak potansiyel bir kimlik taşıyan, ancak zaman içinde sürekli enerji biriktirip fiilen oluşmakta olan bu alan, olasılıklara açık bir yapıda ve kim damgasını basarsa ve hangi yönde olursa olsun, güçlenme ve kendisini kapitalizme dayatma potansiyelini taşıyor.

İşçi sınıfının somut bir gerçeklik olarak varlığı da, kendisindeki nicel ve nitel gelişmelere bağlı olarak, kapitalizm karşıtı alanla içiçe geçiyor. Kapitalizmin günümüzdeki konumlanışı ve yönelişleri, geçmişte alıştığımız karakter ve biçimdeki bütünselliği zorlanan işçi sınıfına ve hareketine, yeni koşullarda, kendini yeni karakter ve biçimlerde yeniden oluşturma sürecinde, kapitalizm karşıtı alanla ilişkilenerek ve en iyisi o alana sımsıkı yerleşerek, bir dizi yeni devrimci potansiyeller içerme olanağını sağlıyor. Varolan sınıf hareketi ve yine fiilen oluşan kapitalizm karşıtı alan da, nesnel olarak kendiliğinden bir özgün bütünleşme yönünde akıyor. Devrimci - Leninist görev, yönelişleri ve yoklamaları bilince çıkarmak, güçlendirmek ve sınıfın kendi bütünselliğini yeni koşullarda yeniden oluşturabilmesı için en uygun zemine çekmek. Ve bu süreci, herkesten önce ve en uygun biçimiyle başlatmak.

İçinde bulunduğumuz dönemde, kapitalizmin gelişme derecesine olumlu bir bağlılık içersinde, şayet bilincinizde işçi hareketini ayrı bir konumda ya da eski dönemin kendine özgü biçiminde tutar ve toplumsal hareketlere bakarsanız, gerçeklik sizi şaşırtacaktır. Bugün, işçi hareketi, ekolojik hareket, kadın kurtuluş hareketi, işsizler hareketi, yoksullar hareketi, küresel göç ve göçmenler hareketi ve barış hareketinin, hangisinin nerede başlayıp, nerede bittiğini anlamak – özellikle tekrar ediyoruz, kapitalizmin gelişme derecesine olumlu bir bağlılık içinde olarak, zorlaşmaktadır.

İşçi sınıfı, kapitalizmin gelişmesine bağlı olarak, tarihinde görülmedik bir niceliğe/kitleselliğe ulaştı. Sınıfın küresel nüfusunun giderek artması yönündeki bu yönelimin hala devam ettiğini ve bu yönelimin iletişim/ulaşım olanağının her zamankinden daha fazla olduğu bir dönemde yaşandığını düşünürsek; sınıfın evrenselleşmesi, kendisinin küresel düzeyde bilincine varması için şimdiye dek olmayan imkanlar ve bu imkanları doğuran kendine özgü bir nesnel ortam oluştuğunu görebiliriz.

O nesnel ortam, başka düzeylerde ve aynı zamanda, bir dizi özgün devrimci potansiyeli yaratıyor ve kapitalizm karşıtı kimlikte oluşan ve güçlenmeye aday söz konusu direnişçi dinamiklerle, günümüzün işçi sınıfı ve onun sistem karşıtı - yıkıcı hareketi, özgün zeminlerde ve özgün dolayımlarla zaten kendiliğinden ilişkileniyor.

Öte yandan, nicel artışı süren küresel işçi nüfusu içinde, farklılaşma ve hatta bölünme dinamiklerinin de hareket halindeki canlı gerçeklikler olduğu açıktır. Şayet devrimci hareketin görevi, bölünme dinamiklerine rağmen, işçi hareketinin tarihsel kimliğine uygun bir bütünselliğe yeniden kavuşmasını sağlamaksa, o yöndeki olasılığın güçlenmesi, ancak gerçekliğin kabulünden geçecektir. Gerçekliğin görülmemesi ya da ajitasyonla üstünün örtülmesi, sınıf içinde küresel düzeydeki bölünme süreçlerini güçlendirmekten, hatta kalıcı yapısallıklar haline getirmekten başka sonuç doğurmayacaktır.

İşte, olası bir kapitalizm karşıtı alanda bilinçlice ortaklaştırılacak özgün devrimci dinamikler, işçi sınıfı içindeki farklılaşma/bölünme dinamiklerini, sınıfın tarihsel kimliği zemininde bir bütünleşme yönünde baskı altına alacak olanakları, devrimci harekete sunar; öyle ki, o kapitalizm karşıtı özgün devrimci potansiyeller/ dinamikler, aynı zamanda, sınıfın farklı hallerine, kendilerini kendi özgün durumlarına en uygun devrimci duruşlarla ifade etme olanağını da sunarlar.

İşçi hareketi, evet, nesnel olarak yine emek - sermaye uzlaşmaz çelişkisinin yarattığı ana eksen üzerinde yükseliyor ama, işçi sınıfının günümüzde ulaştığı özgün evrensel konumun ürettiği müthiş zenginlik, sınıf hareketine, sadece ana eksenle değil, başka ve yeni şekillenen bir dizi kapitalizm karşıtı eksenle de, kendini ifade etme olanaklarını sunuyor. Ve zaten nesnellik de, sınıf ve hareketini, kendiliğinden bu konumlara itiyor.

İşçi sınıfı ve onun sistem karşıtı hareketinin, günümüzdeki bütünselliğinin ve kapitalizmle güncel savaşının, sermaye – emek uzlaşmaz çelişkisinin ana ekseninden ivme alıp bir dizi kapitalizm karşıtı eksene yayılmış olarak, açık uçlu ve hareketli bir alanda oluşacağı anlaşılıyor.

Elbette, kapitalizm karşıtı alanın özgün dinamikleri, sadece işçi hareketinin farklı/özgün hallerine indirgenemez. Böylesi, dar görüşlü, tek yanlı ve basitleştirici tutum olurdu ve olası pratiklere yol gösterirse de, güçlü direnişle karşılaşır, bir dizi şekilsizlik ya da tıkanma üretirdi.

Sistem karşıtı dinamiklerin kendi özgün kimlikleri/dilleri/hareket tarzları/örgüt biçimleri olabilir, olmalıdır. Öyle ki, kendilerini kendileri olarak gerçekleştirip, en uygun zeminde ve en güçlü olacakları halde konumlasınlar. Kapitalizm karşıtlığında, kendileri olarak tarihselleşip, kalıcılaşsınlar. Onların bir çoğu, bir yönleriyle işçi hareketinin bir özgün hali olma potansiyellerini taşırlar ama, aynı zamanda, başka bir şeydirler de. Sistem karşıtı devrimci zeminde herkesin kazanacağı bir ortak konumlanma sağlanırken, güncel tutumlar güncel politikanın ilgi alanına bırakılmalıdır.

Ve yine, kapitalizm karşıtlığının tarihsel ekseni olan emek - sermaye çelişkisi de, oluşan ve güçlenen başka kapitalizm karşıtı eksenlerle uygun pozisyonlarda ilişkilenerek, bir yönüyle kendisini dönemin özelliklerine uygun zeminde yeniden yapılandırma ve bir yönüyle de kendini yayma/etkinliğini arttırma olanağıyla karşı karşıyadır.

İşte, kapitalizm karşıtı alan, başlıca iki eksen üzerinde şekillenir: Önce ilk eksen, kapitalizm karşıtı alan ve sonra ikincisi, o alan içerisindeki tarihsel konumuyla birleştirici güç olarak işçi sınıfı ve onun tarihsel hareketi...

Ya da tersinden dizersek, önce ilk eksen, kapitalizmin doğuşundan itibaren hem onu oluşturan temel öğelerden birisi olarak şekillenen, hem de onun tarafından sürekli oluşturulan, onunla tarihsel olarak düşmanlaşmış ve onun tarihsel yıkıcısı işçi sınıfı ve onun tarihsel hareketi; ve sonra ikinci eksen, henüz yıkılmayıp/hala süreduran kapitalizmin kendi yapısal özelliklerinin sonucu olarak içine girdiğimiz özgün momentinde kendi karşıtında yarattığı/yaratacağı ya da kendisine karşıt kimliğe dönüştürdüğü özgün toplumsal - siyasi dinamikler ve işçi sınıfı ve tarihsel hareketinin onlarla uyumlaşma/kaynaşma ve bu süreç içinde, kapitalizme karşı tarihsel hareketinde yeni nesnel güç odaklarıyla ilişkilenme nesnel olasılığı.

Günümüzdeki komünist hareketin ise, kapitalizm karşıtı alanın özgün bir politik gücü olarak kendisini, iki eksenin kesiştiği zeminde, hareketli ve ucu açık bir biçimde oluşturması; o zemindeki kapitalizm karşıtı güç/süreç/olasılıkların, kendi özgün tarihsel/güncel ağırlıkları oranında kurucu özne olacakları nitelikte oluşturması gerekir.

İşçi sınıfının tarihsel hareketinin, kapitalizm karşıtı alanda birleştirici güç olduğunun bilinciyle davrandığı, oluşan ya da oluşabilecek sistem karşıtı dinamiklerin de, kendilerini kendi tarihsel/politik/pratik özellikleriyle bağlı biçimde kurucu özne olarak ifade edecekleri bir devrimci oluşum...

Kapitalizm karşıtı alanın bütününü, bütün güçleriyle ve tamamen içine alma iddiasında olmayan, tersine, sistem karşıtı bütün dinamikleri özgün oluşumlara da teşvik eden, ama kendisini kapitalizm karşıtlığının bütünselliğiyle sürekli ve hareketli biçimde ilişkilendiren ve uyumlaştıran, kapitalizm karşıtı alanın tüm direnişçi öğelerinin bir biçimde kendilerini de görecekleri bir komünist kimlik.

A - DOĞA VE KAPİTALİZM

"...kapitalist tarımdaki her gelişme, diyor Marx, yalnızca emekçiyi soyma sanatında değil, toprağı soyma sanatında da bir ilerlemedir; belli bir zaman için toprağın verimliliğinin artmasındaki her ilerleme, aynı zamanda, bu sonsuz verimlilik kaynağının mahvedilmesine doğru bir ilerlemedir. Bir ülkenin, ... kalkınmasına büyük sanayi ile başlatılması ölçüsünde bu tahrip sürecinin hızı da artar. Kapitalist üretim, bu nedenle, teknolojiyi geliştirir ve ancak bütün zenginliğin asıl kaynağını, yani toprağı ve emekçiyi kurutarak ("kurutacak" olmalı b.n.) çeşitli süreçleri toplumsal bir bütün içinde bileştirir ("birleştirir" olmalı b.n.)" (Kapital Cilt1, K.Marx, Sol Yayınları, syf. 517-518)

Genel olarak, büründüğü somut - tarihsel biçimden ayrıştırılarak bakılırsa, teknolojik ilerleme, toprağı " soyma " ve " mahvetme " süreçleriyle mutlak bir bağlılık içinde değildir. Teknoloji, doğal çevrimleri başta olmak üzere, toprağın doğal yasalarına uyum sağlayarak da ilerletilebilir. Ve aslında, bırakınız mahvetmeyi, toplumsal yaşam ve insan

sağlığı açısından müthiş zenginleşme olanakları, teknolojinin şimdiki ulaştığı seviye tarafından bile yaşama geçirilebilir.

Teknonojinin sahibi olan ve onu kendi çıkarlarına uygun tarzlara ivmelendiren sermaye ise, toprakla ilişkisinde, sadece kendi büyümesini esas alır ve o büyümenin temelini oluşturan sömürü ilişkisini, toprakla da kurar. O durumda, teknoloji, sermayenin toprakla kurduğu sömürü ilişkisinin aracı pozisyonuna sokulur. Böylece teknolojideki her gelişme aynı zamanda toprağın sömürülmesinde gelişme anlamına gelir.

Teknolojideki gelişmelerin ve sermayenin ulaştığı küreselleşme ve kütlesel büyüklükle toprakla kurduğu ilişkideki yoğunlaşmanın günümüzdeki durumu ise, Marx'ın işaret ettiği olasılığı gerçekleştirmiş, toprağın "mahvolması" sonucunu yaratmıştır. Elbette bu bir süreçtir, ama kritik eşiğin içinde olduğumuz ve cehennemi sonuçlara gebe olan sürecin, artan hızda ve yoğunlaşarak devam ettiği açıktır.

Aslında, doğanın zenginliklerinin tümü sermayenin boyunduruğu altında ve artan yoğunlukta zorlanıyor. Gelinen aşamada, doğanın, sermayenin çıkarları doğrultusunda bir post - doğaya dönüştürülmesini hedefleyen bir süreç de, sözgelimi genetiği değiştirilmiş organizmalar örneğinde olduğu gibi, bir dizi girişimle başlatılmıştır. Ve bu yeni süreç, aslında doğa ile kapitalizmin arasında doğa tarafından çizilen nesnel sınıra sermayenin tepkisidir.

Doğa, kapitalizmin kendi üstüne daha fazla çullanmasına izin vermeyeceğini artan oranda gösterdikçe, kendini büyütmekten başkasına gözleri kör olan sermaye, doğayı kendi sömürüsüne daha uygun bir post - doğaya çevirmeye yöneldi. Şüphesiz, ne doğanın ne de sermayenin, metafizik bir tözselliği yok. Ancak her ikisinin de onları var eden nesnel ve yapısal yasaları var. Ve, her ikisinin yasaları, aralarındaki ilişkinin günümüzdeki haliyle birbirlerini kabullenemeyecekleri bir zemine yerleşmesiyle, birbirlerini dışlamaya yöneldiler.

Sermaye ile doğa arasında, uzlaşmaz bir zıtlık oluştu.

Sermayenin somut - tarihsel hareketinin özgün bir kanalı, sürekli büyüyen sermayenin toplam kütlesinin, sürekli gelişen teknolojinin de desteğiyle, doğayla, onu artan oranda zorlayacak biçimde, sürekli daha yoğun ve daha derin kapasitede ilişkilenmesi sürecidir. Sermayenin, karşılıksız zenginlik kaynağı olarak görüp sınırsızca sömürdüğü doğanın temel ekolojik dengeleri, bu ilişkilenmenin tarihsel gelişiminin günümüzde ulaştığı aşamada, bozulmaya başladı. Bu süreç, sermaye ile doğa arasında, uzlaşmaz bir zıtlık doğurmuştur. İkisi birbirini kabullenmiyor ve dışlıyor. Ve açıktır ki, her ikisi de kendi hareketinin sonuçlarına kör olan bu iki olgudan, doğa, tepkisini, yeryüzünde biyosferdeki küçük bir alanda hüküm süren canlı yaşamı tümüyle yokedecek bir tarzda gösterebilme gücünde.

Uzlaşmaz eksenin oluşması, sermayenin doğayı kendi 500 yıllık tarihinde sürekli artan kapasitesine uyumlu olarak sürekli artan oranda sömürmesiyle geçen ve yüzyıllara

dayanan bir birikimin sonucudur. Uzlaşamama noktasının başlangıcı için her hangi bir net tarih verilemese de, sözgelimi ozon deliğinin oluştuğu 80 leri simgesel bir başlangıç olarak görebiliriz. Ya da, Hindistan ve Çin'in üzerinde atmosferde oluşan zehirli kara bulutların 90'larda belirmesi simgesel başlangıç olabilir.

Ancak bu eksen oluşmuştur, belirginleşme sürecindedir ve halen devam eden süreç, ilerki aşamalarında diğer bütün toplumsal süreçleri doğrudan belirleyebilecek şiddette bir gerilimi üstünde biriktiriyor. Bu eksenin özel niteliği, içinde biriken enerjinin yıkım gücünün, tüm canlı yaşamı yok edebilecek bir kapasiteye ulaşma yeteneğinde olması.

Kapitalizmin doğal sınırları, buradan belirleniyor ve zamanın akışı o sınırları sürekli daha belirgin hale getirecek, kimi yakıcı uyarılarla kendini gösterecek. Kapitalizm, geleceksiz ve diyebiliriz ki, elindeki muazzam boyutlarda güçle kendi ömrünü kerte kerte uzatmaktan başkası da elinden gelmez.

X

Dünya kereste tüketiminin en önemli kaynaklarından biri Brezilya. Amazonlar'da her yıl 200 bin km. kare orman katliamı, özellikle metropollerdeki azgın ve ihtiyaçlardan kopuk tüketim budalalığının taleplerini karşılamak için yürütülüyor.

Ya da, " Yirminci yüzyılda türlerin tükenme oranı – diyor Ponting, büyük ölçüde artmıştır. 1600 - 1900 yılları arasında her dört yılda bir hayvan türü yok oluyordu. 1970'lerde bu oran yılda yaklaşık 1000 hayvana çıktı. Günümüzde yaklaşık 25 bin bitki türü, 1000 kuş türü (dünyadaki toplam kuş türlerinin yüzde 10'u) ve özellikle kaplan, jaguar, puma, leopar, çita, ocelat, yirmi üç tür balina, 4 tür gergedan, 10 tür ayı, 2 tür panda, dağ gorili ve Afrika fili gibi hassas hayvanlar da dahil olmak üzere 700 den fazla hayvan türü tükenme noktasında bulunmaktadır. Tropikal ormanlarda her gün yaklaşık 50 bitki ve hayvan türü yok edilmektedir. Bu hızlı yokoluş sürerse, 1990'larda yaklaşık 1 milyon canlı türünün (dünyadaki toplam türlerin yaklaşık yüzde 20'si) neslinin tükenmiş olacağı tahmin edilmektedir." (Dünyanın Yeşil Tarihi, Clive Ponting, Sabancı Üniversitesi Yayınları, syf. 170, Kitabın 1980'de yazıldığını ayrıca belirtmeliyim.b.n.)

Ve bizzat doğanın bir ögesi olarak insan da, sadece bilinci ele geçirilerek ve kültür endüstrisine bağımlılaştırılarak değil, ama aynı zamanda, bir canlı organizma olarak vücuduyla da, sermayenin talepleri doğrultusunda dönüşüme zorlanıyor. " Yeni dünya düzeninin yeni riski – diyor Guattari, yiyeceklerdeki değişimle insanların doğasının değiştirilmeye kalkışılmasıdır." (Üç Ekoloji, F.Guattari, Bağlam Yayınları, syf.9) Ve nihayetinde, Hindistan'da "Hastanelerdeki bütün hastaların yüzde 80'den fazlası çevre kirliliği kurbanıdır." (21. Yüzyıla Hazırlanırken, P.Kennedy, İş Bankası Yayınları, syf. 246)

İşte, doğa ve sermayenin uzlaşmaz bir çatışma ekseni üzerinde karşı karşıya gelişlerinin kimi görünümleri ve eksenin halen devam eden ama çok daha yüksek boyutlu tahribatları da giderek oluşturabilecek yıkım gücünün kapasitesi.

Her ne kadar Wallerstein "...dünya tarihinin birikmiş bilgisi ve dünya iletişiminin büyük ölçüde gelişmiş araçları, daha önceki herhangi bir geçişe göre, bu tarihsel geçiş sırasında imtiyazlıların daha akıllıca düşünmelerini, daha bilinçli şekilde karar vermelerini sağlayacak..." (Ütopistik, I.Wallerstein, Aram Yayıncılık, syf. 86) tahmininde bulunsa ve rasyonel bir olasılık olarak dediğinde haklılık payı olsa da, şimdi ve burada, somut - tarihsel olan, devam eden uzlaşmaz konumlanmadır ve bu konumlanma bize, devrimci bir ideolojik tutum geliştirmemiz için gerçek bir zemin sunmaktadır.

Wallerstein'ın " iyimser " tesbitini, Kyoto protokolünü imzalamayan ABD geçersizleştiriyor ve Brezilya, Çin ve Hindistan kökenli sermaye grupları ise " sıra bizde " açgözlülüğüyle, bilimsel uyarıları duymak bile istemiyorlar. Sermayenin, başkasına, sözgelimi Wallerstien'a, değil, ama bizzat kendisine ait olan ve kendi yapısallığının ürettiği özgün bir rasyonalitesi var.Onun hükmü yürüyor.

ABD'nin " hayır "ının kapasitesini merak edenler için ilave edelim ki, " ABD dünya nüfusunun kabataslak bir hesapla yüzde 5'ini oluşturur ama dünya madenlerinin yüzde 40'ını, enerji kaynaklarının ise yüzde 30'unu tüketmektedir..." (a.g.e., Ponting, syf. 299) Küresel çapta yürütülen sürekli savaş stratejisinin gerekçelerinden biri de zaten bu noktada oluşuyor. Ekolojik dengeleri gözeten bir rasyonaliteye dayanan " bilinçli " bir tutum yerine, her ne pahasına olursa olsun sermayenin karını yükseltme yönündeki " bilinçli " bir tutum tercih ediliyor ve metropollerde zirveye çıkan o tüketim çılgınlığının korunması için, küresel sürekli savaş konsepti yeryüzüne dayatılıyor.

Kendi üstüne oturduğu zeminde kalıcılaşmak ve mücadelesinin hedeflerini sonuna kadar gerçekleştirmek isteyen ekolojik hareketler, kapitalizmle hesaplaşmak zorundalar. Ekolojik bozulmanın ortaya çıkan her görünümü/her maddi sonucu, bir biçimde kapitalizmin işleyişiyle/sermayenin somut - tarihsel hareketiyle ilişkili. Ve bu durum kapitalizm karşıtı alanın oluşturucu ögelerinden birini ortaya çıkarır.

Ve zaten, ekolojik hareketin her adımı, o bilincinde olsun olmasın, kapitalizmi yıpratır: "Gerçekte – diyor, Wallerstein, ekolojik sorunların ancak yeni yeni üzerine gidildiğini söylemek doğru olsa da, ekolojik fatura daha şimdiden hem üreticilerin karlarındaki sıkışmayı, hem de devletlerin mali krizlerini arttırmaktadır. Eğer daha acil bir kriz, diyelim çok daha yüksek düzeyde bir harcama gerektiren ozon tabakasındaki deliğin daha fazla genişlemesi kamuoyunun dikkatini çekseydi, dünya ölçeğindeki kar sıkışmasında ve devletlerin mali krizinde ciddi bir artış bekleyebilirdik." (a.g.e., Wallerstein, syf. 50)

Gerçekten de, sermayenin küresel hareketi, büyüme, merkezileşme ve yoğunlaşma süreçleri açısından, orta dönem içinde en ağır sıkışmayı, ekolojik dengeler tarafından zorlanarak yaşayacak. Ve dahası, en büyük toplumsal meşruiyet kaybına da, belki yine bu noktadan üreyecek toplumsal tepkiler sonucunda uğrayacak.

Ekolojik hareketlerin önemli oluşturucu ögesi, kapitalizmin tarihsel tahribatının şimdi yarattığı sonuçlar. Ancak, ekolojik hareketler, sırf ve sadece anti - kapitalist bir kimliğe indirgenmemeli. Onun daha tarihsel ve kalıcı bir kimliği var.

Avcılık - toplayıcılık tarzında bir yaşam üzerinde akıp giden komünal toplumsallaşma içinde, insanın doğayla ilişkisi, kendiliğinden bir doğallık içindeydi. Hatta doğa bir tapınç nesnesiydi. O dönemde de, avcılık ve toplayıcılık faaliyetiyle doğanın tahrip edildiği açıktır. Ancak yeryüzünün çapı içinde olağanüstü az olan insan nüfusunun tahribatı, sadece kendi yakın çevresiyle sınırlı oluyor ve doğal çevrimlerle telafi edilebilecek bir boyutu aşamıyordu. Tarım toplumuna geçiş ve medeniyetle birlikte tahribatın boyutları yükselmeye başladı. Medeniyetin son halkası kapitalizm, tahribatın boyutlarının sıçramalı biçimde ve sürekli olarak derinleşip yoğunlaştığı bir dönem oldu. Özellikle de son 50 yıl, hala sürüp giden bir mahvetme olgusunu küreselleştirip kritik eşiğin içine soktu.

Uygulanan sosyalizmde de, özellikle 1920'ler de, devrimci bir ekolojik anlayış ısrarlı biçimde gündeme getirilmiş olmasına rağmen, " büyüme ", " verimlilik " ve " ilerleme "yi provoke eden girişimler olarak tecrit edildi ve kapitalizmle yarışacak tarzda bir tahribat doğada gerçekleştirildi.

İşte, ekolojik hareketin önemli bir oluşturucu ögesi de buradan ürüyor: Maddi hayatın yeniden üretimi içinde, insan, toplum dolayımıyla doğayla ilişkilenir. Ve, insanın özgün ve kalıcı bir varoluş tarzı olarak, toplumla doğa arasındaki ilişki, oldukça sorunludur. Bilinçlice ve doğayla uyum içinde yeniden inşa edilmelidir.

Komünal toplumların, insanın henüz kendisini bir özgün kendilik olarak göremediği, doğa - insan kendiliğinden kaynaşmasının yerini, uzun bir tarihsellikten sonra insanoğlunun şimdi geldiği aşamanın bir kazancı olarak, insanın kendiliginin de farkında olduğu, bilinçli bir ortak varoluş almalıdır. Ve ekolojik hareket, sadece kapitalizmle savaşmakla yetinmeyip, " hangi yaşam tarzıyla doğayla kaynaşmış ve uyumlu bir toplumsal gönenç sağlanabilir " sorusu üzerinde odaklaşmalıdır. Sosyalist bir uygulama içinde de, ekolojik harekete ihtiyaç var.

Aslında, tartıştığımız zeminle doğrudan ilgili bir başka zeminden olaya bakarsak, şimdi geldiğimiz aşamada, şayet sosyalizm hayata geçebilme şansını yakalarsa, topyekun medeniyetle bir hesaplaşma ve bir yeni uygarlık arayışı ile elele yürümesi zorunlu ve kaçınılmaz. Elbette, geçmiş dönemlerde de bu olgu geçerliydi. Ancak, süreç içinde nisbeten ortaya çıkacak bir uygulama olarak da görülebilirdi. Kapitalizmin şimdi geldiği aşamada, sorunun, inşanın ilk aşaması dahil olmak üzere, sürecin ayrılmaz bileşeni olarak işin içinde olması gerekiyor. Bugün bir sosyalist projenin toplumsal meşruiyet sağlayabilmesi, ancak bir başka uygarlık projesiyle kaynaştırılırsa mümkün.

Evet, ekolojik hareket, hem kapitalizme karşı konumlanmalı ve hem de toplumla doğanın ilişkilenmesiyle ilgili bir yeni perspektife sahip olmalı. Yeni bir uygarlığın önemli ivmesi buradan alınacak.

B - PATRİYARKA VE KAPİTALİZM

"Üretim ve geçim araçları –diyor Marx, kendiliklerinden nasıl sermaye değilse, para ve metalar da kendiliklerinden sermaye değildir. Bunların sermayeye dönüşmeleri gerekir. Ama bu dönüşümün kendisi, ancak belli koşullar altında olabilir, yani birbirinden çok farklı türden iki meta sahibinin, yüzyüze ve temas haline gelmesi gerekir; bir yanda, başkalarına ait emek - gücünü satın alarak, ellerindeki değerler toplamını artırmak isteğinde bulunan, para, üretim aracı ve geçim aracı sahipleri: öte yanda, kendi emek - güçlerini ve dolayısıyla emeklerini satan özgür emekçiler. İki anlamda özgür emekçiler: çünkü bunlar, ne köleler, serfler vb. gibi üretim araçlarının ayrılmaz bir parçasıdırlar, ne de mülk sahibi köylüler gibi üretim araçlarına sahiptirler; demek ki, bunlar, kendi üretim araçları bulunmayan, böyle bir engel ve yükten kurtulmuş kimseler olmalıdırlar. Meta pazarındaki bu kutuplaşma ile kapitalist üretimin temel koşulları sağlanmış olur. Kapitalist sistem, emekçilerin, emeklerini gerçekleştirebilecekleri araçlar üzerinde her türlü mülkiyet hakkından tamamen ayrılmış ve kopmuş olmalarını öngörür. Kapitalist üretim, ayakları üzerinde doğrulur doğrulmaz, yalnız bu ayrılığı sürdürmekle kalmaz, bunu gitgide artan boyutta yeniden - üretir de ...(ve devamla b.n.) Doğrudan üretici, emekçi, ancak, toprağa bağlı bulunmaktan, bir başkasına köle, serf ya da bağımlı olmaktan çıktıktan sonra, kendisi üzerinde tasarrufta bulunabilir. Metaını, satabileceği bir pazarın bulunduğu her yere götürebilen özgür bir emek - gücü satıcısı halini alabilmesi için, ayrıca, lonca düzeninden, bunların çıraklar ve kalfalar için koyduğu kurallardan, çalışma yönetmeliklerinin kısıtlamalarından da kurtulması gerekiyordu. Demek oluyor ki, üreticiyi ücretli - işçi haline getiren tarihsel hareket, bir yandan bunların kölelikten ve loncaların koydukları bağlardan kurtulmaları olarak görünüyor; ve işte, burjuva tarihçilerimiz için, işin yalnız bu yanı söz konusudur. Ama öte yandan, bu yeni özgürleşmiş kimseler, sahip oldukları bütün üretim araçları ile, eski feodal düzenlemelerin sağladığı her türlü güvenceler ellerinden alındıktan sonra, ancak kendi kendilerinin satıcısı haline geliyorlar." (Kapital, K.Marx, Cilt 1, syf. 730 - 731)

Özü itibariyle patriyarka da bir " bağımlılık " ilişkisidir. Evet, patriyarkal bağımlılık, Marx'ın bilinçlice seçtiği örneklerdeki gibi maddi hayatın geniş yeniden üretimi alanlarında kurulmaz. Ama, onun toplumsal alanda özel ve güçlü bir ağırlığı vardır ve derin tarihsel köklere sahiptir. Ve elbette, patriyarkal bağımlılık, kadın emeğinin kapitalist işgücü piyasasına " özgür " katılımını engelleyen bir karaktere sahiptir. Dolayısıyla, sırf teorik zeminden bakacak olursak, patriyarka ile kapitalizmin çıkarları uyuşmaz

Kapitalistin peşinde olduğu işgücüdür. Onun taşıyıcısının kadın ya da erkek olması,

ikincil bir sorundur. Ve dolayısıyla, medeniyetin ürettiği tarihsel bir sistem olarak patriyarkadan çıkan cinsiyetçi bağımlılık ilişkileri, toplumsal işgücünün yarısının pazara akışını engelleyen bir eğilimi, kapitalizme dayatır. O durumda, şayet saf teorinin içinde konumlanarak ikisi arasındaki ilşkilenmeye bakarsak, patriyarka ile kapitalizm, kapitalist toplumsal formasyon içinde bir çok düzeyde karşı karşıya gelirler ve beklenir olan da, hakim üretim sistemi kapitalizmin, diğer bağımlılık biçimleri gibi patriyarkayı da tasfiye etmesidir.

Gerçekten, kapitalizmin ilk aşamalarında, özellikle 18. ve 19. yy.da ve ilk kapitalist gelişimin yaşandığı coğrafyalarda, kadınlar, artan oranda işgücü pazarına çekildiler. Kadının doğrudan üretimde yer alması, patriyarkal bağımlılıktan kopuşması sürecinin de başlamasıydı. Bu süreç, üstüne oturduğu çelişkinin kendiliğinden biriktirdiği potansiyel enerjiyle, patriyarkal sistemle kapitalist sistemi yoğun gerilimle yüklü bir çatışmaya sürüklüyordu.

Söz gelimi, 18. ve 19. yüzyıllarda Manchester'de ya da Londra'daki olağanüstü ağır koşullarda üretim içinde bulunan kadın işçilerin, işten arta kalan zamandaki özel yaşamda/evde, patriyarkanın kendisinden talep ettiklerini yerine getirmesi fiilen imkansızdı. Ya da tersi, evde ve toplumsal yaşamdaki patriyarkanın talepleri, kapitalistin fabrikadaki taleplerini baskılıyor, en azından daha az saat çalışmayı dayatarak sermayenin birikim sürecine engel çıkarıyordu.

Ancak, süreç " rasyonel " akmadı. Kapitalizm ve patriyarka, ilişkilerinin somut – tarihsel akışında, çatışma yerine uzlaşmaya ve zaman zaman aralarında gerilimler çıksa da, giderek kaynaşmaya doğru evrildiler.

Öyle olmaz mı? Başlangıçta ya da saf teorik zeminde kalarak bakılınca rasyonel gibi gözüken kimi olasılıklar, hayatın gerçek akışı içinde geriye düşebilir ve kendisi de bir süreç olan toplumsal gerçek, kendi rasyonalitesini sürekli yeniden yaratır.

İşte, kapitalizm, "rasyonel " akmadı, patriyarka ile uzlaştı. O uzlaşma, gerçek toplumsal hayatın içinde olgusallaşan kendi gerçekliğine ve gücüne dayanarak, kendi rasyonelitesini de oluşturdu.

İlk eksen: Kapitalist patriyarka! Tarım toplumuna/medeniyete geçişle devreye giren ve aslında medeniyete geçişin önemli simgelerinden biri olan, kadının erkek tarafından alt edilmesinin sistemi olarak patriyarka, kendi uzun tarihinin son aşamasında ve binlerce yıllık yerleşmişliğin verdiği gücü arkasına alarak kapitalizmle karşılaştı. Ve süreç içinde, kapitalizmin kendisine vurduğu özgün damgayı kabullenerek ama onun kendisini tasfiye etme girişimini de engelleyerek, kendisini sürdürdü, sürdürüyor.

İkinci eksen: Patriyarkal kapitalizm! Kapitalizm, patriyarkanın epey derinlerdeki güçlü toplumsal kökleriyle başedemedi. Süreç içinde, birikim sürecinde ve toplumun stabilizasyonunda epey kazanç da sağlayacağını gördüğü uzlaşmayı tercih ederek, patriyarka tarafından damgalandı. Saf ve teorik değil, patriyarkal ve gerçek bir kapitalizm oldu.

Sermaye, somut - tarihsel hareketindeki tarihsel bir direnç noktası olarak önüne dikilen patriyarkayı içererek yoluna devam etti ve elbette kendisi de onun tarafından damgalandı. Patriyarka ile işbirliği içinde, iş gücünün yeniden üretiminin kimi yanları bedavaya kadın emeğine yaptırılıyor ve dahası, patriyarkanın oldukça geniş ve yerleşik toplumsal ilişkileriyle toplum içinde gerici dokular güçlendiriliyor ve bu da ilerici toplumsal muhalefet hareketlerinin önünde baraj kuruyordu. Üstelik devrevi kriz dönemlerinde yaşanan toplu işten çıkarmalarda ve kadın işçilerin ücretlerinin düşük tutulmasında, patriyarkanın sisteme oldukça güçlü katkısı oluyordu.

20. yüzyılın başlangıcını, patriyarka ile kapitalizmin, çatışma yerine uzlaşmaya ve birbirini içermeye başlamasının simgesel bir başlangıç tarihi olarak görebiliriz. 20. Yüzyıl, bu sürecin kendini derinleştirdiği ve kalıcı bir tarihsel kimlik kazandığı dönem oldu. Elbette süreç sorunsuz akmadı. Zaman zaman çatışmalar da yaşandı. Ama ağır basan eğilim kaynaşmadan yana oldu. Halen de süreç bu zeminde devam ediyor.

"Ne olacak o zaman? – diyor Savran, Kadınlar evlere kapanacak; onlar ev kadınlığı yaparken aile reisi olan erkek aile ücreti kazanacak, emek gücü daha yüksek standartlarda yeniden üreyecek, istikrar olacak, ahlakçı baskılar mümkün hale gelecek ve aileler tüketime daha yatkın birimler olacak. Bu aşamada da kapitalizm ile patriyarkanın çıkarları örtüşüyor.

Bundan sonrasını biliyoruz: 40'ların sonu 50'lerin başında, batı da ev kadınlığı hem bir ideoloji olarak yaygınlaşıyor hem de pratikte.... Günümüze geldiğimizde kapitalizm açısından baskın olan eğilim, bütün kadınları, aslında bütün insanları, emek gücü piyasasına çekmek, bütün insan ilişkilerini meta ilişkileri biçiminde damgalamak. Günümüzde baskın olan eğilim bu....

" Küreselleşme ile yani dünyanın küresel bir piyasa haline gelmesi ve her alanın metalaşmasıyla bu bir yandan gerçekleşiyor. Bu noktada kadınlar tekrar çeşitli biçimlerde işgücü piyasasına çekiliyorlar ve iş gücü piyasasına çekilirlerken, bütün ilişkiler metalaşırken, aslında kapitalizm ile patriyarka yeniden el ele çalışıyorlar. Kadınların ev emeği karşılıksız emek olmaya devam ediyor; ama bir yandan da bundan yararlanan kapitalizm, kadınları, güvencesiz işlere, düşük ücretli işlere, kayıt dışı ekonomiye, esnek çalışma düzenlerine mahkum edebiliyor.

" Anti - kapitalizm nerede bu işin içine giriyor? Şimdi yavaş yavaş ufkumuza başka şeyler de dahil edersek: mesela işgücü piyasasındaki cinsiyetçi yapının kırılması, yani kadın işleri erkek işleri ayrımının ortadan kalkması. İkincisi, ev işlerinde kadınlar ile erkeklerin eşit paylaşımının mümkün olması için, iş gününün ücret kaybı olmaksızın hem kadınlar hem erkekler için kısaltılması talebi. Yani işlerin ücret kaybı olmaksızın paylaşılması gibi bir talep. Ayrıca, ucuz, nitelikli, hatta ücretsiz bakım merkezlerinin olması.

" Son saydığım üç şey aslında kar için üretim mantığının aşılmaya başlamasını ima eder. Yani kamusal işletmelerin gerekli olduğuna işaret eder, özelleştirmeye karşı bir politikayı ima eder. Neden? Çünkü bu söylediklerim, yani işgücün piyasasında cinsiyetçi işbölümünün aşılması için kadınlara pozitif ayrımcılık, kadınlar için özel kotalar,

eğitim, formasyon imkanları, yani kadınlar için özel önlemler, ancak kamusal işletmelerde sağlanacak şeylerdir.

“ Bugün batıda görüyoruz. Kağıt üzerinde bir takım önlemler getirilmiş olmasına rağmen, örneğin eş değer işlere eşit ücret AB müktesebatında var ama bu özel işletmelerde sağlanamıyor. Bu tür önlemlerin gerçeklikte mümkün olması için özel işletmeler mantığının, kar için üretim mantığının ötesine doğru bir ufuk gerekiyor. Bu da kapitalizmin aşılmasına doğru bir ufku ima ediyor.

“ Bunun da ötesinde, çekirdek ailenin aşılması perspektifi de gerekiyor, ev içinde cinsiyetçi işbölümünün tamamen aşılması için: biyolojik anne yüceltmesinin aşılması, başka kadınların annelik yaptığı, babaların da annelik yaptığı daha kollektif yaşam biçimlerinin tekrar ufkumuza dahil edilmesini kapsayan bir ufuk.... Dolayısıyla da bir anti - kapitalist dinamik var burada.” (Gülnur Savran’la Röportaj, Toplumsal Özgürlük, Sayı 7)

Kapitalizmin günümüzdeki eğilimleri de, “ bağımlılık ” statüsünden güç alarak, kadınlara ek baskılar yüklüyor. İşgücünün ucuzluğundan dolayı geç kapitalistleşen ülkelere yatırım yapan sermaye, günlüğü 2 - 3 dolara çalıştırdığı işçilerin, kadınlardan ve özellikle de genç kadınlardan olmasına itina gösteriyor. İkinci cins konumunun yarattığı ezilmenin, hak arayış bilincinin yeterince gelişmesini engellediğini biliyor. Yoksul ülkelerde sayıları yüz milyonlara varan kır nüfusu şehirlere akar ve bir kısmı da işçileşirken, bunların çoğunluğu genç kadınlardan oluşuyor. Erkekler işsizliğe itilirken, kadınlar işçileşiyor.

Ve nihayetinde, insanlığın yarısını oluşturan kadınların, yeryüzündeki toplam mülkiyetin yüzde 5’ine sahip olduğu tahmin ediliyor. Erkeğin cinsiyetçi egemenliğine ait toplumsal süreçlerin ve mülkiyetçi/sınıflı toplumların ürettiği sömürüye dayalı toplumsal süreçlerin beraber başladıkları tarihsel yolculuğun, başka türlü sona ermesi zaten düşünümezdi. O yüzde 5’in epey bir kısmının da, erkeklere ait mülkiyeti saklamak için yapılan ve herkesin bildiği bir hile olduğunu biliyoruz.

Maddi hayatın yeniden üretiminde oluşan sömürü sistemlerinin patriyarkayla işbirliği içinde ürettikleri sonuç, kadınlar açısından sadece “ ikinci cins ” olma değil, acı verici bir yoksulluk ve çaresizlik de. Ve bu sonuçtan en çok sorumlu olan sömürü sistemi, işleyiş hızı ve küresel yayılımı ile sömürüyü yoğunlaştırmakta önceki sistemleri defalarca katlayan kapitalizm.

Kadınlar, kapitalizm şartları altında bir gelecekleri olmadığını, geçmişlerine bakarak rahatça görebiliyorlar. Kadınlarla kapitalizm arasında, öfkeli patlamalara gebe somut - tarihsel bir gerilim ekseni var ve sürüp giden somut - tarihsel sermaye hareketi, o ekseni sürekli tahkim ediyor.

Tarihe patriyarkal sistemin ezileni kadınların konumundan bakarsak, şüphesiz ki, kadınlar kendilerini kendileri olarak özgürleştirmeye çağrılıdırlar ve kadın kurtuluş hareketinin esas hedefi de patriyarkadır. Binlerce yılın birikmiş isyanı, hangi biçimi alırsa alsın meşru ve demokratiktir.

Ve üstelik, uygulanan sosyalizmin üzerindeki fiili erkek damgası, özgürlükçü kadınlara sosyalist harekete karşı kontrollü yaklaşımı dayatıyor. Gerçekleşmiş sosyalizm, patriyarkayı tasfiye etmedi, reforme ederek sürdürdü.

Elbette, binlerce yıllık bir toplumsal sistemin 70 yıllık bir süreçte aniden kalkıvermesi beklenemez. Ancak, o yönde özel bir yoğunlaşma, toplumun yeniden örgütlenmesinde patriyarkayı bilinçlice karşıya alan ve kadın özgürleşmesini özellikle teşvik eden bir özel tutum da geliştirilmedi. Süreç kendiliğindenliğe bırakıldı ve ne yazık ki, kimi olumlu adımlar atılmasına rağmen, o adımlar devrimci değil reformist kimlikte oldular. Tarihin derinliklerinden güç alan patriyarkal ilişkiler sosyalizm koşullarında kendini oluturacak filizleri toplumsal yaşama sızdırdı ve patriyarkal bir sosyalizme doğru ilk ivmeler pratikte verildi.

İşte, sadece uygulanan sosyalizmle kadın özgürleşmesi arasındaki tarihe bile baksak, sosyalist kadınların ayrı bir kadın kurtuluş hareketinde örgütlenmesi devrimci meşruiyete sahiptir. Kaldı ki kadın kurtuluş hareketinin meşruiyetinin kendine özgü temelleri de vardır.Meşruiyetin ötesine geçersek, ki artık geçilmelidir, özgürlükçü bir kadın kurtuluş hareketinin içinde yer alamak, sosyalist kadınlar açısından, aynı zamanda bir devrimci görevdir.

Patriyarkayı özellikle ve açıkca karşısına alan, her biçiminde ve hamlesinde özellikle onunla uğraşan özgürlükçü bir kadın kurtuluş hareketinin kesin gereklilik olduğu açık. Düşman güçlü, yerleşik, sinsi ve her kılığa girme yeteneğinde. Doğal olarak, anti - patriyarkal bir özgürlükçü hareketin öznesi kadınlardır ve o, bir kendilik olarak, ancak bir kadın kurtuluş hareketi olduğu zaman, en güçlü haline ulaşabilir. Ve zaten, böylesi toplumsal hareketler, kadın kurtuluş hareketinin neredeyse 200 yılı geçen bilinçli geçmişinin kazanımları olarak toplumsal meşruiyet alanı içinde.

Kapitalizmle mücadele bahsinde özellikle vurgulanması gereken ise, özgürlükçü kadın hareketinin, şayet mücadelesini sonuna kadar götürmek istiyorsa, günümüzde aynı zamanda kapitalizmle de hesaplaşmak zorunda olmasıdır. Ve bu durum, günümüzde oluşan anti -kapitalist alanın oluşturucu ögelerinden biri olarak kadın kurtuluş hareketini işaret ediyor. Patriyarka yıkılmak isteniyorsa, onu bugün hala yaşatan ve ona en büyük desteği veren kapitalizm ve patriyarkaya karşı mücadelenin önemli bir bileşeni de, kapitalizme karşı mücadele.

Ancak, kadın kurtuluş hareketi, sadece anti - kapitalizme indirgenemez ve kapitalizm

yıkıldıktan sonra da, patriyarka ile savaşını sürdürmek zorunda. Kapitalizmin yıkılması, kadın özgürleşmesinin önünü açar, düşmanını son 500 yıllık güç kaynağından koparıp zayıflatır ve o kadar. Patriyarkanın yıkılması başka ve özgün bir sürecin devam etmesiyle olanaklıdır.

Ve sonunda, erkek damgalı olmayan, kadın erkek tüm insanlığa ait gerçek bir sosyalizmin inşası için, kadın kurtuluş hareketinin kendisi olarak patriyarka ile yürüteceği uzlaşmaz savaş, kesin gerekliliktir. Geçmiş bize gösterdi ki, patriyarka ile savaşan bir bağımsız kadın kurtuluş hareketi olmaksızın, sosyalizmin gerçekleşmesi imkansızdır.

C – KAPİTALİZM, SAVAŞ VE BARIŞ HAREKETİ

Meksika'da Marcos'un simgelediği yerlilerin özgürleşme hamlesi Zapatist ayaklanma, Fransa ve İtalya'da sürekli budanan sosyal haklara karşı işçi ve öğrencilerin kitlesel gösteriler ve genel grev/boykotlarla direniş hattını oluşturmaları, Nike, Gap, Adidas, Shell, BP gibi bazı çok uluslu şirketlerin ya da " marka "ların, sömürü ve doğanın talanında sınır tanımaz bir azgınlığa sıçramalarına bir tepki olarak şirket/marka karşıtı hareketlerin yükselmesi ve başka bazı ülkelerdeki özgün direnişler, küresel demokratik ve devrimci güçlerin, 90'ların başındaki şaşkın ve yenilgili ruh halini aşmalarına yardımcı oldu.

Seatle'da patlayan öfke ise, " Küreselleşme Karşıtı Hareket " in eylemli doğuşuna ebelik yaptı. Sonrasında, farklı coğrafyalardaki özgün direnişlerle, yeni bir küresel politikleşme dalgasının temelleri atıldı. En son Porto - Alegre'de, hareketin farklı seslerinin kendini ifade etmesine, programatik tartışmalara tanık olduk. Brezilya ve Venezüella'da, sistem karşıtı bir ufka sahip olmasalar da, demokratik güçlerin öne çıkmaları yaşandı. Ki Venezüella'da, Küba'dakine benzer bir süreçle, kapitalizm dışına çıkma potansiyeli de var. Arjantin'de işsiz işçiler hareketi özgün eylem biçimleriyle sistemi felç ederken, Kolombiya'da gerillalar mevzilerini koruyorlar. Ekolojik hareketler, farklı zeminler de kendilerini inşa ederek, küresel meşruiyet konumuna sıçradılar.

İşte, ABD'nin Irak hamlesi, söz konusu demokratik ve devrimci hareketlere özgün bir süreci daha ekledi: Barış Hareketi! Savaşın ana aktörü ABD ve onun başlangıçtaki vasal adayları İngiltere, İspanya ve İtalya başta olmak üzere, dünyanın bir çok yerinde hızla barış hamleleri yapıldı. Küresel iletişim olanakları dağınık çabaları birleştirdi ve 15 Şubat'ta milyonlarca insanın aynı anda Amerika'ya ve savaş pratiğine yönelik tepkileri dillendirildi.

Barış Hareketi, sermayenin sürekli savaş stratejisinin tam karşısında konumlandı. Savaş politikasının önüne barış iradesinden oluşan bir direniş hattı dikerek, onun toplumsal meşruiyetini zayıflatan ve yok etmeyi hedefleyen bir tutumun önünü açtı. Her ne kadar Irak hamlesi durdulamadıysa da, savaşın niteliği ve sorumluları küresel düzeyde deşifre edildi ve üstlerinde baskı oluşturularak manevra alanları daraltıldı. Arka arkaya bir dizi hamleyi planlayan neo - faşist saldırganlar, şimdi, her hamlelerinde düşünmek ve tepkiyi hesaplamak zorundalar. İspanya'da hesapları bozuldu. Önümüzdeki yıl İtalya'da

benzer bir gelişme yaşanması bekleniyor. Her iki gelişmede de, Barış Hareketi'nin rolü büyük.

Barış Hareketi, savaşın üstüne örtülmek istenen perdeleri yırtıp, çokuluslu petrol, silah ve inşaat tekelleriyle Bush ve ekibinin iç içeliğini göstererek, daha güçlü bir zeminde oluşabilecek politik hareketlenmelerin önünü açtı. Küresel düzeyde farklı alanlarda farklı biçimlerde demokratik ya da devrimci tutumlar ivmelendi.

Küreselleşme Karşıtı ve Şirket/Marka karşıtı hareketler ve diğer devrimci demokratik süreçler, çeşitli düzeylerde Barış Hareketi ile ortaklaşmalar yaşayarak, yeni bir küresel direniş ve devrimcileşme sürecini tetikleyebilecek bir ilişkiler alanı oluşturdular. Özellikle İtalya'da, işçiler, yeni tarzda bir sendikal hareket inşası için, genel grevle destekledikleri Barış Hareketi'nin yarattığı politik olanaklardan yararlandılar. Keza Güney Kore, Yunanistan, İspanya ve İngiltere'de, Barış Hareketi içinde kendilerini güçlü biçimde ifade eden işçiler, sermayenin neo - liberal saldırılarına karşı mücadele için güç oluşturmuş oldular.

Savaş karşıtlığı farklı kimliklerde kendini ifade ediyor. Artan savaş harcamalarının sosyal haklarda yeni kısıtlamalar ve ücretlerden kesintilerle karşılancağını düşünen emekçiler kendi platformlarından, savaşın erkek egemenliğinin bir ürünü olduğunu ve onu güçlendireceğini düşünen kadınlar kendi platformlarından, savaşın doğayı tahrip edeceğini düşünen ekolojistler kendi platformlarından, savaşın nasıl olursa olsun karşısında olduklarını açıklayan pasifistler kendi platformlarından...vd. savaşa karşı çıkıyorlar.

Direnişin farklı platformlardan kaynaklanması, biçimlerini de farklılaştırıyor. Savaş tacirleri, talancı emperyalistler, imparatorluk heveslileri, çok çeşitli biçimlerde, farklı güçlerle, farklı ivmelerle, farklı seslerle kuşatılıyor, yıpratılıyor. Yapısal zenginlik, direnişin önemli bir özelliği ve onun sürekli alan kazanmasını sağlıyor.

Barış Hareketi'nin en zayıf noktası da, aynı zenginlik tarafından üretiliyor. Savaşın, şimdiki somut gerçekliği, emperyalist bir imparatorluğun inşaasına hizmet ettiği ve sermayenin şimdiki hareketinin mevcut tıkanıklığına ve geleceğe yönelik taleplerine bir cevap olarak üretilmiş olması gerçeği, gölgelenebiliyor. Onun, sermayenin hareketiyle ve kapitalist sistemle doğrudan bağlantısı, geriye düşebiliyor. Ve gene, sermayenin en örgütlü, güçlü ve saldırgan bir konuma yerleştiği günümüzde, küresel direniş ve özgürlük saflarında içi boş bir pasifist tutumun yerleşmesinin önünü açıyor.

İşte, onun güçlü yanı olan yapısal zenginliğini bozmadan, Barış Hareketi içinde, kapitalizm karşıtı bir konumda mevzilenmenin ve bir yandan hareketin tümünü güçlendirirken, öte yandan içinde sürekli alan kazanmanın devrimcilerin kritik görevi olduğu anlaşılıyor.

Evet, sermayenin günümüzdeki somut - tarihsel hareketi, tüm yeryüne yayılma eğiliminde olan bir sürekli savaş konseptini tüm insanlığa dayatıyor. Şimdiki savaşla şimdiki kapitalizm arasındaki ilişki, hiç bir zaman olmadığı kadar açık. Ve savaşın süreklileşme eğilimi, karşıtı barış hareketini de, süreklileşerek kapitalizm karşısında kalıcı ve küresel bir demokratik süreç haline gelmeye itiyor. Emperyalist savaş sürecinin henüz başındayız ve devamı, barış hareketinin yerleşiklik katsayısını da küresel yayılımını da sürekli güçlendirecektir. Anti - kapitalist bir çekirdeğin barış hareketi içinde inisiyatif alarak kalıcılaşması, hareketin sigortası ve pusulası olarak sürekli kendini göstermesi gerekiyor.

D - KAPİTALİZM VE İŞSİZLİK – YOKSULLUK

" Makine, bir sanayii yavaş yavaş ele geçirdiği zaman, diyor Marx, kendisi ile rekabet eden işçiler arasında müzmin bir sefalet yaratır. Geçişin hızlı olduğu durumlarda, etkisi de şiddetli olur ve geniş kitlelerce duyulur. Tarih, İngiliz el dokumacılarının yavaş yavaş yokolmasından daha korkunç bir trajedi kaydetmez; bir kaç on yıl boyunca süren bu yok olma, ensonu 1838'de sona ermiştir. Bunların çoğu açlıktan ölmüşler pek çok aile günde 2,5 peni ile uzun süre bitkisel bir yaşam sürmüşlerdir. Öte yandan, İngiliz pamuklu makineleri, Hindistan'da vahim bir etki yarattı. 1834-35'te Genel Vali şöyle yazıyordu: " Buradaki sefaletin bir eşine tarihte zor raslanır. Pamuk dokumacılarının kemikleri Hindistan ovalarını beyaza boyamıştır." Hiç kuşkusuz, bu dokumacıları, bu "geçici" dünyadan göçürmekle, makine, yalnız "geçici bir rahatsızlık"tan fazlasına yol açmamıştır. Geride kalanlara gelince, makine durmadan yeni üretim alanlarına el attığına göre, geçici etkisi aslında kalıcı ve daimidir. Demek oluyor ki, kapitalist üretim tarzının, işçiye karşı, bütünüyle emek araçlarına ve ürüne kazandırdığı bağımsız ve yabancılaşmış nitelik, makine aracılığı ile tam bir uzlaşmaz çelişki halini almaktadır. İşte bunun için, makinenin ortaya çıkışıyla birlikte, ilk kez işçi, emek aracına karşı şiddetle başkaldırmaktadır.

Emek aracı, işçiyi yere serer. İkisi arasındaki bu dolaysız uzlaşmaz karşıtlık, yeni kullanılmaya başlanan bir makinenin, eski zamanlardan süregelen el zanaatları ya da manifaktürlerle rekabet ettiği zaman, en şiddetli şekilde ortaya çıkar. Ama büyük sanayilerde bile, makinelerdeki sürekli iyileştirmeler ve otomatik sistemdeki gelişmeler, buna benzer etkiler yapar." (a.g.e., Marx, syf. 443 - 444)

Marx'ın " büyük sanayide bile " diye vurguladığı, 150 - 200 yıl öncesinin "yeni dönemi", 20. yüzyılın ikinci yarısına dek sürdü. Daha sonra mikrochiplerin üretimde kullanılacağı bir yeni süreç başladı ve sonunda nano – teknolojiye doğru geçilen bir yeni dönem daha açıldı. Günümüzde,daha önce belirttiğimiz gibi, üretim ilişkilerinin engel olması yüzünden, çalışanların esas olarak denetleyici olacağı bir yeni üretim tarzına geçilememektedir. Bugün ulaşılan teknik düzey, tam otomatizasyonun alt yapısını oluşturmuştur. Ancak, artı - değer sömürüsüne bağlı sermayenin büyüme talebi yüzünden, kısmen uygulanabilmektedir. Teknoloji, insani bir özgürleşmenin, gönencin ve bol boş zamanın oluşabileceği bir yeni düzeni yoklayabilecek bir aşamaya ulaşmış olmasına rağmen,

sermayenin çıkarları süreci boğuyor.

Gene Marx'a dönelim "...makine tek başına ele alındığında çalışma saatlerini kısalttığı halde, diyor Marx, sermayenin hizmetine girdiği zaman bunu uzatmakta; ve gene kendi başına, çalışmayı hafiflettiği halde, sermaye tarafından kullanıldığı zaman, işin yoğunluğunu arttırmaktadır; kendi başına, o, insanın doğa üzerindeki zaferi olduğu halde, sermayenin elinde, insanları bu kuvvetlerin kölesi haline getirmektedir; kendi başına, üreticilerin servetini arttırdığı halde, sermayenin elinde bunları sefilleştirmektedir..."(a.g.e., Marx, syf 453) Marx'ın saptadığı durum, günümüzde daha genişlemiş haliyle, süregelmekte. Sayıları gittikçe artan işsizler ordusu, işçi sınıfının etrafını sararak ücretleri düşürücü yönde baskı yapıyor.

Ancak, sermayenin somut – tarihsel hareketinin belirli bir aşamasında önemli bir olgu gerçekleşti: Sürecin ürettiği işsizlik olgusu, çözümsüz ve kalıcı - mutlak bir kimlik kazandı ve ona özgün bir kimlik de kazandıran ulaştığı kütlesel boyut, artan hızda genişleme eğiliminde.

Gerek işçi sınıfının mücadele ederek kazandığı toplumsal haklar ve gerekse sermayenin kendi içindeki rekabet, sermayeyi, tekniği geliştirmeye zorlar. Teknik gelişmeler, emeğin verimliliğini arttırarak, sermayeye, aynı zaman içinde daha fazla artı - değeri çekip alma imkanını verir.

Bu durum iki imkan yaratır:

Birincisi, verimliliği yükselen ve aynı zamanda aynı ücretle daha fazla değer üreten işçinin çalışma süresi düşürülebilir. O zaman hem işçinin boş zamanları artar ve kültürel ya da sportif veya başka insani faaliyetlerle kendini geliştirme, keyifli bir yaşam sürme imkanına kavuşur; hem de, yeni istihdam için fırsat yaratılmış olur ve işsizlerin sayısı azalır.

İkincisi, aynı ürünü üretmek için, aynı zaman içinde artık daha az emeğe ihtiyaç duyulacağı için, işçi sayısı azaltılabilir. Büyümeye ve bunun için de karını arttırmaya güdülü sermaye, elbette ikinci yola yönelir. O durumda, aynı malın üretimi için daha az işçi ücreti öder ve maliyet düşürerek rekabet gücünü yükseltir.

Sermayenin teknik gelişmelere bağlı olarak gittikçe artan oranda sabit sermaye yatırımı yaparak üretim alanlarını donattığı modern makineler ve onlara ait teknik ve üretim organizasyonları, böylece, hem sermayenin kendi büyümesiyle beraber istihdam yaratması sürecini dumura uğratır ve hem de eski üretim alanlarından işçi çıkarılması sonucunu yaratır. İşte, teknik gelişmelerin, sermaye tarafından, maliyet düşürme ve karı arttırma amacıyla işçi çıkartacak biçimde kullanılması sonucu, işsizlik, belli bir sürecin sonucunda, mutlak ve küresel - toplumsal yaşamı topyekun çürütücü bir kimlik kazandı.

Yaşanan süreçte, teknikte, özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra yaşanan gelişmeler, öncesindeki tarihle kıyaslanmayacak boyutlara ulaştı. Mikrochipler ve nano teknoloji oldukça geniş kullanım alanı buldu. Ve bağlı olarak, sermaye için, daha az işçi çalıştırma eğilimi, orta vadede onu baskılasa da, kısa vadede kazanacağı bir durum olarak, sıçramalı bir gelişim gösterdi.

Öte yandan, kar oranlarındaki düşme eğiliminin 70'lerden sonra yarattığı özel baskı da yatırımları çekici olmaktan çıkarınca, büyümede/yeni iş yerlerinin artış hızında sürekli bir düşme yaşandı ve süreç halen de devam ediyor.

Sonuç olarak, dünya nüfusundaki hızlı artışla birlikte düşünülecek olursa, işsizlerin sayı olarak ulaştığı nicel büyüklük, işsizlik olgusunun karakterinde nitel bir dönüşüm yaratıyor. İşsizliğin ulaştığı kütlesel boyut, kapitalizmin küresel - toplumsal meşruiyetini kemiriyor ve işsizlik, yayılımı sürekli artan bir çöp/tortu alanı olarak, küresel - toplumsal yaşamı dibe çekiyor. Üstelik, metropollerde, neo-liberal uygulamalarla tasfiye edilen sosyal devletin işsizlik yardımları da gittikçe devreden çıktıkça, çöpleşme katsayısı yükseliyor.

Bugün ABD de 30 miyondan fazla insan yoksulluk sınırının altında yaşıyor. 1992 de yazdığı kitabında "Afrika kökenli Amerika'lıların – diyor Kennedy, yüzde 30'u ile Hispaniklerin yüzde 20'sinin geliri resmi fakirlik çizgisinin altındadır ve bunlar gecekondularda yaşamaktadır. ... ABD dünya nüfusunun yüzde 4 - 5 kadarına sahip olmasına rağmen ... dünyadaki kokainin yüzde 50'sini tüketmektedir... sadece 1989 yılında, yaklaşık 375 bin kadar Amerikalı, başta kokain ve eroin olmak üzere, uyuşturucu bağımlısı olarak doğmuştur.... Amerikan halkının elinde tahminen 60 milyon tabanca ve 120 milyon uzun namlulu silah vardır ve birbirlerini, her yıl 19 bin kişi olmak üzere, özellikle tabanca ile öldürmektedirler..."(a.g.e., P.Kennedy, syf. 392 - 393) Yazarın verdiği rakamların 15 yıl öncesine ait olduğunu yeniden hatırlatalım. Ve büyüyen eşitsizliğin ters tarafından bir örnek de Almanya'dan " Almanya'nın toplam şahıs servetinin... dörtte biri, sadece 365 bin kişinin, yani yüzde 0,4'ünün elinde "(a.g.e., Schumann, syf. 84)

Diğer metropoller de aynı sürecin içindeler. İşsizlik zehirli bir leke gibi metropollerde yayılıyor ve sistemin meşruiyetini baltalıyor. Sistemin cevabı ise, uyuşturucu kullanımını kışkırtma, fuhuşu yayma, sokak çetelerinin önünü açma...v.d. gibi olguları güçlendirerek, işsizleri çürütmek biçiminde oluyor. Başkasına da yeteneği yok.

İşsizliğin daha yakıcı sonuçları, geç kapitalistleşen Meksika, Brezilya, Türkiye gibi ülkelerde yaşanıyor. Daha da korkuncunun, ikisi birlikte dünya nüfusunun neredeyse yüzde 40'ını oluşturan ve son 10 - 20 yıl içinde kapitalizmin hızla geliştiği Çin ve Hindistan'da yaşanacağı açıktır. Yüz milyonlarca insan, basit yeniden üretimle hiç olmazsa karınlarını doyurdukları doğal - tarihsel mekanlarından/kırlardan koparak şehirlere akın ediyor. Sistemin bunları emme/istihdam etme kapasitesinin zayıflığı yıllar geçtikçe yoğun olarak açığa çıkacak ve zaten şimdiden milyonlarca işsiz üretmiş durumda.

Peki, sözgelimi, biyoteknolojideki son uygulamalarla tarımsal üretimin de karakter değiştirmeye başlaması ve olağanüstü hızlı fazla nüfus üreterek şehirlere doğru itmesinin doğuracağı sonuçların yaratacağı ek baskılar nasıl karşılanacaktır? Kara dayalı sermayenin hareketinin bütün bunlara gözü kördür ama, işsiz yüzmilyonlar da bir katı toplumsal gerçeklik olarak sermayenin karşısına dikilecek ve onun toplumsal düzenini sorgulayacaktır.

Öte yandan, kapitalizmin temel yapısallıklarından olan sürekli eşitsizlikler yaratması olgusu, küresel düzeyde de geçerlidir.

Kapitalizmin doğuş coğrafyalarında oluşan metropoller, tarihsel süreç içinde, sistemin kurucusu olma avantajlarını kalıcılaştıracak kurumlaşmaları ve işleyişleri yaratıp güçlendirdiler. Küresel düzeyde, eşitsizlik ve o eşitsizliğin temel sebebi olarak sömürü olgusu üzerine yükselen, bir katı hiyararşi kuruldu. Küresel düzen, metropollerin merkez alındığı ve o merkezin geri kalan coğrafyaları sürekli ve farklı biçimlerde sömürdüğü tarzda oluştu.

"Sanayi devriminin başlarında (1750) İngiliz ve Hindistan halkları hemen hemen aynı fert başına sanayileşme düzeylerinde olmalarına karşılık, 1900 yılında Hindistan İngiltere'nin yüzde biri düzeyine düşmüştü..."(a.g.e.,Kennedy, syf 12) Ve oradan hızla günümüze geçelim: "Latin Amerika Ekonomi Komisyonu'na göre 1995/97 arasındaki üç yıllık dönemde, kar biçiminde 157 milyar dolardan fazlası emperyal merkezlere gönderildi." (Küreselleşme ve Direniş, James Petras, Cosmopolitik Kitaplığı, syf. 65)

Utanmak ve doymak bilmez bir soygun yüzyıllardır uygulanıyor. Ve şimdi de, sömürge coğrafyalardaki halkların yoksulluğuna ve eğitimsizliğine bakarak, arsızca bir pişkinlikle, kendilerini üstün gören " Batı " vurgulu bir ırkçılık inşa etmeye çalışıyorlar. Yüzyılların sömürüsünü gölgeleyerek, şimdiki eşitsizliğin, Batı'lı halkların güçlü ve çalışkan, geri kalan halkların zayıf ve tembel oluşuyla açıklıyorlar.

İşte, şimdiki küresel yoksulluk da, sistemin kalıcı istikrarsızlık alanlarından biri olarak derinleşiyor. Kişi başına yıllık geliri 100 - 500 dolar olan coğrafyalarla, kişi başına yıllık geliri 40-50 bin dolar olan coğrafyalar aynı yeryüzünde birbirleriyle karşı karşıyalar. Üstelik, zaman içinde, zenginlerin nüfusu azalırken, yoksullarınki katlanarak artıyor.

Dünya nüfusu 1825'de 1 milyarken 1925'de 2 milyara ulaşıyor. Daha önceki bütün tarih boyunca oluşan nufusun toplamı kadar nufus , sadece o yüzyıllık aralık içinde ürüyor. Kapitalizm, sanayi devrimi ve bağlantılı olarak oluşan toplumsal süreçlerin, nüfusun sıçramasındaki etkisi çok açık. 1925 - 1976 arasında nüfus 4 milyara çıkıyor ve 1990'da 5,3 milyar oluyor. Günümüzde ise, 6,5 milyar civarında bir sayı tahmin ediliyor. Yapılan projeksiyonlara göre, 2025 tahmini 8,5 milyar ve 2050 tahminleri ise, 10 milyar ile 14,5 milyar arasında değişiyor.

Nüfusun kontrolsüz bir hızla artması, esas olarak kapitalizmin anarşik yapısallığının ürünüdür. Ama, esas sorun şimdilik orada değil. Burjuva futuristlerin iddia ettiklerinin

aksine, nüfusun şimdiki seviyelerine, dünyanın kaynakları bolca yeter. Sorun, küresel nüfusun zengin ve yoksul olarak, zenginlerin oranının sürekli düştüğü, yoksulların dengesizce büyüdüğü ve aradaki zenginlik farkının sürekli artarak uçlara doğru yelken açtığı bir karekterde ve kalıcı olarak bölünmüş olması.

"1950 yılında Afrika nüfusunun Avrupa'nın yarısı kadar olduğunu, 1985'e kadar eşitliği sağladığını (ikisi de 480 milyon kadar) ve 2025'e kadar da Avrupa nüfusunun üç katı (512 milyona karşı 1,58 milyar) olacağı ... tahmin ediliyor."(a.g.e., Kennedy, syf 28)

Ve nüfusun yayılımıyla ilgili bir başka eksen: " 1985 yılında, gelişme yolunda ülkelerdeki nüfusun yaklaşık yüzde 32'si kentsel kesimde yaşamaktaydı; bu sayının 2000 yılında yüzde 40'a, 2025'de ise yüzde 57 civarına yükselmesi beklenmektedir." (a.g.e., Kennedy, syf. 31) Aynı oran Latin Amerika'da şimdiden yüzde 80'in üzerindedir. Türkiye'de ise yüzde 70'i geçmiş 80'e doğru ilerlemektedir.

Dünyanın yoksul nüfusu katlanarak artmakta ve doğal yerleşim yerlerinden koparak, işsizlikle karşılanıp açlıkla terbiye edilecekleri şehirlere doğru sürüklenmekte. Ve zaten, metropollerde ki şehirler de daha şimdiden, milyonlarca işsiz yığınlarıyla çevrili kaos merkezleri olmaya doğru sürükleniyor. İşsiz sayısı 5,3 milyona çıkarak sosyal dengelerindeki bozulmayı gösteren Almanya, 2004 deki 49 binlik bir azalma için sevinç içinde. Roma, Londra, Paris, New York ve diğer büyük metropoller, işsizler ve yarı işsizler tarafından sarılıyor.

Yaşanan yoksullaşma sürecinin, gerek metropollerin içinde ve gerekse metropollerle diğer coğrafyalar arasında, gittikçe artan şiddette bir yıkıcı enerjiyi içinde biriktiren fay hatları oluşturduğu açık. Sistemin koskoca bir kıtayı, Afrika'yı, çöp tenekesine çevirmesi, AİDS salgınını bilinçlice kışkırtması, Afganistan ve Irak'da yüzbinlerce insanı gözü kara biçimde öldürmesinin ivmeleri, tam da bu fay hatlarından veriliyor. Ama, o fay hatları aynı zamanda sistem karşıtı bir kalıcı devrimci öfkeyi/isyanı da potansiyel olarak içinde taşıyor.

İnsanlığın yarattığı toplam maddi zenginlik ve o zenginliğin sunduğu küresel refah imkanı geçmişte düşünülemeycek boyutlara ulaşmışken, sistemin eşitsizlik/sömürü ve anarşi gibi yapısallıkları, yoksulluğu derinleştirip milyarlara ulaşan bir niceliğe ulaştırarak, yeryüzünü her biri olağanüstü yıkıcı potansiyeller taşıyan fay hatlarıyla dolduruyor.Sorun asla nüfus fazlalığı değil, o nüfusla kapitalizmin kurduğu ilişkinin yarattığı sonuçların çözümsüzlüğü.

Neredeyse iki ayrı insan türü oluşacak. Ortalama bir Hintli günde 0,5 kg. dışkı üretirken, ortalama bir Amerikalı 2,5 kilo üretiyor. Sefalet ve açgözlülügün ulaştığı karşıt dip noktalar bir yana, bu insanların iç organlarında bir farklılaşma kaçınılmaz değil mi? Boylar, kilolar, hastalıklar, ortalama yaşam süreleri giderek farklılaşıyor. Ve bu durum dünyanın farklı coğrafyalarının her zamankinden çok birbirine yaklaştığı ve neredeyse naklen birbirini gördüğü günümüzde yaşanıyor.

Elbette, insani ve gayet anlaşılır bir toplumsal süreç başlıyor ve yoksul cografyalardan zenginlere doğru yoğun bir göç yaşanıyor.

İki büyük göç dalgası yeryüzündeki toplumsal dengeleri bozuyor ve içinde yoğun gerilim biriken küresel gerilim eksenleri oluşturuyor.

İlkini yukarda belirttik.Geç kapitalistleşmiş ülkelerdeki ucuz işgücüne yönelen küresel sermaye, yarattığı kapitalistleşme dalgasıyla, kırlardan şehirlere göçü tetikliyor. Sürecin doğrudan ortağı olan yerel iktidarlar da, aldıkları destekleyici tedbirlerle, özellikle tarımdan sanayiye kaynak akışını yoğunlaştırıp kırları yaşanmaz hale getirerek, göçü yoğunlaştırıyor. Şehirlerde ise, yarı – işçilik, düzensiz ve geçici işçilik ve nihayetinde kalıcı ve mutlak işşizlik gelenleri bekliyor. Mutlak yoksulluk, demirden kelepçelerini yoksulların kaderine geçirmiş durumda. Umutsuzluk, öfke ve haset dalgaları varoşlardan şehirlerin merkezine akıyor. İşte, uzlaşmaz ve şiddetli catışmalara gebe bir savaş ekseni, tam da o iki alanın arasında oluşuyor.

Aynı süreç, küresel düzeyde de, çevredeki geç kapitalistleşmiş ülkelerden zengin metropollere doğru yaşanıyor. Günde 1 dolara geçinen 1 milyardan fazla insana, görünen yüzünde refah hatta sefahat olan metropollerin coğrafyaları, cennet olarak gözüküyor. İletişim herkese her yeri gösteriyor ve ulaşım herkese her yere gidebilecekleri olanakları sağlıyor. Açılan kanalda on milyonlar çevreden metropollere doğru akıyor. Sonuçta büyük şehirlerin izbelerinde ucuz işgücü olmaktan öye bir yaşam bulamasalar da, göç artarak sürüyor. Çevre ülkelerdeki yüz milyonlar gözlerini metropollere dikmiş durumda. Metropoller ise, etraflarında sürekli daha da güçlendirdikleri kale duvarları çekiyorlar. Yüksek gerilimli bir savaş ekseni, gerek çevreden göç eyleminde ve gerekse göç edenlerin yeni konumlarından ivmeleniyor.

Anti - kapitalist alanın en öfkeli ve isyancı ögesi, kalıcı işsizlik ve kalıcı yoksulluğun derinlerinde kalıcı tarzda oluşuyor.

BİR DEVRİMCİ OLASILIK: ANTİ – KAPİTALİST POLİTİK SÜREÇ

“ Bizim bakış açımıza göre – diyor Prigogine, geleneksel yoldan formülleştirilmiş halleriyle fizik yasaları, içinde yaşadığımız istikrarsız, evrim halindeki dünyadan epey farklı, idealleştirilmiş, istikrarlı bir dünyayı betimlerler.” (aktaran Wallerstein, Bildiğimiz Dünyanın Sonu, syf. 261)

Kapitalizmin somut tarihselliği ve onun karşısında oluşan toplumsal hareketler ve politik tutumlar için de, benzer bir durum var. Geçmişte, kapitalizm karşıtlığını sonuna dek götürebilecek tek toplumsal - siyasi güç, işçi sınıfı ve onun komünist hareketiydi. Bugün durum değişmiştir.

“ İstikrarsız ve evrim halindeki ” gerçek kapitalizm, saf ve teorik olmayan, somut – tarihsel kapitalizm, kendi ömrünü, bir toplumsal düzen olarak nesnel sınırlarını ufukta

görebileceği bir zamana kadar uzatabilen ve böylece kendi yapısallığının bütün dinamiklerini açığa çıkaran kapitalizm, bir dizi özgün durum yaratmıştır.

Bir sınıf olarak kapitalizme sonuna dek karşı çıkma kapasitesine sahip olan tek sınıf, yine işçi sınıfıdır. Ancak, kapitalizmin tarihselliği, kendi karşısında, kesin sınıfsal sınırlara sahip olmayan bir dizi toplumsal - siyasi güç ve o güçlerin öznesi olduğu anti - kapitalist dinamik oluşturmuştur. Bu dinamiklerin içinde yer alıp da, günümüzdeki kapitalizm karşısında kalıcı bir kimlik edinme potansiyelini kazanmış olanları, ekolojik hareket, kadın kurtuluşu hareketi, yoksulların hareketi ve barış hareketi olarak belirttik.

Ayrıca ve özellikle belirtilmesi gereken bir toplumsal süreç daha var. Kapitalizmin başlattığı küresel savaşın coğrafyalarının, komünal toplumun izlerinin ve tefeci – bezirgan medeniyetlerin binlerce yıl süren çatışmalarıyla damgalanmış yapısallıkları, binlerce yıldır bezirgan medeniyetlerle savaşmış tarihsel - devrimci direnme potansiyellerini de, " istikrarsız ve evrim halinde " bir tarzda, işgalci kapitalizm karşısında konumlanmaya zorluyor.

Söz konusu toplumsal öznelerin her birinin kendine özgü tarihsellikleri ve toplumsal meşrulukları ve o meşruluğun üstünde konumlanarak oluşturdukları özgün teorik - ideolojik paradigmaları var. Ekolojik hareket ve kadın kurtuluş hareketi, kapitalizm aşıldıktan sonra da devam etme potansiyellerini taşıyorlar.

İşte, kapitalizm karşıtı bir devrimci ideolojik tutumun içinde konumlanarak etrafımıza baktığımız zaman, içinde bulunduğumuz özgün küresel - tarihsel momentte, söz konusu toplumsal güçlerin kapitalizme karşı kalıcı ve güçlü bir tutumu ayrı ayrı ve ortaklaşa geliştirmeleri mümkün. O yöndeki kimi süreçler de, yeryüzünün farklı coğrafyalarında yaşanıyor.

İşçi sınıfının ve sosyalist hareketin, kapitalizm karşısında tek toplumsal - politik özne olduğu dönem aşılmıştır. 20. yüzyıl, bu doğrultuda oldukca fazla tarihsel pratik üretti. Sosyalizm, yeryüzünün üçte birini geçen bir toplumsallaşma noktasına dek yükseldi. Sonunda acıklı bir yenilgi yaşanmış olsa da, o sürecin içinde, insanlık açısından ciddi tarihsel tecrübeler edinilmiş ve hala süren güçlü toplumsal değerler kazanılmıştır.

İçinde bulunduğumuz dönemde ise, işçi sınıfı ve bir dizi politik - toplumsal güç ve süreç, kapitalizm karşıtı bir alanda toplanmaya çağrılı. Tarihin çağrısı, işçi sınıfı ve söz konusu diğer güçlerin kapitalizm karşısında ortaklaşmaları yönündedir. Herkesin kendi özgün yeri, gücü, paradigması ...vd. olacak ve aynı zamanda, kapitalizm karşısında, kendisini oluşturan sürecin yapısı gereği açık uçlu ve hareketli olan bir kapitalizm karşıtı alanda ortaklaşılacak ve benzerlikler inşa edilecektir.

Alanın içinde, kurucusu toplumsal hareketlerin yıkıcı olmayan hegemonya çatışmaları da yaşanacaktır. O çatışmalar, homojenleştirici bir damga vurmayı ya da indirgeme ve kendine katmayı hedeflemeyecek; farklılıkları dillendirmekle yetinip orada kalacak ve herkese gücü oranında ortak alanda inisiyatif alma ve hatta hegemonya kurma im-

kanını tanıyacaktır.

Kapitalizm karşıtı alan, kurucu - katılımcı toplumsal güçler için, bir ilişkilenme ve ortaklaşma alanıdır. Sadece o değil, bir kez oluşmaya başlayınca ve oluştuğu oranda, kurucularına kendisini dayatan özgün bir kendiliği - bütünselliği oluşturma potansiyeline de sahiptir. İki süreç birbirini içererek, hareketli bir denge kurup, alanın tarihsel bir kalıcılık kazanması olasılığını pratikleştirecektir.

Geçmiş dönemde, işçi sınıfının tümüyle alanı kapsaması sonucu, ki bu bir hata değil, o dönemin nesnel toplumsallığının/kapitalizmin o dönemdeki halinin ürünüydü, politik inisiyatif de, tümüyle ona aitti. Dolayısıyla olası ittifaklar, o alanın dışıyla kurulan ve son tahlilde işçi sınıfını dayatan ve nesnel olarak da kapitalizme karşı mücadele yükseldikçe kaybedilme/terkedilme katsayısı yüksek olan ve zaten somut pratikte de öyle yaşanan ilişkilerdi. Ve saf bir sınıfsal konumdan ya da sırf sınıfsal ilişkiler açısından bakarsak, son tahlilde bugün de öyle yaşanacaktır. Kapitalizm şartlarında işin esası budur.

O arada, yeri gelmişken bir eleştiriyi de dillendirmeliyiz. Geçmişte öncülük ve ittifaklar anlayışının oluştuğu zeminde, farklı tutumlar şekillendi.

Bernstein'dan başlayıp Plekhanov ve Kautsky'e uzanan bir hatta, kapitalizme karşı mücadelenin kaçınılmaz ihtiyacı olan sınıflar arası ittifakların, işçi sınıfının sistem içine çekileceği biçimde kurulması savunuldu ve uygulandı. Son tahlilde sistemle çatışmamayı isteyen ve ama bu istek gizlenerek gerçekçi politika olarak sunulan bu çizgi, savunucularının iddia ettiği sonuca ulaşamadı. Mümkün olan tek yol olarak, sistem içerden fethedilecekti. Ama olmadı, tersine, sistem içine aldığı bu kesimleri içselleştirdi, kendisine ait kıldı.

Blair ve Schöder kimlikleri o geleneğin devamında konumlanmış durumdalar. Bu çizgi modernist - rasyonalist bir hattır. Sınıf savaşının sert ve yıkıcı yapısallığından, sürekli belirsizlikler üreten karmaşasından ve risklerinden kaçma isteğinin dile gelmesidir. Pürüzsüzlük ve mükemmellik peşindedir. Sonuçta savaştan kaçılır ve ilerki aşamalarda düşmanın sözcülüğüne kadar gidebilecek bir ivme sürece hakim olur.

İkinci hat, ki Stalin tarafından uygulandı, yine modernist zeminde ve yine pürüzsüzlük ve mükemmellik peşinde, ilkinin tam tersinde kuruldu: Madem ki işçi sınıfı esastı, o zaman başka herkes düşmandı ve herkesle yok edici bir sıcak savaş sürekli gündemde olmalıydı. Devrimi çok başka bir strateji içinde başarabilmesine rağmen Kültür Devrimi'ndeki Mao da, ve nihayetinde bu çizginin çürümüş hali olarak Enver Hoca'da, Kim - İl Sung'da ve en uçta Pol-Pot da, aynı zemindeydi. Bir süreç mantığı üzerinde tutunarak toplumsal dengeler kurmak ve işçi sınıfı dışındaki toplumsal güçlerle ilişkilenmek, ajanlıktı ve madem sınıflar yok olacaktı, o zaman hemen ve şimdi yokolmalıydı.

Birbirine zıt bu iki eğilimin, aynı modernist marksist zeminin sağ ve sol uçları oldukları açıktır.

Geçmişin devrimci hattı, devrim kartalları Lenin ve Rosa ile Gramsci tarafından farklı biçimlerle oluşturulmaya çalışıldı. Sistemi karşıya alma ve devrim hedefinden asla kopmamada, sağcı çizgiyle netçe farklılaşıp kopuşulurken; ittifaklar zemininde, işçi sınıfının manevra alanını sürekli genişleten bir esneklik gözetildi. Ve dahası, dost güçlerle ittifak sözkonusu olunca, iknayı esas alan bir süreç mantığına yerleşilerek, toplumsal dönüşümü, uzun süreli hegemonya mücadelesinin ürünü olarak gerçekleştirmeyi hedefleyen bir tarz inşa edilmeye çalışıldı. Modernist bir zemin kimi yerlerde bu zeminde de gözükse de, esas olan modernizmi benimseyerek aşan bir devrimci arayıştı. İdeoloji ve pratik araçsallığa indirgenmedi, eleştirellik bütün tutumu kapsadı. Pürüzlü ve engebeli bir toplumsal süreç, bilinçlice kabullenildi.

Parantezi kapatarak tekrar konumuza dönersek, devrimci geleneği sahiplenmek, aynı biçimde, günümüzün pürüzlü ve engebeli sürecini, daha derinleşmiş ve gelişmiş/yerleşmiş haliyle kabullenmekten geçiyor. Ve aynı biçimde, kendi stratejik konumlanmasını ısrarla ve hiç kopmaksızın kapitalizmi yıkma hedefine bağlıyan ve sistemi günlük düzeyde dahi sürekli karşısına alan, onunla sürekli savaşan bir pratik talep ediyor.

Anti - kapitalist alan, kapitalizmin somut tarihselliğinin bir sonucudur. Yıkıcı ve anarşik bir sistem olan ve sürekli eşitsizlikler, hiyerarşiler üreterek tarihsel yolunda yürüyen ve sömürü esasına dayanan kapitalizm, nesnel sınırlarının belirmeye başladığı günümüzde, kendi karşıtlarını kendi sonuçlarının ürünü olarak toplumsal alanın bir çok yönünden üreterek zenginleştirdi ve kendi karşısında bir düşman alan oluşmasının zeminini hazırladı. İşçi sınıfı, kapitalizmin tarihinin şimdiki aşamasındaki devrimci mücadelesini o alanın içinde konumlanarak yürütmeye çağrılı.

Netleşmiş bir sınıfsal sınıra sahip olmayan kapitalizm karşıtı yeni toplumsal - siyasi güçlerin, tarihsel meşruiyetleri ve o meşruiyetin ürettiği güçlü toplumsal zeminleri var. Onlar belli bir sınıfa ait değiller. Sınıfsal aidiyetleri açısından bakacak olursak, metropol ülkelerde ağırlıklı olarak işçi sınıfından oluşuyorlar. Kapitalistleşme süreci normal şartlarda devam ederse, geç kapitalistleşmiş coğrafyalarda da, kısa – orta dönem içinde işçi sınıfının belirleyici ağırlığa ulaşacağı açıktır.

Evet, işçi sınıfı ağırlıklı olarak içlerinde yer alıyor ya da süreç içinde yer alacak; ancak, farklı sınıflardan gelen toplumsal ögeler de, içine girdikleri özgün anti - kapitalist dinamiğin etkisiyle kapitalizm karşıtlığında konumlanıyorlar ve bu özgün kapsamlarıyla yeni anti - kapitalist toplumsal - siyasi hareketler, sırf sınıf konumlanmasıyla açıklanamayacak özgün bir devrimci toplumsallaşmayı meydana getiriyorlar.

Elbette, o hareketlerin içindeki farklı sınıfsal aidiyetler, farklı tutumların sahipleri oluyor ya da olmaya eğilimlidirler. Ve ama, o hareketlerin kendilerini vareden toplumsal gerçeklerin belirlediği yapısallıkları, olası iç çatışmaların, anti - kapitalist zeminin içinde kalarak yürütülmesini baskılıyor. O baskı, sadece kapitalizm karşıtlığına indirgenemeyecek o hareketlerdeki anti - kapitalist ögeyi destekliyor. İç içe geçmiş bir dizi süreç, o hareketleri, içinde bulunduğumuz süreçte kalıcılık kazanmış bir eğilim içinde,

sürekli olarak kapitalizmin karşısına çekiyor.

Ayrıca, bugünkü sıkışmışlığı içinde kapitalizmin, sözgelimi ekolojik ve kadın özgürlüğü hareketlerinin her ileri hamlesinden doğrudan etkilenip daha da sıkışacağı bellidir. Bu hareketlerin her kazanımı, gerek üretimin masrafları üzerine ek ekolojik maliyetler yükleyerek ve gerekse işgücünün yeniden üretiminde ek maliyetler yükleyerek, sermaye birikim süreçlerini doğrudan baskılar ve geriye iter.

Öte yandan, sermayenin yükselen oranda toplumsallaşması, işçi sınıfının niceliğini arttırıyor ve onu, küçük burjuva yığınlar içinde konumlanan bir toplumsal güç olmaktan çıkarıp, toplumun çoğunluğunu oluşturur hale sıçratıyor. Kapitalizmin en geliştiği ABD, İsviçre, İsveç, İngiltere gibi ülkelerde bu oran yüzde 90'lara kadar ulaşmış durumda. İşte bu olgu, bir başka eğilimi de tersinden anti - kapitalist toplumsal dinamiklere dayatıyor; öyle ki, o yeni toplumsal hareketler, bir biçimde sınıfla ilişkileniyor ve onun kapitalizme karşı tarihsel hareketinin biçimlerinden biri haline geliyorlar.

Sınıfın somut - tarihsel bir süreç olarak kavranışı bizi şu sonuca ulaştırıyor ki, sınıf da kapitalizmle birlikte dönüşüyor; kendisini sürekli olarak yeniden oluşturuyor. Sınıfın aynı zeminden beslenen farklı halleri ve bu farklı hallerin, farklı görünüş ve hareket biçimleri oluşuyor. Sınıfın bütünsel yapısı, büyük bir tarihsel sıçramayla çok daha kapsayıcı bir zemine otururken, sınıfın hareketi de, farklı biçimlerin birarada olduğu bir zenginliğe ulaşıyor. Sermayenin sömürü ve baskısına karşı, artı - değere el koyulmasına ve bunun zengin ve güçlü bir toplumsal sistemle bir dizi baskı uygulanarak desteklenmesine karşı, sınıfın direnişi ve isyanı da, kendini ifade edeceği bir dizi devrimci toplumsal potansiyele kavuşuyor.

Bu tesbit, birincisi, sınıftan kaçış eğilimiyle; ikincisi, sınıfın parçalarından biriyle kendisini sınırlayan bölücü tutumlarla; ve üçüncüsü, dar bir bakışla sınıfı ve hareketini sabitleyen ve böylece iki ayrı uçta, ya sınıfın olduğu farzedilen dar konumlanışına toplumsal hayatın şimdiki zenginliğini indirgemeye çalışan ya da sınıfın ancak geçmiş konumlanışı içinde bütünselliğini sağlayabileceği ve şimdiki farklılaşması içinde bütünsel bir toplumsallık oluşturamayacağını iddia eden tutumlarla, sınır çizilmesini dayatır.

Hem sınıfın şimdiki gerçek durumuyla uyum sağlanmış olur ve hem de, onun şimdiki parçalı/dağınık kendiliğindenliğine, sınıfın tümünün aynı sömürü ilişkisinin muhatabı olması ortak zemininde tutunarak ve kapitalizmin şimdiki konumlanışının sonuçlarına bir özgün ve zenginleşmiş sınıfsal tepki üretilmesinin önünü açarak, günümüzdeki özgün toplumsallığının inşasına yönelir.

Sermaye bir dizi üretim organizasyonu ve toplumsal baskıyla işçi sınıfının bütünselliğini bozmaya çalışıyorsa, sınıf bilinçli devrimcilerin de, o bütünselliği sürekli gözetecek ve hedefleyecek tutumlar geliştirmeleri gerekiyor. Ve devrimci tutum, sırf bir iradi zorlama olmayıp, sınıfın şimdiki bütün hallerinin, sermaye karşısında sınıfın ortak konumlanışında tutunarak, ortak bir toplumsallaşma yaratabileceği nesnel olasılığına

dayanır.

Sınıf hareketi, ki o aynı zamanda sınıfın yapısal zeminiyle bakışımlı ve özgün bir süreçte kendisini kurması ve kendisinin bilincine varmasıdır, günümüz şartlarında, artık sadece artı -değer sömürüsünün ürettiği uzlaşmaz zıtlık üzerinde oluşmuyor; ama aynı zamanda, sermaye - emek uzlaşmazlığının üzerinde şekillenen kapitalist toplumsallığın ürettiği yeni uzlaşmaz çelişkilerle de ilişkileniyor ve kendi kimliği ve hareketini; sermaye - emek uzlaşmazlığıyla dolayımlarla bağlantılı o çelişkilerin ürettiği toplumsal hareketlerle ilişkilenerek de yeniden kuruyor.

İşte, kapitalizm karşıtı alan; hem farklı sınıfları barındırma kapasitesine sahip toplumsal hareketlerin onun kurucu ögeleri olmasıyla, hem de hızla büyüyen ve farklı hallere bürünen işçi sınıfının aynı toplumsal hareketlerle kendini ifade etme olanağına kavuşması ve bu süreçte kendi bütünselliğini yeniden inşa etme imkanını yakalamasıyla; günümüzde bu iki sürecin birbirlerini destekleyerek gerilimli ve pürüzlü bir alanda biraraya gelme potansiyelini taşımalarıyla ve o potansiyelin Seatle'dan beri yeryüzünün farklı yerlerinde olgusallaşmasıyla, kendini gösteriyor.

"En büyük anti - kapitalist gösteriler, eylemci ağlarının kıtasal ya da daha geniş bir zeminde hareket ettiği bir tür yerel - küresel diyalektiğini gözler önüne sermiş; ancak göstericilerin büyük çoğunluğu yerel işçi sınıfından gelmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nin kuzeybatısındaki işçi hareketi Seattle protestolarında belirleyici rol oynadı; Quebec'teki protestocuların çoğu Kanadalı Fransız sendikalılardı. Cenova'da İtalyan işçileri ve gençliği, Barselona'da şehirden ve Katalonya'dan genç insanlar ve sendikalı işçiler çoğunluktaydı. Benzer şekilde, Şubat 2002'de Porto Alegre'de gerçekleştirilen İkinci Dünya Sosyal Formu, öncelikle şehirdeki ve Rio Grande de Sol eyaleti çevresindeki gençlerden, işçilerden ve kırsal kesim insanlarından destek gördü." (Anti-Kapitalist Manifesto, Alex Callinicos, Literatür Yayıncılık, syf. 150)

Marx'ın, kapitalizmin liberal methiyesi ile romantik eleştirisinin ötesine geçmesi, kapitalizmin yarattığı olağanüstü boyutlardaki toplumsal dönüşümlerin insanlığın olası bir gönenç çağının ihtiyacı olan alt yapıyı yaratmasıyla, o dönüşümlerin içinde yaşandığı burjuva zemin, yani sermayenin somut - tarihsel hareketinin egemenliği altında gerçekleşmesinin, arasındaki çelişkinin devrimci olanaklarını görebilmesindedir.

" Burjuvazi – diyor Marx, üretim araçlarını, bu yolla üretim ilişkilerini, bunlarla da bütün toplumsal ilişkileri sürekli devrimle değiştirmeksizin yapamaz." (aktaran, Callinicos, Post – Modernizme Hayır, Ayraç Yayınları, syf.41) Ve değişimin egemen öznesi, değişimi sürekli kodlayarak, çekiştirerek kendi yapısallığına ve özellikle de güncel çıkarlarına uygun zeminlere yerleştirir.

Sözgelimi, tekniğin gelişimi, iş saatlerini düşürme ve böylece boş zamanları arttırma, çalışmayı insanileştirme fırsatı olarak görülmez; işçi çıkarma fırsatı olarak görülür ve sonuçta sermayenin karı ve yoksulluk birlikte artar. Ya da ulaşılan kültürel ve teknik

seviye, doğayla sonsuz bir zenginlik ve huzur kaynağı olarak bilinçli bir kaynaşmayı olanaklı hale getirmiş olsa da, doğadan azami kaynağı bedavaya ve hemen şimdi koparma peşinde olan dev sermaye grupları tarafından doğadaki canlı yaşamın mahvolduğu bir sürecin aracı olarak kullanılır.

Ve bu tarzda oluşan bir dizi süreç, tarihsel gelişimlerinin günümüzdeki aşamasında bir dönüşüme uğrayarak, kalıcı ve şiddetli çatışmalara gebe bir dizi anti - kapitalist toplumsal - siyasi hareket doğurma kapasitesini kazanmıştır. Ve bu durum, işçi sınıfının küresel düzeyde sürekli artan toplam nüfusu ve sınıfın o artış sürecinin bakışımlı ilerleyen bir diğer olgusu olarak aynı zamanda kendi içinde farklılaşmasıyla birlikte yaşanınca, o toplumsal - siyasi dinamikler, aynı zamanda, sınıfın bütünselliğini yeni koşullarda yeniden yaratmasının olanakları haline de dönüşür. İki süreç, somut – tarihsel bir anti - kapitalist zeminde, birbirini destekleyerek var olabilir.

Evet, içinde bulunduğumuz tarihsel dönemde, kapitalizm karşıtı bazı toplumsal süreçlerin ortaklaştığı bir kapitalizm karşıtı alan olanaklı. Ama, zorunlu değil. Devrimci görev o alanın inşasında öncü ve bilinçli güç olmaktır. Toplumsal gerçekliğin anti - kapitalist bir oluşuma çağrı çıkarması, onun kendiliğinden olgusallaşacağı anlamına gelmez. Sistem bütün gücüyle ve bilinçli hamleleriyle karşıtlarını parçalamaya çalışıyor ve üstte olan da şimdilik odur. Bilinçli bir ideolojik tutum içine konumlanarak, anti – kapitalist zeminde somut – tarihsel bir alanın inşası stratejik hedef olarak seçilmeli ve kendiliğinden akan ve öyle kalırlarsa sistem tarafından zayıflatılacak ya da çarpıtılacak olan destekleyici süreçlere, devrimci irade yüklenmeli ve önleri açılmalıdır.

Kapitalizm karşıtı bir toplumsal - siyasi alan, toplumsal gerçekliğin olası akış kanallarından biridir. Kapitalizmin savunma güçleri, tam bir öncü savaşı vererek, bu devrimci olasılığı çürütmeye, çarpıtmaya ya da zayıflatmaya çalışıyorlar. Sisteme tepki olarak oluşan bütün toplumsal hareketler, kapitalizm karşıtlığından arındırılarak, sistemin kendini geliştirme ve toplumsal alanın içine daha derinden nüfuz etme aracı olarak kullanılmaya çalışılıyor. Hem sistem karşıtlığından arındırılıyorlar ve hem de sistemin akan süreçlerine uygun kimliklere itiliyorlar. Ekoloji, kadın, yoksul ve barış hareketlerini kontrole alabilmek için, sistemin yürüttüğü öncü savaş, hepimizin gözleri önünde yaşanıyor.

Sistem güçlü, esnek ve yaratıcı hamlelerle ömrünü uzatmaya çalışıyor. Ve, zaten sürekli olarak sistem tarafından kodlanan kendiliğinden toplumsal süreçler de, sistem tarafından çarpıtılma riskini taşıyor.

Günümüzün en acil devrimci görevlerinden biri, zamanımıza özgü bir kendilik olarak ya da zamanımızın bizim önümüze getirdiği toplumsal gerçekliği insani bir dönüşüme uğratma amaçlı bir devrimci müdahale olarak anti - kapitalist bir alanın ve ona air bir özgün toplumsal pratiğin olgusallaşmasına öncülük etmektir. Bir devrimci praxsis alanı olarak kendi açık uçlu bütünselliğini oluşturup kapitalizm karşısında bir kalıcı tarihsel -toplumsal baraj kurmasına, direnmesine ve yıkıcı rol oynamasına yardımcı olmaktır.

Kapitalizm karşıtlığı artık sadece işçi sınıfı ve onun siyasal hareketi olarak komünist politikayla sınırlı değil. Başka toplumsal güçler ve siyasi eksenler de, kendi bulunduk-

ları yerden kapitalizme karşı mevzilenmeye zamanımız tarafından çağrılıyorlar. Biz sosyalistler, bu süreci engellemek bir yana, tam tersine desteklemeli, öncü ve kurucu savaşçısı olmalıyız.

A – GEÇMİŞ, GELECEK VE DEVRİM

Kapitalizm karşıtı alanla ilgili iki önemli durumu da, bilincimizi şimdinin sınırlarından taşırıp çok yönlü bir tarihsel yayılıma yerleştirerek, zamanın okunun geçmişteki izlerinde ve olası gidiş noktalarında gezinerek saptayabiliriz.

1 – TARİH VE DEVRİM

İlk olarak belirtmeliyiz ki, komünal toplumdan medeniyete/sınıflı toplumlara geçişle birlikte, geride kalan yüzbinlerce yıllık ortaklaşa yaşam bir çırpıda silinip atılmadı. Komünal toplumun değerleri, sürekli artan, yayılan ve derinleşen ezme/sömürme ilişkileri üreten medeniyete karşı, sürekli direnerek ve sürekli derinlere çekilerek kendini sürdürdü.

Komünal toplumun medeniyet içindeki militan devamcıları barbarlar ve onların diri gücünün medeniyeti tokatlaması olarak barbar akınları, kendisini dönüştüremeden içe doğru çürüyen medeniyet mekanlarına/coğrafyalarına öfkeyle saldırdı. Barbar akınları, toplumsal dokularının sağlamlığı, çürümemiş/ezilmemiş insan malzemesinin kahramanlıkları ile, göçebe - barbar toplumsallaşamasına göre daha " ileri " olan yerleşik toplumsallaşmaları, basit yeniden üretimin çıkışsızlığında devrevi olarak sıkışıp çürüyen yerleşik - medeni toplumsallaşmaları çoğunlukla yendi.

Kapitalizm öncesindeki antik tarih, çok sınırlı coğrafyalarda egemen olabilen medeniyet adalarına karşı, geniş coğrafyalara özgürce yayılmış barbarların bitmeyen saldırılarıyla ilerledi. Kapitalizm öncesinde sınıf savaşının görünür hali, barbarlar - medeniler ya da göçebeler - yerleşikler çatışması biçimindeydi.

Ancak, barbarlar bir kez medeniyet içine girince, süreç içinde, yendiklerinin medeniyeti tarafından ele geçirildiler. Fethedenler, fethedildi. Medeniyetin olanakları, zaman içinde barbarları çürüttü ve medeniyete hizmet eder hale dönüştürdü. İktidar ve o iktidarın kendisinde temsil ettiği medeniyete ait sömürü ve ezme yapıları, o yapılara ait toplumsal biçimler, yürütücüleri değişmis olarak hükmünü sürdürmeye devam etti.

Tarihin akışı içinde güçlenip alan kazanarak küresel coğrafyanın belirleyici bölgelerini kontrolüne alan medeniyet, kurduğu geniş toplumsallaşma alanlarında, bu sefer dışardan değil de içerden gelen ve yine komünal toplumun izleri olan özgün direnişçi toplumsallıklarla savaşmak zorunda kaldı. Sözgelimi İslam medeniyetine karşı Şii direnişi bu zeminde başladı. Bir çok coğrafyaya yayılmış köle isyanları ve köylü ayaklanmaları da, büyük ölçüde geçmişin, geçmiş "altın dönemin" özlemiyle ve motivasyonuyla hareket ediyordu

Medeniyetin geçmiş/antik egemenleri, gelişip küresel hakimiyet kuran kapitalizmle karşılaşınca, kendi alanlarındaki nispi özerklikler karşılığında anlaşarak, kapitalizm şartlarında da kendilerini sürdürdüler. Coğrafyalarını kapitalist ilişkilere açtılar ve ama " özel durumlarının " dikkate alınması şartıyla.

Şimdi kapitalizm, her türden soygun ve sosyal imtiyazın maskesi olan malum " özel durumun " kabulüne dayalı zımni anlaşmaları iptal ediyor.Tefeci - bezirgan medeniyetlerinin baskı sistemleri ve egemen toplumsal gelenekleri üzerinde kendisini yerleştiren Saddam türü antik egemenlerin haraçlarını kesip kellelerini koparark kendi yolunu düzlüyor.

Günümüzdeki sermaye, kendi küresel hareketinin önünde hiçbir pürüz istemiyor. Pürüze tahammül edemeyecek kadar batağa batmış durumda. Pürüzler temizlenecektir. Türkiye'deki " özel durum " olan " ordu " egemenliği ve o hiyerarşi içinde alınan haraçlar da sorgulanacaktır.

Elbette küresel sermayeden bu süreçte bir iç tutarlılık beklememek gerekiyor. Kimisini ezip, işine geleni koruyacak ve hatta sivriltecektir.

Ancak sermayenin küresel hareketine, başta sermaye birikiminin hızını kesen haraçlar olmak üzere, kimi dirençler oluşturan küresel - toplumsal pürüzlerin temizlenmesi süreci, aynı zamanda, arı kovanını sopayla karıştırmak anlamına geliyor.

Binlerce yıllık bir tarihsel oturmuşluğa sahip medeniyetin oluşturduğu ve kapitalizm öncesine dayansalar da sermayenin somut – tarihsel hareketine uyum gösterecek biçimde dönüşerek, kapitalizmle eklemlenmiş bir toplumsallaşmayı olanaklı kılan toplumsal dengeler parçalanıyor. Geç kapitalistleşmiş toplumlarının büyük çoğunluğu, şimdiki süreç tarafından, kaotik sonuçlar da doğurabilecek bir bilinmeyen boşluğun içine itiliyor.

Öte yandan, aynı toplumsal doku, kökleri tarihin komünal dönemlerine dek uzanan başka toplumsallaşma dinamiklerini de barındırıyor. Despotik egemenlik yapıları küresel sermayenin politik – askeri saldırılarıyla dağıldıkça, ki çıkara odaklanmış kimlikleriyle kolay da dağılabilirler; ezilenlere ait tarihsel - direnişçi kimlikler, emperyalist işgale karşı fiili savaş içinde toplumsal direnişin öncülüğünü yapıyorlar.

Elbette hiç bir şey tarihin tekrarı biçiminde olmuyor ve günümüzün koşulları bir çok düzeyde direnişe damgasını vuruyor. Ancak, işbirlikçi eski egemenlik şebekesi devreden çıktıkça, işgale karşı direnen güçlerin, tarihten gelen bir geleneğin devamcısı toplumsallıkları temsil ettikleri de açık. Zaman, sürekli savaş ve işgale karşı sürekli direniş biçiminde aktıkça, tarihsel - devrimci toplumsallıklar ve onların günümüz koşullarındaki siyasi arayışları, sıradan bir işgalle değil küresel kapitalizmle savaştıklarını kavra-

maya çağrılıdırlar.

İşte, kapitalizmin karşıtı alanın özel bir " vurucu gücü " tam da bu alanda oluşacaktır.

Şayet, yanı başımızda, Orta-Doğu'da yaşananlar pek ikna edici olmuyorsa, ki Kürt hareketinde, Şii isyanında ve Filistin direnişinde, tarihsel - devrimci damar güçlü biçimde akar, Latin Amerika'ya bakılmasını öneririz. Marcos'un yerlileri, Chavez'in destek potansiyelleri, dahası Latin Amerika'nın bütününde yeniden canlanan Bolivarcı direniş ve bağımsızlık dalgası, bir yönüyle de, kapitalizm öncesinden günümüze doğru atılan büyük bir tarihsel adımın ürünü değil midir?

Emperyalist kapitalizmin şimdiki küresel saldırısı, bir yönüyle de, tarihe dönük. Tarihin geçmiş egemenlerinin direnme potansiyelleri düşük olacaktır. Ancak tarihteki halkçı isyan dinamikleri, savaştıkça güçlenme, günümüz şartlarında yeniden konumlanma ve günümüzün isyan dinamikleriyle ilişkilenme potansiyeline sahiptir. Egemenlerin menfaat ortaklaşmasına değil, yoksul hakların dayanışmasına dayalı tarihsellikleriyle, direnme potansiyelleri de güçlüdür.

Chiapas'a bilmem hangi fraksiyonu örgütlemeye giden Marcos'un, yerliler tarafından örgütlenip, Meksika kapitalizmine karşı Güney Amerika tarihinin derinliklerinden gelen ve kapitalizmle henüz yoğun ilişki kurmamış/ya da tersinden,kapitalizmin henüz yeterince sızamamış olduğu toplumsal dokunun/dağlardaki yerlilerin özgürlük hamlesinin sözcülüğüne yönelmesi, bilinçlerin yoğunlaşması gereken önemli bir toplumsal isyan girişimidir.

Günümüz devrimcilerinin, günümüzün isyanının temel gücü işçi sınıfının, tarihsel - devrimci güçlerle ilişkilenmesinin yollarını bilinçlice inşa etmeleri gerekiyor. Anti - kapitalist alanın hareketli ve ucu açık zemini, o ilişkiye uygun bir karakterde olmalıdır.

2 – GELECEK VE DEVRİM

Kapitalizm karşıtı alan, aynı zamanda geleceğin bugüne izdüşümü olmak zorunda. O, sadece varolan sisteme tepkiyle yetinip kapitalizmin ürettiği eşitsizlik ve adaletsizliklere öfkeyle kendisini sınırlarsa, Nietzsche'nin sosyalizme vurduğu " haset hareketi " damgasını hakedebilir. Nietzsche'nin eleştirisindeki haklılık payı, yaşanan sosyalizmin " kapitalizmle yarış " pratiğinde kendisini gösterdi. Yeni bir çıkış aşamasının başlangıcında olduğu anlaşılan küresel devrimci hareket, zamanımızın özgün paradigmasını oluştururken, yaşanan tecrübeleri dikkate almalıdır.

Kapitalizme karşı yoksulların meşru tepkisi – ki, anti - kapitalist güçler içinde yoksul ya da yoksullaşanların niceliği epey fazladır, eğitilmeye muhtaçtır. O tepki, kendi haline bırakılırsa, devrimci olanla gerici olanın bileşiminin değişen dengelerde bir arada bulunması biçimindedir. Devrimci pratik, sürekli olarak devrimci olanı öne çıkarmalı.

Tepkinin gerici yanı, haset eğiliminden ivmelenir. Zenginlerde olup kendisinde olmayanı istemeyle kendisini sınırlar. Yoksul zengin ayrışmasının haksızlığı ve sömürüye dayanmasında odaklanmaz. O, sadece, kendisinin bulunduğu yerden şikayetçidir ve öteki yakaya geçmek istemektedir. Tepkinin devrimci yanı ise, kendisini yoksullaştıran sömürü ilişkilerine dönük olmasıdır. Geliştirilmesi gereken yönü de budur.

Kapitalizm karşıtı alan, kendi karşıtlığını, sıradan bir tepki olmaktan çıkarıp, bir başka ve kapitalizmin ötesinde bir zeminden üretmelidir. Ve bu zaten, marksist teorinin kapsamı içindedir. Marksizmin kapitalizm karşıtlığı, daha yüksek bir zeminden insanlığa yapılan bir tarihsel dönüşüm çağrısıdır. Nietzsche, bu anlamıyla tamamen haksızdır. Ancak uygulanan sosyalizm pratiği, elbette yeryüzünün yoksul bölgelerinde yoğunlaşmış olmasının da etkisiyle, o haksız eleştiriyi anlamlı yapabilecek gerçek toplumsal süreçler yaratmıştır.

Başka bir dünyanın sözcülüğünde yoğunlaşmak, zamanımızda, özel bir önem de kazandı. Sadece geçmişimizin bazı zaaflarını aşabilmek için değil, ama aynı zamanda, günümüzdeki kapitalizmin durumu da, devrimci hareketi " başka bir uygarlık " noktasında yoğunlaşmaya zorluyor.

Günümüzdeki kapitalizm, aynı zamanda, topyekun bir uygarlık krizi/medeniyet tıkanmasıyla baskılanıyor.

Kapitalizm, boşluk bir alanda doğmadı. Tarihin kendisine getirip yüklediği bir zeminde oluştu. Sınıflı toplumlar tarihi olan Medeniyet, bir dizi sömürü ve ezme yapısını ve o yapılara ait eşitsizlikler ve hiyerarşileri ürettiği 10 bin yılı arkasına almış olarak, kapitalizmle bütünleşti.

Medeniyet, bütün ilişkileri ve kurumlarıyla kapitalizme doğru aktı, onunla büyük oranda kaynaştı. O kaynaşma içinde sistem medeniyet tarafından güçlü biçimde damgaladı. Ve devamla, öncesindeki medeniyet tarafından damgalanarak yoluna çıkan kapitalizm, olgunlaşarak sistemik bir bütünselliğe kavuştuğu ve güçlenerek küresel düzeyde egemen sistem olduğu bir somut – tarihsel süreç içinde, medeniyete kendi damgasını vurdu ve medeniyet yoluna kapitalist bir medeniyet olarak devam etti.

Komünal toplumla onun içinden çıkıp tarihe akan medeniyet arasında doku uyuşmazlığı vardı. Mülkiyet, cinsiyetçi egemenlik, ayrıcalıklı iktidarlar ve onlara bağlı hiyerarşi oluşumları v.b., medeni toplumsal gerçeklikler, komünal toplumsallaşmayla temelden farklı karekterde olgulardı.

Öncesindeki medeniyetle kapitalizm arasında ise, temelden bir doku uyuşmazlığı yaşanmadı. Kapitalizm medeniyetten bir kopuş olarak değil, onun son aşaması olarak tarihe girdi. Bir sınıflı toplum olarak, bir sömürü ve baskıya dayalı toplumsallık olarak, zaten kendisi de aynı zeminde oluşan medeniyetle kapitalizm ortaklaşır.

Evet, kapitalizm, öncesindeki tarihten bir kopuştur. Ama, medeniyet zemininde ortak-

laştığı öncesindeki sınıflı toplumlar tarihinden topyekun bir kopuş değildir. Yaşanan, bir iç kopuştur. Kapitalizm medeniyete aittir. Onun son aşamasıdır. Kapitalizm, medeni bir sistemdir.

İşte, bugün sıkışan kapitalizm, aynı zamanda, tarihten devralıp günümüze taşıdığı medeniyetin de sıkışmasını temsil ediyor.

İnsanın doğayla, iki cinsin birbirleriyle ve tümüyle insanların birbirleriyle kurduğu medeni ilişkiler ve medeniyete ait toplumsallaşma tarzları tıkandı ve insanlığı yokoluşa götürebilecek yoğunlukta gerilimler üretiyorlar. Topyekun bir kaos ve bir çöküş, henüz sadece bir olasılık da olsa, görüş ufkumuzun içine girdi. Ve sorumlu sadece kapitalizm değil, topyekun medeniyettir. Kapitalizm onun güncelliğidir. İlerleme, refah, ihtiyaç, mekan, zaman, güç, iktidar gibi bir dizi medeni önkabuller, şimdi sorgulama altındadır.

Şüphesiz post - modernist kinizmle sınır çizeceğiz ve bütün insanlık tarihini büyük bir hataya indirgeyen panikçi/yenilgili zeminlerle açıkca farklı bir zeminde duracağız. Ancak, varolan durumu da açıkca görmek ve bir yeni uygarlık paradigmasının güncel bir ihtiyaç olarak kendini dayattığını farketmek zorundayız. O yeni uygarlık arayışı, anti - kapitalist alanın içinde bir çekim merkezi olarak konumlanmalı ve bütün üzerinde etkide bulunacak bir güce doğru ivmelendirilmelidir.

Söz gelimi, anti -kapitalist bir alanın en doğal taleplerinden biri olabilecek " herkese sağlıklı konut " sorununun çözümünde, insanları topraktan koparan ve kaotik " insanat bahçe " lerine dönüşen şehirlerde toplayan medeni anlayışa karşı tutum alınmalı ve çözüm şehirlerdeki toplu konutlaşmada değil, toprakla yeni ve bilinçli bir kaynaşmanın içinde aranmalıdır.

Güncele yüklenen devrimci konumlanmalar ve yönelimler, bir medeniyet tıkanmasının da yaşandığı günümüzde, genişliyor, çeşitleniyor ve derinleşiyor. Bir uygarlık hesaplaşması da güncelleşiyor. Geçmişte, geleceğin komünist toplumuna bırakabileceğimiz bir çok sorun, şimdi, hemen önümüzde duruyor.

İşte, tam da buradan güç alan bir sürecin talebi olarak, anti - kapitalist alanın, her türlü indirgeme ve homojenleştirme girişimlerine kapalı olması ve içindeki bütün kurucu ögelerin kendi zeminlerini özgürce güçlendirmelerinin önünü açacak bir niteliğe sahip olması gerekiyor. Kapitalizme karşı bir ortaklaşma yaşayan toplumsal güçler, aynı zamanda, gelecek toplumun kurucu ögeleridir. Kendilerini güçlendirmeleri, geleceğin bügünde tohumlanması anlamına geliyor.

Sözgelimi, kadın cinsinin, toplumu tümüyle saran ve toplumsal olan her olguyu bir biçimde hizmetine alan patriyarkal sistem içinde düşürülüp köleleştirildiği bir zeminde, sosyalizm kurulamaz. Patriyarkayı yıpratan her hamle ya da kadını özgürleştiren her ileri adım, geleceğin toplumunun bugünden ivmelendirilmesi anlamına da gelir.Ya da, toplumla doğa arasında ilişkinin çarpık halinde yapılacak her düzeltme, geleceğin ekolojik toplumuna bir katkıdır.

Günümüzün devrimci toplumsal - siyasal zemini, bir düzeyde kapitalizm karşısında kurulurken, bir başka düzeyde, topyekun medeniyet karşısında kurulmalıdır. O iki

düzey, bakışımlı bir süreç içinde birbirleriyle ilişkilenmelidir.

3 – SONUÇ

Anti - kapitalist bir alanın içinde konumlanmak, işçi sınıfına, kendi sınıf savaşını çok çeşitli kaynaklardan besleyerek zenginleştirmek ve hızla toplumsallaştırmak fırsatını verir. O pratik süreç, sınıfın, kendisini günümüz kapitalizminin koşullarında yeniden kurmasını ve o arada, kendini oluşturma süreci içinde, kendi yeni toplumsallaşma biçiminin bilincine varmasını sağlayacaktır.

Anti - kapitalist yeni toplumsal – politik güçler açısından da, alan, kendi konumlarının soyut - insani çaba olmaya doğru savrulma ve o durumda da çıkışsızlık üretme riskinden kurtulma ve maddi - güncel çıkarlarla rezonansa gelerek, kalıcı ve sonuç alıcı kimlik kazanması imkanını sağlar.

Anti – kapitalist alan, kurulma sürecinin belirli bir aşamasında kendi bütünsel varlığını oluşturabilir. O bütünsellik kapitalizm karşısında bir kendilik olarak konumlanabilirse, alanın kendine özgü bir toplumsal – politik çekim gücü ve tarzı da olacaktır. O konumlanış, katılımcı güçlere, alanın ortak çıkarları ve özellikle kalıcılığı doğrultusunda baskı yapacaktır.

Medeniyetle tarihsel bir hesaplaşmayı da yüklenmesi, anti-kapitalist alanı, tarihsel - devrimci güçler açısından da, yüksek bir çekim gücüne kavuşturuyor. Bin yıllardır medeniyetle sorunlu olan tarihsel kimi toplumsallaşmalar, sözgelimi son dönemde öne çıkan Şiiler ya da latin yerlileri, şayet günümüzde medeniyetle bir hesaplaşma yaşanacaksa, o hesaplaşmanın içinde olmaktan ve bütün diri güçleriyle savaşmaktan çekinmeyeceklerdir.

GÜNÜMÜZDE ANTİ - KAPİTALİST ÖRGÜTLENME

Medeniyet ve kapitalizm, kendi mekan, kurum ve örgüt biçimlerini oluşturarak küresel - toplumsal alanı kapsadı. Günümüzde, kapitalizmin damgasını vurduğu bu konumlanmalar, yine kapitalizm tarafından sorgulanıyor. O sorgulama, şimdiki toplumsal " hız " olgusunun baskısı altında, ciddi sonuçlar ve karmaşa yaratıyor. Çürümeden aşılmaya dek uzanan bir dizi sonuç, alışageldiğimiz kurumları sarsıyor. Çok azı kendini aynen sürdürebiliyor. Ulus, etnisite, aşiret ve devletten, aileye dek fazla sayıda ve içiçe geçmiş kurum yıpranıyor ve çözülüyor. İçinde yaşadığımız dönem kendini eskiye dayatıyor. Bu bir tarihsel süreçtir ve sonuçları orta ve uzun vadede alınabilecektir.

Parti biçiminde siyasal örgütlenme de, bir dizi yeni siyasal örgüt biçimleriyle zorlanıyor. Gerek sermaye açısından gerekse işçi sınıfı açısından ve ama, zaten bir dizi başka ve güçlü kurumla kendi siyasal organizasyonunu çok geniş bir alana yayan sermayeden çok daha fazlasıyla, işçi sınıfı açısından, siyasi örgütlenmenin parti biçimiyle sınırlanması, ciddi zaaflar taşıyor ve yetmezlikler üretiyor.

Sermayenin ve işçi sınıfının içinde bulunduğumuz dönemdeki toplumsallaşma düzeyleri, toplumsal alanın ulaştığı zenginlik ve taşıdığı zenginleşme potansiyelleri, toplumsal politikleşme ve hareketlenmenin alabileceği oldukça zengin biçimler, alışageldiğimiz zaman ve mekan tarzlarının çözülüp yeni tarzlara yönelmesi, " hız " ın toplumsal alanda her şeyi baskılayan bir temel yönelim olmaya doğru yönelmesi, akış ve geçişkenliğin " hız " la desteklenerek her yerde ve her şeyde kesin sınırları zorlayan bir biçimde kendini göstermesi, "herşey son sınırında " denilebilecek bir gerilimin alışılagelen olguları içinden patlamaya zorlarken aynı zamanda normal durum haline gelmesi, ve nihayetinde, iletişim ve ulaşımın ulaştığı nokta gibi bir dizi temel önemdeki toplumsal - tarihsel olgu, toplumsal alanı özgün bir hale sokuyor. O özgün toplumsallıkla siyasal alan arasındaki ilişkiler de, daha hızlı akan ve daha yoğun dolayım ağlarıyla doluyor ve iki alan birbirinden daha dolaysızca etkileniyorlar.

Tek bir ' parti 'nin siyasal alanı yalnız başına kaplaması, onun toplumsal alandan farklılık ve ayrılığının oldukça belirgin sınırlara sahip olması, aradaki ilişkinin yavaş akan dolayımlarla ve doğrudan siyasetin kontrolünde bir öncülüğe dayalı ve nereyse tek yönlü bir özgün biçiminde olması tarzındaki modern anlayış, bugünün devrimci ihtiyaçlarına cevap veremiyor.

Siyasal alanın, toplumsallaşmanın şimdiki boyutları ve karakterine, tek bir parti ile cevap üretmesi zor. Tek parti ve devamla, yalnızca parti biçimi, şimdiki toplumsallaşmanın özgün haliyle ve kendisi olarak siyasallaşmanın önünü açamıyor; tam tersine, daraltıcı ve boğucu bir zorlama durumuna düşüyor.

Siyasal ve toplumsal alanın geçmişten daha yoğun ve hızlı akan dolayım ağlarıyla birbiriyle daha yakınlaştığı bir özel tarihsel - toplumsal duruma denk düşecek bir zeminde, farklı biçimleri de kapsayacak zenginlikte ve tek taraflı değil çok yanlı etkileşimlerin içinden çıkacak yeni bir siyasal alan inşa etmek gerekiyor. O özgün siyasal alanın öncülüğünün de, hem toplumsal alanla daha yoğun bir ilişkiye açık olması, hem de sürece yayılan bir kimliğe kavuşması gerekiyor.

Öyle gözüküyor ki, devrimci parti günümüzde de varlığını sürdürecek. Ama, özgün bir anti -kapitalist toplumsal - siyasal alanın içine yerleşerek ve o alanın eleman olabildiği ölçüde kendisi olabilecek. Kendisini ancak, o alanın varlığı ve hareketiyle sahici yapabilecek. Ve dahası, anti - kapitalist alanın doğası gereği, tek bir parti değil, bir dizi parti olacak. Parti biçiminde olmayan özgün siyasal örgütlenmeler de, alanın içinde özgürce ve kendileri olarak yer alabilecekler.

Alanın iç işleyişinde ve pratik hareketinde, karşılıklılık ve "iletişimsel akıl" egemen olacak. Alanın yapısı, herhangi bir katılımcının homojenleştirme ve kendisine ait kılma girişimine kapalı olacak. Ve ama, aynı alan içinde, dostlar arasındaki çekişmeler ve hegemonya gerilimleri, özgürce yaşanacak.

Öyle gözüküyor ki, alışageldiğimiz devrimci - leninist parti, çevresine ve içine doğru hareketlenecek, eski haline göre şekilsizleşecek ve esasında, eski konum, yeni devrimci biçim/biçimlere doğru, kapsanarak aşılacak.

Parti, bir yönüyle daha geniş bir anti - kapitalist alana doğru açılırken, bir taraftan da, içindeki " kadro "su benimsenip aşılacak, bir anti - kapitalist alan militanı olarak yeniden doğacak. Alan – Parti - Militan üçlüsü, başka bir dizi devrimci örgütlenme biçimleriyle, çevrelerine doğru yayılacak. Bir dizi anti -kapitalist örgütte aynı anda bulunacak olan militan, anti -kapitalist alanın birleştirici pratik gücü olacak.

Örgütlenmenin mekanı da, yalnızca ulusal alan olmayacak. Ulusal alanın daha altında oluşacak yerel örgütlenmeler olacağı gibi, küresel düzeye yayılan ya da yayılma eğiliminde olan örgütlenmeler de olabilecek. Anti - kapitalist örgütlenme alanı, bir dizi mekanı aynı anda kapsayabilecek bir esneklikte oluşacak ve kendi kurucularına da, onların kendisine kazandırdığı bu kimliği dayatacak.

Öyle bazı anti – kapitalist toplumsal dinamikler var ki, kendilerini en iyi kendi özgün mekanlarında, yayıldıkları özgün toplumsallık alanlarında, kendilerine ait yerellikte ifade edebilirler. Önleri açılmalı ve oldukları halleriyle anti - kapitalist alana girmelidirler.

Ve yine, anti - kapitalist alanın içinde kurucu eleman olarak bulunan öyle bazı dinamikler var ki, sözgelimi ekolojik hareket ya da kadın kurtuluş hareketi, kendilerini ulusal alanla sınırlamaları gerekmez ve tersine, en iyi biçimde daha geniş bölgesel ya da küresel mekanlarda varolabilirler. Oldukları gibi kabullenilmeleri gerekiyor.

Küreselleşmenin günümüzde ulaştığı boyutta, anti - kapitalist alanın tümünün ve bütün ögelerinin, bir biçimde bu gerçekliğin etkisi altında kalacakları açıktır. Ulusal düzey halen devrimci mücadele açısından belirleyici önemini korumakla beraber, mücadele sürecinin her aşamasında değişik vurgularla küresel düzeyin de işin içinde olacağı ve karar anında doğrudan orada olacağı açıktır. "Ulus devletlerin – diyor Callinicos, hala sahip olduğu güçleri küçümsememek önemlidir. Buna rağmen, küresel kapitalizme karşı bir meydan okuma er ya da geç kendisini, küresel finans ve ulus ötesi yatırım içinde yer alan, ABD ve diğer önde gelen kapitalist devletlerin desteklediği son derece güçlü bir toplumsal güçler kümesinin karşısında bulacaktır. Uluslararası bir hareketin bir parçası olmaksızın ve büyük değişimlere başvurmaksızın böyle bir meydan okumanın başarılı olması oldukça zor görünmektedir." (Alex Callinicos, Anti – Kapitalist Manifesto, syf. 126)

Örgütlenme alanı, sadece örgütlerden değil, mücadelelerden de oluşacaktır. Kampanyalar, kendi özgün tarihsellikleri içinde, alanın özgün toplumsal biçimi olarak kendilerini ifade edecekler. Kampanyaların gel - geç özellikleri, onların varoluş zamanlarını da belirleyecek. Alanın içinde bir özgün ivme olarak kendi süresince gezindikten sonra ve içe ve dışa doğru bir etki alanı yaratıp bir güç kaynağı olarak işlevini yerine getirdikten sonra, iz bırakarak çekilebilecekler. Anti - kapitalist alan, katılımcılarının kendileri olarak, ortaklaşa ya da uygun gördükleri güçlerle yapacakları kampanyalar için kendiliğinden bir güç kaynağı ve destekçi zemin olacak. Ve kampanyalar, alanın bütünselliğini sağlama ve yansıtmanın özgün bir yolu olacaklar. Süreklilik fetişizmiyle baskılanmadan, kendi konularına uygun bir dönem için varolabilecekler.

Kapitalizm, özgün bir küresel - tarihsel dönem. Ve, anti - kapitalist alanın kuru-

cu ögeleri içinde, kendilerini sadece kapitalist dönemin tarihselliğiyle sınırlamayan güçler de var. O güçler, hegemon kapitalizmin, kendi özgün tarihsel sömürülme ya da ezilme biçimlerinin günümüzdeki destekçisi olması gerçekliğinden ivmelenerek alana girecekler. Dolayısıyla, kapitalizm karşıtı alan, kapitalist tarihselliğe karşı tepkinin ortaklaştığı alan olmakla beraber, başka bir dizi küresel - tarihselliği de, kendi örgütsel biçimleriyle, doğrudan ya da dolaylı olarak içinde barındıracak.

Hiç unutmamak gerekiyor, tek bir tarih ve tek bir sömürme, tek bir ezme, tek bir direniş, yok. Gerçeklik zengin, kapsayıcı ve hareket halinde. Kapitalist küresel - tarihsellik, daha bütünsel karakterde bir küresel - tarihselliğin günümüzdeki hegemon tarihi ve aynı bütünsellik içinde başka tarihler de var. Başka sömürme, başka ezme biçimleri ve başka direnişler de. Kapitalizm karşıtı alan örgütlenmesi, kurucu ögelerinin farklılıklarının farkında olan bir yapısallıkta olacak. Katılımcılarına, onları özgün tarihselliklerinden ve kimliklerinden koparacak ve sadece kapitalizme karşı olmaya indirgeyecek karekterde homojenleştirici baskı yapacak süreçlere kapalı bir yapısallığa sahip olacak. Onlar, kendi maddi çıkarları gereği anti - kapitalist alanın içindedirler ve ama, bütünsel konumlanışlarının belli bir parçası olarak ordadırlar. Kendilerine özgün daha bütünsel bir yapıya - tarihselliğe de sahiptirler.

Öte yandan, kapitalizm karşıtı alanın aynı zamanda bir başka uygarlık arayışının mekanı olması zorunluluğu da, farklı tarihselliklerin özgürce ve kendileri olarak alanda rahatça konumlanabilmelerinin önünü açıyor. Komünal toplum - medeniyet çatışmasının ürünleri olarak ya da medeniyetin doğurduğu sömürme ve ezme biçimlerinin ürünleri olarak, medeniyetin sorgulandığı ve bir yeni uygarlığın arayışının yapıldığı alanda bulunmak, hem en meşru haklarıdır ve hem de güçlü olarak konumlanmaya adaydırlar. Alanın örgütsel yapısallığı, kendini doğuran sürecin tarihsel zenginliğine ve karmaşıklığına uygun bir karakterde olmalı.

İçinde bulunduğumuz dönemin şimdiki özel anında, reformist bazı toplumsal - siyasi güçler de, alanda konumlanabilmelidir. Söz gelimi " Tobin Vergisi " ile küresel sermaye hareketlerini vergilendirmeyi amaçlayan ve böylece sermayenin büyüme sürecini baskılayan ATTAC benzeri hareketler ya da bir olası devrimin yıkıcılığından kaçınmak isteyen radikal demokrasi taraftarları; her ne kadar, kapitalizmin güncel gerçekliğini, neo - liberal baskı altında biçimsizleşmiş bilinçleriyle kavrayamıyor olsalar da, bugünün koşullarında, alanda konumlanabilmelidirler. Kriz içindeki kapitalizmin, şimdiki sıkışmışlığında, reformlara dayanma ya da esneme yeteneği eskisinden çok daha zayıflamış durumda ve reformlar için mücadele de, özel önem kazanıyor. Reformistlerle devrimcilerin bugünkü koşullarda ortaklaşa gideceği yol var. Ayrışma noktasının nerede olacağını ya da olup olmayacağını, olaylar gösterecek.

Devrimciler, sistemle kesin bir kopuşu, bir devrimin kaçınılmazlığını ve kapitalizmi yıkma iradesini açıkça savunarak ve kendilerince pratikte uygulayarak alanda yer alacaklar; reformistler de, kapitalizmin vahşileşme sürecindeki mevcut halini dizginleme ve bu zeminde kapitalizmle mücadele etmek için alanda bulunacaklar. Benzerlikler ve ortaklıklar olduğu gibi, ayrışmalar ve gerilimler de olacak ve elbette hegemonya mücadeleleri yaşanacak. Ancak, ortak bir alanda konumlanmanın bilinçlice tercih edilmiş

olmasının, tartışmaların karakteri üzerinde kapsayıcı bir etki yapacağı da açıktır. Bir müddet kader birliği içinde olunacak ve meşru tartışmalar ortaklaşa alanın meşru sınırları içinde tutulacak. Bir ayrışmanın kaçınılmaz olduğu özel bir toplumsal momente kadar, dışlayıcı değil meşru gören tarzda ilişkilenilecek. Porto -Alegre merkezli, ATTAC ve Brezilya İşçi Partisi'nin reformist çizgisinin ağırlıkta olduğu Dünya Sosyal Forumu çalışmaları, bilinen bir örnek.

Anti - kapitalist alanın belki en önemli fonksiyonu, sermayenin hareketinin ve onun konumlandığı mekan olarak bütün halleriyle 'piyasaların' sermayenin büyüme istemiyle güdülü istemlerinden kopuşmuş bir bağımsız alan olarak, kendini sisteme dayatarak fiili durum yaratması ve o fiili durumun toplumsal meşruiyet kazanmasıdır. Onun her özgün hali ve hareketi, sürekli olarak sermayesiz ve piyasasız bir yaşamı işaret edebilmeli ve fiilen de o yönde mekanlar yaratabilmelidir.

Sermayenin somut - tarihsel hareketinin önüne çiviler atmak ve araziyi sürekli engellerle doldurmak gibi durumlardan, sistemden kopuşma yönelimi taşıyan ve toplumsal dayanışmayı karşıt bir alternatif yaşam alanı olarak inşa etmeye dek uzanan bir dizi reformcu ya da devrimci hamle ve fiili durum, sürekli olarak sisteme dayatılmalıdır.

Buradan yola çıkarak diyebiliriz ki, anti - kapitalist alan aynı zamanda doğrudan demokrasiye doğru bir fiili yönelimdir. Toplumsal ve siyasal alanın arasına aşılmaz engeller kuran sermayenin politik oligarşisi, temsili demokrasiyi kalıcı bir hiyerarşiye dönüştürdü ve günümüzde, orada da durmayıp, siyaseti toplumsal alandan tamamen kopuşturarak sermayenin istemlerinin teknik bir uygulama alanına dönüşmeye zorluyor. Siyasal alan boşlukta uçuşuyor.

Devrimci hareket, gerçeğin sözcülüğünü ısrarla yürütmeli, siyasallaşmasının önü tıkanan toplumsal güçlerin, kendi gerçekliğinden yola çıkarak doğrudan siyasallaşmasını teşvik etmelidir. Anti - kapitalist alan, toplumsal güçlerin anti - kapitalist zeminde doğrudan siyasallaşmasının alanıdır.

Sermaye günümüzde sadece kendine ait siyasal zeminlerin varolmasını ve onun da, herkesin gözü önünde ve bilinen siyasal alanda değil de, sermayeye ait özel mekanlarda, kapı arkalarında yapılmasını ve görevli teknisyenler tarafından uygulanmasını hedefliyor. Bu hedef, sürece yayılarak, yeryüzüne fiilen dayatılıyor.

Söz oyunlarına ve gösteriye çevrilen herkesin katılımcısı olduğu görünen siyaset ise, sağlıklı ve güzel vücuda sahip olanlarca yürütülecek ve sürekli yaratılan sahte gündemlerle toplumsal histeri kampanyaları bilinçlice yürütülerek küresel sürüleştirmede yol alınacaktır.

Siyaset kendi gerçekliğinden kopartılıyor. Bunları gördükçe heralde çoğumuzun aklına Berlin'de Unter den Linden bulvarında, Nürnberg, Münih ve Roma'da geniş alanlarda düzenlenen faşist gösteriler ve Hitler ya da Mussolini geliyor.

90 sonrasında devrimci ve demokratik güçlerde yaşanan küresel gerileme, sermayeye, kendini özgürce ifade etme imkanını verdi ve o da içindekini kustu: Neo - faşizm! Ya da, post - modern faşizm! Olup da yokmuş gibi olan uçucu bir faşizm. Bilinçli bir

siyasal strateji içinde demokrasiyi yıkarken, her yere demokrasi götürdüğünü iddia edecek kadar iki yüzlü ve alçak. İkna yeteneğini ise, B - 52 bombardıman uçaklarından alıyor.

Fiilen uygulanan savaş kadar, savaş olasılığı da, savaş alanının dışındaki metropoller dahil bütün yeryüzünde bir tehdit unsuru ve küresel neo - faşist organizasyonun destek malzemesi olarak kullanılıyor.

Yeniden canlanmaya başlayan toplumsal muhalefetin, kendisini bir toplumsal gerçeklik haline getirebilmek için ve içine yerleşeceği bir toplumsal mekan olarak, sermayenin yapmak istediğinin tam tersini hedefleyerek, toplumsal gerçeklerle doğrudan ilişkili gerçek bir siyasal alan oluşturma ve bunu küresel neo - faşizme yönelen sermayeye dayatma zorunda olduğu anlaşılıyor. Anti - kapitalist alan örgütlenmesi, oluşan boşluğu görerek ve sermayeye suçüstü yaparak, gerçek bir siyasal alanın oluşması için öncülük yapmalıdır.

Demokrasiyi koruması beklenebilecek sistem içi muhalif burjuva güçleri, sözgelimi sosyal demokratlar, sermayenin siyasal alanı tasfiye hareketini kimi yerde Blair gibi fiilen yürütüyorlar, kimi yerde sessizce izliyorlar. Ve bu durumda, siyasal alanı toplumsal alan ve onun gerçek ilişkileri ve durumlarıyla ilişkili olarak yeniden inşa etmek, anti - kapitalist güçlere düşmüşse, süreç elbette özgün biçimde ve anti - kapitalist zeminde damgalanarak akacaktır.

Anti - kapitalist alan, tasfiye edilmek istenen demokratik siyasal alanın yeniden inşasında öncülük yaparken, sermayenin şimdi yapmaya çalıştığının tam tersine ve emekçilerin çıkarlarına uygun olarak, mümkün olan en yüksek düzeyde doğrudan demokrasiyi o siyasal alana içselleştirmelidir. Sermayenin siyasal alanı teknik bir uygulama sürecine çevirmesi boşuna değil ve onun istediği tam da öyle bir siyaset: Gerçeğinde ve kapalı kapılar arkasında sermayenin hareketinin nasıl en verimli olabileceğinin iç tartışmalarıyla kendisini sınırlamış ve görüneninde söz oyunları ve gösterilerle yürütülen bir siyaset.

Günümüzde siyasal ve toplumsal alan arasındaki dolayım süreçlerinin akış hızı ve yoğunluğu da sermayeyi projesinde destekliyor. Ama aynı durum, doğrudan demokrasinin de destekçisi olabilir. İşte, güçlendirilmesi gereken olasılık da burada şekilleniyor. Anti - kapitalist alan, toplumsal güçlerin doğrudan kendi uygun gördükleri biçim ve tarzla kendilerini ifade etmelerine de uygun bir yapısallıkta olmalı, fiili durumlar yaratarak toplumsal ve siyasi alanın gelecekteki olası ilişkilenme hallerine doğru yönelmelidir.

Hemşerilik derneklerinden çevre güzelleştirme faaliyetlerine, altın şirketine karşı çıkan Ege köylülerinden Dersim'i insansızlaştıracak baraj projelerine karşı çıkan Kürt köylülerine dek, her toplumsal duruş, anti - kapitalist zemini kabullenirse, doğrudan alanın içinde yer alabilmelidir. Anti - kapitalist alanın varlığı, gücü oranında, bütün demokratik toplumsal arayışların, onlar kendi zeminini kabul etmeseler bile kendiliğinden destek alacakları bir güç alanı yaratacaktır.

Anti - kapitalist alanın kapsam genişliğinin korunabilmesi için, araçsal aklın tek yanlı hegemonya girişimleri engellenecek ve " iletişimsel " ve " eleştirel " akla, alanın içinde kendilerini varetmeleri için ön açılacaktır. Tek başına araçsal - teknik akıl, doğal olarak homojenleşme ve hedef fetişizmini alana dayatacaktır. Eleştirel akıl, sürecin temel konumlarını ve hedefini sürekli sorgulayıp değerlendirecek; ve iletişimsel akıl, sürecin elemanlarının birbirlerini kabullenmesi yönünde baskı yaparak, araçsal - teknik aklı dengeleyecektir.

Sistemde görüp eleştirdiğimizi, kendimizde görüp eleştirmekten sakınmamak gerekiyor. Devrimci hareket, geçmişte çoğu kez araçsal - teknik aklın hakimiyetine girmiş ve kendine dönük eleştiri, kendini ve hedefini mutlaklaştırmama, dost güçlerle düzenli ve kalıcı ilişkiler oluşturma noktalarında ciddi zaaflar yaşanmıştır. Bizzat sosyalist sistemin yıkılmasında da, söz konusu zaafdan ivmelenen toplumsal - siyasi süreçlerin ciddi payı vardır. Anti - kapitalist alan, aklın farklı hallerinin özgürce varolmasını, kendi yapısallığının zorunlu ihtiyacı olarak süreklileştirecektir.

A – ALANIN KİMLİĞİ

Böylesine geniş bir alana yayılmış anti-kapitalist sürecin, bağımsız politik zemini ve kendiliği nasıl olacaktır? Bütünsel kimlik nasıl sağlanacak?

Sürekli hareket halinde ve sürekli müzakere altında olacağı açıktır. Ama, oluşturucu ögelerinin amaçlanmış çabalarıyla sürece yayılarak oluşan bir bağımsız zemine de sahip olması gerekiyor. Tartışma altında da olsa, mutlak olmasa da, kendine ait sınırlara ve özgün bir kimliğe sahip olacaktır. Kendisi olmak, bir özgün varoluşa sahip olmak ve kendisini güncele ve geleceğe dayatmak, onun doğal hakkıdır,

Anti - kapitalist alanın somut - tarihsel kendiliği, hareketli ve açık uçlu bir eksen üzerine yerleşerek, ilk olarak anti - kapitalizm momentinde kurulur. O " doğru " ya da " yanlış " ama bir biçimde kapitalizm karşıtı olanların toplanma mekanıdır. Öyle olmayanlardan kendini ayırma hakkı vardır. O hakkı kullanmak ya da kullanmamak ya da nasıl kullanacağı kendi tasarrufundadır.

İkincisi, anti - kapitalist bütün dinamiklerin, kurucu ve meşru güçler olduğunun kabullenilmesidir. Kapitalizm karşıtı güçler içinde, kendi dışındakileri kendine indirgeme ve homojenleştirmeyi savunanlarla ayrışma hakkı vardır ve ama, yapısı gereği, aynı güçlerle anti - kapitalist dayanışma içinde olacak ve onları sürekli olarak kapsamaya çalışacaktır.

Ve elbette, hemen belirtmeliyiz ki, ilk ikisini kabullenenler arasında, işçi sınıfının tarihsel eylemini bu alanda kalıcı biçimde konumlanarak yürütmek isteyenler de olacaktır ve onların da meşru hakları olacaktır.

İşte, bu kadar. Bu kadarı, yeterlidir. Onun gücü, kapsamının genişliğinde, kimliğinin

hareketli oluşunda ve sınırlarının açık uçlu olmasındadır.

Elbette bu alan, alıştığımız örgüt mantığından uzak bir örgüt biçimi ve o tarz örgütlerin kadrosu olmaya alışan bizlerde, bir başdönmesi ya da boşluk hissi yaratabilir. O hisse alışmak, süreç içinde aşmak ve yeni bir özgürleşme olanağı olarak ' kadro' dan, anti - kapitalist alanın özgür kartalı, kurucu savaşçısı, bütünselliğinin sigortası olan ' militan' a sıçramak gerekiyor. Serüvenci bir yaşamı kendi özgürlüğünün ifadesi olarak fiilen yaşayıp, sistemin sonunda bataklık olan konformist tuzaklarından sürekli kopuşan ve kendi seçtiği kaderini sistemin kendisine sunduğu kadere sürekli dayatan bir devrimci militan!

Anti - kapitalist alanın kendilik kazanabilmesi için sınırlara, özgün bir politik - ideolojik zemine ve diğer özgün bütünleşme/birarada bulunma dinamiklerine sahip olması, onun meşru hakkı ve ötesinde zorunluluğu olmakla birlikte, açıktır ki, sorunun kolay bir çözümü yok. Alanın politik kimliği ve bütünselliği hareketli biçimde sürekli oluşacak. Net sınırlar yerine, silik sınırları ve kapalı değil de açık uçlu bir yapısallığı tercih edecek. Olmak istediğini sürekli yeniden olacak.

Ve nihayetinde, birbirinden farklı politik zeminlerde, farklı mekanlarda, farklı kimliklerde şekillenen anti - kapitalist dinamiklerden oluşan yapısallığı, onu, sürekli olarak dağılma, çözülme ve kimliksizleşme yönünde zorlayacak. Bu durumun bir çözümü yok, olması da gerekmez.

Dağılma ve kendisi olma arasında yaşanacak karşılıklı zorlamalar ve çekişmeler, alanın gelişmesinin motoru/itici gücü olarak görülmeli. Mutlak garanti arayışı, modernist homojenleştirme pratiklerinin temel güdücüsü ve ondan uzak durmak gerekiyor. Risk ve yaratıcılık çoğunlukla aynı madalyonun farklı yüzleridir.

Anti - kapitalist alan söz konusu olunca, bugün çubuğu bükeceğimiz, netçe, bütün gücümüzle ve öyle düşünmeyenlerden açıkça kopuşarak, yalnız kalmayı göze alarak bükeceğimiz yer, tam da burasıdır. En çok gerileceğimiz, belki de ilk öncüler olarak amatörlükler yaparak dağılıp yok olacağımız yer de burasıdır. Ama, en büyük ve sahici zafer de burada gizlidir.

" Yeni bir şeyler yapmaya çağrılıyoruz – diyor May,ayak basılmamış bir toprakla yüzleşmeye, kimsenin gidip de bize yol göstermek için dönmediği bir ormana dalmaya çağrılıyoruz. Bu, varoluşcuların hiçliğin kaygısı dedikleri şey. Geleceğe doğru yaşamak bilinmeyene sıçramak demektir; bu da, halihazırda emsali olmayan ve pek az kişinin kavradığı dereceden bir cesareti gerektirir." (Yaratma Cesareti, Rollo May, Metis Yayınları, syf. 40)

Mükemmelliğe kapalı bir yapısallıktır, kurucusu olunması gereken alan. O, yapısı gereği mükemmel olamaz; ama her zaman ve her durumda gerçek, yani somut ve tarihsel olacaktır. Ona yol veren nesnel ortam, onu gerçek olmaya ve mükemmel olmamaya iter. Eğer ısrarla aranıyorsa, onun mükemmelliği, gerçekliğindedir; sürekli olarak somut ve

tarihsel olmaya zorlanacağı yazgısıdır.

Anti - kapitalist alanın pratikleşme süreci kesinlikle pespembe bir süreç olmayacaktır. Hayatın canlı akışında, kurucu - katılımcı ögeler arasında sürekli çekişme, rekabet ve gerilim yaşanacaktır. Kimlik ve bütünsellik kertelerinde, gerçek ve dağıtıcı riskler sürekli gündemde olacaktır. Ancak, hemen belirtelim ki, bu gerilimler, birbirini meşru görmeyen ve son tahlilde dışlamayı ya da yoketmeyi hedefleyen gerilimler değildir. Daha baştan meşrulukların karşılıklı kabulüyle içine girilen bir toplumsal - politik sürecin meşru gerilimleridir ve hayatiyet belirtisidir. Dostlar arasındaki rasyonel mücadelelerdir.

Ve aynı zamanda, kalıcı, zengin, kapsayıcı ve özgürleştirici bir somut - tarihsel özdeşliğin ifadesi olarak, bütünsel ve özgün bir kimliğin de inşası, o gerilimlerin içinde ilerleyecektir. Bilinçlice seçilmiş ve herkesi kendisi olarak kapsama yeteneğindeki bir ortak alan içinde olma, olası yüksek gerilim momentlerinde oluşabilecek indirgeme ve homojenleştirme eğilimlerinin önünü kesecek, ortak alanın ortak çıkarlarını taraflara dayatacaktır.

Evet, söz konusu olan, bir biçimde işçi hareketine indirgenmesi gereken, ancak şimdiki özel 'tarihsel an'da bir 'emrivaki' durum olarak mecburen kabullenilmesi gereken, herkesin görebileceği biçimde ortada olan kadın hareketi ya da yoksul isyanı...vb., özgünlüklerin zoraki kabullenilişi değil. O durum, zaten veridir. Kabul etmeyenler siyasal ahmaklıktan ve dar kafalılıklarından başka bir şey göstermiş olmuyorlar.

Sözgelimi, her 8 Mart'da, kadınların kendi özgürlük arayışlarını kendileri olarak dillendirmelerini sosyalizm adına engellemek isteyenler var. Tam bir egemen erkek tutumuyla, bilinçlice oluşturdukları bir ideolojik linç ortamında sürekli ateş altında tuttukları kadın hareketini, kendi tekellerine almaya çalışan ve hepsinin lider kadrosu neredeyse tamamen erkeklerden oluşan bu siyasi çevrelerin durumu, hüzün verici bir zavallılıktan başka bir şey değil. Kadınların kendileri olarak özgürleşmeleri, üstelik de sosyalizm adına, engellenmek isteniyor. Anlaşılan, kadınlar kurtulacaksa o mesele kadınlara bırakılmaz, onu da biz yaparız, gibi bir düşünce içindeler. Gerçekte yapılan ise, bol bol işçi söylemi altında örgütlerdeki erkek egemenliğinin yeniden üretimidir. Ve nihayetinde, o kuru gürültü içinde patriyarkal bir sosyalizmin ivmeleri de verilerek, erkeğin egemen konumu olası bir sosyalist düzende de garantiye alınmış oluyor.

Evet, özgün toplumsal hareketlerin varlığı, zaten kendini dayatan bir toplumsal gerçeklik.

Rasyonel bir tutum olan bu kabulün ötesine geçerek, devrimci bir ideolojik - politik tercihle, herkesin ortaklaşabileceği anti - kapitalist bir alanda, sürekli ilişkilenme, dolayımlar kurma, dengeler inşa etme ve empatiden yana tutum almak gerekiyor.

Süreç, ikameciliğin ya da indirgemeciliğin veya homojenleştirmenin ötesinde ve o tür baskıları dışlayacak sahici bir ideolojik - politik tercihle, özgün bir anti - kapital-

ist entegre devreler sistemi olarak kurulmalıdır. O yapısallık, iç gerilimleri ve meşru hegemonya mücadelelerini dışlamaz ama, bir sınırda tutar ve alanın meşru ve herkesi kapsayan çıkarları doğrultusunda onlar üzerinde baskı kurar.

Alana bütünsel olarak bakıldığı zaman, akışı içinde, katılımcı toplumsal – siyasi öznelerin bir biçimde birbirine ya da topluca her hangi birine indirgendiği bir homojenleşme pratiği yaşanmayacak. Bütün toplumsal ve siyasal kurucu ögelerin sürekli kendisi olduğu, ve esas olarak kendisi olurken ortaklaşılan zemini de bilinçli bir tercihle ve özel bir güç alanından destek alabilmek için inşa ettiği bir süreç yaşanacak. O güç alanında varolan kendiliklerin arasında da, kaynaşmadan hegemonya kurmaya dek geniş bir zeminde, ilişkiler kurulacak. Herkes açısından özgürleştirici bir pratik süreç, alanın kendisi olma süreci olarak, ortaklaşa yaşanacak.

O pratik sürece, bir adım ötesinden ve daha yüksek bir zeminden bakarsak, orada olup bitenin aynı zamanda bir yeni tarihsellik, bir yeni uygarlık yaratma çabası; sadece kapitalizme karşı bir tutumla kendisini sınırlamayan, o noktada odaklaşmakla beraber, aynı zamanda, kapitalizmden sonrası ile de ilgilenen ve geleceğe yönelen bir kurucu faaliyet olduğunu görebiliriz.

Günümüzde, anti - kapitalist mücadeleyle sosyalist kuruculuk, komünist ilişkiler ve bir başka uygarlık arayışı arasında, aşılmaz sınırlar yok.

Kapitalizmin nihai sınırlarını görebilecek kadar kendini sürdürebilmesi ve böylece bir sistem olarak bütün özgün ve yıkıcı yapısallıklarını küresel pratiğe geçirebilecek fırsatı bulması, toplumsal bilincin çağımızda ulaştığı seviyeyle birleşince, anti - kapitalist mücadeleye, özgün bir tarihsel karakteri ve pratiği yüklüyor.

Bir tarihsel yazgı olarak yüklenilen misyonun kompleks ve derin kimliği, sadece indirgemeciliğe değil, nesneleştirmeye/şeyleştirmeye ve alan içi sömürge ilişkilerine de kapalı bir yapısallığı, anti - kapitalist alana dayatır. Herkesin kendisini özgürleştirdiği durum, en istenir durumdur.

Esas olan, kapalılık yerine açıklığın, dayatma ve indirgeme yerine sonsuz ikna pratiklerinin beslediği birlikte - oluşun geçmesi; o birlikte - oluşun da, bir rastlantısallık ve kendiliğindenliğe indirgenmeden – ki, o durumda sistemin doğal işleyişi o birlikteliği engelleyecektir, seçilmiş bir strateji ve bir dizi taktikle gerçekleştirilmesi ve süreç içinde, kendine ve sisteme sürekli müdahale edecek yeni strateji ve taktikleri de yaratmasıdır.

Anti – kapitalist alan, aynı zamanda bir sistem karşıtı iktidar alternatifi ve adayıdır.

Ancak, burada özellikle vurgulamalıyız ki, bir iktidara karşı, onun zıddında konumlansa da iktidar olma tarzında ortaklaşan başka bir iktidar oluşturulmamakta; mevcut kapitalist iktidara karşı, bir bütün olarak medeniyetin iktidar mantığına da karşı olan

ve toplumsal güçlerin özgürleşme stratejisiyle kendisini bağlayan, özgün bir iktidara doğru yönelinmektedir.

Öyle bir iktidar ki, " toplumsallık " denen bir nesneye ve onun ürettiği " farklı toplumsallaşma halleri " denilen nesnelere karşı, bir sahip – öznenin, sözgelimi işçi sınıfının, kendini dayatması kimliğini rededer; başlangıçta mülksüzleştirenleri mülksüzleştirme pratiğinde çok açık olarak ve hiç gizlemeden böyle bir tutumu olsa da, yine başlangıçtan itibaren, toplumsalın ve toplumsal güçlerin kendisi olmasının/özgürleşmesinin sahiciliğini taşır ve onun pratik olarak gerçekleşebilmesinin yollarını yaratır. Dolayısıyla, en başarılı olduğu devrim ve sonrası pratiğinde, o artık bilinen anlamıyla bir iktidar değil, iktidarsızlığa/devletsizliğe/demokrasizliğe ve bunların alt yapısı olarak sınıfsızlığa yönelen, özgün bir geçiş iktidarıdır.

Evet, anti – kapitalist alanın bir iktidar alternatifi yeteneğini kazanması, baştan itibaren bir karşı iktidar mantığını içermesi kaçınılmazdır. Ancak, iktidarın sınıflı toplumlar tarihselliğinin yarattığı bir karakterde oluşması kesinlikle dışlanmalı ve sonuçta kendisini tasfiye edeceği özgün bir kimliği, başından itibaren ve vazgeçilmeyecek bir yapısallık olarak içinde taşıması yönünde sürekli baskılanmalıdır.

Anti - kapitalist alan, bir yandan bir dizi özgün kimliği, kendisi olan momentleri/dolaysız mutlak gerçek anlarını/özgün varlık durumlarını barındırırken; öte yandan, sürekli ve hızla akan ve o akışlarıyla alanın içinde akış ve geçişkenlik katsayısını yükselten dolayım süreçleriyle, o kimlikleri, örgütlenme biçimlerini ve farklı eylem tarzlarını, birbirinin içine sokar; bütün kimlikleri ve toplumsal süreçleri, kendini yeniden oluşturmaya, sürekli bir oluş halinde tutunmaya zorlar.

Süreç öyle bir zeminde akar ki, anti - kapitalist örgütlenme alanı, içindeki herkesin hem sürekli olarak yeniden kendisi olduğu, hem de ancak ilişkilendiği ötekiler sayesindedir ki kendisi olabildiği bir nesnel oluş kimliğini kazanır. Her kendisi olan da, toplumsal zenginleşmenin ve akış hızının ulaştığı bugünkü durumda, kendi içinde bir dizi farklılığı içeren bir hareketli bir bütünselliktir; söz gelimi işçi sınıfı hareketinde ya da kadın kurtuluş hareketinde veya ekoloji hareketinde olduğu gibi.

Ortak bir anti - kapitalist zeminde, bilinçlice seçilmiş bir örgütlenme stratejisi gereği, yanyana gelmiş bir dizi parentezler olarak değil, aralarında dolayım süreçlerinin sürekli işlediği, akışkanlığa sahip, açık uçlu ve karşılıklı dengelerle birarada duran örgütler/hareketler/süreçler çoğulluğundan oluşan alan; tam da bu zengin karakteri sayesindedir ki, içindeki militanı sürekli harekete sokarak, kendi alanında gezdirir. O militanın kendisinde bulunan farklı toplumsal yüklemeler de, ancak o gezinme içinde uğradığı özgün direnme ve mücadele mekanlarında açığa çıkar. Her militan bu hareketli ve çoklu konumlanışıyla, kendi içindeki düzenle bir iç savaşa, düzeni kendisinde yenmeye itilir ve bu iç savaş içinde, sistem karşıtlığında kalıcılık yeteneği yükselir.

Zaten, ancak " kendisi için bir militan " dır ki, öyle bir örgütlenme alanını inşa edebilir

ve orada hareketli biçimde rahatça konumlanır. O, aynı zamanda kendisi için savaşmaktadır. Dışındaki bir savaşın askeri değil, kendi özgürlüğünün militan savaşçısıdır. Sistemin kendisindeki her haline karşı, içinde olduğu kapitaliz karşıtı alanın çeşitli örgütlerinin militanı olarak, oldukça zengin ve örgütlü bir savaş yürütmektedir.

Ucu açık ve sürekli yenilenen hareketli dengelerde tutunan bütünselliği, anti - kapitalist alanı, esnek ve zengin bir kapsama yeteneğine kavuşturur. Mücadele biçim ve tarzları, bütün zenginliğiyle alanın içinde kendine yer bulabilir. Alanın zengin yapısallığıyla kendiliğinden içerdiği toplumsal meşruiyetin talebleriyle, sürekli eğitilirler ve kendileri de, yarattıkları yeni enerjiler ve açtıkları yeni alanlarla, o meşruiyetin kapsama alanını sürekli genişletirler.

En şiddetlisinden en pasifine dek bütün mücadele biçimleri, toplumsal meşruiyet eşiğini aşabildikleri oranda ve aralarında bir hiyerarşı ilişkisi kurulmadan, alanın içinde yer alır. Bir mücadele tarzı olarak, sistemin iktidar ilişkileri alanına yoğun bir kütle halinde mermi gibi yönelen tarzdan, sistemi çevresinden ve içinden saran ve sürekli tırtıklayan, ona sımsıkı yapışan ve onunla her alanda sarmaş dolaş olan hegemonyacı tarza kadar, bütün mücadele tarzları da, alanın içinde kendini ifade edebilir.

Hiç bir tarz diğeri üzerinde kendiliğinden bir hiyerarşi kurup sömürge ilişkisi geliştiremez. Elbette, farklı dönemlerde farklı mücadele biçim ve tarzları öne çıkacak ve diğerleri ona tabi olacaklardır. Çubuğun nereye, ne zaman ve nasıl bükületeceği, güncel politikanın işidir.

KOMÜNİSTLER VE ANTİ - KAPİTALİST ALAN

Kapitalizme karşı oluşunu işçi sınıfının tarihsel eylemiyle somutlaştıran, ancak o eylemin vereceği nihai kararla sonuç alınabileceğine inanan, kendisini işçi sınıfının sermayeye karşı uzlaşmaz savaşının militanı olarak gören komünistlerin, durumu ne olacaktır?

Komünistler anti - kapitalist alanla hangi biçimde ilişkilenmeli ve şayet içine girecekse; o alanda nasıl hareket etmeli, kendi tarihsel eylemiyle anti - kapitalist alanın eylemliliği arasında ne gibi bağlantılar kurmalı?

Hemen belirtelim ki, komünistler anti - kapitalist alanın kuruluşunda ve eylemliliğinde tüm güçleriyle yer almalı ve kendi bağımsız varlık ve hareketleriyle sımsıkı yerleşerek, alanla mümkün olan en yoğun kaynaşma içine girmelidirler.

O kaynaşma, alanı kendisinin doğal uzantısı haline çevirecek bir homojenliğe zorlamaya dönüşmemeli; tersine, alanın zengin yapısallığıyla uyum sağlamalı ve o zenginliği bir engel değil, kendi bütünselliğini günün şartlarında sağlayabilme ve zenginleşme fırsatı olarak görmelidir.

Ve yine, o kaynaşma, kendi özgünlüğünü törpüleyerek alanla aynılaşma kendiliğin-

denciliğine de düşmemeli; tersine, komünist hareket, alanın kalıcılığının en yüksek düzeyde teminatını sağlama kapasitesine sahip olan özgün tarihsel duruşunu, mümkün olan en gelişmiş ve güçlü haline doğru sürekli yükseltmelidir.

İşçi sınıfının ve sermayenin kendisi oluş ve o süreçte toplumsalın farklı halleriyle ilişkilenme tarzları, çok farklıdır. İşçi sınıfı o ilişkilenmeyi toplumsal zenginleşme ve birlikte özgürleşme pratiğine çevirirken, sermaye kendisi dışındakileri kendi malına dönüştürmeyi ya da sömürgeleştirmeyi hedefleyecektir.

Sermayenin kapitalizm şartlarındaki egemen konumu, kendi karakterini ve hareket tarzını tüm toplumsal ilişkilere, o arada düşmanı olan işçi sınıfı ve hareketinde de, egemen kılma imkanını ona verir ve sermaye de, binbir biçime bürünen dolayımlar ağıyla, bu süreci bilinçlice yürütür. İşçi sınıfının kendisini bu gerici eğilimin baskısından kurtarması, kendisini ve hareketini, kendine ait bir tarza kavuşturması gerekir.

Sadece düşmanı yenmek yetmez. Onu kendi tarzımızla, kendi tarihsel hedeflerimizle bizi yakınlaştıracak bir tarzla yenmeliyiz. Günümüzde kapitalizmin geliştiği ülkelerde toplam nüfusun büyük çoğunluğuna ulaşan ya da geç kapitalistleşen ülkelerde ulaşma eğiliminde olan işçi sınıfının ve komünist hareketinin, mülkiyetçiliği ve egemen sınıflara özgü hiyerarşik dayatmaları dışlayan, birlikte özgürleşmeyi, kapsayıcılığı ve sonsuz ikna süreçlerini tercih eden bir tarzı, ağırlıklı olarak uygulaması gerekiyor.

Anti - kapitalist alanda ortaklaşan güçlerden birisi olarak, işçi sınıfı ve onun komünist hareketi, bütün halleri ve davranışlarıyla, o alanın en güçlü teminatı olmak zorunda. Öyle bir alanın toplumsal meşruiyet alanı içine girebilecek güçte oluşması ve kalıcılığı, büyük ölçüde işçi sınıfının somut - tarihsel hareketinin onunla kaynaşması oranında gerçekleşecektir.

Anti - kapitalist alan ve işçi sınıfı hareketinin güncel gerçekliği, birbirlerine sımsıkı bağlanmaya yazgılılar.

Birbirinden farklı çıkarlara sahip özgün zümrelere doğru yayılma eğilimine olan günümüz işçi sınıfının, kendisinin ve hareketinin bütünselliğini sağlama alanı olarak anti - kapitalist alanın uygun yapısallığı ve devamla, o alanda ilişkileneceği politik ve toplumsal süreçlerin, sınıfın şimdiki kimliğine uygun bir bütünsellik kazanmasına yapacağı katkı, yaşamsal önemdedir. Sınıfın kaderi açısından belirleyici önemdeki bu süreclerin, kendilerini en güçlü biçimde anti - kapitalist bir alanda ve diğer anti - kapitalist toplumsal güçlerle gerçekleştirebilecekleri açıktır.

Üstelik, sınıfın ve hareketinin bütünselliğinin bu biçimde sağlanması, onun bir gerçeklik olan farklılaşmasının/farklı zümrelere doğru ayrışmasının, bütünselliğini engellemek bir yana, o bütünselliğin mümkün olan en üst toplumsallaşma seviyesinde kurulmasını ve böylece sınıfın toplumsal alana etki gücünün artmasını sağlayacaktır.

Zanaatkarlıktan manifaktür işçiliğine ve oradan da sanayi işçiliğine sıçrayan işçi

sınıfının, kendi tarihinin şimdiki konağında ulaştığı zengin konumlanış, onun bütünselliğini de uygun bir karaktere doğru itiyor. Somut olan gerçekliğe uyum sağlanmalı.

Bilinçleri tek yanlı çalışan ve alıştığı hallere asılı kalanlar açısından işler basittir. Onlar ya var olana ve yarattığı sorunlara gözlerini kapayıp, kendi kapalı devrelerinde kendilerini çıkışsızlığa hapsedecekler, ya da tersine, sınıfın şimdiki halinde bütünselliğini oluşturmasının imkansız olacağını savunacaklardır. Onların kaderi çıkışsızlık ve karşısında tutunamadıkları kapitalizm karşısında dağılma.

Öte yandan, kapitalizmin güncel süreçleri açıkca gösteriyor ki: Sınıf bilinçli öncü işçiler, günümüz şartlarında, sınıfın ve hareketinin bütünselliğinin kurulmasının, her zamankinden daha çok onların emekleriyle ve öncü pratikleriyle oluşabileceğini kavramak zorundalar.

İşte, sermayenin uzlaşmaz düşmanı olma niteliğiyle, maddi yaşamın yeniden üretildiği mekanlarda konumlanmasıyla, ulaştığı kitlesellik boyutuyla ve o kitleselliği anti - kapitalist bir alanda birleştirebilme yeteneğiyle, işçi sınıfı; anti - kapitalist alanın, o olmazsa olmayacak denli önemli bileşenidir. Ve alan, ancak onun varlığı ve hareketiyle gerçek bir toplumsal güce dönüşüp, kalıcılık yeteneğini kazanacaktır.

İşçi sınıfının bütünsel kimliği, günümüz şartlarında, var olan ya da olgusallaşmaya yazgılı bir güçlü nesnelliğin, kendiliğinden bütünselleşmesi biçiminde kazanılamaz. Gerçekte, işçi sınıfının hem varlığı (tek tek işçilerin bir sınıfa dönüşmesi) ve hem de bütünsel hareketi, sanıldığının aksine, hiçbir zaman kendiliğinden gerçekleşen ya da zaten var olan bir olgu değildir. O, gerçek toplumsal ilişkiler içinde, gerçek bir toplumsal sürecin ürünü olarak ve kendisi de bir toplumsal ilişki alanı olarak, sürekli oluşur.

Ancak, açıktır ki, işçilerin büyük çoğunluğunun büyük sanayi işletmelerinde kütle halinde bulunduğu koşullarda sürecin yaşanması ile işçilerin nisbeten küçük sanayi işletmelerinde ve hizmet işkolunda iyice dağılmış ve modern sanayi üretimiyle bağı kopmuş bir durumda olduğu günümüzde, aynı sürecin yaşanması, farklı karakterlere bürünecektir.

Kendiliğindenlik ve bilinç ögesi arasındaki ilişkide, bilinç ögesinin ağırlığı, güncel koşullarda sürekli artmakta. Sermaye, günümüzde, bilinçli hamlelerle işçi sınıfının bütünselliğini/kollektivitesini bozmaya çalışıyor. İşçi sınıfı da, ancak daha güçlü düzeyde bilinçli hamlelerle kendi bütünselliğini sağlayabilir.

Evet, o bütünselliği destekleyen bir yapıya sahip olabilecek bir anti - kapitalist alan ve işçi sınıfı, birbirleriyle kaynaşmaya yazgılıdırlar.

Anti - kapitalist alanın bütün katılımcıları gibi işçi sınıfı da, alanda, kendisi olarak,

kendi örgüt biçimleri ve mücadele tarzlarıyla yer alacaktır.

Birbirinden farklı ivmelere sahip bir dizi toplumsal gücü içinde barındırması, anti – kapitalist alanın, sadece bir konsensus/uzlaşma alanı değil, aynı zamanda bir iç çatışma, gerilim ve hegemonya arayışları alanı olmasını da belirler. Kapitalizme karşı ortak konumlanmanın baskısını sürekli üstlerinde hissetmekle beraber, katılımcı toplumsal öznelerin her biri, kendisinin özgün varlığından ve kendi çıkarları ve tutkularından ivmelenerek alana yüklenecektir.

Ortak alan, kapitalizme karşı ortak bir duruş sergilemekle ve sermayenin bakış acısından, bütünsel bir düşman olarak gözükmekle beraber; kendi içinde, uzlaşmaz olmayan ama farklı olan çıkarlara dayanan meşru çatışmaları barındıracaktır. O çatışmalar, alanı, bir ideolojik fetiş nesnesi olmaktan çıkarıp, toplumsal gerçeklikle uyumlu bir gerçek kimliğe kavuşturacak, onun kalıcılık katsayısını yükseltecek ve ona derinlik kazandıracaktır.

“ Zaman ve gerçeklik – diyor Prigogine, indirgenemez bir biçimde birbirine bağlıdır. ” (Kesinliklerin Sonu, I.Prigogine, Dönüşüm Yayınları, syf. 213) Sanıldığı gibi insanlık zamanı yaratmadı, tersine evrenin gerçekliği içinden geçen “ zaman oku ” insanı yarattı. Zaman ise, tersinir ve tersinmez süreçleri, ikincisinin belirleyiciliğinde birlikte kapsar. “ Determinist yasalara bağlı edilgen bir doğa anlayışı Batı’ya özgüdür. Çin’de ve Japonya’da “ doğa ” ‘kendi kendine varolan ’ anlamına gelir ” (a.g.e., Prigogine, syf. 18). Descartes ve Spinoza’dan farklı vurgular alarak kendi mantığını oluşturan modernizm ve ‘ batı ’ damgalı kaba determinist anlayışa göre, Prigogine’ nin aktardığı ‘ doğu ‘ damgalı yorum, her ne kadar mistik vurgulara sahip olsa da, ‘ mutlak ’ ın, insan bilincine tarihsel süreç içinde yerleşmiş

çekim gücünden, daha fazla kopuşmuş sayılabilir.

“ Batı ” determinizmi, evreni tersinmez süreçlere indirger ve orada hapseder. O kaba determinist akış da, o mükemmelliğin mimarı ya da ivmelendiricisi olarak metafizik bir tözü ima eder. “ Doğu ” da ise, tersinmez süreçlerin belirleyiciliği vardır. Nitekim, “ Tanrı Öldü ” aforizmasını özellikle öne çıkaran Nietzsche’de, “ Doğu ” kökenli felsefeye ilgisini sürekli vurgular.

Evet, anti - kapitalist alanın da içinden toplumsal gerçekliğin kendine özgü “ zaman oku ” geçer ve o geçiş, alana, alanın aktörleri üzerinden, çıkarlara – arzulara - tutkulara dayalı kompleks gerilimler yükler. O gerilimlerin yaşanması ve katılımcı güçlerin, alanın bütünselliği ve bütün katılımcıların mevcudiyetinin meşruluğunun kabulü zemininde tutunarak, birbirini itmesi ve kendilerine daha geniş bir alan açma girişimleri meşrudur. Alan, o meşru itişmeler içinde gerçeklik kazanır ve kendi özgün zamanına kavuşur.

Alanı, sadece tersinir süreçler üretebilecek mutlak bir uzlaşmayla sınırlamak, sanılacağının tersine, onun ömrünü uzatmaz. Onu, son tahlilde tersinmez süreçlerin belirleyiciliği altında akan toplumsal gerçeklikten koparır, boğar, yüzeye çeker ve güçsüzleştirir. Alanın bütünselliğinin ve kalıcılığının teminatı, onun derinliği ve toplumsal gerçeklikle ilişkili kendine özgü bir zamanının olmasıyla mümkündür. Farklılıklar ve çatışmalar, onu gerçek bir toplumsal ilişki alanı haline sokar. Zamanın oku onun içinden de geçer, toplumsal zamanın ritmini kendinde hisseder, canlanır ve renklenir.

90'lı yıllardan sonra, küresel toplumsal gerçekliklerden biri de, özellikle aydınlarda görüldüğü üzere, bir gönüllü güçsüzlük isteği ve çatışmadan ya da gerilimden bilinçlice kaçma. Sermaye kendini sınırsızca büyüttüğü neo - liberal süreçleri, o kaçışın içinde oluştuğu konjonktürel bir çöküntü ve yılgınlık ortamı sayesinde rahatça yürüttü.

Ona yönelik özel bir isteksizlikten kurtulunursa, çatışma, hayatın doğal süreçlerindendir ve anti - kapitalist alan içinde de, dostlar arasında ve meşru biçimlerde devrede olmalıdır. Sadece uzlaşma, güçsüzlük isteğinin baskısı altındaki bir bilincin ürünü olacaktır. Çatışma ve gerilimler alana yüklenince, zorlama uzlaşmalar yerine sağlıklı dengelerde oluşan gerçek uzlaşmalar gündeme gelecektir. Ancak bu durum, belirsizlik momentleri de yaratacaktır ve onlar da, gerçek bir toplumsal güç alanı olabilmenin bedeli olarak, gönüllüce göze alınmalıdır. Üstelik, toplumsal alan söz konusu olunca, çatışma ve gerginlik, bir gün gelip de aşılacak durumlar da değildir. Sürekli ve sonsuzdurlar.

Uzlaşmaz zıtlıkların ürünü çatışmalar, düşmanlar arasında bir savaşa dönüşerek karşılıklı yok etme iradesiyle yaşanırken; dostlar arasındaki çatışmalar, karşısındakinin varlığının ve isteklerinin meşru olduğunun kabulü üzerinden yürütülebilir. Dost güçler arasındaki ortak siyasal alanın zemini, bu ikincisinin üzerinde yükselir. Belli eşikleri aşmamak gereklidir, aşılırsa " kazananın " da kaybettiği süreçler devreye girer. Ama, uzlaşma da bir denge durumudur: Sürekli müzakere altında olmak ve sürekli yenilenmek, yapısına içkindir.

Üstünde kurulunan toplumsal gerçeklik, ne olduğu mutlak olarak sabit, nereye gideceği mutlak olarak belli bir gerçeklik değil. Sabitlikler/mutlaklıklar, an'lara/momentlere ait bir konumlanma olarak elbette var. Ancak o momentler, zamanın oku tarafından sürekli zorlanır, kendini yeniden üretme ya da üretememe ikilemiyle karşılaşır ve bu süreç bütün düzeylerde biteviye sürüp gider. " Klasik bilim – diyor Prigogine, düzen ve kararlılığa önem vermişti, oysa artık her gözlem düzeyinde salınımın ve kararsızlığın temel bir işlev taşıdığını biliyoruz. Bu kavramlarla birlikte çoklu seçim ve sınırlı öngörürlük kavramları da ortaya çıkar." (a.g.e., Prigogine, syf. 10)

İşte, " çoklu seçim "lerin meşruluğu ve " sınırlı öngörürlük " gerçekliği, bitmeyen bir iç tartışmayı alana sokacaktır. Tartışmaların kontrolden çıkma ve alanı dağıtma olasılığı doğasına içkin olarak mevcuttur. O olasılığın varlığı, tartışanları dizginleyecek ya da hakim olarak varolan zemini dağıtıp başka olasılıkların gündeme gelmesinin önünü açacaktır. Kaçınılmazdır, kabullenilmesi gerekir. Toplumsal özgürlük, tam da böyle bir durumdur; risk içerir ve yaratıcı hamlelere gereksinir.

Komünist hareket, işçi sınıfının bağımsız çıkarlarının temsilcisi olarak alanda yerini alacak ve elbette, sürece, kendi durduğu yerden kendi gözleriyle bakacak, kendi çıkarlarına en uygun pozisyonları yaratmaya çalışacaktır. Ve komünistler, alanın kalıcı ve tarihsel elemanı olarak, şimdiki geniş kapasitesini bozmamaya ve tam tersine hassasca korumaya özel önem verecektir. Mülkiyetçi homojenleştirme girişimlerine karşı, devrimci zeminde gönüllü uzlaşmaların önünü açacaktır.

Burada, bir parentez açıp, gönüllü uzlaşmanın zıddı gönülsüz ve zorla uzlaşmaya geçmeliyiz ki, bugünkü gönüllü güçsüzlük eğiliminin ve ilkesiz uzlaşma düşkünlüğünün altında, geçmişte yaşanan, zora dayalı " uzlaşma " pratiklerinin güçlü etkisi vardır.

Aslında yaşanan " uzlaşma " değil, bir sahip - özne lehine, toplumsal alanın tümünün homojenleştirilmesi ve monolitik bir kimliğe zorlanması girişimiydi. Meşruiyetini tarihsel haklılığına bağlıyor, komünizm idealinin yüceliğinin günceli anlamsızlaştırdığına, hatta düşmanlaştırdığına ve güncel toplumsallığın hedeflenmiş gelecek tarafından sömürgeleştirilmesi, ideale uygun bir monolitik kimliğe sokulması gerektiğine inanıyordu. Farklılıklar düşmanlıktı ve ajanlıktı.

Zaten bütün gerilimlerin geçiş sürecin nasıl yaşanacağı üzerinde olduğunu kurnazca gizleyen ve tek yanlı olarak çoğunluğun görüşünü mutlaklaştıran bu sürecin sonunda, " ne "yin "nasıl" olacağına tek yanlı ve tartışmasız karar verenlerin bürokratik yozlaşması ve zümresel iktidarı kendine sürekli alan açtı ve bol bol Yeltsin tipolojisi üretti.

Stalin'in Sovyetlerdeki küresel devrimci mevziyi koruma gerilimiyle aldığı önlemler, zaman içinde 89 - 90 yıkımını doğuracak tohumların sisteme atılması anlamını taşıyordu ve süreç içinde tohumlar büyüdüler.

Stalinizm, Leninizmin pozitivist - modernist zeminde çarpıtılmasıdır ve başlangıçtaki devrimci niyetler, sonraki gerici süreçleri yaratmazlık edemedi: Toplumsal güçlerle, başta işçi sınıfıyla, bağını koparmış ve Kremlin'in ya da yeryüzündeki komünist partilerin politbürolarına hapsolmuş siyaset, toplumsal sorunlara ilgisiz, hareketsiz ve tepkisiz bir halk ve süreç içinde oluşan bürokratik zümre, o zümrenin kendisinin ve iktidarının bilincine varması... vd., biçimlerinde olgusallaşan bir boğucu süreç... Anlayış, 3. Enternasyonale ve arkasını oraya dayayarak, bütün sosyalist inşa denemelerine ve çoğu komünist partiye damgasını vurdu.

Sürecin bu yöndeki izahına katılmasa da, Kıvılcımlı'nın özgün teorik zemininden ortaklaşa beslendiğimiz Kaya'nın vurgusu da, sorunun tarihsel derinliğini ve gücünü göstermesi açısından son derece önemlidir. (Bilinç ve Eylem, Serdar Kaya, sayı 2) Rusya'nın " doğu "lu ve " Çar - baba " lı uzun tarihsel geçmişi, sınıflar gerçekliği içine sızmış bir tarih üretici gücü olarak, kendisini farketmeyenleri, Smolny'i ele geçirmekle her şeyin dönüştüğünü zannedenleri gafil avlayan zafer yürüyüşünü, Sovyet iktidarı içinde sürece yayarak yürütmüş ve sonunda Yeltsin - Putin gerçekliğiyle zaferini ilan

etmiştir. Ve madalyonun bu yüzü de diğeri kadar önemlidir. İkisi ayrı ayrı değil, aynı sürecin içinde ortaklaşmış olarak pratikleşmişlerdir.

Aynı sosyalizm süreci içinde, farklı toplumsal - politik oluşumları, güçleri ve farklı stratejileri - taktikleri meşru görmek bir yana, düşman olarak gören anlayış, toplumsal alanı terörize ederek, kendine özgü bir " uzlaşma " ortamı yaratmıştır. Sosyalizmin zenginliğini ve bütün yaratıcı enerjilerini katletme pahasına elde edilen bu durum da, bir çeşit uzlaşmadır. Mutlaka devlet olmak da gerekmez. Siyaset yapma tarzı olarak da hükmünü sürdürebilir ve oldukça güçlü olarak sürdürdü de. Uç noktasına Arnavutluk'ta, Kuzey Kore'de, Kamboçya'da varmış ve ayrıca yeryüzünde birçok anti - kapitalist devrimci örgütte de hakimiyet kurmuştur. Farklılıkları meşru görmeyen, bir sahip - özne'nin/iktidarın sahibinin, şiddet uygulayarak ya da ideolojik - örgütsel önlemlerle zor kullanarak sağladığı uzlaşma alanı.

Bolşevik Parti'nin Lenin döneminde asla böyle bir durum yaşanmamıştır. Kendisi tam tersi iddialarda bulunsa da, Öcalan ve PKK ilişkisi de Stalinist tarzdadır. PKK da olup da Öcalancı olmamak imkansız. Tartışma serbest ama, Öcalan'ın görüşlerinin yorumu üzerinden gitmek zorunda. 50 - 100 kişilik örgütlerde bile aynı süreçler karikatürize biçimde yoğun olarak uygulanmıştır ve uygulanmaktadır da: Boşa akıtılan enerjiler, çıkışsız ve boğucu pratikler...

Lenin'in partisinde masaları yumruklayarak yürütülen canlı ve yaratıcı tartışmaların yerini, sahip - özne'nin (kişi ya da örgüt veya MK ya da ...vd.) tartışılmaz iradesi almıştır ve uzlaşma, o iradenin mutlaklığının kabulü üzerindedir. İşte, tam da burada, o irade en doğru tesbitleri bile yapsa, sosyalizmin taviz verilmeyecek temel yapısallığından farklı bir zemine yerleşilir.

Tarihsel - devrimci yapıların çoğunlukla benzer şekillendiği açıktır ve komünal şeflikten kök alan bu durum, ayrı bir yazının konusudur. Kendine özgü meşruluklara da sahiptir.

Modern ve hatta modernizmi aşmaya yazgılı sınıf hareketinden ve onun toplumsallaşma alanından ya da sosyalist demokrasi pratiğinden söz edilecekse; onun kendine özgü bir yapısallığı vardır ve kimse, hangi gerekçeyle olursa olsun o yapısallığı çiğneyemez. Çiğnerse, o zeminden kopuşulur, modernizmle/pozitivizmle ya da tarihsel devrimcilikle buluşulur. Stalinizm ve Apoizm bahsinde, bu sonuçların her ikisi de pratikçe yaşanmıştır, yaşanmaktadır da.

Anti - kapitalist alan, ki devrimci toplumsallaşma zemininde oluşan bir uzlaşma alanıdır, işte tam da bu yüzden, bir özgürlük arayışı ve bir kendisi oluş zenginliği olduğu içindir ki, meşru iç tartışmalara, gerginliklere ve hegemonya girişimlerine açıktır. Ve, işçi sınıfı devrimcilerinin de, kendi tarihsel zeminlerinden ve çıkarlarından yola çıkarak alanla ilişkilenmeleri, alanı bir biçimde etkilemeye ve kapitalizm karşıtlığının en yerleşik ve kararlı öznesi olarak alanda hegemonya kurmaya çalışmaları meşrudur. O

hegemonya girişiminin homojenleştirme pratiğine kapalı olması, sürecin başlangıcında alanla ilişkilenirken, bütün anti - kapitalist toplumsal güçlerin meşru varlıkları kabullenilerek, belirlenmiştir.

Komünistler, anti - kapitalist alanın en öndeki ve en tutarlı savaşçıları olmak zorunda. Komünist politikanın kendisini ürettiği işçi sınıfının bütünsel varlığının ve kollektif eyleminin, somut gerçeklik haline dönüşmesi, bugünkü koşullarda, ancak bu karakterde bir alanla ilişkilenmeyle mümkündür. Aynı anda bir karşı – iktidar odağı, bir devrimci özne oluş ve sürecin tarihsel öznesi işçi sınıfının ve hareketinin bütünselliği/kendiliği, ancak böyle sağlanabilir.

Ve elbette, alana katılım, sıradan ve öylesine bir yöneliş olarak uygulanamaz. Komünistler, alanı ve bütün katılımcı toplumsal güçleri, kapitalizmi yıkmanın özgün ve komünist tarzıyla, dayanışmaya (dikkat! kendilerini tasfiye edip, özgünlüklerini yitirip, komünist hareketin uzantısı olmaya değil, dayanışmaya!) ikna etmeye çalışacaklardır. O ikna faaliyeti de, süreklileşmiş bir dizi politik - pratik sürecin içinde zamana yayılarak yürütülecektir. İkna olmayanlarla da, ortak anti - kapitalist alanda birarada olmaya gene devam edilecek ve ikna süreci devam ettirilecektir.

İkna sürecinin bir hedefi yoktur ya da, hedef sürecin kendisinde içerilmiştir. Ve zaten, ikna, tek taraflı değil, çok taraflı bir süreçtir. Komünistler de, diğer anti - kapitalist toplumsal güçler tarafından sürekli etkileneceklerdir. Tıpkı günümüzde, kadın kurtuluş ve ekoloji hareketleri tarafından yapıldığı gibi. Anti - kapitalist alanın bir entegre devreler sistemi ya da bir iletişim alanı olması da, ancak, içindeki dolayım ağlarının, ikna etme ve ikna olma olasılığını birlikte taşımalarıyla sağlanabilir.

X

Anti - kapitalist alan kendi bütünselliğini, kendiliğini, iki ana eksende kurmuştu. Birincisi, kapitalizm karşıtı olmak ve ikincisi, bütün katılımcı ögelerin varlık ve hedeflerinin meşruluğunun kabulü. Anti - kapitalist alanın özgün bir katılımcı gücü olarak komünist hareket, kendi bütünselliğini, kendiliğini, üçüncü bir ekseni daha kendisinde varederek kurar: İşçi sınıfının kapitalizm karşısındaki tarihsel konumunun içselleştirme ve onun hareketinin siyasal zemini olmak. Bu üçüncü tercihiyle, diğer anti - kapitalist güçlerden ayrışır ve kendi özgünlüğüne kavuşur.

Ve günümüz şartlarında, komünist politik özne açısından, süreç burada durmaz ve daha zengin bir zemine doğru genişler. Anti - kapitalist toplumsal güçler içinde, işçi sınıfının tarihsel rolünü kabul edenler de, doğrudan komünist hareketin içinde yer alabilmelidir. Elbette bu konuda bazı komünist hareketler, anti - kapitalist alanda ilişkilenmenin yeterli olacağını düşünebilirler. Ancak, bugün işçi sınıfının ulaştığı toplumsallaşma seviyesi ve kapitalizmin ulaştığı yıkım gücü, komünist harekete, kendi sınırlarını işçi sınıfının kapitalizm karşısındaki tarihsel - stratejik konumunu kabul eden bütün anti - kapitalist güçlere doğru genişletmeyi ve onların kendileri olarak da hareketin içinde mevzilenmelerini meşru görmeyi dayatmaktadır.

Komünist hareket, bu zemin genişlemesi ve o genişlemenin kimliğine yapacağı bir dizi etkiyle, anti - kapitalist alanla uyumlu ve onu derinden kavrayabileceği bir yapısallığa da ulaşmış olacaktır.

İşçi sınıfının şimdiki parçalı yapısallığı da, böyle bir zemin genişlemesini talep ediyor. O gelen güçler, esas olarak, sınıfın farklı hallerinin özgün politikleşme arayışları olacaktır. Böylece işçi sınıfının farklılaşmasının ürettiği farklı tarzdaki mücadele biçimleri ve örgütleri komünist zeminde bütünselleşebilecek ve o bütünselliğin siyasi öznesi olunacaktır. Ve bu zemin genişlemesiyle, komünist hareket, aynı zamanda, anti - kapitalist alanın işçi sınıfının tarihsel ekseni üzerinde kurulmuş özel bir hali olacaktır.

" UPS işçisi Doug Sabin, Seattle protestoları sırasında ... dile getiriyordu. ' Çevre hakkında konuşan o çocukların zayıf halka olduklarını düşünürdüm. Şimdi, dünyayı değiştirmek zorunda kalacak büyük bir 'Biz'in parçaları olduklarını düşünüyorum ' "(aktaran Callinicos, Anti - Kapitalist Manifesto, syf. 105) Ve işte " o çocuklarla " anti - kapitalist alanda kurulan ortak toplumsallaşma, onların içinden işçi sınıfının tarihsel rolüne inananlarla daha özel olarak komünist bir zeminde de kurulacaktar.

Komünist hareket, anti - kapitalist alanda içiçe geçmiş entegre devreler sisteminin devrelerinden biridir. Ve ama, aynı zamanda, kendisidir, özeldir ve kendi durduğu yerden kendisiyle uyumlu bir yapısallığa sahip olan alanla sımsıkı ilişkilenecektir. Ve dahası, ona kendi özgün çıkarları yönünde yüklemelerde bulunacaktır. Başka özneler de aynı tarzda yüklemelerde bulunabilecek ve alan, o yüklemelerin kesiştiği dengelerin üstünde oluşan, sürekli müzakere altında olan, ucu açık ve hareketli bir yapısallığa sahip olacaktır.

Modernist - pozitivist bir marksizm zeminine yaslanıp da, devrimci örgütlenmeyi, tarihin zorunlu olarak gideceği bir hedefe toplumu götürmeye zorunlu olarak yazgılı yekpare bir hayali sınıfı örgütlemeye indirgeyen; ve buradan yola çıkarak ve çok açık biçimde araçsal – teknik akılla kendini sınırlayarak, her türlü mutlakçı/kapalı/monolitik örgütleri ve politikaları meşru ve zorunlu gören bir hattın içinden bakılırsa; özgün bir tarihsellikten yola çıkarak önerilen anti - kapitalist alan ve onun içine yerleşmiş komünist hareket anlayışı, " devrimci " homojenliği ya da kapitalizm karşıtı monolitik direnç noktasını tasfiye etme çabası olarak görülecektir. Bu zeminden gelecek eleştirilere verilebilecek cevap " Sepet koluna, herkes yoluna! " olacaktır. Bunca deneyden sonra, vazgeçilmeyen küçük burjuva sınıf konumları, tarihsel yüklemeler ve kişicil iktidar fetişizmlerinin güdülediği bu tarzlarda ısrar etmek, günümüz şartlarında artık eski anlamını bile kazanamayacaktır.

Elbette, önerilen tarzın da, riski ve gerilimi yükselten bir tarz olduğu açıktır. Ancak, şimdiki kapitalist toplumsal formasyon, düşmanından, işçi sınıfından ve onun komünist hareketinden, ancak bu tarzda darbe alabilir. Riski ve gerilimi yüklenmek, istikrarı fırtınada aramak gerekiyor.

İstikrar için sabit/mutlak/monolitik yapı önerenler, sürekli olarak yapı mistifikasyonu/idealizasyonu yaparak, devrimci yapıyı somutluğundan çıkarıp kendisine tapılan fetiş nesnesi haline dönüştürenler, her seferinde olduğu gibi bundan sonra da, binlerce yıllık egemen sistemlerinin iktidar/hiyerarşi eğilimlerini yeniden üretecekler ve baskıcı egemenlikler, tabi oluşlar, iktidarlar, bürokratik çürümeler onların içinde de canlanacaktır: Boğuculuk – içine aldığını boğar ve kapalılık – içine aldığının dışarısıyla olan dolayım kanallarını keser, ve mutlak özdeşlik – " farklı " tarihsellikler/haller/süreçler kapsanmaz ve hızla " öteki "leştirilir... İşte, monolitik - kapalı yapı fetişizminin şimdiye dek ulaştığı ve bundan sonra da ulaşacağı nokta.

Bu özelliklerin hepsi birbirini doğurur. Zorunlu ve demirden bir iç mantık vardır. Ve elbette, öyle bir yapıda, mutlak özdeşlik/homojenlik kaçınılmazdır, birini çekerseniz hepsi yıkılır. Ve, bu da yetmez. Onun yapısallığı gereği, söz konusu eğilimlerin sürekli olarak tahkim edilerek mutlak özdeşliğin sürekli tazelenmesi, homojenleşmenin sürekli ilerletilmesi gerekir. Dışarısıyla dolayımlarla ilişkilenme, kesinlikle göze alınmaması gereken ciddi bir risk olacaktır. Kendisiyle mutlak özdeşlik, tek yanlı bir mutlaklık olarak yapıyı kapsar. Kapsadığı oranda da sırf kendine kapar, toplumsal gerçekliğin canlı yaşamından koparır ve süreç içinde o yapıdaki özgürlükçü ve devrimci ögeyi boğacak süreçleri işletir.

Modernist - pozitivist baskıyla bozulmuş halinden uzak durup da, leninizmin özgün bolşevik deneyiminden bakarsak da, anti - kapitalist alan ve onunla kaynaşmış komünist hareket önerisi, farklı bir konumlanışı talep eder.

Lenin'in örgüt deneyimi yanlış olduğu için değil ama, kendimize ait ve özgün bir tarihsellikte yaşadığımız için o farklılık oluşuyor. Şimdiki komünist hareket, sistemi açıkça karşısına alma ve her sürecinde devrime göre yön tayin etme, sınıfın bağımsız - devrimci çıkarlarını sürekli ve hassasca koruma anlamında yine leninisttir ve bir bolşevik partisidir; ve ama, anti - kapitalist bir alanla kalıcı ilişkilenme ve bunun kendisine ve hareketine yapacağı etkiler anlamında, kendine özgü bir örgüt biçimi ve mücadele tarzı arayışıdır ve parti biçimini aşan bir örgütlenmedir. Leninizm, benimsenerek içselleştirilmiş bir kalıcı öge olarak onun içindedir.

Kendi dönemimizin somut - tarihsel gerçekliklerinden yola çıkarak devrimcilik yapmalıyız. Bolşevik Partisi deneyimi, ve esasında parti biçiminin kendisi ve nihayetinde,siyasal alanın sadece parti ile doldurulması, bütün zamanları ve durumları kapsayan mutlak doğrular değillerdir. Yaratıcıları da hiçbir zaman böyle bir iddiada bulunmadılar. Lenin'in cesedini tapınç nesnesi haline getirenler, bolşevik partiyi de aynı duruma düşürdüler.

Kaderimizi sevmeliyiz ve kendi dönemimizin kendine özgü zirvelerine gözümüzü dikmeliyiz. Öncekilerin kolay bir tekrarı, en iyi taklidin üretildiği durumda bile, aynı sonuca ulaşamaz. Bir dönem kapanmıştır ve yeni bir dönem kendi özgün devrimci talepleriyle devrededir. Somut - tarihselliğimizin içine sımsıkı yerleşmeli, o gerçek

toplumsal sürecin içinde, onun öncü devrimci savaşçısı olabileceğimiz özgün biçimimizi almalıyız. Lenin'den öğrendiğimiz budur ve bunu yapmalıyız.

Günümüzde komünist hareket, emek - sermaye çelişkisinin güncel karekteri ve biçimi üzerinde oluşur. Ve yine, sermaye ve emeğin toplumsallaşmasının ulaştığı bugünkü boyutta, işçi sınıfının güncel toplumsallaşmasının hala emek - sermaye uzlaşmazlığına dayanan bir özgün kendilik kapasitesi taşımasına dayanır.

Günümüzün komünist hareketi, emek - sermaye uzlaşmazlığının özgün karakteri ve yoğunluğunun, hala bir sınıf bütünselleşmesi yaratma gücünde olduğunu; her ne kadar günümüzdeki kapitalizm ya da sermayenin günümüzdeki toplumsallaşma düzeyi, toplumsal olan her şeyi kapsayarak toplumsal olan her şeyle zıtlaşmaya yöneliyor ve başka bir dizi uzlaşmaz çelişki yaratıyor olsa da; özgün bir kurucu yapısallık olarak, emek - sermaye uzlaşmaz çelişkisinin, hala belirleyici ağırlığını sürdürdüğünü ve kendi içinde biriktirdiği enerjiyle, hala devrimci – sistem yıkıcı bir işçi sınıfı oluşumu sağlayabileceğini savunan bir teorik - ideolojik zemine dayanır.

Söz gelimi, şayet mevcut sistemik kriz orta vadeye yayılarak sürer ve bu da sistemin her düzeydeki yıkıcı eğilimlerini yeryüzüne daha yoğun tarzda yayar ve nihayetinde, sistemin üretmeye yöneldiği, söz gelimi doğa – sermaye gibi, yeni uzlaşmazlıklar özel olarak güçlenir ve emek - sermaye uzlaşmazlığıyla denge kuracak bir güncel yoğunluk ya da şiddet seviyesine yükselirlerse, mücadele süreci ve paradigmasında ciddi dönüşümler gerekebilecektir.

Ve yine, aynı olasılığın ürünü olarak, sermaye ve sınıfın toplumsallaşma düzeylerinin özgün bir duruma dönüşmesi sonucunda, işçi hareketinin özgün biçimde emek - sermaye uzlaşmazlığından ivmelenerek bütünselleşememesi durumunda da, paradigma dönüşebilecektir.

Ancak şimdiki konjonktürde, süreç hala emek - sermaye uzlaşmazlığının belirleyiciliğinde ve o uzlaşmazlığın bir devrimci özne olarak işçi sınıfının özgün - devrimci/yıkıcı bütünselliğini oluşturabilme kapasitesine sahip olması üzerinde yürüyor. Bizim odaklandığımız ve komünist bir politik özneye hala özel bir vurgu yapmamazı gerektiren toplumsal gerçeklik te, burasıdır.

Söz gelimi, Negri, kendi ideolojik bakışıyla saptadığı bir kaç konak ötedeki hayali bir zeminden konuşarak ve sermaye ve emeğin toplumsallaşma düzeyleriyle ilgili kendi abartılı tespitlerine dayanarak, özel bir toplumsal özne/işçi sınıfının özgün tarihsel konumunu rededi yor ve " çokluk " kavramını oluşturmaya çalışıyor.

Negri, sermaye ve ona ait bütün süreçlere, şimdi ulaştıkları seviyede, metafizik bir " yüce "lik yüklüyor. Söz gelimi politik/iktisadi küreselleşme süreçlerinde de olduğu gibi,

sermayenin çıkarları doğrultusunda bazı ivmelerin oluşması ve bunlara ait ortaklaşa bir sürecin ilk belirtilerinin görülmesiyle, ulaşabilecekleri rasyonel sonucların da hemen oluştuğu ya da oluşacağı tesbitini yapıyor. Sermaye yeter ki bir sürece ilk ivmelerini versin ya da biraz yol aldırsın, Negri'ye göre o süreç, pürüzsüz ve dirençsiz bir alanda hemen ilerleyecek ve rasyonel sonuçlarına ulaşacaktır.

Gerçek yaşam Negri'nin spekülatif – ideolojik bakışına uygun biçimde yaşanmıyor. Sermaye, oldukça pürüzlü bir alanda hareket edip, güçlü dirençlerle karşılaşıyor ve o itiş kakış içinde oluşan dengelerde tutunarak kendi egemenliğini sürdürebiliyor.

Ancak, geldiği aşamada özgün bir hedefin sermaye tarafından bilinçlice seçildiği ve yeryüzüne, geri kalan bütün toplumsal süreçleri tasfiye ederek, pürüzsüz ve dirençsiz bir zemin olarak sahip olmayı; ve o sürecin bir elemanı olarak da, her toplumsal süreci kendine doğrudan hizmet eder hale getirerek, tüm insanlığı, kendisini büyüteceği bir toplumsal varoluşun içinde işçileştirmeyi ya da dışlayarak çöpleştirmeyi hedeflediği de açıktır. Sermayenin ulaştığı merkezileşme ve yoğunlaşma momentleri ve toplam kütlesi, öyle bir küresel konumlanmayı da bir yeni olasılık olarak gündemi sokuyor. Ama, sadece bir olasılık.

Şimdi, üstte ve egemen olan somut gerçek, işçi sınıfının özel bir devrimci anti -kapitalist toplumsal özne olarak bütünselleşebileceği imkanları veriyor ve siyasal alanda komünist politikayla kendini ifade edecek olan bu bütünsellik, sermayenin hesaplarını baskılıyacaktır. Başarılı bir komünist politika, bambaşka süreçleri sermayeye zorla dayatabilir. Ve güncel devrimci politika, tam da o çatışmaların içinde konumlanmalı, oralarda biriken devrimci enerjilerle bütünleşebilmelidir. Negri, Kıvılcımlı'nın deyimiyle " ileri kaçan" bir oportünist yanılgı içinde. Yanılgısı onu güncel devrimci mücadele alanından uzaklaştırıyor ve metafizik bir ütopizmin içine hapsediyor. Üstelik çok açık olan " batı " merkezli bilinciyle yoksul "güney "i ve " doğu "yu hiç anlayamadığını da itiraf etmiş oluyor.

Emek - sermaye uzlaşmaz zıtlığı üzerinde ve gerçek toplumsal süreçlerin içinde kendi somut – tarihsel bütünselliğini yaratacak olan günümüz işçi sınıfı ve onun komünist politikası, somut - tarihsel anlamlar ve hedefler yaratma kapasitesini sürekli güçlendirmek ve her sürece hassas ve gelişmiş duyargalarla herkesten önce, herkesten güçlü ve kendi çıkarları yönünde tepkiler geliştirmek zorunda. O tepkilerin toplamı komünist politikayı gerçek bir toplumsal zemine yerleştirecektir.

Her yerde ve sürekli olarak, sermayenin ve işçi sınıfının hareketinde yoğunlaşmak, toplumsal süreçleri bu temelde sürekli sorgulamak, o sorgulama işini anti - kapitalist alandaki güçlerle ortaklaşarak ve her sorunu toplumsallaştırarak yapmak, komünist hareketin temel görevi olacaktır.

Sınıfın yeni koşullarda yeni biçimlere bürünerek sağlayabileceği bütünleşme düzeyi yükseldikçe, komünist hareketin gücü artacak; ve aynı sürecin bakışımlı ilerleyen diğer

yönünde, komünist hareket hızlı ve güçlü davrandıkça, sınıfın kapitalizme uzlaşmayan yıkıcı ve devrimci bir özgün toplumsal özne olarak bütünselleşme düzeyi yükselecektir.

Komünist hareket, anti - kapitalist alanın maddi varlığının ve kapitalizm karşıtı politik zemininin ve devrimci pratiğinin teminatıdır.

Anti – kapitalist alan, yapısı gereği farklı güçlerin yüklemelerine açıktır ve dağılma, güçsüzleşme ya da renksizleşme veya sistem tarafından içselleştirilme gibi süreçlerle baskılanacaktır. Komünist hareket ise, tam aksi yönde, sistemden kopuşmada sürekli ilerleme ve sisteme karşı devrimci pratikte sürekli yoğunlaşma doğrultusunda ve giderek devrimci bir fiili - alternatif toplumsallık seviyesinde tutunacak kadar güçlenmesi yönünde, alanı motive edecektir. Anti - kapitalist alan da, sınıfın güncel bütünselleşmesinde ve kapitalizm karşıtı mücadelenin güçlenmesinde oynayabileceği belirleyici rolle, işçi sınıfının tarihsel hareketine destek olacaktır.

İşçi sınıfı, somut - tarihsel hareketi içerisinde kendi bütünselliğini yaratabildiği ve kapitalizme karşı mücadelede ön alabildiği oranda, kendisini böyle bir süreç içinde kuran komünist hareket, anti - kapitalist alanda somut - tarihsel hegemonya kurabilir. Sermayenin tarihsel düşmanı, onun toplumsal sistemi kapitalizmin küresel iktidarının yıkılmasında odaklaşan bir toplumsal – politik pratikte, tarihsel rolünü oynayabilir.

Komünist hareketin alan içindeki hegemonya kurma olasılığı ve bağlı süreçler, pratikte zaten verili veya kalıcı ya da mutlak süreçler değildir. Bir dizi toplumsal - siyasi gelişmeye bağlı olarak oluşabilecek bir durumdur. Kalıcılığı da, mutlak ya da kendiliğinden bir süreklilik içermez; o kendini yeniden üretecek ya da üretemeyecek bir momenttir. Sürekli yeniden kazanılmalıdır.

Öncülük, sürekli müzakere altında olacaktır ve anti - kapitalist alanın tarihsel sürecinde başka devrimci toplumsal güçlerin de aynı biçimde hegemonik konumları oluşabilecek ve onlar da, gerçek toplumsal süreçlere dayandıkları oranda, meşru momentler olacaklardır. "... geleneksel fizik – diyor Prigogine, eksiksiz bilgiyi ve kesinliği birbirine bağlar. Benimsenen başlangıç koşullarının verilmesi yeter; gelecek bu koşullara göre öngörülebilir ve geçmiş yine bu koşullara göre yeniden kurulabilir. Değişkenliğin gelmesiyle doğa yasaları yeni bir anlam kazanır. Bundan böyle olasılıkları ifade eder..." (a.g.e., Prigogine, syf. 10)

Öncülük, tarihsel haklılık gerekçe yapılarak toplumsal pratiğe zorla ya da kendiliğinden dayatılacak ve mutlak kalıcılık içeren bir konumlanma değil. O tarihsel haklılığın toplumsal alanda pratik olarak da üretilmesi ve sürekli olarak sonsuz sayıda girdiyle zorlanan toplumsal akış içinde sürekli yeniden kazanılması gerekir. Tarih, kendi meşruiyetini kendisinden alır ve kendi rasyonalitesini de, bir dizi toplumsal mücadelenin ürünü olarak, sürekli yeniden üretir.

Ancak toplumsal alan her durumda doğayla aynı biçimde çalışmaz. " Doğa (gerçekleşmesi daha olası durumları daha az olası) (olasılığı daha küçük olan) durumlara yeğ tutuyor. Durumdan duruma geçişini ancak olasılığı daha büyük olan duruma doğru, o yönde yapıyor." (Modern Doğa Anlayışı ve Kuantum Teorisine Giriş, Max Planc, Alan Yayınları, syf. 122) Plank'ın söylediği doğa için doğru olsa da, biz ümit ilkesine sarılmalı ve devrimci iradeye yüklenmeliyiz.

Sermayenin bugün insanlığı götürdüğü çöküş ya da kaos noktası, bugünkü güçler dengesinde sermayenin konumu dikkate alınırsa, güçlü bir olasılık olarak, insanlığa, tam bir kabus ve hatta canlı yaşamın yok olması kaderini hazırlıyor. Ancak, yakınlarda kaybettiğimiz Yılmaz Hoca'nın belirttiği gibi " İrade özgürlüğü, insanın bir ve aynı anda gerçekleştirmesi.... mümkün.... karar alternatifleri arasında birini seçme ... özgürlüğüdür ... (ve o seçimin b.n.)... gerekçesi ... yine insan tarafından saptanan stratejik ama herşeyden önce üretim ilişkilerine dayalı bir (lineer) değerlendirmeye, kısacası değerlendirilmiş ilişkiler merdivenine bağladır..." (a.g.e., Planc, Y.Öner'in dip notu, syf. 10)

Komünist hareket insanlığın varolma ve özgürce yaşama iradesinin somutluk kazanmasıdır. Ve günümüzde, her zamankinden daha fazla ve daha ağır sorumlulukla yüklüdür. W.Benjamin'in, devrimlerin tarihin imdat frenleri olduğu saptaması, günümüzün çıplak gerçekliğidir. Tarihin devamı bir devrimi gereksiniyor. Ancak bir devrimdir ki, tarihin devamını sağlayabilecek. Diğer alternatifi, Marx 150 yıl öncesinde söylemişti: Barbarlık ! Günümüzde, insanlığın ya da biyosferdeki canlı yaşamın yokoluşu da,ihtimaller arasındadır.

ZAMANIMIZ VE BİZ

Oğuzhan Kayserilioğlu

